

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

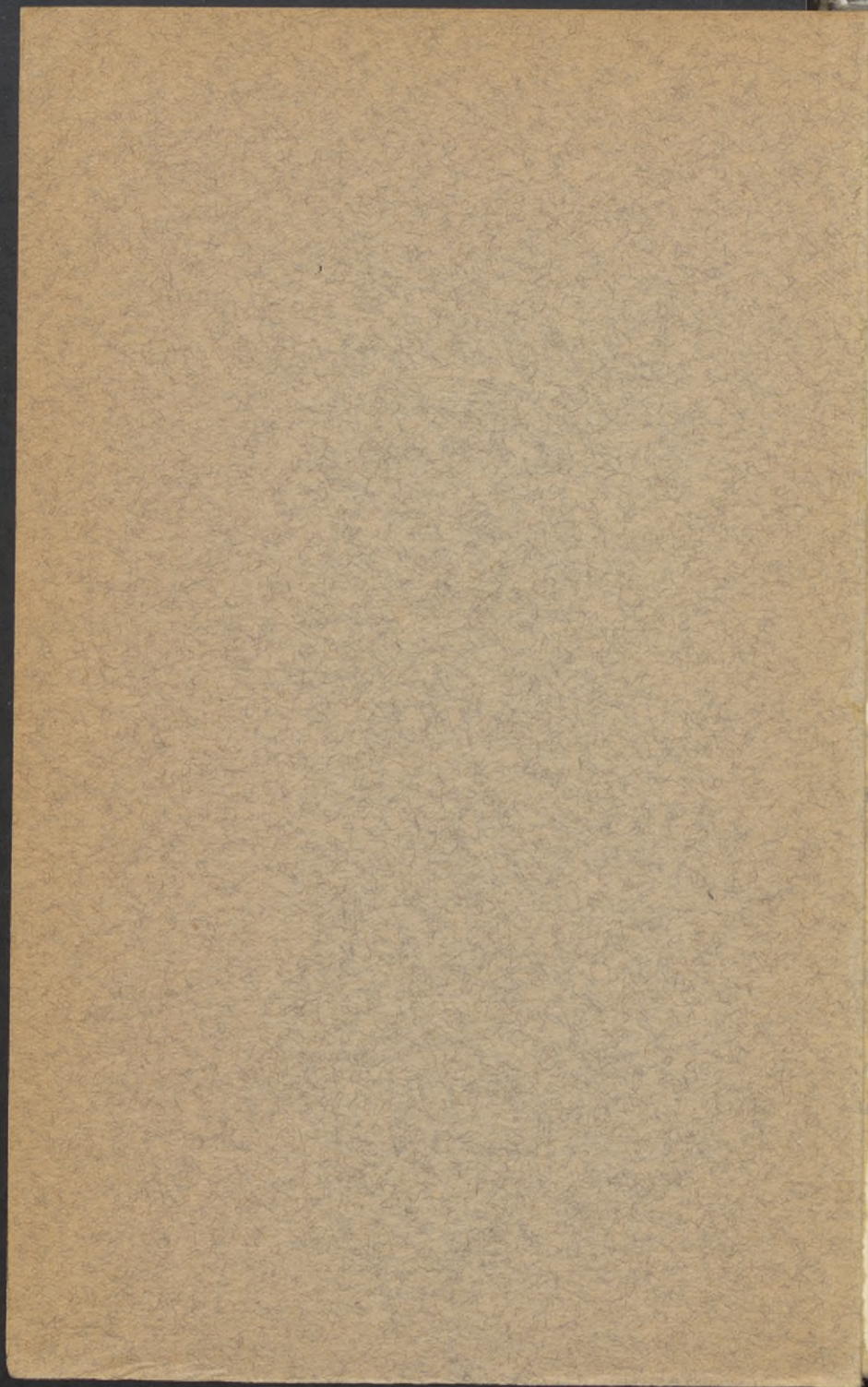
L14
5v

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100169 7234 ✓

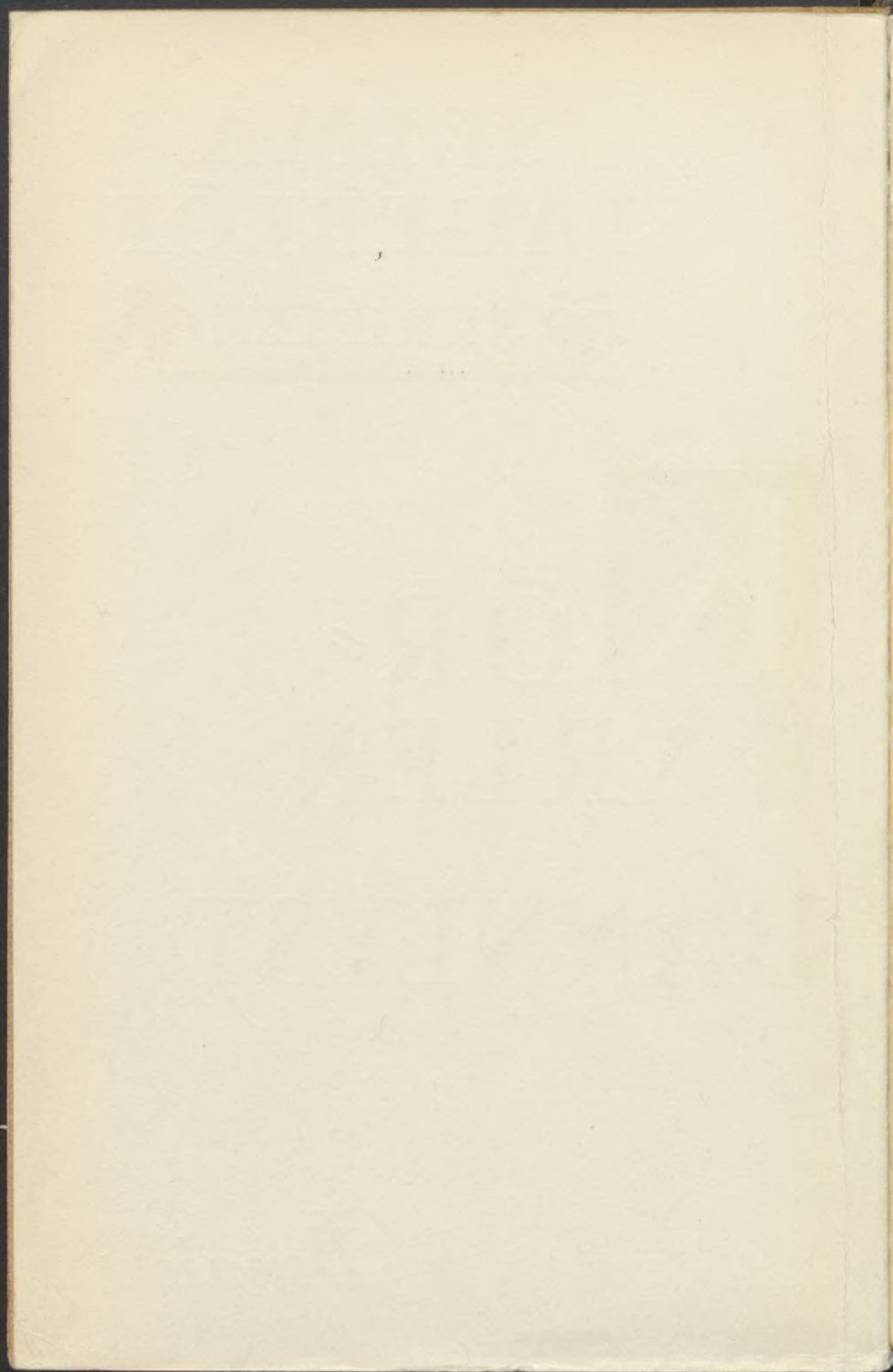
*Litt.
Sv.*
SELMA
LAGERLÖF

 SKRIFTER

[8.]

KÖR=
KARLEN
BANNLYST

Bonniers

SKRIFTER
KÖRKARLEN
AV
SELMA LAGERLÖF

8.7
AV
KÖRKARLEN
*
BANNLYST

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

SKRIFTER
AV
SELMA LAGERLÖF

KÖRKLÄNN
*
BANNLYST

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

K Ö R K A R L E N

BERÄTTELSE

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

KÖRKARLEN

BERRÄTTISE

VI

Copyright. Albert Bonniers förlag 1949

Stockholm

Alb. Bonniers boktryckeri

1949

I.

Det var en stackars liten slumsyster, som höll på att dö. Hon hade fått lungсот, och hon hade inte stått emot längre än ett år. I det längsta hade hon gått omkring och skött sina vanliga åligganden, men när det tog alldeles slut med krafterna, hade hon blivit skickad till ett sanatorium. Där hade hon vårdats under några månader utan att bli bättre, och när hon till sist förstod, att allt hopp var ute, hade hon begett sig hem till sin mor, som bodde i ett eget litet hus borta vid en förstadsgata. Nu låg hon till sängs i en trång kammare, densamma, där hon hade bott som barn och ung, och väntade på döden.

Hennes mor satt vid hennes säng, ängslig och sorgsen, men hon gick så helt upp i att ge dottern all den vård, som hon behövde, att hon inte gav sig ro att gråta. En slumsyster, som hade varit den sjukas kamrat i arbetet, stod vid sängfoten och grät helt stilla. Hennes ögon hängde med den största kärlek vid den döendes ansikte, och då tårarna kom och skymde, torkade hon bort dem med en häftig rörelse. På en liten, obekvämlig stol, som den sjuka hade haft särskilt kär och fört med sig, vart hon än hade flyttat, satt en storvuxen kvinna med ett stort F broderat på klänningskragen. Man hade bjudit henne en annan plats, men hon envisades att sitta på den dåliga stolen, som om detta skulle vara en uppmärksamhet mot den sjuka.

Det var inte en dag som alla andra, utan det var nyårs-afton. Ute hängde himlen grå och tung, och så länge som man satt inne, tyckte man, att det var ruskigt och kulet, men kom man ut, så kändes det överraskande ljumt och mildt. Marken låg svart, utan snö. En och annan vit flinga föll sakta ner på gatan, men smälte genast. Det såg ut att bli ett stort snöfall, men det ville inte komma i gång. Vind och snö tycktes anse, att det inte lönade mödan att ställa till med något mera bråk på det gamla året, utan ville väl hellre spara sina krafter till det nya, som var i antågande.

Ungefär på samma sätt som med vädret var det med människorna. De tycktes inte heller kunna komma sig för med något. Det var inte någon rörelse ute och inte något arbete inne. Mittför det lilla huset, där den döende låg, fanns en tomt, där man hade börjat påla för ett bygge. På morgonen hade några arbetare kommit dit, dragit upp den stora hejaren under den vanliga skrålande arbetssången och låtit den falla ner igen. Men de hade inte hållit på länge, utan hade rätt snart tröttnat och gått sin väg.

Med allt annat var det på samma sätt. Några kvinnor hade skyndat förbi med korgar för att göra uppköp till helgen. Den trafiken hade varat en stund, men snart upphört. Barn, som hade varit ute på gatan och lekt, hade blivit inkallade för att sätta på sig sina helgdagskläder, och sedan hade de måst stanna inomhus. Hästar, som drog arbetsåkdon, kördes förbi för att sättas i stall allra längst borta i förstaden och få vila ut ett helt dygn. Det blev mer och mer stilla, ju längre det led framåt dagen, och det kändes som en lättnad för varje slags buller, som upphörde.

— Det är gott, att hon får dö så här mot en helg, sade hennes mor. Snart hörs det ingenting mer därutifrån, som kan störa henne.

Den sjuka hade legat medvetlös alltsedan morgonen, och de tre, som var församlade omkring hennes bädd, kunde säga vad som helst, utan att hon hörde dem. Men detta oaktat var det lätt att se, att hon inte låg i någon slö dvala. Hennes ansikte hade växlat uttryck flera gånger under förmiddagen. Det hade sett förvånat och ängsligt ut, det hade haft än en bönfallande, än en ytterligt plågad min; nu hade det en lång stund varit stämplat av en mäktig harm, som förstörde det och förskönade det på samma gång.

Den lilla slumssystemen hade blivit sig så olik, att hennes kamrat, som stod vid sängfoten, böjde sig ner till den andra salvationisten och viskade:

— Se, kapten! Syster Edit blir så vacker. Hon ser ut som en drottning.

Den storväxta kvinnan reste sig från den låga stolen för att se bättre.

Hon hade säkert aldrig förr sett den lilla slumsystemen utan den ödmjukt glada min, som hon hade burit in i det sista, hur trött och sjuk hon än hade känt sig. Hon blev så förvånad över förändringen i hennes utseende, att hon inte återigen satte sig ner, utan förblev stående.

Den lilla slumsystemen hade med en otålig rörelse kastat sig så högt upp på kudden, att hon satt halvvägs upprätt i bädden. Över pannan svävade ett drag av obeskrivlig höghet, och fastän munnen hölls stilla, såg hon ut, som skulle ord av straff och förakt gå över hennes läppar.

Modern såg upp till de två förvånade kvinnorna.

— Hon har varit så där borta de andra dagarna också, sade hon. Var det inte vid den här tiden på dagen, som hon brukade göra sin rond?

Slumsystemen kastade en blick på den sjukas lilla nötta klocka, som pickade på bordet bredvid sängen.

— Jo, sade hon, så här dags var det, som hon gick ut till de elända.

Hon avbröt sig tvärt och förde näsduken upp till ögonen. Så snart som hon försökte säga något, passade gråten på att komma till utbrott.

Modern tog en av dotterns små hårda händer mellan sina och smekte den.

— Hon har väl haft det alltför tungt med att hjälpa dem att hålla rent i deras hålor och förmana dem för deras olater, sade hon med en viss dämpad ovilja i rösten. När man har haft ett alltför ansträngande arbete, är det svårt att få tankarna ifrån det. Hon tror, att hon går omkring hos dem nu igen.

— Det kan ibland vara så med ett arbete, som man har älskat alldeles för högt, sade frälsningskaptenen stilla.

De såg hur den sjukas ögonbryn svällde och drogs samman, så att rynkan mellan dem blev allt djupare, och hur överläppen kröktes uppåt. De väntade endast på att ögonen skulle öppna sig för att utsända en blick av ljungande harm.

— Hon ser ut som en straffängel, sade frälsningskaptenen i en ton av hänförelse.

— Vad kan de ha för sig där nere i slummen just i dag? undrade hennes kamrat och trängde sig förbi de andra, så att hon kom åt att stryka den döende över pannan. Syster Edit ska inte bry sig om dem mer, fortfor hon och smekte henne än en gång. Syster Edit har gjort nog för dem.

Dessa ord tycktes ha haft förmågan att lösgöra den sjuka från den syn, som hade upptagit henne. Spänningen, den upphöjda vreden vek ur hennes drag. Det milda och lidande uttrycket, som var det vanliga nu under sjukdomen, kom tillbaka.

Hon öppnade ögonen, och då hon såg sin kamrat stå lutad över sig, lade hon sin hand på hennes arm och sökte dra henne ner till sig.

Slumsystemen kunde knappt ana sig till vad denna lätta beröring skulle betyda, men hon förstod det bedjande uttrycket i ögonen och böjde sig ända ner till den sjukas läppar.

— David Holm, viskade den döende.

Slumsystemen skakade på huvudet. Hon var inte säker på att hon hade hört rätt.

Den sjuka ansträngde sig till det yttersta för att bli förstådd. Hon uttalade orden med uppehåll mellan varje stavelse.

— Skic-ka ef-ter Da-vid Holm!

Hon såg slumsystemen in i ögonen, tills hon var säker om att denna hade förstått henne. Därpå lade hon sig till ro på nytt, och om ett par minuter var hon åter borta, upptagen av detsamma som nyss förut, närvarande vid någon förhatlig scen, som fyllde hennes själ med vrede och ångest.

Slumsystemen reste sig från sin lutande ställning. Hon grät inte mer. Hon hade gripits av en sinnserörelse, som hade drivit bort tårarna.

— Hon vill, att vi ska sända efter David Holm!

Det tycktes ha varit något alldeles förskräckligt, som den sjuka hade begärt. Den stora, grova frälsningskaptenen blev lika upprörd som hennes egen kamrat.

— David Holm? upprepade hon. Det är väl inte möjligt. Inte kan man låta David Holm komma till en döende!

Den sjukas mor hade suttit och sett hur dotterns ansikte åter arbetade upp sig till den harmfulla domarminen. Nu vände hon sig frågande mot de två rådvilla kvinnorna.

— Syster Edit vill, att vi ska sända efter David Holm, upplyste frälsningskaptenen, men vi vet inte om det kan vara lämpligt.

— David Holm? frågade den sjukas mor helt osäkert. Vem är David Holm?

— Det är en av dem, som syster Edit har haft mycket arbete med där nere i slummen, men Herren har inte låtit henne få någon makt över honom.

— Kanske det är Guds avsikt, kapten, sade slumsystemen tveksamt, att verka på honom genom henne i dessa hennes sista stunder?

Den sjukas mor såg ovilligt på henne.

— Ni har ju fått rå om min flicka, så länge som hon hade en gnista av liv kvar. Låt mig få ha henne för mig nu, då hon ska dö!

Därmed var saken avgjord. Slumsystemen återtog sin plats vid sängfoten. Frälsningskaptenen satte sig ner på den lilla stolen, slöt sina ögon och försjönk i en lågt frammumlad bön. De andra hörde av ett och annat ord, att hon bad Gud, att den unga systemens själ skulle få skiljas från detta livet i frid, utan att vidare oroas och störas av sådana plikter och omsorger, som tillhörde denna prövningarnas värld.

När hon var djupt inne i bönen, väcktes hon av att slumsystemen lade sin hand på hennes skuldra. Hon slog hastigt upp ögonen.

Den sjuka hade vaknat till medvetande än en gång. Men nu såg hon inte så blid och ödmjuk ut som sist. Något av det hotfulla stormmolnet dröjde kvar över hennes panna.

Slumsystemen böjde sig genast framöver henne, och hon hörde nu tydligt nog en förebrående fråga.

— Varför har inte syster Maria skickat efter David Holm?

Det var troligt, att den andra hade velat göra invändningar, men något, som hon läste i den sjukas ögon, tystade henne.

— Jag ska hämta hit honom till syster Edit, sade hon.

Hon vände sig urskuldande till modern: Jag har aldrig sagt nej till något, som syster Edit har bett mig om, och jag kan inte göra det i dag heller.

Den sjuka slöt ögonen med en suck av lättnad, och slum-systemern lämnade den lilla kammaren. Där blev allt stilla som förut. Frälsningskaptenen bad tyst i stor ångest. Den döendes bröst arbetade tyngre, och hennes mor flyttade sig närmare sängen liksom för att söka skydda sitt stackars barn mot plågor och död.

Om några sekunder blickade den sjuka åter upp. Hon hade samma otåliga min som förut, men då hon såg, att kamratens plats var tom, kunde hon förstå, att hennes önskan var på väg att uppfyllas, och hon fick ett blidare uttryck. Hon gjorde inte något försök att tala, men hon återföll inte heller i medvetlöshet, utan höll sig vaken.

Det gick i en yttre dörr, och hon nästan satte sig upp i sängen. Slumsystemern visade sig strax därpå i sängkammardörren, som hon öppnade det minsta möjliga.

— Jag törs inte komma in, sade hon. Jag är för kall. Vill inte kapten Andersson vara snäll och komma hit ut ett ögonblick?

I detsamma märkte hon hur väntansfullt den sjukas blickar var fästade på henne.

— Jag har inte kunnat finna honom, sade hon. Men jag har träffat Gustavsson och ett par andra av de våra, och de har lovat mig, att de ska skaffa reda på honom. Gustavsson för nog hit honom till syster Edit, om det är någon möjlighet.

Hon hade knappt talat ut, förrän den döende slöt ögonen och försjönk i detta inre skådande, som hade upptagit henne hela dagen.

— *Hon* ser honom nog, sade slumsystemern. Hennes röst lät harmsen, men hon rättade sig genast. Halleluja, det är ingen olycka, att det sker, som är Guds vilja.

Hon drog sig sakta tillbaka ut i det yttre rummet, och frälsningskaptenen följde henne.

Där ute stod en kvinna, som knappast kunde vara mer än trettio år gammal, men som hade en så grå och liksom

omilt tillskrynkklad hy, ett så tunt hår och en så avmagrad gestalt, att mången åldring inte var så illa lottad som hon i dessa avseenden. Därtill var hon så tarvligt klädd, att man kunde tro, att hon hade satt på sig några särskilt dåliga paltor för att gå ut på en tiggurvandring.

Frälsningskaptenen såg på denna kvinna med en känsla av häftigt uppstigande ångest. Det var inte hennes eländiga kläder eller hennes förtidiga ålderdom, som var det värsta med henne, utan det var den stela orörligheten i hennes anletsdrag. Det var en människa, som rörde sig, gick och stod, men som tycktes vara alldeles okunnig om var hon befann sig. Hon tycktes ha lidit så förfärligt, att hennes själ stod vid något slags vändpunkt. I nästa ögonblick kunde den brista ut i vansinne.

— Detta är David Holms hustru, sade slumsystemen. Jag fann henne så här, då jag kom upp i deras bostad för att kalla hit honom. Han var utgången, och hon gick där ensam och kunde inte svara ett ord på vad jag frågade henne. Jag tordes inte gå ifrån henne, utan jag tog henne med mig hit.

— Är detta David Holms hustru? utropade frälsningskaptenen. Jag har bestämt sett henne förr, men jag kan inte känna igen henne. Vad kan det ha hänt henne?

— Det syns väl vad som har hänt henne, svarade slumsystemen häftigt, liksom gripen av ett vanmäktigt raseri. Det är mannen, som håller på att plåga ihjäl henne.

Frälsningskaptenen betraktade kvinnan om och om igen. Ögonen stod utsprängda ur sina hålor, och pupillerna stirrade envist rätt fram. Ett par av fingrarna vreds oupphörligen om varandra, och gång efter annan trängde ett svagt huttrande över läpparna.

— Vad har han gjort åt henne? sade hon.

— Jag vet inte. Hon har inte kunnat svara mig. Hon satt och huttrade så där, när jag kom. Barnen var ute, och det fanns ingen att fråga. O, Herre Gud, att detta skulle komma just i dag! Hur ska jag kunna sköta om henne nu, då jag bara vill tänka på syster Edit?

— Han har väl slagit henne.

— Det har varit något ändå värre. Jag har nog sett dem, som har blivit slagna, och de plägar inte vara sådana. Nej, det har varit något mycket värre, tog hon i med stigande förfäran. Vi såg ju på syster Edits ansikte, att det hände något förskräckligt.

— Ja! utbrast frälsningskaptenen. Vi kan förstå nu, att det var detta hon såg. Och Gud vare tack och lov för att syster Edit fick se det, så att ni kom dit i tid, syster Maria! Gud vare tack och lov! Det är säkert hans mening, att vi ska kunna rädda hennes förstånd.

— Men vad ska jag ta mig till med henne? Hon följer mig, då jag tar hennes hand, men hon hör inte vad jag säger. Själen är bortflugnen. Hur ska vi kunna fånga in den igen? Jag har ingen makt över henne. Kanske det går bättre för er, kapten Andersson?

Den stötväxta frälsningskaptenen tog den stackars kvinnans hand och talade till henne med än mild och än sträng röst, men inte ett spår till medvetande visade sig på hennes ansikte.

Mittunder dessa fåfänga ansträngningar stack den sjukas mor in huvudet genom dörren.

— Edit blir orolig, sade hon. Det är bäst, att ni kommer in.

Båda salvationisterna skyndade in i den lilla kammaren. Den sjuka kastade sig fram och tillbaka i bädden. Men hennes oro tycktes snarare ha berott av någon själens ängslan än av egentliga kroppsplågor. Hon blev lugnare, så snart som hon såg sina två vänner på de vanliga platserna, och slöt ögonen.

Frälsningskaptenen gav slumsystemen ett tecken att stanna kvar hos den sjuka, men själv reste hon sig för att smyga sig ut igen. I detsamma öppnades dörren, och David Holms hustru kom in.

Hon gick fram till sängen och blev stående där med medvetslöst stirrande ögon, huttrande som förut och vridande sina hårda fingrar, så att det knäppte i lederna.

Under en lång stund kunde man inte märka, att hon visste vad hon såg, men helt sakta mildrades stelheten i blicken.

Hon höjde sig framåt, närmade sig alltmer den döendes ansikte.

Det kom nu något hotfullt och hemskt över kvinnan. Fingrarna skilde sig åt och kröktes. De två frälsnings-soldaterna sprang upp, i fruktan att hon skulle kasta sig över den döende.

Då slog den lilla slumsystemen upp ögonen, såg på den förfärliga, halvt vansinniga varelsen framför sig, reste sig upp i sängen och slog armarna omkring henne. Hon drog henne intill sig med all den styrka, varav hon var mäktig, och kysste hennes ansikte, hennes panna, hennes kinder och mun, alltmedan hon framviskade:

— Ack, stackars fru Holm! Stackars fru Holm!

Den fattiga, olycksslagna kvinnan tycktes först vilja dra sig tillbaka, men plötsligen gick en ryckning genom hennes kropp. Hon bröt samman i snyftningar och sjönk ner på knä bredvid sängen, alltjämt med huvudet tryckt mot den döendes kind.

— Hon gråter, syster Maria, hon gråter, viskade frälsningskaptenen. Hon blir inte vansinnig.

Slumsystemen knöt handen hårt om den tårdränkta näsduken och viskade med ett förtvivlat bemödande att göra rösten stadig:

— Det är bara hon, som kan göra sådant, kapten. Vad ska det bli av oss, då hon är borta?

I nästa ögonblick uppfångade de en bedjande blick från den sjukas mor.

— Ja visst, sade frälsningskaptenen, vi måste skaffa bort henne. Det går väl heller inte an, att mannen träffar henne här, om han skulle komma. Nej, syster Maria ska stanna hos sin vän! fortsatte hon, då slumsystemen ville lämna rummet. Jag ska ta vård om den här andra.

II.

Denna samma nyårsafton, men så sent, att det är natt och mörker, sitter tre karlar och dricker öl och brännvin i den lilla planteringen, som omger stadskyrkan. De har slagit sig ner på en vissnad gräsmatta under några lindar, vilkas svarta grenverk glänser av fuktighet. Förut på kvällen har de hållit till på en källare, men efter stängningstiden har de satt sig ute i det fria. De vet mycket väl, att det är nyårsnatt, och det är just fördenskull, som de har begivit sig in i kyrkplanteringen. De vill vara så nära tornuret, att de inte kan undgå att höra, när det är tid att dricka det nya årets skål.

De sitter inte i mörker, utan är rätt väl belysta av skenet, som de höga elektriska lamporna vid de angränsande gatorna kastar in i kyrkplanteringen. Två av dem är gamla och förfallna, ett par olyckliga landsvägsvandrare, som har slunkit in till staden mot helgen för att supat upp sina sammantiggda slantar. Den tredje är en man på några och trettio år. Han är mycket sluskigt klädd, han som de andra, men han är lång och välbildad och förefaller att ännu vara kraftig och obruten.

De är rädda för att bli upptäckta och bortdrivna av polisen och har därför satt sig tätt tillsammans för att kunna tala lågt, nästan viskande. Det är den yngre karlen, som för ordet, och de andra två lyssnar till honom med sådan uppmärksamhet, att de en lång stund har låtit flaskorna ligga orörda.

— Jag hade en gång en kamrat, säger den talande, och hans röst har en mycket allvarlig, nästan hemlighetsfull klang, medan det lyser en glimt av illfundighet i hans ögon, som blev sig alldeles olik på nyårsafton. Inte så, att han på den dagen gick igenom några stora räkenskaper och var missnöjd med årsvinsten, utan därför, att han hade hört

talas om något farligt och hemskt, som man kunde råka ut för den dagen. Jag försäkrar herrarna, att han satt tyst och ängslig från morgon till kväll och inte såg åt en sup en gång. Han var inte ledsen av sig annars, men att en nyårsnatt få honom med ut på ett sådant här litet skämt skulle ha varit likaså omöjligt, som det vore för någon av herrarna att få dricka brorskål med landshövdingen.

Jaså, herrarna undrar vad han var rädd för. Det var inte lätt att få ur honom, men en gång talade han ändå om det för mig. Men herrarna kanske inte önskar höra det i natt? Det känns litet kusligt i en sådan här kyrkplantering, som nog tör ha varit kyrkogård förr i tiden, eller vad tycker herrarna?

De två landstrykarna förklarar naturligtvis genast, att de inte vet vad spökrädsla vill säga, och han fortsätter.

— Han var av bättre folk kommen, den här, som jag talar om. Han hade legat och studerat i Uppsala, så att han visste litet mer än vi andra, ser herrarna. Och vet herrarna, att han höll sig så där nykter och stilla på nyårsafton, bara för att han inte skulle råka ut för något slagsmål eller någon olyckshändelse och komma att dö den dagen. Han brydde sig inte om, ifall han gick åt vilken annan dag som helst, bara det inte hände honom något dödligt på nyårsafton, för då trodde han, att han skulle bli tvungen att köra dödskärran.

— Dödskärran? upprepar de båda åhörarna på en gång med ett frågande tonfall.

Den långa karlen roar sig med att öka deras nyfikenhet genom att än en gång fråga om de verkligen vill höra historien, då de sitter där de sitter, men de ivrar för att han ska fortsätta.

— Jo, den här kamraten påstod alldeles säkert, börjar han, att det ska finnas en gammal, gammal kärra av samma slag, som bönderna brukar, då de kör in varor till torget, men så förstörd, att den aldrig borde få visa sig på en landsväg. Den är så nerstänkt av ler och så dammig, att man knappt ser vad den är gjord av. Hjulaxeln är bräckt, och hjulringarna sitter så lösa, att de skramlar, hjulen har

inte sett smörja, så länge som man kan minnas tillbaka, och gnisslar så, att man kan bli tokig. Den har kärrbotten uppmurken och åkdynan trasig och uppriven och halva karmen kring åkstolen bortsliten. Och till den kärran hör en gammal, gammal häst, som är enögd och halt och grå av ålder i man och svans. Den är så mager, att ryggraden står opp som ett sågblad under skinnet och alla revbenen kan räknas. Den är stelbent och lat och ovillig och rör sig inte så fort, som ett barn kryper. Och till den hästen finns det seldon, som är utnötta och sönderfrätta och har förlorat alla sina söljor och hakar, så att de nu är sammanfogade med segelgarnsstumpar och björkvidjor. De har inte kvar ett enda beslag av mässing eller silver, bara några glesa och smutsiga garntofsar, som är mera till vanprydnad än till prydnad. Och tömmarna är passande till seldonen, för de består bara av knut vid knut och har blivit lagade så länge, att nu kan ingen mer göra något åt dem.

Han håller upp och sträcker ut handen efter en flaska, kanske mest för att åhörarna ska få tid på sig att rätt besinna vad de har fått höra.

— Herrarna tycker kanske inte, att det här låter så märkvärdigt, tar han vid på nytt, men se, nu är saken den, att till de seldonen och de kläna tömmarna finns det en körkarl, som sitter krokig och led i den trasiga kärrsitsen och kör den gamla hästen. Han är blåsvart om läpparna och gråblek om kinderna, och ögonen är dunkla som sönderslagna speglar. Han är klädd i en lång, svart, nerfläckad kåpa med en stor hätta, som han drar ner över ansiktet, och i handen håller han en rostig och slö lie på ett långt skaft. Och ser herrarna, den mannen, som sitter och kör med de där hopknutna tömmarna, han är inte någon vanlig körkarl, utan han är i tjänst hos en sträng herre, som heter Döden. Natt och dag måste han fara omkring i hans ärenden. Så snart som någon ska dö, bör han vara tillstädes, förstår herrarna, och då kommer han också skramlande i sin gnisslande gamla kärra så fort, som den halta hästen kan släpa fram honom.

Berättaren gör ett uppehåll och försöker att få syn på

kamraternas ansikten. När han märker, att de är så uppmärksamma, som han någonsin kan begära, fortsätter han:

— Herrarna har säkert sett en eller annan avritning av Döden, och då har herrarna kanske märkt, att han mestadels brukar gå till fots. Men det här är inte heller Döden själv, utan bara hans körkarl. Se, man får tänka sig, att en så hög herre kanske bara vill bärga in den allra förnämsta skörden, och de små fattiga strån och örter, som står utmed vägkanten, dem får hans körkarl ta vara på. Men nu ska herrarna lägga märke till det allra märkvärdigaste i den här historien. Jo, det lär förhålla sig så, att fastän det ständigt är samma kärra och samma häst, som far omkring i det där ärendet, så är det inte alltid samma körkarl. Det är den sista människan, som dör under året, den, som ger opp andan, just som klockan slår tolv på nyårsnatten, som är förutbestämd att bli körkarl åt Döden. Hans döda kropp blir begravd som alla andras, men hans vålnad måste sätta på sig kåpan och fatta om lien och fara omkring från döds-hus till döds-hus under ett helt år, ända tills han blir avlöst nästa nyårsnatt.

Han tystnar och ser på de små karlarna med en blick av illfundig förväntan. Han märker, att de vänder blickarna uppåt, i fåfängt bemödande att se vilken tid tornuret utvisar.

— Klockan slog nyss tre kvart till tolv, upplyser han, så att herrarna behöver inte ha det minsta bekymmer för att den farliga timmen redan är inne. Men nu förstär herrarna kanske vad det var, som min kamrat var rädd för. Ingenting annat, än att han skulle dö, just då klockan slog tolv på nyårsafton, och nödgas bli en sådan där körkarl. Jag tror, att han hela den dagen satt och inbillade sig, att han hörde döds-skärran gnissla och skramla. Och vet herrarna, att det märkvärdiga är, att han lär ha dött i fjol just på själva nyårsafton.

— Dog han strax före årsskiftet också?

— Jag vet bara så mycket, som att han dog på nyårsafton, men timslaget har jag inte reda på. Nå, det hade jag kunnat förutspå honom, att han skulle dö just den dagen, så som han brukade ängsla sig för den. Om herrarna skulle

få en sådan där inbillning, så skulle det kunna gå herrarna likadant.

De två små karlarna har liksom på gemensam överenskommelse fattat om var sin flaskhals och tagit sig var sin långa sup. Därpå börjar de att långsamt och fumligt resa på sig.

— Nej, men herrarna tänker väl aldrig på att bryta laget, innan midnatt är slagen? säger han, som har berättat historien, när han märker, att han har lyckats alltför väl i att skrämma dem. Jag kan väl aldrig tro, att herrarna fäster den minsta vikt vid en sådan här gammal saga? Den kamraten, som jag hade, han var mera vek av sig, ser herrarna, inte riktigt av gammal, svensk, kärnfrisk stam som vi andra. Nå, nu tar vi en sup och sätter oss ner igen!

Det var ju väl, fortsätter han, när han åter har dem nere på marken, att vi får sitta kvar. Detta är det första ställe, där jag har fått vara i ro på hela dagen. Varhelst jag annars har visat mig, har jag blivit överfallen av frälsningssoldater, som vill, att jag ska gå till syster Edit, som lär hålla på att dö. Men jag har betackat mig. Man går väl inte frivilligt och utsätter sig för ett sådant där äckligt predikande.

De små karlarna, så omtöcknade de är efter de sista långa suparna, spritter till båda två, då de får höra talas om syster Edit, och frågar om det är hon, som förestår slumstationen här i staden.

— Ja, visst är det hon, svarar den yngre mannen. Hon har hedrat mig med sin synnerliga uppmärksamhet hela detta år. Jag hoppas, att hon inte hör till herrarnas närmare bekanta, så att sorgen blir alltför stor.

Det måtte leva hos de två landstrykarna något minne av en välgärning, som syster Edit har bevisat dem. De förklarar med stor bestämdhet och enighet, att det är deras åsikt, att om syster Edit önskar råka någon, vem det vara må, så bör denne någon genast gå till henne.

— Jaså, det är herrarnas mening, säger deras kamrat. Jag ska också gå, om herrarna, som känner mig så tämligen väl,

kan säga mig vad syster Edit skulle ha för en glädje av att träffa mig.

Ingen av de båda små luffarna inlåter sig på att besvara hans fråga. De bara yrkar på att han ska bege sig av, och då han alltjämt nekar och retas med dem, gripes de av en så häftig vrede, att de förklarar, att om han inte går godvilligt, så ska de klå upp honom.

Härvid reser de sig och kavlar upp rockärmarna för att gå till anfall.

Deras motståndare, som vet med sig, att han är den största och starkaste karlen i hela staden, fattas av en plötslig medkänsla med de svaga stackarna.

— Om herrarna nödvändigt ska ha det på det sättet, säger han, så är jag naturligtvis färdig när som helst. Men jag får säga, att jag tycker, att vi lika gärna kunde göra opp det här i godo, i all synnerhet med tanke på det, som jag nyss har berättat herrarna.

De berusade männen vet kanske knappt mer vad som har retat dem, men nu är deras stridslystnad väckt, och de kastar sig över honom med knutna nävar. Han återigen är så säker på sin överlägsenhet, att han inte en gång bryr sig om att stiga upp, utan förblir sittande på marken. Han bara sträcker ut armarna och slänger undan angriparna till höger och vänster som ett par hundvalpar. Men som hundvalpar kommer de tillbaka, och härvid lyckas en av dem att ge den stora, starka karlen en rätt hård stöt för bröstet. Ögonblicket därefter känner han, att något varmt stiger upp ur hans strupe och fyller munnen. Som han vet med sig, att han har ena lungan förtärd, anar han, att detta är början till en blodstörtning. Han upphör att strida och kastar sig ner på marken, medan en bred blodström forsar fram över hans läppar.

Detta är ju i och för sig en svår olycka, men det, som gör, att den snart blir nästan obotlig, är, att kamraterna, när de känner det varma blodet stänka över deras händer och ser honom sjunka ner till marken, får den tron, att de har mördat honom, och ger sig på flykt, så att han blir lämnad ensam. Blodstörtningen upphör visserligen efter

hand, men så snart han gör det minsta försök att resa sig, kommer den i gång på nytt.

Det är ingen särdeles kall natt, men där han ligger utsträckt på marken, börjar fuktighet och kyla att pina honom. Det faller honom in, att han är på väg att bli alldeles förstörd, om inte någon människa kommer till hans hjälp och för honom under tak. Han ligger så gott som mitt i staden, och eftersom det är nyårsnatt, är en mängd människor uppe, och han hör dem gå på gatorna, som löper runtom kyrkplanteringen, men ingen beger sig in i denna. De är inte längre borta, än att han mycket väl kan höra sorlet av deras röster, och han tycker, att det är hårt, att han ska gå under av brist på hjälp, när den ändå finns så nära.

Han ligger och väntar en stund till, men kölden plågar honom allt svårare, och då han känner, att det är omöjligt för honom att resa sig upp, så besluter han att åtminstone försöka kalla någon till sig.

Men han har otur än en gång, på det sättet att just som han sänder ut sitt nödrop, börjar klockan i tornet ovanför honom att slå tolv. Människorösten blir alldeles förkvävd i den starka metallklangen, så att det är ingen, som fäster sig vid den. Han kan inte heller göra om försöket, därför att blodflödet börjar på nytt efter ansträngningen. Det blir nu så ytterligt häftigt, att han knappt hinner tänka den tanken, att allt blod, som finns i hans kropp, håller på att lämna den, förrän detta redan tycks vara skett. "Det kan ju inte vara möjligt, att jag ska dö nu, medan klockan slår midnatt", tänker han, och i detsamma har han en känsla av att han slocknar som ett utbrunnet ljus. Han sjunker ner i mörker och medvetlöshet i samma ögonblick, som det sista dånande klockslaget förklingar och förkunnar, att det nya året har inbrutit.

III.

Strax efter att tornuret har dundrat fram tolv vittljudande slag, skär sig ett kort och vasst gnisslande fram genom luften.

Det återkommer oupphörligt med bara ett ögonblicks mellanrum, alldeles som om det skulle utgå från ett osmort hjul på något åkdon, men det är ett mycket skarpare och obehagligare ljud, än vad ett aldrig så dåligt fordon brukar kunna åstadkomma. Det ledsagas av ångest. Det väcker upp fruktan för allt, som tänkas kan, av pina och kval.

Det är en lycka, att det inte tycks vara hörbart för de flesta av dem, som har gått uppe och väntat på årsskiftet. Om det hade varit hörbart, skulle alla de glada ungdomar, som har vandrat fram och tillbaka på gatorna runtom torget och kyrkplanteringen hela natten och nu tillropar varandra ett gott nytt år, ha bytt ut lyckönskningarna mot jämmer över allt det onda, som förestår dem själva och deras vänner. Om det hade varit hörbart, skulle den lilla församlingen, som firade sin nyårsvaka i missionskapellet och just nu stämde upp nyårspsalmen med lov och tack till Gud, ha trott sig höra hånande tjut och skrån ifrån fallna andar blanda sig i sången. Om det hade varit hörbart, skulle talaren, som stod med champagneglaset i sin hand mitt i ett festligt lag och utbringade ett leverop för det nya året, ha tystnat för att lyssna till det som till en vidrig korpålåt med varsel om misslyckande av allt, vad han har hoppats och velat. Om det hade varit hörbart, skulle alla de, som den natten vakade i sina tysta hem och rannsakade sitt görande och låtande under det gångna året, ha känt en skärande förtvivlan över egen oförmåga och svaghet sarga sina hjärtan.

Det är en lycka, att gnisslet inte är hörbart mer än för en enda människa och att denna människa är en sådan, som väl behövde bringas till oro, till samvetskval och till självförakt, om detta vore möjligt.

IV.

Mannen, som har haft den svåra blodstörtningen, ligger och kämpar för att komma till sans igen. Han tycker, att det är något, som väcker honom, att en gällt skrikande fågel, eller vad det kan vara, flyger fram över hans huvud. Men han är försjunken i en skön, välbehaglig vila och kan inte rycka sig lös ur den.

Strax därpå är han övertygad om att det inte är någon fågel, som skriker; i stället är det den gamla dödskärran, som han har berättat om för de två luffarna, som kommer körande genom kyrkplanteringen och gnisslar och knarrar så förskräckligt, att han inte kan få sova. Men halvt medvetlös, som han ligger där, visar han ifrån sig tanken på att det kan vara dödskärran. Det är bara därför, att han så nyss har haft den i tankarna, som han inbillar sig höra den.

Han sjunker ner i dvalan på nytt, men det envisa gnisslet kommer åter farande genom luften och låter honom inte finna någon ro. Han börjar nu få klart för sig, att det han hör är gnissel från ett verkligt åkdon. Det är inte någon inbillning, utan full verklighet, och det ges intet hopp, att det ska upphöra.

Då finner han, att han måste besluta sig för att vakna. Det är ingen annan råd.

Han lägger genast märke till att han ligger kvar på samma ställe och att ingen har hjälpt honom. Allt är sig likt, utom att ett par korta och skarpa gnisslanden far genom luften. De tycks komma långt borta ifrån, men de är så ihållande och skär så vasst i hans öron, att han genast får klart för sig, att det är dessa ljud, som har väckt honom.

Han undrar om han har legat sanslös länge, men det förefaller inte troligt. Människorna är så nära, att han hör hur de just nu tillropar varandra gott nytt år, och därav sluter han, att det inte kan vara långt efter midnatt.

Gnisslet kommer tillbaka gång på gång, och som mannen alltid har varit ömtålig för skärande och gnisslande ljud, tycker han, att det skulle vara gott, om han vågade resa på sig och gå sin väg, så att han sluppe ifrån oväsendet. Han kunde väl åtminstone göra ett försök. Han mår riktigt bra nu efter uppvaknandet. Det förefaller inte mer, som om han skulle ha ett öppet, gapande sår inne i bröstet. Han varken fryser eller är matt längre, känner inte av sin kropp, alldeles som det brukar vara, då man är fullt frisk.

Han ligger ännu kvar på sidan, såsom han har kastat sig, då blodstörtningen började, och nu vill han för det första vända sig på rygg för att prova vad hans sköra kropp kan tåla. "Nu lyfter jag mig på armbågen helt försiktigt", tänker han, "vänder på mig och sjunker ner igen."

Mannen är van, som vi alla är, att när tanken säger: "nu gör jag det och det", så är det verkställt i samma ögonblick. Men denna gång händer honom det märkvärdiga, att kroppen blir liggande stilla utan att verkställa de föreskrivna rörelserna. Den ligger helt enkelt fullkomligt orörlig. Kan det vara möjligt, att han har legat där så länge, att han har stelnat till is? Men om han vore så genomfrusen, skulle han ju vara död, och han lever ju, han både ser och hör. Det råder ingen köld för övrigt, det dryper och droppar från träden ovan honom.

Han har varit så upptagen av att undra vad det är för en märkvärdig förlamning, som har drabbat honom, att han för en stund har glömt det plågsamma gnisslet. Men nu hör han det på nytt. "Ja, nu är det inte mer att tänka på att söka undkomma den där musiken, David", säger han. "Nu får du härda ut med den, så gott du kan."

Det är inte lätt för en man, som nyss har känt sig frisk och färdig och inte är det minsta sjuk nu heller, att ge sig till tåls med att ligga orörlig. Han gör oupphörliga försök att åtminstone leda på ett finger eller höja ett ögonlock. Men allt är lika omöjligt. Han börjar undra hur han bar sig åt förr i världen, när han kunde röra sig. Han tycker, att han på något sätt har råkat glömma konsten.

Härunder fortfar gnisslet att närma sig. Det är inte längre

borta nu, än att han kan höra, att det utgår från ett åkdon, som helt sakta kör utför Långgatan ner mot torget. Och något eländigt rackartyg är det, som kommer, det är säkert. Nu hörs det inte bara hur det gnisslar i hjulen, utan också hur det knakar i trävirket och hur hästen för varje steg slinter mot gatläggningen. Det kunde inte låta värre, om den eländiga dödskärran, som hans gamla kamrat hade sådan respekt för, vore i antågande.

"Vi två, David", tänker han, "brukar väl inte ha någon särskild förkärlek för polisen, men om den ville passa på nu och göra slut på det här oväsendet, så skulle vi tacka den."

Mannen brukar skryta med att han har ett starkt humör, men han börjar frukta, att den här gnisselmusiken i samband med allt annat, som har hänt honom denna natt, ska göra slut på det. Han har några otäcka funderingar, att han ska bli funnen, som han nu ligger, och bli ansedd för död samt föras bort för att svepas och begravas. "Allt, vad som då säges omkring din döda kropp, det får du ligga och höra på, och det lär kanske inte ljuda vackrare än det, som du nu lyssnar till."

Det är troligen gnisslet, som vållar, att han på en gång måste tänka på syster Edit, inte med något slags samvetsqual, men med en förargad känsla av att hon på något sätt har fått seger över honom.

Gnisslet fyller luften och skär i öronen, men det väcker inte hos den här mannen någon ånger över oförrätter, som han har tillfogat andra, bara vreda påminnelser om allt det onda och obehagliga, som andra har tillfogat honom.

Mittunder det att han beklagar sig som värst, håller han stilla och lyssnar ansträngt en hel minut. Jo, så sant han levde! Åkdonet har farit Långgatan i ända, men det har inte vikit av neråt torget. Hästen slinter inte mer på de små kullriga gatstenarna, nu trampar den en sandgång. Den kommer åt hans håll. Den har kört in i kyrkplanteringen.

I sin glädje över att han möjligen ska få hjälp gör mannen ännu ett försök att resa sig. Men det avlöper på samma sätt

som de föregående. Det är bara tanken hos honom, som är rörlig.

Men till gengäld hör han, att det gamla åkdonet verkligen kommer närmare. Hela tiden knakar det i trävirket och knarrar i seldoningens och gnisslar i de osmorda hjulen och låter så skröpligt, att han börjar frukta, att det ska falla i stycken, innan det hinner fram dit, där han ligger.

Det rör sig otroligt långsamt, och otålig, som han har blivit av att ligga ensam och hjälplös, tycker han, att det går åt mer tid, innan det hinner fram, än det verkligen gör. Och vad det kan vara för ett åkdon, som kommer körande in i kyrkplanteringen mitt i nyårsnatten, kan han inte reda ut för sig. Kusken är kanske full, när han tar sådana vägar. Han kommer inte att få någon hjälp av honom.

"Det är gnisslandet, som gör dig missmodig, David", tänker han. "Kärran har inte tagit av neråt en annan allé, som du ligger och inbillar dig, utan den kommer rätt emot dig."

Åkdonet kan inte vara mer än ett par steg från honom nu, men det är det förskräckliga gnisslet, som han inte har kunnat motstå, som har gjort honom modlös. "Du har otur i kväll, David", tänker han. "Du ska få se, att det är en ny olycka, som närmar sig. Det är någon tung vält, som kommer och kör över dig, eller något annat i den vägen."

I nästa ögonblick får mannen se vad det är, som han har legat och väntat på, och fastän det ingalunda är någon vält, som kommer för att krossa honom, håller det i alla fall på att skrämma honom från vettet.

Han kan inte röra sina ögon mer än något annat i sin kropp och kan därför bara se det, som är mittframför honom. Som nu det gnisslande åkdonet kommer från sidan, så framträder det stycke för stycke. Det första, som visar sig för honom, är ett gammalt hästhuvud med grånad lugg och blint på det ögat, som är vänt åt honom. Sedan kommer framdelen av en häst, som inte har mer än en kort stump kvar av det ena benet och bär seldon, som är lagade med snörstumpar och björkvidjor och prydda med smutsiga garn- tofsar. Så syns hela den eländiga hästen, hela den eländiga

kärran med söndrig karm och lösa, vacklande hjul, en vanlig torgkärra, men så illa åtgången, att ingenting tycks kunna fraktas i den.

Körkarlen sitter i kärrensitsen, och han stämmer lika noga överens med den beskrivning, som mannen själv nyss har gjort av honom och hans åkdon, som allt det andra. Han håller ett par tömmar, som bara består av knut vid knut, mellan sina händer, kapuschongen är nerdragen över ögonen, och han sitter krokig, liksom böjd av en trötthet, som aldrig kan bli utvilad.

När mannen kort förut svimmade efter den svåra blodstörtningen, tyckte han, att hans själ fladdrade bort ifrån honom som en slocknande låga. Så är det inte nu, utan nu tycker han, att den skakas och vrides och röres om, så att den aldrig kan komma på rätt led igen. Man kan tycka, att av allt, som har föregått åkdonets ankomst, borde han ha väntat sig att få se något övernaturligt, men om han än har haft en och annan tanke åt det hållet, har han inte fäst någon vikt vid den. När han nu ser framträda för sina ögon sådana föremål, som han har hört omtalas i en saga, vill detta inte gå ihop med något, som han förut har varit med om.

"Det här kommer att göra mig tokig, David", tänker han mitt i förvirringen. "Det är inte nog med att min kropp är förstörd, nu går det också ut över mitt förstånd."

Det, som räddar honom, är, att han i samma ögonblick får se körkarlens ansikte. Hästen har nu stannat mittframför honom, och därvid har körkarlen rätat upp sig, såsom hade han vaknat ur en dröm. Han har skjutit kapuschongen tillbaka med en trött rörelse och blickat sökande omkring åt alla håll. Och härvid har den på marken liggande mött hans ögon och sett, att han var en gammal bekant.

"Det är ju Georges", tänker han. "Nog är han märkvärdigt utstyrd, men jag känner igen honom, jag känner igen honom."

— Kan du säga mig, David, var han kan ha hållit till hela denna tid? fortsätter han för sig själv. Jag tror inte, att vi har råkat honom på ett helt år. Men Georges är en

fri man, inte bunden av hustru och barn som du, David. Han har väl varit ute på en långtur, kommer kanske överst från nordpolen. Jag tycker, att han ser blek och förfrusen ut.

Han betraktar körkarlen noga, ty det är något i ansiktsuttrycket, som är honom främmande. Men det måste vara Georges, hans gamla kamrat och dryckesbroder, det är inte möjligt annat. Han känner igen honom på det stora huvudet med örnnäsan, de väldiga svarta mustascherna och pip-skägget. Den, som hade ett utseende, som vilken sergeant, ja, man kunde säga, som vilken general som helst skulle vara stolt över, kunde inte hoppas att inte bli igenkänd av en gammal vän.

— Vad är det du säger, David? börjar mannen på nytt. Har du hört berättas, att Georges skulle ha dött på ett sjukhus i Stockholm i fjol på själva nyårsafton? Vet du, att det tycker jag också att jag har hört, men det är inte första gången, som vi två har misstagit oss. För detta är Georges livslevande. Se bara på honom nu, när han reser sig! Är det inte Georges själv kanske, med den ömkliga kroppen, som aldrig kan komma riktigt sams med hans korprals huvud? Ja, vad säger du nu, David? Såg du, att när han hoppade ur kärran, for kåpan isär så mycket, att det syntes, att han ännu har på sig den långa, trasiga rocken, som alltid hängde honom ner på hälarne? Igenknäppt ända opp till halsen nu som alltid, David, och den stora, röda halsduken fladdrande i halsöppningen, men inte något spår till väst eller skjorta nu mer än förr.

Den förlamade känner sig helt upplivad. Han skulle ha kunnat skratta, om det överhuvudtaget hade varit möjligt för honom att frambringa ett skratt.

— Om vi en gång kommer till krafter igen, du och jag, David, ska vi betala Georges igen det här kalaset. Han höll på att spränga isär mitt förstånd med sin utklädsel, som om han hade lagt dynamit under det. Det ska också vara en sådan karl som Georges till för att hitta på att skaffa sig en sådan häst och en sådan kärra och komma körande med dem fram till kyrkan. Inte en gång du, David, hade varit i

stånd att ställa till med ett sådant upptåg. Georges har alltid varit din överman.

Körkarlen har gått fram till den liggande och står och betraktar honom. Hans ansikte är stelt och allvarligt. Det är tydligt, att han inte vet vem han har framför sig.

"Det är ett par saker, som jag inte kan komma på det klara med i allt det här", tänker mannen. "Det ena är hur han har fått reda på att jag och kamraterna satt här i gröngräset, så att han kom på den idén att fara hit och skrämma oss. Det andra är, att han törs klä ut sig till en sådan där Dödens körkarl, som han alltid har varit så rädd för."

Körkarlen lutar sig nu ner över honom, men alltjämt med samma främmande uttryck.

— Han kommer inte att bli mycket glad, den där stackarn, när han får veta, att han måste avlösa mig, hör mannen honom mumla för sig själv.

Stödd mot lien, närmar han sitt ansikte mer och mer, och i nästa ögonblick känner han igen kamraten. Han böjer sig ända ner till honom, kastar otåligt undan den nerfallande kapuschongen och ser honom in i ögonen.

— O, utbrister han med förskräckelse, det är David Holm, som ligger här! Det var det enda, som jag trodde skulle bli mig besparat.

— Nej, David, att det är du, att det är du! säger han och kastar i detsamma lien till marken och knäfaller framför den liggande. Under hela detta år, fortsätter han med stor innerlighet och bedrövelse, har jag önskat, att jag skulle komma i tillfälle att säga dig ett enda ord, innan det var för sent. En gång var jag nära att kunna göra det, men du stod mig emot, så att jag inte förmådde nå fram till dig. Jag trodde, att det skulle lyckas mig bara en timme här-efter, då jag blev fri ur min tjänst, men här ligger du redan. Det är för sent nu att komma och säga till dig, att du ska ta dig i akt.

David Holm lyssnar till detta med oerhörd förundran. "Vad är det han menar?" tänker han. "Han talar ju, som om han vore död. Och när var det, som han var mig nära

och jag stod honom emot? Men det är sant!" lugnar han sig. "Han måste ju tala, som han är utklädd till."

— Tror du inte, att jag vet, David, börjar körkarlen på nytt, med en röst, som skälver av rörelse, att det är mitt fel, att du har kommit till ett sådant slut som detta? Om du inte hade råkat ut för mig, så skulle du alltjämt ha fört ett stilla och hederligt liv. Du och din hustru skulle ha arbetat er fram till välstånd. Ni var unga och duktiga båda två, ingenting skulle ha hindrat er. Var viss därom, David, inte en dag har gått under detta oändliga år, utan att jag i ångest har tänkt på att jag lockade dig bort från ditt arbetssamma levnadssätt och lärde dig mina egna onda vanor! Ack, fortsätter han och far med handen över vännens ansikte, jag fruktar, att du har farit vilse ännu värre, än jag vet om! Hur har annars dessa förfärliga tecken kunnat bli inristade omkring dina ögon och din mun?

David Holms goda lynne börjar förbytas i otålighet. "Låt det vara nog nu med det här skämtet, Georges!" tänker han. "Gå nu efter någon, som kan hjälpa dig att lyfta mig upp i din kärra, och kör mig till lasarettet så fort du kan!"

— Jag förstår, att du vet vad jag har haft för syssla i år, David, säger körkarlen, och att du vet vad det är för en kärra och häst, som har fraktat mig hit. Jag behöver nog inte heller säga dig vem det är, som efter mig ska fatta om lien och hålla tömmarna. Men, David, kom ihåg, att det inte är jag, som har bestämt dig för detta öde! Under hela det förfärliga år, som väntar dig, tänk inte en enda gång, att jag har min frihet, så att jag hade kunnat undvika att råka dig i natt! Var du viss, att jag skulle ha gjort allt, för att du inte skulle ha behövt gå igenom detsamma som jag, om det hade varit möjligt!

"Kanske att Georges verkligen har blivit tokig", tänker David Holm. "Han borde väl annars förstå, att det gäller liv och död för mig och att det inte går an att dröja på det här sättet."

I detsamma som han tänker detta, ser körkarlen på honom oändligt vemodigt.

— Du behöver inte oroa dig för att du inte blir förd till

lasarettet, David. När jag har kommit till en sjuk, är det för sent att kalla på någon annan läkare.

"Jag menar, att alla troll och djävlar är ute i natt och ställer till spektakel", tänker David Holm. "När det äntligen kommer en karl till mig, som kunde hjälpa mig, så är han antingen tokig eller också så illvillig, att han inte frågar efter, att jag blir alldeles förstörd."

— Jag skulle vilja påminna dig om något, som hände dig förra sommaren, David, säger körkarlen. Det var en söndags-eftermiddag, och du kom gående landsvägen fram genom en bred dal, där det låg stora åkerfält och vackra gårdar med blomstrande trädgårdstäppor, vart du såg. Det var en sådan där kvävande het eftermiddag, som det kan råka att bli ibland under högsommaren, och jag tror, att du gick och la märke till att du var den enda, som rörde sig i hela trakten. Korna stod stilla i hagarna och tordes inte lämna de skuggande träden, och människorna var alldeles försvunna. De måste ha dragit sig under tak för att slippa hettan. Är det inte sant, att det var så, David?

"Det kan ju hända", tänker mannen, "men jag har varit ute och gått så många gånger både i hetta och köld, så att inte kan jag hålla reda på dem alla."

— Just som stillheten var som allra störst, David, fick då höra ett gnisslande strax bakom dig på vägen. Du vände på huvudet och trodde, att det kom någon åkande efter dig, men du kunde ingen upptäcka. Du såg dig om flera gånger, du tyckte, att detta var det besynnerligaste, som du någonsin hade varit ute för. Du hörde gnisslet alldeles tydligt, men var kom det ifrån? Det var ljusan dag, öppet åt alla sidor och så tyst, att ingenting annat förvillade bort ljudet. Du kunde inte fatta, att det var möjligt, att du alldeles tydligt hörde gnisslet av ett hjul utan att se något åkdon. Men du ville inte alls gå in på att det var något övernaturligt i saken. Hade du bara tänkt ditåt, så hade jag kunnat göra mig synlig för dig då, innan det var för sent.

David Holm erinrade sig nu alltsammans mycket väl. Han mindes hur han hade tittat bakom gårdsgårdarna och sett efter nere i dikena för att komma underfund med vad det

var, som följde efter honom. Till slut hade han blivit smått skrämnd och gått in i en bondgård för att slippa ifrån oväsendet. När han sedan kom ut igen, hade allt varit tyst.

— Det var den enda gång, som jag har sett dig under detta år, fortsätter körkarlen. Jag gjorde allt, vad jag kunde, för att du skulle få se mig, men jag var inte i stånd att komma dig närmare, än att du hörde gnisslet. Du gick som en blind vid sidan av mig.

”Det är sant, det där, att jag hörde gnisslet”, tänker David Holm. ”Men vad vill han bevisa med det? Vill han jag ska tro, att det var han, som körde efter mig på vägen? Jag kan ju ha talat om historien för någon, som har berättat den för Georges i sin ordning.”

Körkarlen böjer sig framöver honom och säger i en ton, som om han skulle tala ett sjukt barn till rätta:

— Det tjänar ingenting till, att du strider emot, David. Det är inte att begära, att du ska förstå vad som har hänt dig själv, men du vet mer än väl, att jag, som nu talar med dig, inte är en levande. Du har hört redan förut, att jag är död, men du vill inte erkänna det. Och om du än inte har hört det, så har du ju sett mig komma åkande i den där kärran. I den kärran, David, färdas ingen levande.

Han visar bort till det usla åkdonet, som står kvar mitt i allén.

— Se inte bara på kärran, David! Se också på träden, som står bortom den!

David Holm följer hans uppmaning, och nu för första gången måste han medge, att här står han inför något, som han inte kan förklara. Han ser träden på andra sidan allén tvärsigenom den gamla kärran.

— Du har hört min röst många gånger, säger körkarlen. Det kan inte vara möjligt, att du inte märker, att jag talar annorlunda än förr.

David Holm får lov att ge honom rätt. Georges har alltid haft en vacker röst, och det har denna körkarlen också, men det är i alla fall ett annat slags tal. Det låter tunt och klingande och är inte lätt att höra. Det var samma spelman, som spelade, men han hade fått ett annat instrument.

Körkarlen sträcker ut handen, och David Holm ser, att en liten, klar vattendroppe, som kommer från de drypande trädgrenarna ovanför honom, faller ner på den. Men droppen blir inte hejdad, utan den faller tvärsigenom handen ner till marken.

På grusgången framför dem ligger en liten avfallen kvist. Körkarlen tar och sticker lien under den och för den upp genom kvisten. Men den faller inte tillbaka, skuren itu, utan förblir hel som förut.

— Försök inte att misstyda detta, David, säger körkarlen, utan försök att förstå! Du ser mig, och du tycker, att jag är mig lik, men den kropp, som jag har, är sådan, att endast de, som ligger på sitt yttersta eller redan är döda, kan se mig. Men därför får du inte tänka, att min kropp ingenting är. Den är ett hem för en själ såsom din egen och andra människors kroppar. Du får bara inte tänka på den såsom fast eller tung eller stark. Du ska tänka, att den är som en bild, som du har sett i en spegel, och försöka inbilla dig, att den har stigit fram ur glaset och kan tala och se och röra sig.

David Holms tanke reser sig inte mer till något motstånd. Han ser sanningen rätt i ögonen och bryr sig inte längre om att försöka smyga ur vägen för den. Det är vålnaden av en död, som talar med honom, och hans egen kropp är en död kropp. Men på samma gång, som han ger med sig i detta, känner han hur det börjar sjuda upp inom honom till en förskräcklig vrede. "Jag vill inte vara död", tänker han, "jag vill inte vara bara ett sken och ett ingenting. Jag vill ha en näve, som jag kan slå till med, och en mun, som jag kan äta med." Och härmed samlar sig raseriet inom honom till ett tätt och mörkt moln, som välver fram och tillbaka i kvalm och leda och inte plågar någon annan än honom själv än så länge, men är färdigt att urladda sig vid första tillfälle.

— Det är något, som jag vill be dig om, David, därför att du och jag var goda vänner förr i världen, säger körkarlen. Du vet likasåväl som jag, att det kommer en stund för varje människa, då hennes kropp är förstörd eller ut-

sliten, så att den själ, som har bott där, är nödsakad att lämna den. Men då darrar och skälver själen av ångest för att beträda ett land, som den inte känner till. Den står ungefär som ett litet barn på en badstrand och bävar för att ge sig ut i vågorna. För att den då ska våga sig åstad, måste den höra en röst från någon, som redan är ute i oändligheten, så att den förstår, att det ingen fara är, utan rycker sig lös. En sådan röst har jag varit, David, under ett helt år, och en sådan röst måste du bli under det år, som kommer. Och det jag nu vill be dig om, det är, att du inte sätter dig emot detta, som är bestämt för dig, utan tar det med undergivenhet, annars drar du ner stort lidande över både dig och mig.

Körkarlen böjer på huvudet, då han har sagt detta, för att se in i David Holms ögon. Det förefaller nästan, som om han skulle ha blivit rädd för allt det trots och motstånd, som slår honom till mötes.

— Du måste komma ihåg, David, säger han med ännu mer inträngande ton än förut, att detta inte är något sådant, som du kan slippa undan. Jag har ännu inte mycket reda på hur det förhåller sig med saker och ting här på andra sidan. Jag har endast färdats på gränsen, så att säga, men så mycket har jag sett, att här ges det inte någon förskoning. Man måste utföra det, som man är ålagd, antingen man gör det med god vilja eller inte.

Återigen ser han in i David Holms ögon, men han möter ingenting annat än det stora vredesmolnets mörker.

— Jag förnekar inte, David, utbrister han, att det är den förfärligaste syssla, som någon kan få sig ålagd, att sitta i den där kärran och köra den där hästen från gård till gård. Vart körkarlen kommer, väntar honom tårar och jämmer, vad han ständigt får se, det är sjukdom och förstörelse, sår och blod och ohygglighet. Och det är ändå kanske det minst svåra. Det är värre att se det, som finns innanför, det, som vändas och ångrar och fruktar för vad som kan komma. Och än mer: jag har sagt dig, att körkarlen bara står vid gränsen. Han tycker som människorna, att han bara ser orättvisor och misräkningar och ojämn fördelning och gagnlös

strävan och oordning. Han kan inte se så långt in i den andra världen, att han kan skönja om det finns en mening och en ledning. Han kan se skymten av den ibland, men mestadels måste han kämpa sig fram i mörker och tvivel. Och tänk på detta, David: det är bara ett år, som körkarlen är dömd att köra dödskärran, men tiden mätes inte här efter jordiska timmar och minuter, utan på det att han ska hinna överallt, dit han måste hinna, tänjes den ut, så att det enda året blir som hundra och tusen andra. Och så kommer till allt detta, att fastän körkarlen vet, att han allenast gör vad han är befalld att göra, så kan ingen beskriva hur han vämjes vid sig själv och känner leda vid sig själv och betraktar sig själv som en förkastad för sitt ämbetes skull. Men värst, värst av allt, David, är det, att körkarlen under sina färder också möter följderna av sådant ont, som han har begått under sin jordevandring, ty hur skulle detta kunna undgås — — —

Körkarlens röst slår nästan över i ett skrik, och han knäpper sina händer i ångest. Men ögonblicket därpå måtte han ha märkt, att endast kallt hån strömmar emot honom från hans gamle kamrat. Han drar omkring sig kåpan, som om han skulle frysa.

— Men, David, fortsätter han enträget, jag säger dig, att så svårt än det kan vara, det, som väntar dig, så bör du inte sätta dig till motvärn, om du inte vill göra det ändå värre för dig och för mig, än det redan är. Ty jag får inte nu lämna dig åt dig själv, utan det blir min sak att lära dig din syssla, och jag fruktar, att detta är det tyngsta, som jag har fått mig ålagt. Du kan göra mig motstånd så länge du vill. Du kan hålla mig kvar vid lien i veckor och månader, ja, ända till nästa nyårsnatt. Mitt år är utlupet, men jag får inte min frihet, förrän jag har lärt dig att sköta ämbetet med god vilja.

Medan körkarlen har talat, har han alltjämt legat kvar på knä framför David Holm, och allt, vad han har sagt, har vunnit i styrka genom den stora innerlighet, varmed han har talat. Han dröjer ännu kvar ett ögonblick, forskande efter ett tecken, att hans ord har gjort verkan. Men hos den

förra kamraten lever bara ett fast beslut att göra motstånd till det yttersta. "Det må vara, att jag är död", tänker han, "det kan jag inte göra något åt, men ingenting ska förmå mig att ha något att skaffa med dödskärran och dödshästen. De får hitta på ett annat arbete för mig. Det där vill jag inte befatta mig med."

Körkarlen ämnar resa sig, då han kommer att tänka på en sak, som han ännu bör tillägga.

— Kom ihåg, David, att ända till denna stund har det varit Georges, som har talat till dig! Men nu får du med körkarlen att göra. Du minns nog av gammalt vem man tänker på, när man talar om Den, som inte vet av någon förskoning.

I nästa ögonblick står han upprätt med lien i hand och kapuschongen nerdragen över pannan.

— Du fånge, kom ut ur ditt fängelse! ropar han med hög och klingande röst.

I detsamma reser sig David Holm från marken. Han vet inte hur det har tillgått, men han står plötsligen upprätt. Han vacklar, allt tycks gå runt för honom, både träd och kyrkvägg, men han kommer fort till jämvikt.

— Se dig om, David Holm! säger en stark stämma till honom. Han lyder i ögonblickets förvirring. Framför honom på marken ligger utsträckt en lång karl av präktig kroppsbyggnad, men klädd i smutsiga paltor. Han ligger där ner-sölad av blod och jord, omgiven av tömda flaskor, med ett rödsprängt, uppsvällt ansikte, vars ursprungliga drag man inte kan gissa sig till. En irrande ljusstråle från de avlägsna lyktorna återkastas med en hatfull, illvillig glans i de smala ögonöppningarna.

Framför denna liggande gestalt står han själv, han också en lång karl av en präktig kroppsbyggnad. Samma ruskiga och smutsiga plagg, som den döde bär, är också han iförd. Han står framför denne andre som hans dubbelgångare.

Men dock inte fullt en dubbelgångare, ty han är ett intet. Eller det är kanske orätt att säga ett intet, utan en bild. En bild av den andre, som har blivit sedd i en spegel och som har trätt ut ur glaset och lever och rör sig.

Han vänder sig hastigt. Där står Georges, och han ser nu, att också denne ingenting är, bara en avbild av den kropp, som han en gång har ägt.

— Du själ, som förlorade herraväldet över din kropp i samma ögonblick, som klockan slog tolv på nyårsnatten, säger Georges, du ska avlösa mig i mitt ämbete. Du ska befria själarna ur det jordiska under detta ingångna år.

Vid dessa ord återfinner David Holm sig själv. I stormande vrede störtar han sig mot körkarlen, griper efter hans lie för att bryta sönder den och efter hans kåpa för att slita den i stycken.

Då känner han hur hans händer trycks ner och hur benen rycks undan honom. Sedan lindas omkring hans handleder något osynligt, som fångslar dem vid varandra, och likaså omkring hans fotleder.

Därpå lyftes han upp, kastas omilt, som en död vara, ner på kärribotten, där han får ligga, utan att någon frågar efter hur han har fallit.

Ögonblicket därpå sätter sig kärran i rörelse.

V.

Det är ett smalt och långt, men tämligen rymligt rum i ett hus i förstaden, ett hus, som är så litet, att det helt och hållet upptages av detta enda rum jämte ett annat, mindre, som begagnas till sängkammare. Rummet upplyses av en lampa, som hänger ner från taket, och i dess sken kan man se, att det är hemtrevligt och vänligt. Och inte nog med detta: det är också ett smålustigt rum, som gärna framkallar ett leende på dens läppar, som träder in i det. Man ser nämligen genast, att de, som bor där, har roat sig med att möblera det så, att det ska föreställa en hel våning. Ingången är på ena gavelväggen, och tätt bredvid dörren står en liten spis. Här är alltså köket, och dit är samlat allt, som hör till köksinredningen. Mitten av rummet är möblerad som matsal med ett runt matbord, ett par ekstolar, en hög väggklocka och ett litet skåp för porslin och glas. Hit räknas förstås också taklampan, som hänger rätt över det runda bordet, men som mycket väl förslår att upplysa också förmaket, den innersta delen av rummet, med dess mahognysoffa och divanbord, dess blommiga axminstermatta, dess palm i sin praktfulla porslinskruka och dess otaliga fotografier.

Det går nog vanligen så, att de, som kommer in i rummet, gärna föreställer sig hur mycket skämt en sådan anordning av möblerna ska ha gett anledning till. Om en god vän hade kommit in från gatan, hade man roat sig med att föra honom upp i förmaket och sedan bett honom ursäkta, att han fick sitta så ensam, medan man själv var tvungen att hålla till i köket. Vid middagsbordet, som stod så nära köksavdelningen, att man kunde känna värmen från spisen ända dit, hade man nog sagt många gånger med stor högtidlighet: — Nej, nu får ni lov att ringa, så att husjungfrun kan komma in och ta bort tallrikarna! Och då något barn

hade börjat gråta i köket, hade man narrat det att skratta med den lustigheten, att det skulle akta sig för att skrika så högt, att far, som satt i något av de inre rummen, kunde höra det.

Sådana där tankar väcks nog, som sagt, vanligen hos de människor, som får se rummet, men hos dem, som träder in där i nyårsnatten en liten stund efter årsskiftet, uppstår helt säkert inga sådana lätta och ljusa funderingar. De, som då kommer in, är två män, så förfallna och trasiga, att de kunde tagas för två vanliga landsvägsstrykare, om inte den ena av dem bure en svart kåpa över sina paltor och hülle en lång, rostig lie i handen. Det är en ovanlig utstyrsel för en luffare, och än egendomligare är hans sätt att träda in i rummet utan att vrida om en nyckel eller öppna dörren på minsta glänt, utan bara gå rätt igenom den, så stängd, som den står. Den andra mannen är inte iförd några skrämmande emblem, men när han kommer in i rummet, inte gående själv, utan på något besynnerligt sätt släpad och dragen in av sin kamrat, förefaller han mycket mer skräckinjagande än denne. Fastän han är bunden till händer och fötter och med yttersta förakt slänges ner på golvet av kamraten och blir liggande framför denne som en mörk hög av trasor och elände, inger han fasa genom det vilda raseri, som lågar ur hans ögon och sammandrar hans ansikte.

De två männen finner inte rummet tomt vid sitt inträde. De ser, att vid det runda bordet i matsalsavdelningen sitter en ung man med veka drag och en barnsligt vacker blick samt en något äldre, men mycket liten och späd kvinna. Mannen bär en röd trikåtröja, på vilken med stora påfallande bokstäver ordet Frälsningsarmén är broderat tvärsöver bröstet. Kvinnan är svartklädd utan något tecken, men en hatt av den för slumsystrarna vanliga typen ligger framför henne på bordet och bär vittne om att också hon hör till salvationisterna.

Båda dessa människor är djupt bedrövade. Kvinnan gråter tyst, där hon sitter, och torkar gång på gång sina ögon med en våt och skrynklig näsduk. Hon gör det otåligt, liksom om tårarna är henne i vägen och hindrar henne från annat, som

hon har att sköta. Också mannens ögon är röda av gråt, men han hänger sig inte åt sin sorg nu i en annans närvaro.

De säger då och då ett par ord till varandra, och av dessa ord märker man, att de har sina tankar inne i ett annat rum hos en sjuk, som de har lämnat på en stund, för att hennes mor ska få vara ensam med henne. Men så upptagna de än är av den sjuka, kan det nog tyckas märkvärdigt, att ingen av dem på något sätt låtsar om de två männen. Visserligen håller sig dessa alldeles tysta och stilla, den ene stående upprätt, stödd mot dörrposten, den andre liggande nervräkt vid hans fötter, men de två framme vid bordet borde dock, synes det, ha blivit häpna över dessa gäster, som har kommit in genom lyckta dörrar mitt i mörka natten.

Ätminstone känner sig den liggande mannen förundrad över att människor gång på gång vänder sina blickar åt det håll, där han och kamraten befinner sig, utan att de tycks varsna dem. Han för sin del ser allt, och då han nyss har färdats genom staden, har allt förefallit honom sig likt, såsom han har sett det med sina mänskliga ögon, men honom ser ingen. Mannen har i sitt ursinne också haft en tanke på att vilja skrämma sina fiender bland människorna genom att visa sig för dem sådan han nu är, men han märker, att han inte en gång kan göra sig sedd av dem.

Han har aldrig förr varit i detta rum, men han känner igen de båda, som sitter vid bordet, och har fördenskull inte minsta tvivel om var han befinner sig. Om något kan öka hans raseri, så är det detta att nu mot sin vilja vara förd till en plats, dit han hela gårdagen nekade att bege sig.

Med ens skjuter frälsningssoldaten borta vid bordet stolen tillbaka.

— Det är över midnatt nu, säger han. Hustrun trodde, att han skulle komma hem vid den här tiden. Jag ska försöka att gå dit upp och kalla hit honom än en gång.

Härvid reser han sig långsamt och motvilligt och fattar sin rock, som hänger bakom honom på stolen, för att sätta den på sig.

— Jag kan nog förstå, att Gustavsson inte tycker, att det

tjänar något till att gå efter honom, säger den unga kvinnan, alltjämt i hård strid med den påträngande gråten, men Gustavsson får tänka på att det är den sista tjänst syster Edit begär av honom.

Frälsningssoldaten hejdar sig, just som han håller på att träda in i ärmhålet.

— Syster Maria, säger han, det må vara sant, att detta är den sista tjänst, som jag kan göra syster Edit, men jag önskar i alla fall, att David Holm inte vore hemma eller att han inte ville gå med mig. Jag har sökt honom flera gånger i dag och bett honom komma, såsom ni och kapten Andersson befallde mig, men jag har varit glad hela tiden, att han har sagt nej och att det varken har lyckats mig eller någon annan att föra hit honom.

Den liggande gestalten spritter till, när han hör sitt namn nämnas, och ett fult hänleende sprider sig över hans ansikte.

— Den där tycks ändå ha en smula bättre förstånd än de andra, mumlar han.

Slumsystemen ser upp på frälsningssoldaten och säger nu rätt skarpt, utan att rösten förkväves av gråt:

— Det vore bäst, att Gustavsson den här gången framförde budet till David Holm så, att han förstode, att han måste komma hit.

Frälsningssoldaten går mot dörren med minen av en man, som lyder utan att vara övertygad.

— Ska jag föra hit honom, också om han är dödfull? frågar han nerifrån dörren.

— För hit honom, Gustavsson, död eller levande, hade jag så när sagt! Han får ligga här och sova ruset av sig i värsta fall. Det enda viktiga är, att vi får tag i honom.

Frälsningssoldaten har redan lagt handen på låsvredet, när han plötsligen vänder om och går tillbaka upp mot bordet.

— Jag tycker inte om, att en sådan karl som David Holm ska komma hit, säger han, och hans ansikte har blivit blekt av rörelse. Syster Maria vet likasåväl som jag vad det är för en karl. Tycker syster Maria, att han passar här? Tycker syster Maria, att han passar där inne? fortfar han och pekar mot en tapetdörr borta i förmaksavdelningen.

— Om jag tycker — — —, börjar hon, men han låter henne inte tala till punkt.

— Vet inte syster Maria, att han bara kommer att göra narr av oss? Han kommer att skryta med att en av slum-systrarna var så kär i honom, att hon inte kunde dö utan att ha fått se honom.

Slumsystemen ser hastigt upp och rör läpparna till ett häftigt svar, men biter ihop dem och eftersinnar.

— Jag kan inte tåla, att han ska prata om henne, minst av allt, när hon är död! utbrister frälsningssoldaten.

Strax därpå kommer slumsystemens svar, allvarsamt och eftertryckligt.

— Är Gustavsson viss om att inte David Holm skulle ha rätt, ifall han säger detta?

Den liggande, fängslade gestalten borta vid dörren rycker till och genomfäres vid dessa ord av en plötslig glädjekänsla. Han blir ytterst överraskad själv och sänder en blick upp till Georges för att se om denne har märkt hans rörelse. Körkarlen står alldeles orörlig, men för all säkerhets skull mumlar David Holm något om att det var skada, att han inte hade haft reda på det där, medan han levde. Det skulle ha varit något att skryta med inför kamraterna.

Frälsningssoldaten blir så förvirrad av det, som han har fått höra, att han griper efter en stolkarm. Rummets väggar dansar runt för honom.

— Varför säger syster Maria något sådant? frågar han. Inte vill syster Maria, att jag ska tro — — —

Slumsystemen befinner sig i starkt sinnesuppror. Hon knyter handen hårt om näsduken, medan hon talar ord, som störtar fram häftiga och hastiga, liksom hade hon bråttom att få dem utsagda, innan betänksamheten komme och hejdade henne.

— Vem skulle hon annars hålla kär? Vi två, Gustavsson, och alla andra, som har lärt känna henne, har låtit oss omvändas och vinnas av henne. Vi har inte stått henne emot ända till det sista. Vi har inte skrattat ut henne och hånat henne. Hon behöver varken lida ånger eller samvetsqual för

vår skull. Varken ni eller jag, Gustavsson, är orsak till att hon ligger där hon nu ligger.

Frälsningssoldaten tycks bli lugnad inför detta utbrott.

— Jag trodde inte, att ni talade om kärleken till syndarna, syster.

— Det gör jag inte heller, Gustavsson.

Vid denna bestämda försäkran genomilas den ena av vålnaderna på nytt av en glädjekänsla, som han inte kan förklara. Men rädd för att hans vrede, hans ursinniga begär att göra motstånd på något sätt ska förflyktigas, söker han genast att kväva den. Han hade blivit tagen med överraskning, hade trots förut, att här väntade honom ingenting annat än predikningar. Han ämnar ta sig bättre i akt för framtiden.

Syster Maria har suttit och bitit sig i läpparna för att övervinna sin rörelse. Nu tycks hon helt hastigt fatta ett beslut.

— Det gör ingenting att tala om det för Gustavsson, säger hon. Ingenting gör något nu, då hon ska dö. Om Gustavsson vill sitta ner en stund, så ska jag förklara vad jag menar.

Frälsningssoldaten kränger av sig rocken och tar åter plats vid bordet. Utan att säga ett ord sitter han och betraktar slumsystemen förväntansfullt med sina vackra, trohjärtade ögon.

— Jag ska först tala om för Gustavsson hur vi hade det förra nyårsnatten, syster Edit och jag, säger hon. Det var hösten förut, som det hade blivit bestämt i högkvarteret, att det skulle inrättas en slumstation här i staden, och vi två hade blivit hitskickade för att sätta den i gång. Vi hade haft oerhört med arbete, men bröderna och systrarna hade hjälpt oss så mycket, som i deras makt stod, och på nyårsafton hade vi kommit så långt, att vi själva kunde flytta in. Köket och sovsalarna var redan i ordning, och vi hade hoppats, att vi skulle få öppna stationen på själva nyårsdagen, men det gick inte för sig, därför att steriliseringsugnen och tvättstugan inte var färdiga.

Slumsystemen har haft mycket svårt att hålla inne gråten i början, men alltsom berättelsen fortgår och hon föres bort

från det närvarande, avtar den, och hennes stämma blir allt klarare.

— Gustavsson hörde inte till armén på den tiden, säger hon, annars hade nog Gustavsson fått vara med om en glad nyårsafton. Några av bröderna och systrarna hade kommit upp till oss, och vi bjöd dem på te för första gången i det nya hemmet. Gustavsson kan inte tro hur glad syster Edit var åt att hon hade fått sätta upp en slumstation här, där hon var hemma och kände varenda fattig människa och visste vad de behövde. Hon gick och såg på våra filter och madrasser och våra nymålade väggar och våra blanka kokkärl med en sådan glädje, att vi måste skratta åt henne. Hon var glad som ett barn, som man brukar säga. Och Gustavsson vet nog, att när syster Edit är glad, då blir alla andra glada.

— Halleluja, det vet jag, sade frälsningssoldaten.

— Glädjen varade så länge, som kamraterna var kvar, fortfor slumsystemen, men när de hade gått, kom det över henne stor ängslan för allt det onda, som finns i världen, och hon sa till mig, att jag skulle bedja med henne, att det inte måtte bli oss övermäktigt. Så la vi oss ner på våra knän och bad för vår station och för oss själva och för alla dem, som vi hoppades få bispringa. Och just som vi låg på knä i bön, ringde det på portklockan.

Kamraterna hade så nyss gått. Vi sa till varandra, att en av dem kanske hade glömt något, som han ville hämta, men för säkerhets skull gick vi ner i porten båda två. När vi öppnade, såg vi inte någon av vännerna framför oss, utan en av dem, som vår station var inrättad för.

Och jag ska säga Gustavsson, att där han stod i portöppningen, trasig och stor och så full, att han vacklade, föreföll han mig så förskräcklig, att jag greps av raddhåga och tyckte, att vi borde skylla på att stationen ännu inte var öppnad och låta bli att ta emot honom. Men syster Edit blev glad, att Gud hade sänt henne en gäst. Hon trodde, att han därmed ville visa oss, att han såg i nåd till vårt arbete, och hon lät mannen stiga in. Hon bjöd honom kvällsvard, men han svor åt henne och sa, att han bara ville lägga

sig. Han fick gå in i en sovsal, och där kastade han sig ner på en brits, sedan han hade slängt av sig rocken, och i nästa ögonblick sov han.

— Tänk, att du blev rädd för mig då! säger David Holm för sig själv, men inte utan förhoppning, att den orörlige bakom honom ska höra, att han alltjämt är samma David Holm som förut. Det är synd, att du inte kan se mig sådan, som jag ser ut nu. Då tror jag nog att jag skulle skrämma livet ur dig.

— Syster Edit hade gärna velat visa den förste, som kom till vår station, någon särskild vänlighet, fortsätter slum-systemern, och jag såg, att hon kände sig besviken, när han somnade så hastigt. Men i nästa ögonblick blev hon glad igen, för hon hade kommit att kasta blickarna på hans rock. Jag tror, vet Gustavsson, att jag aldrig har sett ett plagg så smutsigt och trasigt och illa faret. Det luktade snusk och brännvin av det, ja, det var sådant, förstår Gustavsson, att det var svårt att komma det nära. Jag kunde inte hjälpa, att när jag såg, att syster Edit gick fram och synade det, kom räddhågan återigen över mig, och jag bad henne, att hon skulle låta den ligga, eftersom vi varken hade ugnen eller tvättstugan så pass i ordning, att vi kunde få bort smittan ur den.

Men Gustavsson förstår, att den här mannen var för syster Edit från första stund såsom henne tillsänd av Gud, och det var ett så ljuvt arbete för henne att få ställa åtminstone ett av hans klädesplagg i ordning, att jag inte kunde hålla henne tillbaka. Och inte heller fick jag hjälpa henne. Nej, jag hade ju själv sagt, att det kunde vara smitta i rocken; det gick alls inte an, att jag rörde den. Hon stod i ansvar för mig, därför att jag var hennes underordnade, och hon fick se till, att jag inte företog mig något, som var skadligt för hälsan. Men själv satte hon sig att sömma och sy på den där rocken hela nyårsnatten.

Frälsningssoldaten på andra sidan bordet lyfter händerna och slår dem mot varandra i hänryckning.

— Halleluja! säger han. Gud vare tack och lov för syster Edit!

— Amen, amen! säger slumssystemen och skiner upp i en plötslig extas. Gud vare tack och lov för syster Edit — det är vad vi alltid ska säga i sorg som i glädje. Gud vare tack och lov, att hon var sådan, att hon hela natten satt lutad över den rocken och sömmade på den, lika lycklig, som om den hade varit en kungamantel!

Han, som hade varit David Holm, tycker, att det är en sällsam vila och ro i att föreställa sig den unga flickan, som satt i nattens fred och arbetade på att laga en fattig luffares rock. Efter allt, som har retat och upprört honom, är det något läkande och helande i detta. Om bara inte Georges stode där bakom honom, dyster och orörlig, men bevakande varje hans rörelse, skulle han ha tyckt om att länge tänka på detta.

— Gud vare tack och lov, fortfar slumssystemen, att syster Edit aldrig har ångrat, att hon den där natten satt oppe och sydde i knappar och stoppade revor ända till klockan fyra utan att tänka på all den smitta och stank, som hon inandades! Gud vare tack och lov, att hon aldrig har ångrat, att hon satt i ett rum, där vinternattens stränga köld trängde in, så att det blev alldeles utkyllt, innan hon fick gå till sängs!

— Amen, amen! säger frälsningssoldaten i sin tur.

— Hon var alldeles förstelnad av köld, när hon äntligen var färdig, säger slumssystemen. Jag hörde hur hon låg och vred och vände sig i flera timmar utan att kunna bli varm. Hon hade knappast hunnit somna, förrän det var tid att stiga upp igen, men då övertalade jag henne att bli liggande och låta mig sörja för gästen, ifall han skulle stiga upp, innan hon var fullsövd.

— Syster Maria har alltid varit henne en god vän, säger frälsningssoldaten.

— Jag vet, att det var en stor försakelse för syster Edit, fortsätter slumssystemen med skynten av ett småleende, men hon gjorde det för min skull. Det blev inte lång stund hon fick ligga, för när mannen drack sitt kaffe, frågade han mig om det var jag, som hade lagat hans rock, och när jag

svarade nej, bad han, att jag skulle hämta den system, som hade hjälpt honom.

Han var nykter då och stillsam, och han la sina ord bättre, än sådana karlar brukar, och som jag visste, att det skulle vara en stor fröjd för syster Edit att få höra hans tacksägelser, gick jag efter henne. När hon kom, såg hon inte ut som den, som hade vakat hela natten, utan hon hade en skär rodnad på kinderna och var så vacker i sin glada förväntan, att mannen visst blev på något sätt slagen av häpnad, när han fick se henne. Han hade stått vid dörren och väntat med ett så ondskefullt uttryck i ansiktet, att jag fruktade, att han ämnade slå henne, men han ljusnade nu, då hon kom. "Det är inte farligt", tänkte jag. "Han gör henne ingenting. Henne kan ingen vilja skada."

— Halleluja, halleluja! kommer det instämmande från frälsningssoldaten.

— Men han mörknade åter, och när hon hade gått ända fram till honom, tog han sig för att rycka opp den korta kavajen, som han bar, med sådan fart, att de nyisydda knapparna slets ur. Därpå körde han händerna ner i de nylagade fickorna, så att vi hörde hur de brakade sönder, och allra sist fläkte han opp rockfodret, så att det hängde i värre trasor, än då han kom.

"Ser fröken, det är så, att jag är van att ha det på det här sättet", sa han. "Det faller sig lättast och bekvämast för mig. Det var synd, att fröken skulle göra sig så mycket besvär, men jag kan inte hjälpa det."

Den liggande skepnaden ser framför sig ett ansikte lysande av lycka, som plötsligt förmörkas, och han är nära att erkänna för sig själv, att detta tjuvpojksstreck hade varit grymt och otacksamt, då tanken på Georges ånyo inställer sig. "Det är bra, att Georges får höra hurudan jag är, om han inte vet det redan", tänker han. "David Holm är inte den, som ger med sig i första taget. Han är hård och elak, och han tycker om att retas med pjoskigt folk."

— Inte förrän i det ögonblicket hade jag tänkt på hur karlen såg ut, fortsätter slumsystem. Men när han stod där och ryckte sönder det, som syster Edit hade sytt samman

under många vackra tankar, kom jag att betrakta honom. Och jag såg, att han var en man, som var så hög och väl-vuxen, att man måste förvånas över ett sådant naturens verk. Han hade också en god och ledig hållning, hans huvud var stort och av bästa skapnad, och hans ansikte torde en gång ha varit vackert, fastän det nu var rödsprängt och uppsvällt, så att dragen flöt tillsammans och man inte kunde veta hur det hade varit meningen att det skulle ta sig ut från början.

Och fastän han gjorde vad han gjorde och därvid uppgav ett högt och elakt skratt, och fastän hans ögon glimmade fram gula och ilska mellan de rödsvullna ögonlocken, så tror jag, att syster Edit bara tänkte på att hon hade mött något stort tillämnat, som var på väg att fördärvas. Jag såg, att hon först ryggade tillbaka, som om hon hade blivit slagen, men sedan lågade det opp ett klart ljus i hennes ögon, och hon gick honom ett steg närmare.

Hon sa bara detta enda till honom, att innan han nu gick, så ville hon be honom, att han måtte komma till hennes hem också nästa nyårsnatt. Och när han blev stående och såg på henne helt förvånad, la hon till: "Ser ni, jag bad Jesus i natt, att han skulle skänka den första gästen på denna station ett gott nytt år, och jag vill se er igen, så att jag får veta om han har bönhört mig."

När han nu förstod vad hon menade, så bröt han ut i en svordom. "Ja, det ska jag lova er", sa han. "Jag ska komma och visa er, att han inte har frågat det minsta efter er och ert pjoller."

Han, som på detta sätt påminnes om ett löfte, som han har givit och alldeles förglömt, men nu ändå kommit att uppfylla, känner sig för ett ögonblick som ett svagt rö i en starkares hand och undrar om hans motstånd ingen betydelse har, men han kväver tanken. Han vill inte underkasta sig. Han vill strida emot ända till domens dag, om det så ska vara.

Frälsningssoldaten har blivit mer och mer upprörd, medan syster Maria har berättat om detta möte på nyårs-morgonen. Nu kan han inte hålla sig stilla längre, utan han springer upp.

— Ni har inte sagt mig namnet på den där vandraren, syster Maria, men jag förstår, att det var David Holm.

Slumsystemern nickar.

— Men Gud, Gud, Gud, syster Maria, utropar han och sträcker upp båda händerna, varför vill ni då, att jag ska hämta hit honom? Har ni märkt, att han har blivit bättre sedan den morgonen? Det är, som ni ville ha hit honom, för att hon ska få se, att hon bad Gud förgäves. Varför vill ni göra henne en sådan bedrövelse?

Slumsystemern ser på honom med en otålighet, som gränsar till vrede.

— Jag har inte slutat — — —

Men frälsningssoldaten avbryter henne.

— Vi får ta oss i akt, syster Maria, vi får ta oss i akt för hämndlystnadens snara. Det finns hos mig en den syndiga naturens människa, som vill tillkalla David Holm just i natt, visa honom henne, som håller på att dö, och säga honom, att det är han, som har vållat, att hon måste gå ifrån oss. Jag tror, att det är er mening, syster Maria, att säga David Holm, att det var, medan syster Edit utförde det arbetet, som han i sin otacksamhet slet sönder, som hon blev smittad till döds. Jag har hört er säga, att syster Edit inte har haft en hälsodag sedan sista nyårsnatten. Men vi får ta oss i akt, syster Maria. Vi, som har levat med syster Edit och ännu ser henne för våra ögon, vi får akta oss för att ge rum åt våra hjärtans hårdhet.

Slumsystemern böjer sig fram över bordet och talar utan att se upp, liksom hade hon ställt sina ord till figurerna i bordduken.

— Hämnd? säger hon. Är det hämnd att låta en människa förstå, att hon ägde det härligaste och har förlorat det? Eller om jag lägger det rostiga järnet i elden för att åter göra det friskt och blankt — är det hämnd?

— Det var det jag visste, syster Maria! infaller frälsningssoldaten med samma häftighet. Ni har hoppats att kunna omvända David Holm genom att lägga på honom samvetskalvens börda. Men har ni rätt betänkt om det inte

är vår egen hämnd, som vi vill sköta och nära? Det är en lurande fälla i detta, syster Maria. Det är lätt att ta miste.

Den lilla bleka slumsystemen ser på frälsningssoldaten med en blick, som strålar av självförnekelsens entusiasm. "I kväll söker jag inte efter mitt", säger hennes blick tydligt nog. — Det finns många lurande fallor i en sådan sak, upprepar hon med stark tonvikt på orden.

Frälsningssoldaten blir röd som blod. Han försöker svara, men orden sviker honom. I nästa ögonblick kastar han sig ner mot bordet, döljer ansiktet i händerna och börjar gråta, överväldigad av länge återhållen sorg.

Slumsystemen stör honom inte, men över hennes läppar framkväller en bön.

— O, Herre Gud, Jesus Kristus, låt oss komma igenom denna tunga natt! Låt mig få styrka att hjälpa alla mina vänner, jag, som är svagast och förstår minst!

Den fångslade har nästan inte skänkt någon uppmärksamhet alls åt anklagelsen att ha smittat ner slumsystemen, men då den unga frälsningssoldaten brister i gråt, gör han en häftig rörelse. Han har gjort en upptäckt, som griper honom, och han bryr sig knappt om att dölja detta för körkarlen. Det behagar honom, att den, som den där vackra gossen har älskat, har föredragit honom själv.

När frälsningssoldatens snyftningar avtar i häftighet, upphör slumsystemen att bedja och säger med ett vekt tonfall:

— Gustavsson tänker på det där, som jag sa om syster Edit och David Holm för en stund sedan.

Det hörs ett ja under rockärmen, och därvid skakar hela karlen till av smärta.

— Och det vållar Gustavsson stort lidande, säger hon. Det förstår jag. Jag vet en annan, som också älskar syster Edit av hela sin själ, och hon märkte det och sa till sig själv, att hon inte kunde förstå det. Hon menade, att om hon skulle tycka om någon, skulle det vara en, som stode högre än hon själv, och så menar också Gustavsson. Vi kan nog ge vårt liv för att tjäna de elända, men vår naturliga människas kärlek, Gustavsson, kan vi inte ge någon av dem. När jag nu säger Gustavsson, att syster Edit är annorlunda lagd,

så tycker Gustavsson, att detta är något förringande, och det plågar Gustavsson.

Frälsningssoldaten rör sig inte, utan ligger kvar med huvudet mot bordsskivan. Den osynliga gestalten däremot har gjort ett försök att komma närmare, liksom för att höra bättre, men har genast blivit tillsagd av Georges att hålla sig stilla.

— Om du rör dig, David, så måste jag pålägga dig straff, vars like du aldrig har drömt om, säger han, och David Holm, som nu vet, att han kommer att hålla ord, förblir orörlig.

— Halleluja! utbrister slumssystemen med ett överspänt uttryck över ansiktet. Halleluja! Vilka är vi, att vi skulle döma henne? Har Gustavsson inte sett, att när ett hjärta är fyllt av högmod, då ger det sin kärlek åt någon av de mäktiga och stora i denna världen, men när ett hjärta ingenting annat rymmer än ödmjukhet och barmhärtighet, åt vem kan det då ge sin varmaste kärlek, annat än åt den, som är störst i hårdhet, i förfall, i förvillelse?

Vid dessa ord är det David Holms tur att känna ett sting av obehag. "Men du är då bra besynnerlig i natt", tänker han för sig själv. "Vad bryr du dig om vad de där människorna säger om dig? Har du väntat, att de skulle sätta särskilt värde på dig?"

Frälsningssoldaten lyfter nu upp sitt ansikte och ser prövande på slumssystemen.

— Det är inte bara detta, syster Maria.

— Ja, Gustavsson, jag förstår vad Gustavsson menar. Men Gustavsson ska komma ihåg, att syster Edit då till en början inte visste, att David Holm var gift. Och i alla fall, fortsätter hon efter en liten tvekan, så tror jag — det är så svårt att tänka sig annat åtminstone —, att hela hennes kärlek gick ut på att få honom omvänd. Om hon hade fått se honom stå på estraden och bekänna, att han var frälst, så skulle hon ha varit lycklig.

Frälsningssoldaten har fattat slumssystemens hand, medan hans blickar hänger vid hennes mun. Vid hennes sista ord drar han ett lättadens andetag.

— Men då var det ändå inte den kärleken, som jag menar! säger han.

Slumsystemen höjer litet på axlarna och suckar inför denna envishet.

— Jag har aldrig fått något förtroende av syster Edit i denna sak. Det kan ju hända, att jag har tagit miste.

— Har inte syster Maria hört något av syster Edits egen mun, då är det min tro, att syster Maria har misstagit sig, säger den unge mannen med stort allvar.

Den liggande vålnaden nere vid dörren förmörkas. Han tycker inte om den vändning, som samtalet nu har tagit.

— Jag säger inte, Gustavsson, att syster Edit kände något annat än medlidande för David Holm, första gången hon såg honom. Och hon borde inte ha älskat honom sedan heller, för han kom en tid mycket ofta i hennes väg, och jämt stod han henne emot. Det var hustrur, som vände sig till oss och klagade över att deras män hade blivit lockade att överge sitt arbete, sedan David Holm hade kommit till staden. Och det var ett tilltagande i fräckhet, i våldsamhet, i laster. Överallt, där vi vandrade fram bland de elända, fick vi erfara det. Och vi tyckte, att vi alltid kunde spåra det fram till David Holm. Men sådan, som syster Edit är, var det väl naturligt, att just detta skulle egga henne att söka vinna honom för Guds sak. Han var som ett villebråd, som hon förföljde med starka vapen, och ju mer det vände sig mot henne, desto häftigare anföll hon det, i sin förtröstan att hon ändå till slut skulle komma att segra, därför att hon var den, som var starkast av de två.

— Halleluja, utbrast frälsningssoldaten, det var hon också, syster Maria! Minns syster Maria, att ni och syster Edit en kväll kom in på en källare, där ni gick omkring och delade ut affischer om den nya slumstationen? Då såg syster Edit, att David Holm satt där vid ett bord och hade till sällskap en ung man, som hörde på hur landstrykaren gjorde sig lustig över slumsysstrarna och instämde i hans skratt. Och syster Edit la märke till den unge mannen, och hennes hjärta blev rört över honom, och hon sa till honom ett par ord om att han inte skulle låta sig fördärvas.

Och den mannen svarade henne ingenting och följde henne inte genast. Men han kunde inte förmå sin mun till att le, fastän han satt kvar i samma sällskap, och han fyllde på sitt glas, men han kunde inte föra det till sina läppar. David Holm och de andra skrattade åt honom och sa, att han hade blivit skräm'd av slumsystemen, men det var inte så, syster Maria, inte så, utan det var hennes medlidsamhet, att hon inte hade kunnat låta bli att varna honom, som rörde honom och betvang honom, så att han måste lämna de andra och följa henne. Ni vet, att detta är sant, syster Maria, och ni vet också vem den mannen var.

— Amen, amen, det är sant, att jag vet vem den mannen är, som från den dagen har varit vår bästa vän, säger slumsystemen och nickar vänligt över till frälsningssoldaten. Jag nekar inte, att syster Edit segrade över David Holm någon enda gång, men alltsomoftast blev hon slagen. Hon hade också blivit förkyld under nyårsnatten, och hon gick och kämpade med en hosta, som inte ville gå över, som inte har gått över den dag som är. Det låg sjukdomens missmod över henne, och det vållade kanhända också, att hon inte stred med den gamla segerlyckan.

— Syster Maria! infaller frälsningssoldaten. Det är ingenting i det ni säger mig, som tyder på att hon höll honom kär.

— Nej, Gustavsson har rätt. Ingenting tydde på det då i början. Jag ska säga Gustavsson vad det var, som kom mig att tro det. Vi kände en fattig sömmerska, som hade lungsot, men som stred emot sin sjukdom och framför allt kämpade rent övermänskligt mot smittan, därför att hon hade ett barn, som hon ville akta för sjukdomen. Hon talade om för oss, att en dag, då hon hade kommit i hosta ute på gatan, hade en landstrykare gått rakt fram till henne och förebrått henne för hennes pjosk. "Jag har lungsot, jag med", hade han sagt, "och doktorn vill, att jag ska akta mig, men det sker inte. Jag hostar människor rätt opp i ansiktet, därför att jag hoppas, att de ska gå åt. Varför ska de ha det bättre än vi? Det skulle jag just vilja veta."

Mer hade han inte sagt, men sömmerskan hade blivit så skräm'd av honom, att hon hade känt sig sjuk hela dagen.

Hon beskrev honom som en lång karl, som hade sett ståtlig ut, fastän han hade varit klädd i usla, trasiga kläder. Ansiktet hade stått mera otydligt för henne, men i timal hade hon sett för sig hans ögon, som låg som två gula, ilska strimmor mellan svullna ögonlock. Och det, som hade skrämt henne mest, det var, att han inte hade synts henne drucken eller alldeles förfallen, men ändå talade, som han gjorde, och närde ett så bittert hat till sina medmänniskor.

Det var ju inte underligt, att syster Edit genast kände igen David Holm på denna beskrivning, men det förvånade mig, att hon tog honom i försvar. Hon ville förmå kvinnan att tro, att han bara hade roat sig med att skrämma henne. "Det förstår ni väl, att en man, som ser så stark ut som han, inte kan ha någon tuberkulos", sa hon. "Jag tror, att han är elak nog för att vilja skrämma er, men inte skulle han gå och smitta ner folk med vett och vilja, om han vore sjuk. Han är väl inte något missfoster heller?"

Vi andra sa emot; vi trodde, att han inte gjorde sig sämre, än han var, men hon försvarade honom allt ivrigare, och hon blev nästan ond på oss, som trodde så illa om honom.

För andra gången visar körkarlen ett tecken till att han följer med det, som försiggår omkring honom. Han böjer sig ner och ser sin kamrat in i ögonen.

— Jag tror, att slumsystemen har rätt, David. Den, som kunde neka att tro allt ont om dig, den har säkert haft dig mycket kär.

— Det kan ju hända, Gustavsson, att det där ingenting betydde, fortsätter slumsystemen, och det, som jag la märke till ett par dar därefter, det betydde kanske än mindre. Men det var så, att då syster Edit en kväll vandrade hemåt och var nedslagen och modfälld över motgångar, som hade mött hennes skyddslingar, kom David Holm fram till henne och började tala med henne. Han ville bara säga henne, sa han på sitt försmädliga sätt, att nu skulle hon få det bättre och lugnare, därför att han skulle bege sig bort från staden.

Jag hade väntat, att syster Edit skulle bli glad åt detta,

men jag hörde på hennes svar, att hon blev ledsen. Hon sa rentut till honom, att hon hellre ville, att han stannade, så att hon finge strida med honom än en tid.

Då beklagade han detta, men han kunde ändå inte stanna, därför att han var stadd på resa genom Sverige för att söka efter en person, som han nödvändigt måste ha reda på. Det fanns ingen ro eller rast för honom, förrän han funne den personen.

Och vet Gustavsson, syster Edit frågade med sådan tydlig ängslan efter vem denna person var, att jag var färdig att viska till henne, att hon skulle ta sig i akt och inte ge sig till spillo inför en sådan man. Men han tycktes ingenting märka, utan svarade bara, att om han funne personen i fråga, skulle det säkert bli henne kunnigt. Han hoppades, att hon då skulle glädja sig med honom över att han inte mer behövde dra land och rike omkring som en fattig luffare.

Därmed gick han, och han måtte ha hållit ord, för vi såg inte vidare till honom. Jag hoppades, att vi aldrig mer skulle behöva ha något med honom att göra, därför att han syntes mig föra olycka med sig, var han visade sig. Men nu hände en dag, att en kvinna kom opp till syster Edit på slumstationen för att fråga efter David Holm. Hon anförtrodde henne, att hon var hans hustru, som inte hade kunnat stå ut med hans dryckenskap och dåliga levnad, utan hade övergivit honom. Hon hade smugit sig bort i hemlighet och tagit barnen med sig och flyttat till vår stad, som låg så långt från deras forna hem, att det inte hade fallit honom in att på allvar söka henne här. Hon hade nu fått arbete på en fabrik och var så väl lönad, att hon kunde försörja sig och de sina. Och det var en välklädd kvinna, som ingav förtroende och aktning, och hon hade blivit ett slags föreståndarinna för de unga flickorna, som arbetade på fabriken, och hade redan kunnat förtjäna så mycket, att hon hade skaffat sig ett trevligt hem med tillräckligt av möbler och husgeråd. Men förut, medan hon ännu hade bott kvar hos sin man, hade hon inte ägt nog till föda åt sig och barnen, utan de hade måst svälta.

Nu hade hon hört, att hennes man hade varit sedd i staden och att slumsystrarna kände honom, och hon hade kommit upp för att få veta av oss hur han hade det.

Om Gustavsson hade varit närvarande då och hört och sett syster Edit, skulle Gustavsson aldrig ha kunnat glömma det. När kvinnan först kom till oss och talade om vem hon var, bleknade hon och såg ut, som om hon hade fått en sorg till döds, men hon återhämtade sig snart, och det kom ett uttryck i hennes ögon, som var överjordiskt. Det syntes, att hon hade övervunnit sig själv och ingenting begärde för egen del av något, som hörde denna världen till. Och till hans hustru talade hon med en sådan ljuvlighet, skulle jag ha velat säga, att hon rörde henne till tårar. Hon sa henne inte ett förebrående ord, men ändå förmådde hon henne att ångra, att hon hade övergivit sin man. Jag tror, att hon kom kvinnan att anse sig själv som ett under av hårdhet. Och än mer, Gustavsson, syster Edit förstod att väcka opp hos henne den gamla kärleken, ungdomskärleken, som hon hade känt för sin man, då de först gifte sig. Hon lockade hustrun att berätta om hurudan han hade varit första tiden av äktenskapet, och hon kom henne att längta efter mannen. Gustavsson ska inte tro, att hon dolde hurudan han nu var, men hon ingav den andra en lika stark åstundan att få upprätta David Holm, som den hon själv kände.

Körkarlen borta vid dörren har under detta tal åter böjt sig fram och betraktat den fångne, men denna gång reser han sig upp utan att säga något. Det samlar sig omkring hans forne kamrat något mörkt och ohyggligt, som han inte tycks kunna uthärda. Han rätar upp sig mot väggen och drar hättan djupt ner över ögonen för att slippa se honom.

— Säkert fanns det redan hos hustrun en grodd av samvetsqual, därför att hon hade lämnat sin man till hans egen dålighet och ondska, fortsätter slumsystemen. Och medan hon nu talade med syster Edit, tog allt detta ny växt hos henne. Denna första gång var det dock inte fråga om att hon borde låta mannen veta var hon fanns, utan det blev beslutat under andra långa samtal. Och jag vill inte säga, Gustavsson, att syster Edit övertalade henne, inte heller att hon ingav henne

några stora förhoppningar, men jag vet, att hon önskade, att hustrun skulle kalla honom hem till sig. Hon trodde, att det skulle rädda honom, och hon avrådde henne inte. Jag måste säga, att det var syster Edits verk, att det blev av, jag måste säga, att det var hon, som återförenade den mannen med dem, som han hade makt att fördärva. Jag har tänkt och undrat mycket över detta, och jag förstår inte hur hon skulle ha vågat att ta på sig ett sådant ansvar, om hon inte hade älskat honom.

Slumsystemen uttalade dessa ord med stark övertygelse, men de två, som förut hade blivit upprörda, då hon hade berättat om den sjuka slumsystemens kärlek, förhöll sig nu stilla. Frälsningssoldaten satt orörlig med handen över ögonen, och den liggande gestalten vid dörren hade återtagit det uttryck av mörk hatfullhet, som han hade burit, då han först släpades in i rummet.

— Ingen av oss visste vart David Holm hade vandrat, börjar slumsystemen på nytt, men syster Edit sände honom bud med andra av de kringströvande, att vi kunde ge honom underrättelser om hans hustru och barn, och det dröjde inte länge, innan han kom. Och syster Edit förde nu honom och hans hustru tillsammans, sedan hon först hade sört för att han blev ordentligt klädd och hade skaffat honom plats bland stadens byggnadsarbetare. Hon begärde inga löften och förbindelser av honom. Hon visste, att sådana som han kan ingen binda med löften, men hon ville omplantera i god jordmån den säden, som hade vuxit bland törnen, och hon var viss om att hon skulle lyckas.

Och vem vet om inte syster Edit skulle ha kunnat vinna sitt mål? Men nu hände den stora olyckan. Syster Edit blev först liggande i lunginflammation, och när denna var hävd, och vi hoppades på ett snart tillfrisknande, tynade hon i stället av, och vi måste sända henne till sanatoriet.

Men hur David Holm har varit mot sin hustru, det behöver jag inte säga Gustavsson. Det vet Gustavsson lika väl, som vi alla vet det. Den enda, som vi har försökt hålla i okunnighet, är syster Edit, därför att vi har velat vara misskundsamma mot henne. Vi har hoppats, att hon skulle få

dö utan att höra det, men nu är jag inte säker på hur det förhåller sig härmed. Jag tror, att hon vet det.

— Hur skulle hon ha fått veta?

— Det bandet, som binder henne vid David Holm, är så starkt, så att jag tror, att hon har kunnat skaffa sig kunskap om det, som rör honom, på andra vägar än de vanliga. Och det är därför, att hon vet allt, som hon hela dagen har begärt att få tala med honom. Hon har dragit oändligt elände över hans hustru och barn, och hon har bara dessa korta stunder på sig för att ställa till rätta. Och vi är så slöa, att vi inte kan hjälpa henne så mycket, att vi skaffar hit honom!

— Men vad tjänar det till? frågar frälsningssoldaten envist. Hon kan inte tala med honom. Hon är för svag.

— Jag kan tala med honom i hennes namn, säger slumsystemen med tillförsikt. Och han skulle lyssna till de ord, som talades till honom invid hennes dödsbädd.

— Vad skulle ni säga honom, syster Maria? Skulle ni säga honom, att hon älskade honom?

Slumsystemen reser sig upp. Hon knäpper händerna över bröstet och står med ansiktet vänt uppåt och ögonen slutna.

— Ack, Herre Gud, ber hon, låt det ske så, att David Holm kommer hit, innan syster Edit dör! Gode Gud, låt det ske så, att han får se hennes kärlek och att hennes kärleks eld smälter hans själ! Gode Gud, är inte den kärleken sänd till henne, för att den ska besegra hans hjärta? Gode Gud, gör mig modig, så att jag inte tänker på att spara henne, utan vågar lägga ner hans själ i lågan av hennes kärlek! Gode Gud, låt honom känna den som en mild vind genom själen, som fläkten av en änglavinge, som det röda ljuset, som tändes om morgonen i öster och fördriver nattmörkret! Gode Gud, låt honom inte tro, att jag vill ha hämnd på honom! Gode Gud, låt honom förstå, att syster Edit endast har älskat det allra innersta i honom, det, som han själv har sökt att förkväva och döda! Gode Gud — — —

Slumsystemen spritter till och ser upp. Frälsningssoldaten står och drar på sig rocken.

— Jag ska gå efter honom, syster Maria, säger han med

något tjockt i rösten. Jag ska inte komma tillbaka utan honom.

Men den liggande gestalten borta vid dörren vänder sig nu mot körkarlen och tilltalar honom.

— Georges, är det inte nog med det här? När jag först kom in hit, var det något, som grep mig, i det, som de talade om. På det sättet hade du kanske kunnat få mig mjuk, men du skulle ha varnat dem. De skulle ha låtit bli att tala om min hustru.

Körkarlen svarar inte, men med en liten rörelse visar han inåt rummet. Det är en gammal kvinna, som har kommit in genom tapetdörren längst borta i förmaket. Hon går med tysta steg fram till de båda, som har fört det långa samtalet, och säger med en röst, som skälver under betydelsen av det, som hon har att förkunna:

— Hon vill inte längre ligga kvar där inne. Hon vill flytta hit ut. Nu är det snart förbi.

VI.

Den stackars lilla slumsystem, som ligger på dödsbädden, känner hur hon för varje ögonblick blir alltmer svag och maktlös. Hon har inte några plågor, men hon ligger och strider mot döden, såsom hon mången natt, då hon har vakat hos en sjuk, har stridit mot sömnen.

— Ack, så ljuvligt du lockar! Men det går inte an, att du tar mig, har hon då sagt till sömnen, och om den i alla fall har sänkt sig över henne ett par ögonblick, har hon raskt spruttit upp ur den och återvänt till sina plikter.

Nu tycker hon, att någonstädes i ett svalt rum med en oändligt frisk och ren luft, som det skulle vara en ljuvlighet för hennes sjuka lungor att inandas, bäddas en djup och bred säng med kuddar så mjuka och pösande som en jäsande deg. Hon vet, att denna bädd göres i ordning åt henne, och hon längtar efter att få sjunka ner i den och sova bort all den oändliga mattigheten, men hon har en känsla av att hon då skulle somna in så djupt, att hon aldrig mer skulle vakna. Hon fortfar att visa från sig vilans lockelse. Den kan ännu inte få komma henne till del.

När den lilla slumsystem blickar ut i rummet, ligger det en förebråelse i hennes ögon. Hon ser strängare ut, än hon har gjort någonsin förr.

— Vad ni är hårda, som inte hjälper mig med detta enda, som jag åstundar! tycks hon klaga. Har jag inte gått så många steg för att tjäna er alla, då jag var frisk, att ni kunde göra er den mödan att kalla hit honom, som jag vill råka?

Hon ligger som oftast med slutna ögon och väntar och lyssnar så ivrigt, att ingen rörelse i det lilla huset undgår henne. Med ens får hon det intrycket, att en främmande har kommit in i det yttre rummet och sitter där och väntar på att bli införd till henne. Hon slår upp ögonen och ser bönfallande på sin mor.

— Han står ju nere vid köksdörren. Kan inte mor släppa in honom?

Hennes mor reser på sig, går fram till tapetdörren, öppnar den och ser ut i det större rummet. Hon kommer tillbaka och skakar på huvudet.

— Det är ingen där, barn, säger hon, ingen mer än syster Maria och Gustavsson.

Då suckar den sjuka och sluter ögonen på nytt. Men än en gång har hon förmåelsen, att han sitter tätt innanför dörren och väntar. Om bara hennes kläder låge på en stol vid sängfoten som vanligt, skulle hon sätta dem på sig för att själv kunna gå dit ut och tala vid honom. Men kläderna ligger där inte, och dessutom fruktar hon, att hennes mor inte ska ge henne tillåtelse att stiga upp.

Hon undrar och undrar hur hon ska kunna komma ut i det yttre rummet. Hon är viss om att han finns där. Mor kan bara inte förmå sig att släppa in honom till henne. Mor tycker väl, att han ser förfärlig ut, och vill inte, att hon ska tala vid en sådan karl. Mor tror, att det inte tjänar något till, att hon får råka honom. Mor menar, att det kan göra henne detsamma hur det ska gå honom nu, då hon måste dö.

Till sist hittar hon på något, som förefaller henne utomordentligt listigt. "Jag ska be mor, att jag får flytta ut i det stora rummet och ligga där", tänker hon. "Jag ska säga henne, att jag längtar att få se det än en gång. Det kan inte mor ha något emot."

Hon framför sin önskan, men hon måste undra om modern kan ha genomskådat hennes syfte med flyttningen, ty denna har mycket att invända.

— Ligger du inte bra där du ligger? säger hon. Du har ju varit nöjd med att ligga här de andra dagarna.

Hon gör ingenting för att villfara den sjukas bön, utan blir sittande stilla. Den lilla slumsystemen känner det så, som då hon var barn i världen och hade bett modern om något, som denna inte fann det lämpligt att ge henne. Och på samma sätt som ett litet barn börjar hon nu att be och kälta för att uttrötta hennes tålmod.

— Mor, jag vill så gärna komma ut i det stora rummet. Gustavsson och syster Maria bär mig nog dit ut, om bara mor kallar på dem. Det blir inte så länge, mor, som min säng behöver stå där.

— Du ska få se, säger hennes mor, att du är inte väl där ute, förrän du längtar hit igen, men hon reser sig i alla fall och kommer tillbaka med de två vännerna.

Det är en lycka, att hon ligger i den lilla lätta träsängen, som hon har sovit i som barn, så att de tre, syster Maria, Gustavsson och hennes mor, mycket väl råar med att bära ut henne. Så snart hon är kommen genom dörröppningen, kastar hon en snabb blick framåt köket. Hon blir helt häpen över att hon inte ser honom där. Denna gång har hon varit alldeles säker på sin sak.

Hon känner sig mycket besviken, och i stället för att se sig omkring i det tredelade rummet, som gömmer så många minnen, lägger hon ihop ögonen. Då har hon genast åter förnimmelsen, att en främmande sitter nere vid dörren och väntar. "Det är omöjligt, att jag tar miste", tänker hon. "Någon måste finnas där, antingen det nu är han eller någon annan."

Hon öppnar ögonen på nytt och genomforskar rummet med skärpt uppmärksamhet. Då upptäcker hon med stor möda, att där nere vid dörren står något. Det är inte så tydligt som en skugga. Hon skulle vilja säga att det är bara skuggan av en skugga.

Modern böjer sig ner över henne.

— Har du det bättre nu, sedan du har kommit hit? frågar hon.

Hon nickar och viskar, att hon är så glad att vara där. Men hon tänker inte på rummet, utan ligger hela tiden och ser neråt dörren. "Vad är det, som finns där nere?" undrar hon, och hon tycker, att det gäller mer än livet för henne att få reda på detta.

Syster Maria råkar ställa sig så, att hon skymmer bort dörren, men med ansträngande av alla sina krafter för hon undan henne.

De har satt ner hennes säng i den avdelningen i rummet,

som hon och hennes mor brukade kalla för deras förmak, och denna avdelning ligger längst borta från dörren. När hon har legat där en liten stund, viskar hon till sin mor:

— Nu har jag sett hur det ser ut i förmaket, nu vill jag också ut i matsalen.

Hon kan märka, att hennes mor utbyter en bekymrad blick med de andra två och att de skakar på huvudet. Hon uttyder det så, att de är ängsliga för att flytta henne närmare den där skugglike, som dröjer nere vid dörren. Hon har nu så småningom börjat ana vem han är, men hon blir inte rädd för honom, bara önskar att komma honom närmare.

Hon ger sin mor och sina vänner en bönfallande blick, och de lyder henne utan att göra några vidare invändningar.

När hon nu befinner sig i den avdelningen, som de förr kallade matsalen, är hon dörren mycket närmare och kan urskilja, att där dröjer en mörk gestalt, som håller något slags verktyg i sina händer. Detta kan inte vara han, men det är i alla fall någon, som det är av stor vikt för henne att få råka.

Hon måste komma honom närmare, och under det att hon anstränger sig för att frambringa ett urskuldande leende, gör hon ett tecken, att hon också vill bli förd till köket. Hon ser, att hennes mor blir så bedrövad över detta, att hon börjar gråta, och genom hennes själ far en flyktig tanke på att hennes mor påminner sig henne sittande på golvet framför spisen, rodnande i eldskenet och pratande om allt möjligt, som har hänt henne i skolan, medan modern håller på att laga kvällsvarden åt dem. Hon förstår, att hennes mor i själva verket tycker sig se henne överallt på hennes vanliga platser och att hon håller på att svikta under den tomhetskänsla, som kommer över henne. Men hon får inte tänka på sin mor nu. Hon får inte fästa sin uppmärksamhet vid annat än det viktiga, som hon måste ombesörja under den korta tid, som återstår henne.

Nu, då hon har flyttats ända längst bort i rummet, kan hon äntligen tydligt se den oskönjbare, som finns nere vid dörren. Det är en gestalt i svart kåpa med en kapuschong dragen över huvud och ansikte. Han håller i handen en lång

lie. Hon behöver inte ett ögonblick vara i tvivelsmål om vem han är.

"Det är Döden", tänker hon. Och hon blir rädd, därför att han har kommit för tidigt för henne. Annars inger han henne ingen förskräckelse.

Alltsom den stackars sjuka har flyttat sig närmare och närmare, har den liggande, fängslade gestalten krupit ihop, försökt att göra sig mindre, liksom ville han undgå hennes uppmärksamhet. Han märker, att hon oupphörligen ser emot dörren, och det tycks honom, att hon urskiljer något där. Han vill inte, att hon ska se honom. Det skulle vara en alltför stor förödmjukelse. Hennes blickar möter inte heller hans. De är riktade mot en annan, och han förstår, att om hon varsnar någon, så är det inte honom, utan Georges.

Knappt har hon kommit dem som allra närmast, förrän han märker, att hon genom ett litet tecken med huvudet kallar Georges fram till sin bädd. Georges drar kåpan tätare omkring sig än förut, liksom han fröse, och stiger fram till henne. Hon ser upp till honom med ett litet, bevekande småleende.

— Du ser, att jag inte är rädd för dig, viskar hon nästan ljudlöst. Jag vill gärna följa din kallelse, men först måste jag fråga dig om du inte kunde ge mig uppskov till i morgon, så att jag finge fullgöra det stora uppdrag, för vars skull Gud sände mig hit till världen.

Medan hon på detta sätt är upptagen av att tala till Georges, har David Holm lyft huvudet, så att han kan se henne. Han märker då, att hennes andes heliga upphöjdhet har gett henne en skönhet, som hon aldrig förr har ägt, något stolt, högt, ouppnåeligt, men så oemotståndligt intagande, att han inte mer kan tänka på att ta sina ögon från henne.

— Du kanske inte hör mig? säger hon till Georges. Böj dig närmare framöver mig! Jag måste tala vid dig, utan att de andra hör vad jag säger.

Georges böjer sig framåt, så att hans kapuschong nästan rör vid hennes ansikte.

— Tala så lågt du vill! säger han. Jag ska ändå höra dig.

Hon börjar då tala med en viskning så svag, att ingen av de tre människorna, som står omkring hennes bädd, har en aning om att hon säger något. Det är bara körkarlen och den andra vålnaden, som hör henne.

— Jag vet inte om du har reda på vad det gäller för mig, säger hon till Georges, men jag behöver nödvändigt uppskov till i morgon, så att jag får råka någon, som jag måste tala till rätta. Du vet inte hur illa jag har handlat. Jag har varit för självrådig och oförvägen. Hur ska jag kunna träda inför Guds ansikte, jag, som har vållat en sådan förfärlig olycka?

Hennes ögon vidgar sig av skräck, och hon drar tungt efter andan, men hon fortsätter utan att invänta något svar.

— Jag måste väl tala om för dig, att den, som jag vill råka, är den mannen, som jag älskar. Du förstår mig ju? Den mannen, som jag älskar.

— Men, syster, säger körkarlen, den mannen — — —

Men hon vill inte höra hans svar, förrän hon har fått framlägga allt det, som bör beveka honom.

— Du förstår, att jag är i stor nöd, då jag säger detta. Det är inte lätt för mig att erkänna, att jag älskar just den mannen. Det har varit en skam för mig att tänka på att jag skulle vara så förfallen, att jag älskade någon, som är bunden vid en annan. Jag har stridit och kämpat emot. Jag har tyckt, att jag, som skulle vara en ledare och upprättare för de elända, har blivit sämre än den sämsta ibland dem.

Georges' ena hand stryker över hennes panna liksom lugnande, men han säger ingenting, utan låter henne fortsätta.

— Men den värsta förödmjukelsen ligger ändå inte däri, att jag älskar en gift man. Den värsta förnedringen består däri, att det är en ond och dålig människa, som jag älskar. Jag vet inte varför jag ska ha kastat bort mig på en usling. Jag har hoppats, jag har trott, att det skulle finnas något gott hos honom, men jag har ständigt blivit besviken. Jag måste själv vara dålig, eftersom mitt hjärta har kunnat fara så vilse. O, kan du inte förstå, att det är omöjligt för mig att gå bort utan att ha fått göra ännu ett försök, utan att ha fått se honom bli en annan?

— Du har nog gjort så många försök allaredan, säger Georges avvisande.

Hon sluter ögonen och eftersinnar, men hon ser snart upp igen, och nu lyser en ny tillförsikt ur hennes ansikte.

— Du tror, att jag bara ber för min egen del, och du tycker som de andra, att mig kan det göra detsamma hur det går honom; jag ska ju ändå tas bort ifrån allt här nere. Jag får lov att tala om något för dig, som har hänt denna dag, så att du förstår, att det är för att hjälpa andra, som jag behöver uppskovet.

Hon sluter ögonen och talar vidare utan att öppna dem.

— Ser du, det var i förmiddags. Jag förstår inte nu riktigt hur det kunde vara så, men jag var ute med en korg på armen, jag skulle väl bära mat till någon fattig. Jag stod inne på en gård, där jag aldrig vet mig ha varit förr. Det var höga hus runtomkring mig, och de såg ordentliga och väl hållna ut, som om de skulle vara bebodda av bärgat folk. Jag visste inte vad jag kunde ha att göra på detta ställe, men så la jag märke till att på ena husväggen fanns ett utbygge, som egentligen tycktes vara ämnat till ett hönshus. Nu hade man försökt att förvandla det till människoboning. Det var påspikat här och där med plankbitar och papp, det hade några sneda fönster och ett par skorstenror av plåt på taket.

Ur det ena av skorstenrören trängde en tunn rök, och då jag sålunda förstod, att lägenheten var bebodd, sa jag till mig själv: "Hit är det naturligtvis, som jag ämnar mig."

Jag steg oppför en trätrappa, som var brant som en steg och som än en gång kom mig att tycka, att jag begav mig opp till något slags fågelnäste, och jag la min hand på låset till förstudörren. Jag kände, att den var oläst, och eftersom jag hörde röster där inne, steg jag på utan att knacka.

Ingen vände sig om och såg mot mig, när jag trädde in, och jag drog mig undan i vrån nere vid dörren och blev stående där för att vänta, tills jag skulle behövas. För jag visste alldeles bestämt, att jag hade kommit dit för något särskilt viktigt ändamål.

Under tiden stod jag och tänkte på att jag hade kommit in i ett uthus och inte i ett rum för människor. Det fanns knappt några möbler, inte ens en säng. I en vrå låg några trasiga madrasser, som jag kunde förstå skulle tjäna till bädd. Inga stolar, åtminstone inga så hela, att de hade kunnat säljas, och bara ett enda klumpigt och omålat bord.

Med ens sa jag till mig själv, att jag visste var jag var. Det var ju David Holms hustru, som stod mitt på golvet. De hade alltså flyttat, medan jag hade varit på sanatoriet. Varför hade de det så eländigt och obekvämt? Och var var deras möbler? Var var den vackra chiffonjén och symaskinen och — — —

Jag fick sluta mitt i uppräknigen. Jag visste inte vad jag inte saknade. Här fanns ju ingenting.

"Vad hustrun ser förtvivlad ut", tänkte jag, "och vad hon är fattigt klädd! Hon har blivit en annan sedan i våras."

Jag ville skynda fram för att fråga, men jag hölls tillbaka därav, att det fanns två främmande damer i rummet, som stod i livligt samtal med David Holms hustru.

De var mycket allvarliga alla tre, och jag förstod snart vad det var fråga om. Det var meningen, att den fattiga kvinnans båda barn skulle föras bort till en barnasyl för att inte bli smittade av fadern, som hade lungdot.

Jag kunde inte tro, att jag hade hört rätt. "Inte är det möjligt, att David Holm har tuberkulos", tänkte jag. "Jag vet, att jag en gång hörde talas om det, men jag ville inte tro det."

En sak, som jag inte heller kunde förklara, var, att de bara talade om två barn. Jag ville minnas, att det skulle finnas tre.

Det dröjde inte, förrän jag fick veta orsaken. Den ena av de välgörande damerna hade märkt, att den fattiga modern grät, och hon sa något vänligt om att barnen skulle få lika god omvårdnad som någonsin i ett hem.

"Doktorinnan ska inte bry sig om, att jag gråter", hörde jag hustrun svara. "Jag skulle gråta mer, om jag inte finge skicka bort barnen. Jag har den yngste av dem på lasarettet, och när jag har sett hur han lider, så har jag sagt till mig

själv, att om jag kunde få bort de andra två från hemmet, så skulle jag inte säga emot med ett ord, bara tacka och vara glad."

När hon sa detta, kände jag en beklämmande ångest. Vad hade David Holm gjort med sin hustru och sitt hem och sina barn? Eller, rättare sagt, vad hade jag gjort? Det var jag, som hade släppt in honom till dem.

Jag började gråta och snyfta, där jag stod i mitt hörn. Jag kunde inte förstå, att inte de andra märkte mig, men ingen av dem låtsade om mig.

Jag såg, att hustrun närmade sig till dörren. "Jag ska gå ner på gatan och kalla in barnen", sa hon. "De är inte långt borta."

Hon gick förbi mig och var mig så nära, att hennes fattiga, lappade klänning snuddade vid min hand. Då kastade jag mig ner på knä, drog klänningen till mina läppar, kysste den och grät. Men jag kunde ingenting säga. Den orätt, som jag hade gjort den kvinnan, var alltför stor.

Jag var förvånad över att hon inte alls la märke till mig, men jag kunde också väl begripa, att hon inte ville tala till den, som hade dragit in olyckan i hennes hem.

Den fattiga modern kom emellertid inte att lämna rummet, därför att en av damerna sa till henne, att det var en sak, som borde ordnas, innan barnen kallades in. Hon tog fram ett papper ur en handväska och läste opp det högt. Det var ett intyg, att föräldrarna anförtrodde sina barn i hennes vård, så länge som deras hem var smittat av tuberkulos, och skulle undertecknas av både far och mor.

Det fanns en dörr i motsatta ändan av rummet. Den öppnades nu, och David Holm kom in. Jag kunde inte låta bli att tro, att han hade stått och väntat bakom denna dörr för att visa sig just i rätta ögonblicket.

Han var klädd i de gamla, sluskiga kläderna, och han hade den elaka glimten i ögat. Jag måste säga till mig själv, att han såg sig omkring med tydlig förnöjelse, som om han vore glad över allt eländet omkring honom.

Han började tala om hur mycket han älskade sina barn,

och att han kände det svårt, då det ena av dem var fört till lasarettet, att också förlora de båda andra.

De två damerna gjorde sig knappast besvär att höra på honom. De anmärkte endast, att hans barn så mycket säkrare skulle gå förlorade för honom, om han inte lämnade dem ifrån sig.

Medan de talade med honom om detta, vände jag ögonen från honom och såg på hustrun. Hon hade dragit sig upp mot en vägg, och hon såg på honom så, som jag tyckte, att en, som hade blivit piskad och rådbråkad, borde se på sin bödel.

Det började att gå upp för mig, att jag hade handlat mer orätt, än jag hade förstått hittills. Det tycktes mig, att det måtte finnas ett dolt hat hos David Holm till den kvinnan. Att han hade sökt bli återförenad med henne, inte av längtan efter ett hem, utan för att få plåga henne.

Jag hörde hur han stod och underhöll de fina damerna med tal om sin faderskärlek. De svarade honom, att han kunde ge prov på den genom att iaktta doktors föreskrifter och låta bli att sprida smitta omkring sig. I så fall såge de gärna, att barnen finge stanna hemma.

Men ingen av dem anade ännu vad han hade i sinnet. Det var jag, som först förstod det. "Han ämnar behålla barnen", tänkte jag, "han bryr sig inte om, att de blir smittade."

Hustrun hade just kommit att inse detsamma. Hon skrek till våldsamt, besinningslöst. "Den mördaren! Han vill inte låta mig sända bort dem! Han vill, att de ska stanna hemma, för att han ska få smitta ner dem, så att de dör! Han har räknat ut, att han ska hämnas på mig på det sättet!"

David Holm vände sig från henne med en axelryckning. "Det är sant, att jag inte vill underskriva det där papperet", sa han till de båda damerna.

Det blev ett häftigt talande och övertalande. Hustrun stormade lös på honom med vreda ord, och även de två damerna fick en rodnad på kinderna och sa skarpa saker.

Han stod där alldeles lugn och sa, att han inte kunde undvara sina barn.

Jag lyssnade till detta under obeskrivlig ängslan. Det var ingen av de andra, som kunde lida som jag, därför att ingen av dem älskade den mannen, som begick ogärningen. Jag stod där och hoppades, att de skulle finna de rätta, bevekande orden. Jag ville själv störta fram ur hörnet där jag stod. Men det var en besynnerlig bundenhet över mig, så att jag inte kunde. "Vad tjänar det till att tvista, att övertala?" tänkte jag. "En sådan man som han måste man skrämma." Varken hustrun eller någon av de andra sa ett ord om Gud. Ingen hotade honom med den Rättfärdiges vrede. Jag tyckte, att jag höll Guds straffande blix i min hand, men jag mäktade inte slunga den.

Det blev tyst i rummet på en gång. De två fina damerna reste sig och ville gå. De hade ingenting vunnit. Det hade inte heller hustrun. Hon hade slutat strida och hade sjunkit ihop i förtvivlan.

Än en gång gjorde jag ett övermänskligt bemödande för att kunna röra mig och tala. Orden brände mig på tungan. "O, du hycklare!" ville jag säga. "Tror du inte jag ser vad du menar och åsyftar? Jag, som ska dö, jag stämmer dig att möta mig inför Guds domstol. Jag anklagar dig inför den högste domaren för att vilja mörda dina egna barn. Jag ska bära vittne emot dig."

Men då jag reste mig för att säga detta, då var jag inte längre där borta i David Holms bostad, utan jag var här hemma och låg maktlös i min säng. Och sedan dess har jag kallat och kallat, men inte kunnat få hit honom.

Den lilla slumsystemen har legat med slutna ögon, allt medan hon har viskat fram denna berättelse. Nu öppnar hon dem mycket stort och ser på Georges med obeskrivlig ängslan.

— Du kan ju inte låta mig dö utan att ha fått tala med honom? säger hon bedjande. Tänk på barnen och på hustrun!

Den liggande gestalten förundrar sig över Georges. Han kunde ju ha lugnat henne med ett enda ord, sagt henne, att David Holm var ur spelet och inte längre kunde skada

hustru och barn, men han undanhåller henne denna nyhet. I stället börjar han att göra henne mer missmodig.

— Vad skulle du ha för makt över David Holm? säger han. Han är inte en man, som låter beveka sig. Detta, som du har sett i dag, är ingenting annat än den hämnd, som han i långa år har glatt sitt hjärta med att uttänka.

— Ack, säg' inte så, säg inte så! utbrister hon.

— Jag känner honom bättre än du, säger körkarlen. Och jag ska berätta dig vad det var, som gjorde David Holm till det han nu är.

— Jag vill gärna höra dig, säger hon. Det vore gott för mig, om jag kunde komma att förstå honom.

— Du ska då följa mig till en annan stad, säger körkarlen, och vi ska stanna utanför cellfängelset. Det är en aftonstund, och en man, som har suttit inne en åtta eller fjorton dagar för fylleri, blir just utsläppt. Ingen väntar honom utanför fängelseporten, men han stannar och ser sig omkring, i hopp att någon ska komma, ty det hade han önskat mycket livligt just då.

Det förhåller sig så, att mannen, som kommer ut ur fängelset, helt nyss har varit utsatt för en stark sinneströrelse. Medan han har suttit där, har hans yngre bror råkat illa ut. Han har begått dråp, under det att han har varit drucken, och han har blivit insatt i häkte. Den äldre brodern har inte vetat något om saken, förrän fängelsepredikanten har tagit honom med sig in i dråparens cell och visat honom den unga mannen, som satt där med handklovarna ännu på, för han hade varit våldsam vid infångandet. "Ser du vem det är, som sitter här?" har prästen frågat, och när mannen såg, att det var hans bror, grep det honom häftigt, för den där brodern hade han alltid tyckt mycket om. "Det blir nu han, som kommer att få sitta i fängelse i många år", sa prästen, "men vi säger alla här, David Holm, att det är du, som borde tjäna av straffet i hans ställe, för det är ingen annan än du, som har lockat och förfört honom, tills han har blivit en sådan fyllhund, att han inte vet vad han gör."

Det hade varit med knapp nöd, som David Holm hade kunnat hålla sig lugn, ända tills han kom tillbaka till sin cell, men då började han gråta, såsom han inte hade gråtit, sedan han var barn. Och efteråt hade han sagt till sig själv, att nu ville han vända om från sina onda vägar. Han hade inte förut förstått hur det kändes att ha dragit ett stort elände över någon, som han höll av. Nu hade hans tanke från brodern vänt sig till hustru och barn, och han hade med ens förstått, att de hade det svårt, men nu lovade han sig, att de aldrig mer skulle behöva beklaga sig över honom. Och nu den där aftonstunden, då han kommer ut ur fängelset, längtar han efter hustrun för att få tala om för henne, att han ämnar börja ett nytt leverne.

Men hon är honom inte till mötes vid fängelset, och inte heller möter han henne på vägen. Ja, då han kommer hem till deras bostad och knackar på där, så slår hon inte opp dörren på vid gavel för honom, som hon annars brukar, när han har varit länge borta. Det far en aning igenom honom om hur det står till, men han vill inte tro den. Det är omöjligt, att detta skulle hända just nu, då han vill bli en annan människa.

Hustrun brukar alltid stoppa in nyckeln under dörrmattan, då hon går ut, och han böjer sig ner och finner den på det vanliga stället. Så öppnar han dörren och ser in i sitt hem och undrar om han har gått galet, därför att rummet är alldeles tomt. Ja, inte riktigt tomt heller: de flesta möblerna står kvar, men där finns inte en människa.

Inte heller finns det ved eller mat, inte gardiner för fönsterna. Rummet är otrevligt och ruskigt och förefaller att ha stått obebott i flera dar.

Han går in till grannarna och frågar om hustrun har blivit sjuk, medan han har varit borta. Han försöker inbilla sig, att hon kan ha blivit förd till lasarettet. "Å nej, det var ingen fara med henne häromdagen, då hon for sin väg", svarar de. — "Men vart har hon då tagit vägen?" — "Ja, det är det ingen, som vet."

Han ser, att de är både nyfikna och skadeglada, och han känner återigen, att det bara kan förhålla sig på ett sätt.

Det är nog så, att hustrun har begagnat tillfället, medan han har suttit inne, och rest sin väg. Hon har tagit med sig barnen och det, som hon eljest bäst behöfde, och inte förberett honom på något sätt, utan låtit honom komma hem till denna tomhet. Och han, som har tänkt, att han skulle komma till henne med så stor glädje! Han har läst över vad han skulle säga till henne. Han ämnade riktigt be henne om förlåtelse. Han har en vän, en karl, som har tillhört en bildad samhällsklass, men är alldeles förfallen. Han har ämnat lova, att han inte mer ska söka hans sällskap, fastän han dras till honom inte bara av det, som är ont hos honom, utan därför, att han har bildning och vetande. Nästa dag skulle han ha gått till sin gamle mästare och bett att bli upptagen i tjänst igen. Han skulle ha trälät för hustrun och barnen, så att de skulle ha fått gå i snygga kläder och inte mer behövt leva en bekymmersam dag. Och nu, då han har tänkt ut allt detta, har hon rymt från honom!

Han blir kall, han blir varm, han ryser över hennes hjärtlöshet. Ja, han kunde ha förstått, att hon hade gått, om det bara hade skett öppet och ärligt. Han hade i så fall inte haft någon rätt att vredgas, för hon har haft ett svårt liv med honom. Men att hon hade smugit sin väg och låtit honom komma till det tomma hemmet utan en varning, det var hjärtlöst. Det kunde han aldrig förlåta henne.

Han var utskämd inför alla människor. I denna stund skrattade de åt honom i hela kvarteret. Men han lovade sig, att de skulle få sluta upp att skratta. Han skulle nog finna igen sin hustru, och då skulle han göra henne lika olycklig, som han var själv, och dubbelt till. Han skulle allt lära henne hur det känns att frysa ända in i hjärtrotterna, som han nu gjorde.

Det var den enda lindring han kunde skaffa sig, att han tänkte på hur han skulle straffa henne, då han fann henne. Sedan har han i tre års tid gått och sökt henne och hela tiden närt sitt hat med tanken på vad hon har gjort mot honom, så att det har blivit till en förbrytelse utan mått. Han har gått ensam på ödsliga vägar, och under tiden har hatet och hämndlusten växt sig allt större. Han fick gå och söka så

länge, att han riktigt hann att tänka ut hur han skulle pina henne, om de bleve återförenade.

Den lilla slumsystemen har tegat allt hittills, men med livligt minspel har hon följt med berättelsen. Nu avbryter hon den mörka gestalten med ängslig röst:

— O nej, säg ingenting mer! Det blir så förfärligt. Hur ska jag kunna stå till svars för det jag gjorde? Ack, ack, om jag inte hade fört dem samman! Hans synd hade inte blivit så stor, om inte jag hade varit.

— Nej, jag ska ingenting mer säga, svarar körkarlen. Jag vill ju bara, att du ska förstå, att det inte tjänar något till, att du ber om uppskov.

— Å, men jag ville! utbrister hon i själsångest. Jag kan inte dö, jag kan inte! Ge mig bara några ögonblick! Du vet ju, att jag älskar honom. Jag har aldrig älskat honom som i dag.

Vålnaden borta vid dörren rycker till. Alltmedan syster Edit och körkarlen har talat med varandra, har han betraktat henne. Varje hennes ord har han sugit i sig och varje hennes ansiktsuttryck för att minnas dem evigt. Allt, vad hon har sagt, även då hon har varit som mest hård mot honom, har varit ljuvt att höra, all hennes ångest och medkänsla, då Georges berättade hans historia, har helat hans sår. Han vet knappt ännu namn på det, som han känner för henne. Han vet bara, att av henne kunde han tåla allt. Han vet, att detta, att hon älskar honom sådan, som han har varit, honom, som har fört döden till henne, är något övermänskligt härligt. För varje gång, som hon säger, att hon älskar honom, känner hans själ en hänryckning, som han aldrig har trott möjlig. Han anstränger sig att dra körkarlens uppmärksamhet till sig, men denne ser inte åt hans håll. Då försöker han resa sig upp, men han tumlar tillbaka under utsägliga smärtor.

Han ser hur slumsystemen rör sig i bädden ängsligt och oroligt. Hon sträcker sina sammanknäppa händer i bön mot Georges, men dennes ansikte är strängt och obevekligt.

— Jag skulle ge dig uppskov, om uppskov kunde gagna

dig, säger han till henne. Men jag vet, att den mannen har du ingen makt över.

Därmed böjer körkarlen sig ner för att uttala de ord, som befriar själen ur det kroppsliga höljet.

Då, i detta ögonblick, kommer en mörk gestalt krypande utmed golvet fram till den döende. Med en oerhörd ansträngning och till priset av en smärta, vars make han aldrig har kunnat ana, har han slitit sina bojor för att kunna nå fram. Han tror själv, att han ska bli straffad genom dessa smärtors utsträckning i oändlig tid, men syster Edit ska inte vänta och längta förgäves, då han finns där i samma rum. Han har smugit sig fram på andra sidan sängen, där hans fiende, Georges, inte kan se honom, och han når så långt, att han kan fatta en av hennes händer.

Så omöjligt det än är för honom att utöva det minsta tryck på denna hand, så förnimmer hon ändå hans närvaro, och med en hastig rörelse vänder hon sig mot David Holm. Hon ser honom där vid sin sida knäböjande, ja, än mer, med ansiktet tryckt mot golvet, inte vågande att se upp mot henne, endast med den handen, som omfattar hennes, meddelande henne sin kärlek, sin tacksamhet, sitt hjärtas begynnande uppmjukelse.

Då far över hennes ansikte en den saligaste glans av lycka. Hon ser upp till sin mor, till de två vännerna, som hon inte förrän nu har haft tid att ge ett ord till farväl, för att vinna deras medkänsla för det härliga, som har hänt henne. Hon pekar med den lediga handen neråt mot golvet, för att de måtte se och dela den oändliga glädjen, att David Holm ligger botfärdig, ångerfull vid hennes fötter. Men i detsamma böjer sig den svartklädde fram mot henne och säger:

— Du fånge, du älskliga, kom ut ur ditt fångelse!

Då kastar hon sig tillbaka på kudden, och livet lämnar henne med en suck.

I samma ögonblick ryckes David Holm bort. Dessa band, som han inte kan se, endast känna, knyter sig på nytt kring hans armar, medan hans fötter får förbli fria, och Georges låter honom veta med en vredgad viskning, att han skulle

ha blivit straffad med oändliga kval, om det inte hade varit för deras gamla vänskaps skull.

— Kom nu med härifrån! fortsätter han. Vi två har ingenting här att beställa. De, som ska ta emot henne, är komna.

Han släpar ut David Holm med omilt våld. Denne tror sig se, att rummet helt hastigt har fyllts av ljusa gestalter. Han tycker sig möta dem i trappan och på gatan, men han föres bort i sådan svindlande fart, att han ingenting hinner urskilja.

VII.

David Holm ligger åter nervräkt på dödskärrans botten, vred, inte bara på hela den omgivande världen, utan också på sig själv. Vad var det för ett vansinne, som nyss hade kommit över honom? Varför hade han kastat sig till syster Edits fötter som en ångerfull och botfärdig syndare? Georges måtte visst skratta åt honom. En riktig karl bör kunna stå för sina gärningar. Han vet ju varför han har begått dem. Han ska inte rusa åstad och slunga allt sitt eget över bord bara därför, att en flickunge säger, att hon är kär i honom.

Vad var det, som hade kommit över honom? Var det kärlek? Men han var död. Hon var död. Vad skulle detta vara för slags kärlek?

Den halta hästen har åter satt sig i rörelse. Den trampar nu en av utfartsgatorna. Det bär utav bort från staden. Husen blir allt glesare, och gatlyktorna står på långa avstånd. Man kan se fram till stadsgränsen, där de alldeles upphör.

Alltsom de nalkas den sista lyktstolpen, gripes han av ett slags bedrövelse, av en oförklarlig ängslan för att avlägsna sig från staden. Han känner, att han nu föres bort från något, som han aldrig hade bort lämna.

Och i samma ögonblick, som han erfar denna ängslan, hör han genom allt kärrans obeskrivliga gnissel och skrammel ljudet av talande röster bakom sig. Han höjer huvudet för att lyssna.

Det är Georges, som är i samtal med någon, som tycks åka med dem i kärran, en passagerare, som han inte har märkt förrän nu.

— Nu får jag inte följa med längre, säger en mild röst, som är så förkvävd av sorg och smärta, att den är nätt och jämnt hörbar. Jag hade så mycket att säga honom, men han ligger här vred och ond, och jag kan varken göra mig sedd

eller hörd av honom. Du får väl bära till honom min hälsning, att jag har varit här för att råka honom, men från denna stund tas jag bort och får inte mer visa mig för honom sådan, som jag nu är.

— Men om han gör bättring och ångrar sig? säger Georges.

— Du har själv sagt, att han ingen bättring kan göra, säger rösten med skälvande sorg. Du ska hälsa honom från mig, att jag trodde, att vi evigt skulle höra samman, men nu, från denna stund, får han aldrig se mig mer.

— Men om han kan försona sina onda gärningar? säger Georges.

— Du vill väl hälsa honom från mig, att längre än hit fick jag inte följa honom, klagar rösten, och bjuda honom mitt farväl.

— Men om han kan omskapa sig och bli en annan? säger Georges.

— Du må hälsa honom, att jag alltid ska älska honom, säger rösten med en klang av än större vemod än förut, något annat hopp har jag inte att ge honom.

David Holm har rest sig på knä på kärrbotten. Vid dessa ord gör han ett häftigt bemödande och står där plötsligen upprest till sin fulla längd. Han griper efter något, som fladdrar bort mellan hans bundna händers osäkra grepp. Han har inte hunnit att klart urskilja det, men det lämnar efter sig ett intryck av något skimrande ljust, av aldrig anad skönhet.

Han vill slita sig lös och skynda efter den flyende, men nu hindras han därifrån av något, som lamslår honom mer än bojor och band.

Det är kärleken, andarnas kärlek, den, av vilken jordiska människors kärlek endast är en svag efterlikning, som nu igen, liksom nyss förut vid dödsbädden, överväldigar honom. Den har långsamt genomglödgat honom, liksom en eld, som är under antändning, långsamt genomglödgar veden. Knappast vet man om dess verk, men den sänder dock ut en hastig flamma en och annan gång för att visa, att den

KÖRKARLEN

är på väg att försätta alltsammans i full låga. En sådan snabb flamma är det, som nu har strålat upp inom honom. Inte lyser den med full klarhet, men dess ljus är tillräckligt, för att han ska se den älskade så härlig, att han måste sjunka ner, slagen av maktlöshet, kännande, att han inte vågar, inte vill, inte uthärdar att närma sig henne.

VIII.

Körkarlens kärra for framåt i djupt mörker. På båda sidor stod tät och hög skog, vägen var så trång, att ingen himmel kunde urskiljas. Här tycktes hästen röra sig långsammare än annars, gnisslet från hjulen blev nu mer skärande, tankarnas räfst i själen strängare, den hopplösa enformigheten större än på andra ställen. Mittunder detta drog Georges in tömmarna, så att gnisslet för ett ögonblick upphörde, och utropade med högt klingande röst:

— Vad är all pina, som jag lider, vad är all pina, som väntar mig, att förlikna mot detta, att jag inte mer är i ovisshet om det enda, som är av vikt att veta? Jag tackar dig, Gud, att jag är utkommen ur jordelivets mörker. Jag lovar och prisar dig i allt mitt elände, därför att jag nu vet, att du har givit mig det eviga livets gåva.

Färden började på nytt med skakande och gnissel, men körkarlens ord dröjde länge i David Holms öron. Det var första gången, som han kände en smula medlidande med sin gamla kamrat. "Han är en tapper man", tänkte han. "Han klagar inte, fastän det inte finns något hopp för honom att slippa bort från sin syssla."

*

Det blev en lång resa, detta, en, som aldrig tycktes ta något slut.

När de hade farit så lång tid, att David Holm antog, att de hade varit på väg minst ett dygn, kom de till en vid slätt, som överskyggades av en himmel, som inte längre var mulen, utan klar, och där en blank halvmåne hade glidit upp alldeles mitemellan de tre vise män och sjustjärnorna.

Med krypande långsamhet färdades den halta hästen över slätten, och då de äntligen hade överskridit den, såg David

Holm upp till månskivan för att få reda på hur långt den hade hunnit. Då märkte han, att den inte alls hade flyttat sig, och började undra över detta.

De for vidare. Med långa mellanrum kastade han en blick upp till himlen och såg då, att månen alltjämt inte rörde sig från sin plats mellan de tre vise män och sjustjärnorna, utan förblev stilla.

Han kom då att tänka på att fastän han tyckte, att de redan hade rest så länge som ett dygn, så hade det dock inte skett någon växling från natt till morgon, inte från dag till afton, utan samma natt hade rått hela tiden.

I timmar och timmar, såsom det föreföll honom, for de nu framåt, men på himlens stora urtavla flyttade sig ingen av visarna, utan allt förblev på samma plats.

Han skulle ha trott, att världen hade stannat i sin gång, om han inte hade kommit att påminna sig vad Georges hade sagt honom om att tiden tånjdes ut och tånjdes ut, för att körkarlen skulle hinna att färdas till alla de ställen, dit han borde hinna. Han förstod med bävan, att detta, som för honom drogs ut till dagar och dygn, inte torde vara mer än ett par korta minuter efter människors tidräkning.

I sin barndom hade han hört talas om en man, som hade gästat de saliga i deras boningar. När den mannen hade kommit tillbaka, hade han sagt, att hundra år i Guds himmel hade gått lika fort som en dag på jorden.

Men för den, som körde dödskärran, blev kanske en enda dag likaså lång som hundrade år på jorden.

På nytt erfor han en smula medkänsla med Georges. "Det är inte underligt, att han längtar att bli avlöst", tänkte han. "Det har varit ett långt år för honom."

Medan de körde uppför en hög backe, fick de syn på en människa, som färdades ännu långsammare än de själva och som de alltså var i stånd att hinna upp.

Det var en gammal gumma, krokig och bräcklig, som släpade sig framåt med hjälp av en stadig käpp, och som

trots sin stora svaghet bar på ett knyte så tungt, att det alldeles drog ner henne åt ena sidan.

Det föreföll, som om den gamla hade haft förmågan att se dödskärran, ty hon gick åt sidan för den och stod stilla vid vägkanten, då den kom mittför henne.

Sedan skyndade hon på sina steg något litet, så att hon kunde hålla sig jämsides med kärran, och under tiden gick hon och granskade den för att ta reda på vad det var för ett slags åkdon.

I det klara månskenet blev det inte länge fördolt för henne, att hästen var en gammal enögd stackare, att seldonen var hopfästade med vidjor och snörstumpar och att kärran var sönderkörd och i ständig fara att tappa båda sina hjul.

— Det är besynnerligt, att någon kan ge sig till att fara omkring med ett sådant åkdon och en sådan häst, mumlade gumman för sig själv, utan tanke på att de resande kunde höra henne. Jag tänkte, att jag skulle ha bett att få åka med en bit, men den här hästen har tillräckligt göra med att släpa fram sig själv, och kärran skulle braka sönder, om jag stege upp i den.

Men knappt hade hon sagt detta, förrän Georges lutade sig fram över kärrkarmen och började berömma sitt åkrede.

— Å, sade han, den här kärran och hästen är inte så dåliga, som ni tror. Jag har kört fram med dem över brusande hav, där vågorna har gått höga som hus och stora skepp gick i sank, utan att jag har vält omkull.

Gumman blev litet förbluffad, men hon tänkte, att det var en skämtsam körkarl, som hon hade råkat på, och hon var inte sen att ge svar på tal.

— De är kanske sådana, att de reder sig bättre på de brusande haven än här på land, sade hon, för här tycker jag nog att det ser ut, som de skulle ha litet krångligt att ta sig fram.

— Jag har kört genom stupande gruvschakt rätt ner i jordens innandöme, sade körkarlen, utan att hästen har snavat, och jag har åkt fram med den genom brinnande städer, där det har varit som i en masugn med eld på alla

sidor. Ingen brandsoldat har vågat sig så långt in i eld och rök, som den här hästen har gått utan att skygga.

— Ni tycker om att göra er lustig över en gammal människa, körkarl, sade gumman.

— Jag har ibland haft ärende upp på de högsta berg, där det inte fanns banad stig, fortfor körkarlen, men hästen har klättrat oppför fjällväggar och vågat sig fram över avgrunder, och kärran har hållit, fastän marken på sina ställen inte har varit annat än en bred ström av stenblock. Jag har farit över träsk, där det inte fanns så stadig tuva, att den kunde bära ett barn, och snö, som har legat i manshöga drivor, har inte kunnat hejda mig, så att jag tycker inte, att jag kan klaga på mina don.

— Ja, om det är så, som ni säger, så undrar jag inte på att ni är nöjd, sade gumman och höll med honom. Ni är väl själv en riktig storkarl, ni, som har ett så präktigt åkrede.

— Jag är den starke, som har makten över människors barn, svarade körkarlen, och hans röst blev fulltonig och allvarlig. Jag betvingar dem, vare sig de bor i höga salar eller i eländiga källarhål. Jag ger friheten åt slavarna, och jag rycker ner kungarna från deras troner. Det finns ingen borg så mäktig, att inte jag bestiger dess mur. Det finns ingen kunskap så djup, att den kan sätta en damm för min framfärd. Jag slår de trygga, bäst de solar sig i lycka, och jag skänker arv och egendom åt de elända, som har försmäktat i fattigdom.

— Var det inte det jag trodde, sade gumman skrattande, att jag hade råkat ihop med storfolk! Men eftersom du är så mäktig och har ett så präktigt åkdon, så kanske du också kunde låta mig åka en bit? Jag ämnade mig till en av mina döttrar på nyårsafton, men jag har råkat vilse, och jag tror, att jag får gå på landsvägen hela natten, om du inte vill hjälpa mig.

— Nej, det ska ni inte be mig om, sade körkarlen. Ni går allt bättre på landsvägen, än ni åker i min kärra.

— Ja, det kan jag ge dig rätt i, sade gumman. Jag tror nog, att din häst skulle stupa, om den finge mig att dra på.

Men jag vill åtminstone sätta opp mitt knyte här bak i kärran, så mycket tycker jag att du kunde hjälpa mig med.

Utan att vidare fråga om lov lyfte hon hastigt upp knytet och satte ner det på kärrbotten. Men som om hon skulle ha satt ner det på bolmande rök eller drivande dimma, så sjönk det utan minsta uppehåll till marken.

Med detsamma måtte hon ha förlorat makten att se kärran, för hon blev stående rådvill och darrande på vägen utan att göra något mer försök att ge sig i språk med körkarlen.

Men detta samtal gav David Holm än ytterligare en smula medkänsla med Georges. "Han har visst haft åtskilligt att gå igenom", tänkte han. "Jag kan inte undra på att han har blivit förändrad."

IX.

Körkarlen har fört David Holm in i ett rum med höga, men förgallrade fönster, nakna, ljusa väggar utan minsta prydnad och några stycken sängar utmed ena väggen, av vilka dock endast den ena är upptagen. En svag lukt av medikamenter slår emot honom, en man i en fångkonstapels uniform sitter bredvid sängen, och han förstår, att han har kommit in i sjukrummet på ett fängelse.

En liten elektrisk lampa lyser i taket, och i dess sken ser han, att i sängen ligger en ung sjukling med ett vackert, men avtårt ansikte. Knappt har han kastat en blick på fången, förrän han glömmer, att han nyss har känt sig mildare stämd mot Georges. Nu är han färdig att kasta sig över honom med sitt förra ursinne.

— Vad har du här att göra? bryter han ut. Om du gör något åt honom, som ligger där i sängen, så är vi fiender för evigt, så mycket du det vet.

Körkarlen vänder sig mot honom med en blick, som snarare är medlidsam än bestraffande.

— Jag förstår nu vem det är, som ligger där, David. Jag visste det inte, då vi kom in hit.

— Om du visste det eller inte, Georges, det gör det samma, bara du begriper — —

Han avbryter med ens. Georges har endast gjort en befallande rörelse med handen, och han nedsjunker i tystnad, betvingad av en oemotståndlig fruktan.

— För oss båda finns bara undergivenhet och lydnad, säger körkarlen. Du har ingenting att önska eller fordra, endast att i stillhet vänta på upplysning.

Härmed drar Georges sin hätta djupt ner över ansiktet, till ett tecken att han inte vidare vill växla ord med honom, och i den tystnad, som nu infaller, märker David Holm, att den sjuka fången har börjat tala med sin vårdare.

— Tror konstapeln, att jag ska kunna bli människa igen? frågar han med en svag, men visst inte missmodig eller be-
drövad röst.

— Bevars ja, vad Holm det kan, säger konstapeln vänligt, fastän med en liten osäkerhet i tonen. Holm får bara lov att
krya opp sig lite och bli av med febern.

— Konstapeln vet nog, att det inte var febern, som jag
tänkte på, säger den sjuke. Jag undrar om konstapeln tror,
att jag kan komma mig opp igen. Det är inte så lätt, när
man har varit straffad för dråp.

— Det går nog bra för Holm, som har någon att komma
till, svarar fångvaktarn. Holm har åtminstone sagt, att det
finns ett ställe, där Holm blir mottagen.

Den sjuke får ett vackert leende över ansiktet.

— Hur tyckte doktorn att det var med mig i kväll?
sade han.

— Ingen fara, Holm, ingen fara. Doktorn säger jämt så
här: "Om jag bara hade honom utom de här murarna, så
skulle jag snart få honom på benen igen."

Fången höjer bröstet och suger in luft mellan tänderna.

— Utom de här murarna, ja, mumlar han.

— Jag talar bara om vad doktorn brukar säga till mig,
fortsätter konstapeln, men Holm får inte ta honom på orden,
så att Holm ger sig i väg ifrån oss, såsom Holm gjorde i
höstas ett år sedan. Det gör bara, att det drar längre ut på
tiden, förstår Holm.

— Konstapeln behöver inte vara rädd. Jag är allt klokare
än så numera. Nu tänker jag bara på att få snart slut på
det här. Sedan blir det att börja ett nytt liv.

— Ja, det har Holm rätt i, ett nytt liv blir det, säger
vaktaren med något högtidligt i tonen.

David Holm sitter under tiden och våndas värre än den
sjuke.

— De har låtit honom smittas av sjukdomen här i fängel-
set, mumlar han, medan han för kroppen fram och tillbaka
i ångestfull vaggning. Och nu är han förstörd, han, som var
så vacker, så stark och så glad!

— Har konstapeln inte — — —, börjar den sjuke, men då han i detsamma uppfångar en lätt rörelse av otålighet hos sin vårdare, frågar han hastigt: Kanske att det är emot reglementet, att jag pratar?

— Nej, i natt får Holm prata så mycket Holm vill.

— I natt — — —, säger den sjuke eftertänksamt. Jaså, kanske därför att det är nyårsnatt?

— Ja, svarar konstapeln, just därför att det är ett gott nytt år, som börjar för Holm.

— Karlen sitter där och vet, att han ska dö i natt, klagar den sjuke fångens bror i sin maktlöshet. Det är därför, som han är så mild mot honom.

— Har inte konstapeln märkt, återtar fången sin avbrutna fråga, att det har blivit en förändring med mig efter den där flykten? Konstapeln har inte haft något besvär med mig sedan dess, eller hur?

— Holm har varit som ett lamm alltsedan, så att jag har inte något skäl att vara missnöjd. Men jag säger i alla fall som förut: Gör inte om det!

Den sjuke småler.

— Den där förändringen, säger han, har konstapeln inte undrat varpå den kunde bero? Kanske att konstapeln bara har trott, att det kom sig därav, att jag blev sjukare efter flykten?

— Ja, vi har väl tänkt något i den vägen.

— Men det är inte alls fördenskull, säger fången. Det kommer sig av något helt annat. Jag har aldrig vågat tala om det förut, men i natt skulle jag vilja berätta det för konstapeln.

— Nu är jag allt rädd för att Holm pratar för mycket ändå, säger konstapeln. Men när han ser, att den sjukas ansikte fördystras, fortsätter han vänligt: Ja, inte för att jag blir trött på att Holm pratar, men för Holms egen skull.

— Tyckte inte ni här på fångelset, att det var besynnerligt, att jag kom tillbaka självman? säger den sjuke. Ingen hade den minsta reda på var jag fanns, utan jag gick opp på länsmanskontoret och anmälde mig av egen fri vilja. Varför tror konstapeln att jag bar mig så besynnerligt åt?

— Vi tänkte förstås, att Holm hade fått slita så ont, att han tyckte det var bättre att anmäla sig godvilligt.

— Det var nog sant, att jag hade farit illa de första dagarna. Men jag hade ju varit borta i hela tre veckor. Trodde ni alla, att jag hade bott ute i villande skog hela den tiden, och det mitt i vintern till?

— Vi var väl tvungna att tro det, eftersom Holm sa, att det var så.

Fången ser ut att ha alldeles ofantligt roligt.

— En får ju lov att inbilla höga överheten sådant där ibland, för att inte de, som har hjälpt en, ska komma i klistret. En kan inte stå till svars med annat, förstår konstapeln. De, som har haft mod att ta emot en rymmare och vara goda mot honom, dem får man lov att söka hjälpa, så gott man kan. Det tycker nog konstapeln också.

— Nu frågar allt Holm mer, än Holm kan få svar på, säger vaktaren med samma långmodighet, som han har visat hela tiden.

Den fångna unga mannen drar en djup suck av längtan.

— Om jag bara kunde stå ut, tills jag finge komma dit igen! Det var ett folk, som bodde just i skogsbrynet.

Han avbryter sig och ligger och kämpar för att få luft. Konstapeln ser oroligt på honom. Han griper efter en medikamentsflaska, men då han ser, att denna är tom, reser han på sig.

— Jag får lov att hämta litet mer av det där, säger han och lämnar rummet.

Ögonblicket därefter sitter körkarlen på hans plats bredvid sängen. Han har ställt lien så, att den sjuke inte kan se den, och har kastat kapuschongen tillbaka.

David Holm bryter ut i jämmer nästan som ett klagande barn, då han ser den förskräcklige så nära sin bror, men brodern själv visar ingen oro. Där han ligger i hög feber, märker han inte, att en nykommen har satt sig på stolen bredvid honom, utan tror, att det är samma fångkonstapel, som han alltjämt har framför sig.

— Det var en så liten stuga, säger han, men flämtar av ansträngning mellan varje ord.

— Holm ska inte anstränga sig så där med att tala, säger körkarlen. Det, som Holm tänker på, känner höga överheten till punkt och pricka, men vi har inte velat låtsas om det.

Den sjuke spärrar upp ögonen i förvåning.

— Ja, Holm ser så stort på mig, säger körkarlen, men vänta, så ska Holm få höra! Tror inte Holm, att vi har reda på en karl, som en eftermiddag kom smygande in i en liten stuga — den sista i raden i en lång by —, där han trodde att ingen skulle vara hemma? Han hade legat länge i skogs-brynet och väntat på att husmodern skulle gå hemifrån, husbonden kunde han ju förstå var borta på arbete, och barn hade han inga sett till. Nu äntligen hade hustrun gått ut, med en mjölkkruka på armen, och karlen, som noga hade lagt märke till var hon gömt nyckeln, hade slunkit in i stugan.

— Hur vet konstapeln? säger den sjuke och vill sätta sig upp i bädden i sin överraskning.

— Ligg bara stilla, Holm, säger körkarlen med den största godmodighet, och bli inte rädd för sina vänner! Vi är väl människor, vi också, här vid fångvården. Nu ska jag säga honom vad jag mer vet. Jo, när den där karlen hade kommit in i stugan, blev han skräm, därför att den inte var tom, som han hade trott. Det låg ett sjukt barn i en stor bredsäng längst borta vid ena väggen och såg på honom. Han gick sakta bort emot det, men då slöt barnet ögonen och låg så stilla, som om det vore dött.

"Varför ligger du här mittpå dagen?" sade karlen. "Är du sjuk?" — Men barnet rörde sig inte. "Du ska inte vara rädd för mig", sa karlen. "Säg mig bara hur jag fortast ska få litet mat, så ska jag strax gå min väg!"

Då barnet låg orörligt och inte ville svara, drog den främmande ut ett strå ur sänghalmen och kittlade det under näsan. Barnet tog till att nysa, och då kom karlen i skratt. Barnet såg först med stor förundran på honom, men så började det att skratta, det också. "Jag tänkte försöka låtsas, att jag var död", sa det. — "Jag såg det, men vad skulle det tjäna till?" — "Du har väl hört, att om du möter en björn i skogen", sa barnet, "så ska du kasta dig ner på marken

och låtsa, att du redan är död. Då går björnen bort för att gräva en grop, som han kan lägga dig i, och under tiden kan du komma undan." — Mannen blev röd i ansiktet vid dessa ord. "Jaså, du trodde, att jag skulle gå och gräva gropen, där jag skulle stoppa ner dig?" sa han. — "Det var bara dumt av mig", sa barnet, "för jag kan i alla fall inte springa min väg. Jag har ont i höften, så att jag inte kan gå."

Den sjuka fången tyckes alldeles utom sig av förvåning.

— Kanske inte Holm vill, att jag ska berätta mer? frågar körkarlen.

— Jo, jag tycker om att höra det, jag tycker om att bli påmind om just det där. Men jag kan bara inte förstå — — —

— Å, det är inte så märkvärdigt heller, vet Holm. Det fanns en landstrykare, som hette Georges; honom har väl Holm hört talas om någon gång? Han fick höra historien på en av sina vandringar, och han har fört den vidare, så att den har kommit ända fram till cellfängelset.

Det uppstår en liten tystnad efter detta, men snart frågar den sjuke med sin svaga röst:

— Hur gick det sedan med den där karlen och det där barnet?

— Jo, det gick så, att karlen bad om mat än en gång.

"Det händer väl ibland, att det kommer fattigt folk in i stugan här och ber om mat?" sa han. — "Ja, det händer visst, det", sa barnet. — "Och mor brukar kanske också ge dem något?" — "Jo, om hon har något hemma, så ger hon dem." — "Ser du", sa karlen, "det är inte något annat, som det är fråga om nu heller. Det är bara en fattig, som har kommit in till dig och ber om mat. Säg mig var det finns något att äta, så ska jag inte ta mer, än att jag blir mätt!" — Barnet såg på honom med en lustig, småförståndig min. "Mor tänkte på denna rymmaren, som lär löpa omkring i skogen, och hon ställde allt undan maten och läste skåpen."

— "Men du såg väl var hon la nyckeln, så att du kan tala om det för mig? Annars blir jag tvungen att bryta mig in."

— "Det är nog inte så lätt", sa barnet. "Vi har duktiga lås för våra skåp."

Karlen gick runt hela stugan och sökte efter nycklarna. Han letade både på spiskransen och i bordslådan, men kunde ingenting finna. Barnet hade under tiden satt sig upp i sängen och tittat ut genom fönstret. "Här kommer folk på vägen: mor och en hel mängd andra", sa det. — Rymmaren stod i ett enda språng borta vid dörren. "Om ni springer ut, kommer hi rätt i gapet på dem", sa barnet. "Det vore bättre, att ni gömde er i vårt skåp." — Karlen dröjde vid dörren. "Det kan väl så vara, men jag har ju ingen nyckel till skåpet." — "Men det har jag!" sa barnet och sträckte fram en hand, som höll en stor nyckel.

Rymmaren tog nyckeln och sprang bort till skåpet. "Kasta nu hit nyckeln!" ropade barnet, när han öppnade skåpdörren, "och dra igen dörren inifrån!" Han lydde, och i nästa ögonblick stod han där inestängd.

Det var nog så, att hjärtat klappade i bröstet på den karlen, då han stod och lyssnade efter sina förföljare. Han hörde, att dörren slogs upp till det yttre rummet, och att en mängd folk kom in. En kvinnoröst skrek högt och gällt: "Har det varit någon här?" — "Ja", sa barnet. "Det kom in en karl, så snart som ni, mor, var gången." — "Herregud, herregud!" sa kvinnan och jämrade sig. "Det var detta de sa, att de hade sett honom komma ner ur skogen och gå in här!"

Rymmaren svor i tankarna över barnet, som förrådde honom. Den klipska ungen hade fångat honom som i en råttfälla. Han började skjuta på dörren för att rusa ut med full fart och kanske bryta sig igenom. Då hörde han, att någon frågade vart rymmaren nu hade tagit vägen. — "Nu är han inte mer kvar i den här stugan", sa den klara barnrösten. "Han blev rädd, då han fick se, att ni kom."

"Har han ingenting tagit?" frågade modern. — "Nej, han ville ha mat, men jag hade ingen att ge honom." — "Och inte gjorde han dig någonting heller?" — "Mig kittlade han under näsan med ett halmstrå", sa barnet, och rymmaren hörde hur det skrattade. — "Nej, gjorde han det?" sa modern och skrattade, hon med, efter all ångesten.

"Vi ska väl inte stå här längre och gapa oppåt väggarna,

då han inte finns här", sa nu en mansröst, och strax därpå hördes det, att folk gick ut ur stugan. — "Jaså, ni stannar hemma nu, Lisa?" frågade någon. — "Jag går inte ifrån Bernhard mer i dag", svarade moderns röst.

Rymmaren hörde hur ytterdörren stängdes och kunde förstå, att modern och barnet nu var ensamma i stugan. "Hur ska det nu gå för mig?" tänkte han. "Ska jag stanna här eller försöka komma undan?" — I detsamma hörde han steg närma sig skåpet. "Bli inte rädd, ni, som står där inne, utan kom ut, så att jag får tala med er!" ljöd moderns röst. På samma gång satte hon nyckeln i låset och drog opp dörren. Karlen klev då ut helt försagd. "Det var han där borta, som sa åt mig, att jag kunde gömma mig här", sa han och pekade på barnet.

Gossen skrattade och var så uppspelt av äventyret, att han klappade händerna. "Den där blir så klipsk av att ständigt ligga stilla och tänka sina egna tankar", sa modern stolt. "Man kan snart inte reda sig med honom." — Rymmaren förstod, att hon inte skulle lämna ut honom, därför att gossen hade tagit sig av honom. — "Ja, det har ni visst rätt i", sa han. "Jag ska säga, att jag gick in här för att skaffa mig en smula mat, men jag har inte kunnat komma över något. Det här barnet ville inte ge mig nycklarna. Han är duktigare än mången, som kan gå på sina ben." — Modern begrep nog vad han ville vinna med sitt smicker, men hon hörde det gärna i alla fall. "Jag ska ge er litet att äta då för det första", sa hon.

Medan rymmaren åt, började gossen fråga ut honom om hans rymning, och han berättade alltsammans helt uppriktigt från början till slut. Det hade inte varit något överlagt, men han hade funnit ett tillfälle en gång, då han hade haft arbete nere på fängelsegården och porten hade blivit uppkastad, därför att man skulle köra in med ett par lass kol. Gossen frågade och frågade och kunde aldrig få nog av att höra hur han hade burit sig åt för att komma undan genom staden och sedan ut i skogen. Ett par gånger sa karlen, att han borde ge sig av, men det ville gossen inte höra talas om. "Ni kan ju likaså gärna sitta här i kväll och språka

med Bernhard", sa husmodern till sist. "Det är så mycket folk ute och spanar efter er, så att ni blir nog tagen, an-
tingen ni stannar eller smyger er bort."

Rymmaren satt där ännu och berättade, då husbonden kom in. Det var skumt i rummet, och torparen trodde först, att det var en av grannarna, som satt och språkade vid barnet. "Är det du, Petter, som sitter och berättar sagor för Bernhard?" sa han. — Barnet började åter skratta i sin uppspelthet. "Nej, far, det är inte Petter, det är mycket bättre än så. Kom hit, ska ni få höra!" — Fadern gick fram till sängen, men han fick ingenting veta, förrän han la sitt öra ner till gossens mun. "Det är rymmaren", viskade gossen. — "Bevars väl, Bernhard, så du kan prata!" sa fadern. — "Jo, det är sant", sa gossen. "Han har talat om för mig hur han smög sig ut genom fängelseporten och hur han har legat i en gammal timmerkoja i skogen i tre nätter. Jag vet alltsammans."

Modern hade i all hast fått en liten lampa tänd, och torparen såg nu bort till rymmaren, som hade gått och ställt sig nere vid dörren. "Jag får väl höra hur allt det här hänger samman", sa torparen. De började nu berätta, hustru och barn om varandra, båda lika ivriga. Torparen var en äldre man, som såg klok och betänksam ut. Han betraktade den rymda straffångnen noga, medan de andra pratade. "Han ser minst dödssjuk ut, den stackarn", tänkte han. "Om han ska ligga en natt till i timmerkojan, blir det visst slut med honom."

"Det är många, som går på landsvägen, utan att någon tänker på att fånga in dem, som ser farligare ut än ni", sa han, när de andra tystnade. — "Jag är väl inte så farlig heller", sa rymmaren, "men det var en, som retade mig, när jag var full." — Torparen ville inte, att han skulle säga mer om detta, så att gossen hörde det. "Jag kan tänka mig, att det gick till på det sättet", sa han avbrytande.

Det blev nu alldeles tyst i stugan. Torparen satt och funderade, och de andra såg ängsliga på honom. Ingen vågade vidare säga ett ord för att beveka honom. Till sist vände han sig till hustrun. "Jag vet inte om jag gör orätt, men

det är med mig som med dig, att när gossen nu en gång har tagit sig av honom, så kan jag inte köra ut honom."

Det blev beslutat alltså, att rymmaren skulle få stanna över natten och gå i god tid nästa morgon. Men nästa morgon hade han så svår feber, att han inte kunde stå på sina ben. På det sättet nödgades de att ha honom kvar i stugan ett par veckor.

Det är märkvärdigt att se på de två bröderna, som lyssnar till denna historia, nu, då körkarlen har kommit så långt, att han berättar, att rymmaren blev kvar hos bondfolket. Den sjuke har sträckt ut sig i bädden till stilla ro. Hans plågor tycks ha lämnat honom, och han lever alltjämt i ett lyckligt förflutet. Den andre sitter ännu misstänksam, anande, att bakom detta döljer sig någon fälla. Han försöker gång på gång att göra tecken åt brodern att inte ligga så trygg, men han kan inte göra sig uppmärksam av honom.

— Läkare vågade de inte hämta, fortsätter körkarlen att berätta, och inte heller tordes de gå till apoteket efter medikamenter. Den sjuke fick reda sig utan allt sådant. Om någon människa kom gående och tycktes ämna sig in i torparstugan, gick husmodern ut på förstubron och talade om, att Bernhard hade fått ett så besynnerligt utslag på kroppen. Hon var rädd för att det kunde bli scharlakansfeber. Och hon kunde inte stå till svars med att låta någon komma in i stugan.

Om ett par veckor, då rymmaren började hämta sig, sa han till sig själv, att nu gick det inte an för honom att längre stanna hos sitt värdfolk, utan nu måste han vandra vidare. Han kunde inte fortsätta att ligga de fattiga människorna till last.

Vid den tiden företog sig stugfolket att tala med honom om något, som han fann svårt och tungt. Det föll sig så, att Bernhard en kväll frågade honom vart han skulle ta vägen, då han lämnade dem. "Jag går väl ut i skogen igen", hade han då sagt. — "Vet ni vad? Det tjänar bra litet till, att ni ger er ut i ödemarken", sa torparhustrun. "Om jag vore som ni, så skulle jag laga, att jag finge det klart med rättvisan. Det kan väl inte vara någon glädje att springa

omkring så där som ett vilt djur." — "Det är väl just inte heller någon glädje med att sitta inne." — "Nej, men när det ändå ska gås igenom, så är det bättre att ha det överstökta ju förr ju hellre." — "Jag hade inte så lång tid kvar, när jag gav mig av", sa han, "men nu får jag det kanske tillökt." — "Ja, det var ett elände med den rymningen", sa hustrun. — "Nej", svarade rymmaren raskt. "Det var det bästa jag har gjort i hela mitt liv."

När han sa detta, såg han på gossen och smålog, och gossen skrattade och nickade åt honom. Han tyckte om det där barnet. Han skulle vilja lyfta det opp ur sängen och bära det med sig på sina axlar, när han drog därifrån. "Det blir nog svårt för er att få träffa Bernhard, om ni ska fortfarande att gå omkring som en arm flykting i hela ert liv." — "Det blir väl än sämre med det, om jag låter dem stänga in mig."

Torparen satt vid elden, och han blandade sig nu i samtalet. "Vi har börjat trivas bra med er", sa han på sitt eftertänksamma sätt, "men vi kan inte gömma undan er längre för grannarna, nu sedan ni har börjat att gå oppe. Det vore en annan sak, om ni vore ordentligt utskrivna från fängelset." — Rymmaren fattade en hastig misstanke. De ville kanske förmå honom att utlämna sig själv för att slippa efterräkningar med rättvisan. Han svarade därför: "Jag är nog så frisk nu, att jag kan gå min väg i morgon dag." — "Det var inte det jag ville säga", svarade torparen, "men om ni hade varit fri, så skulle jag ha erbjudit er att stanna här hos oss och hjälpa oss med torpet."

Rymmaren visste hur svårt det är att få plats för den, som har undergått straffarbete, och han blev rörd över detta erbjudande, men det bar mycket emot att vända åter till fängelset, och han blev sittande tyst.

Den där kvällen var gossen sämre än vanligt. "Skulle han inte till lasarettet och skötas?" frågade rymmaren. — "Han har varit där flera gånger, men de säger, att ingenting hjälper, förrän han får komma till de salta baden vid havet, och vem kan ha råd med sådant?" — "Det är väl en lång resa?" frågade den främmande. — "Det är inte bara resan.

Hur skulle vi få pengar till mat och rum?" — "Nej, det är förstås omöjligt", sa han.

Han satt åter tyst en stund, men under tiden lekte tankarna med detta, att han kanske en gång skulle kunna skaffa Bernhard pengar till en badresa.

Han vände sig till torparen och tog själv opp det förra ämnet. "Det är inte så lätt att ta en straffånge i sin tjänst", sa han prövande. — "Det skulle nog gå bra", sa torparen, "men ni är kanske en sådan, som inte trivs på landet, utan nödvändigt ska vara i staden?" — "Jag tänker aldrig på staden, när jag sitter i cellen", svarade straffången. "Jag tänker bara på de gröna fälten och skogarna."

"När ni har stått ut ert straff, så kommer det att kännas, som om mycket, som nu trycker på sinnet, vore borta", sa torparen. — "Ja, det är just det jag säger", instämde torparhustrun.

"Om du kunde sjunga för oss, Bernhard, men du är kanske för dålig i kväll?" — "Å nej", sa gossen. — "Jag tror nog, att din vän skulle tycka om det", sa modern. Straffången blev ängslig såsom för en olycka. Han ville be gossen låta bli att sjunga, men då hade denne redan börjat. Han sjöng med en mild och klar röst, och det var detta med honom, att man aldrig tänkte så mycket på att också han var en livstidsfånge, som längtade efter frihet och rörelse, som då han sjöng.

Straffången gömde ansiktet i händerna, men tårarna droppade ner mellan hans fingrar. "Jag, som ingenting själv kan bli, tänkte han, "jag får försöka göra något för att befria det här barnet."

Nästa dag tog han avsked och gick. Det var ingen, som frågade honom vart han ämnade ta vägen. De sa bara alla tre: "Välkommen igen!"

— Ja, det gjorde de, säger den sjuke, äntligen avbrytande körkarlen. Vet konstapeln, att det där är det enda vackra, som jag har varit med om i hela mitt liv. Han ligger tyst, medan ett par tårar sakta letar sig väg utför hans kinder. Jag är glad, att konstapeln vet det, fortsätter han. Nu kan jag tala med konstapeln om Bernhard — — — Jag tycker,

att jag har varit fri — — — Jag tycker, att jag har varit där hos honom — — — Jag kunde inte tro, att jag skulle bli så lycklig i natt — — —

Körkarlen lutar sig nu långt fram över den sjuke.

— Hör på mig, Holm! säger han. Om jag kunde ställa så, att Holm finge komma till sina vänner nu genast, fastän på ett annat sätt, än Holm förut har tänkt sig det, vad skulle Holm då säga? Om jag erbjöde Holm att slippa de långa längtans åren och gjorde honom fri nu i denna natt, skulle Holm vara villig?

Medan körkarlen har sagt detta, har han dragit upp kapuschongen och fattat om lien.

Den sjuke ligger och ser på honom med stora ögon, som så småningom fylls av längtan.

— Förstår Holm vad jag menar? säger körkarlen. Förstår Holm, att jag är den, som kan öppna alla fängelser, att jag är den, som kan föra Holm bort till en flykt, där ingen förföljare kan nå honom?

— Jag förstår vad du menar, viskar den fångne, men vore det inte orätt mot Bernhard? Du vet, att jag gick tillbaka hit, för att jag skulle bli fri på hederligt vis och kunna hjälpa honom.

— Du gav honom det största offer du kunde ge, säger körkarlen, och det är till lön därför, som ditt straff har blivit förkortat och den stora omistliga friheten redan bjudes dig. Du behöver inte mer tänka på honom.

— Ja, men jag skulle ha fört honom till havet, säger den sjuke. Jag viskade till honom, då vi skildes, att jag skulle komma tillbaka och föra honom till havet. Man får lov att hålla sitt löfte till ett barn.

— Du bryr dig då inte om att ta emot den friheten, som jag bjuder dig? säger körkarlen och reser på sig.

— Ack jo, ack jo! säger den sjuke ivrigt och fattar tag om hans kåpa. Gå inte! Du vet inte hur jag längtar. Om det bara funnes någon annan, som kunde hjälpa honom! Men han har ingen utom mig.

Han ser plötsligen upp med ett litet rop av glädje.

— Min bror David, han sitter ju där borta! säger han. Då är det ju ingen nöd. Jag kan be honom hjälpa Bernhard.

— Din bror David! säger körkarlen föraktligt. Nej, honom kan du inte be om att skydda ett barn. Du skulle veta hur han behandlar sina egna.

Han avbryter sig, för där sitter David Holm redan på sängens andra sida, lutad över sin bror, ivrig att kunna hjälpa honom.

— David, säger den sjuke, jag ser för mig gröna gräs-mattor och fritt, öppet hav. Du förstår, David, att jag har suttit här så länge. Jag kan inte stå emot, när jag blir bjuden att följa med ut i friheten utan att göra något orätt med det. Men det är det där barnet. Du vet, att jag har lovat.

— Var inte orolig! säger David Holm med darrande röst. Det där barnet, de där människorna, som hjälpte dig, jag säger dig, att jag ska bistå dem. Gå du ut i friheten! Gå, vart du vill! Jag ska sörja för dem. Träd du lugnt ut ur ditt fängelse!

Vid dessa ord faller den sjuke tillbaka på kudden.

— Du sa dödens ord till honom, David, säger körkarlen. Kom härifrån! Det är tid för oss att gå. Den befriade ska inte mötas av oss, som lever i träl-dom och mörker.

X.

Om det vore möjligt att göra sig hörd i det här förskräckliga gnisset och slamret, så ville jag säga Georges ett ord till tack för att han har hjälpt dessa två, syster Edit och min bror, i deras tyngsta ögonblick", tänker David Holm. "Jag vill inte göra honom till viljes i att avlösa honom i hans syssla, men jag ville gärna visa honom, att jag förstår hur han har bistått dem."

Knappt har han tänkt detta, förrän körkarlen drar in tömmarna och stannar hästen, alldeles som hade han förnummit hans tankar.

— Jag är bara en fattig stympare till körkarl, säger han. Ibland lyckas jag väl hjälpa någon, men lika ofta händer det, att jag misslyckas. Dessa två var lätta att frakta över gränsen, därför att den ena längtade så ivrigt till Guds himmel och den andre hade så litet, som band honom vid jorden. Vet du, David, fortfar han och anslår helt hastigt den gamla, kamratlika tonen, att mången gång, då jag har suttit här i kärran och lyssnat, så har jag tänkt för mig själv, att om jag bara kunde få ett säkert bud till människorna, så skulle jag vilja sända dem en hälsning.

— Det kan jag nog tänka mig, säger David Holm.

— Du vet, David, att det ingen sorg är att vara skörde-man, då åkern står full av mogen säd. Men om någon skulle vara tvungen att gå ut och meja ner arma växter, som inte vore mer än halvvuxna, det skulle han tycka vara ett grymt och otacksamt arbete. Den husbonden, som jag tjänar, han anser sig också för god till sådant och lämnar det alltsammans till mig, fattig körkarl.

— Jag har förstått, att det måste vara så, säger David Holm.

— Om bara människorna visste, säger Georges, hur lätt det är att hjälpa dem över gränsen, som har sitt arbete färdigt och sina plikter fyllda och banden nästan redan slitna,

och hur svårt det är att befria den, som inte har något avslutat och fullkomnat och lämnar kvar där borta alla, som han älskar, så skulle de kanske vilja bemöda sig om att göra körkarlens arbete lättare.

— Hur menar du, Georges?

— Tänk på en sak, David! Så länge som du har varit med mig, har du knappast hört talas om mer än en enda sjukdom, och jag kan säga, att så har det varit med mig hela det här året. Det är därför, att den sjukdomen går fram bland den omogna säden, den säden, som det faller på min lott att skörda. Under den första tiden, som jag körde döds-kärran, tänkte jag ständigt: Om bara den sjukdomen komme bort, skulle min syssla inte vara så tung.

— Var det detta du ville hälsa till människorna?

— Nej, David. Nu vet jag bättre än förr vad människorna förmår. De ska helt visst en gång besegra denna fiende med kunskapens och ihärdighetens vapen. De ska inte vila, förrän de har frigjort sig både från den och från alla de andra stora sjukdomarna, som faller dem före mognaden. Det är inte på detta, som saken hänger.

— Hur ska de då kunna göra körkarlens arbete lättare?

— Människorna är så ivriga att ordna allt till det bästa för sig i deras värld, svarar Georges, att jag tror, att den dag ska komma, då fattigdom och dryckenskap och allt sådant elände, som förkortar livet, inte ska finnas mer; men det är inte sagt, att körkarlens syssla blir mindre mödosam fördenskull.

— Vad är det då du vill hälsa dem, Georges?

— Det är snart nyårsmorgon, David, och när människorna nu vaknar, tänker de först på det nya året och på allt, vad de önskar och hoppas att det ska ge dem, och sedan på hela sin framtid. Men då ville jag hälsa dem, att de inte ska önska sig älskogslycka eller framgång eller rikedom eller makt eller långt liv eller ens hälsa. Jag ville, att de skulle knäppa sina händer och samlas sina tankar kring en enda bön:

Gud, låt min själ få komma till mognad, innan den ska skördas!

XI.

Två kvinnor sitter fördjupade i ett samtal, som har varat i många timmar. Det avbröts en stund på eftermiddagen, när båda två var med om att fira en gudstjänst i frälsningsarméns lokal, men sedan har det återigen fortsatts. Hela tiden har den ena av kvinnorna ansträngt sig för att väcka hos den andra mod och förtröstan, men det förefaller, som skulle hon alltjämt vara mycket långt från detta mål.

— Vet fru Holm, säger hon, som försöker att trösta och uppmuntra, att så besynnerligt det kan låta, så tror jag, att ni hädanefter ska få det bättre än förr. Jag tror, att han nu har gjort sitt värsta. Detta var väl något, som han hade föresatt sig att göra för att utkräva den där hämnden, som han har hotat er med hela tiden, sedan ni blev återförenade. Men fru Holm förstår, att det är en sak för sig att en dag göra sig hård och säga, att barnen inte får föras bort, en annan sak är det att gå med en sådan mördartanke inom sig och genomföra den dag för dag. Det tror jag ingen kan stå ut med.

— Det är så snällt, att kaptен söker trösta mig, säger hustrun. Men det märks, att hon inom sig tänker, att om frälsningskaptenen inte känner någon, som kan stå ut med något sådant, så vet hon en, som kan det.

Frälsningskaptenen ser ut, som skulle hon nu vara vid gränsen av sin förmåga att övertyga, men helt hastigt besluter hon sig för att göra ett nytt försök.

— Nu ska fru Holm lägga märke till en sak. Jag vet inte om det var en så stor synd, som fru Holm gjorde, när ni gav er åstad från er man för några år sedan, men jag förstår, att det var en försummelse. Då lämnade ni honom vind för våg, och det dröjde inte heller, innan de onda följderna visade sig. Men i år har fru Holm försökt att gottgöra. Nu har fru Holm handlat så, som det är Guds vilja att vi ska

handla, och jag tror därför, att det nu måste bli en ändring till det bättre. Det var en stark storm, som var satt i rörelse, den kunde inte hejdas i ett slag, men det, som fru Holm och syster Edit har börjat, det är ändå ett verk av det goda slaget, och det ska bära det goda verkets frukter.

När frälsningskaptenen säger detta, är hon inte längre ensam med David Holms hustru. David Holm själv och hans kamrat Georges eller, kanske rättare sagt, deras vålnader har trängt in i rummet, medan hon talade, och har stannat nere vid dörren.

David Holm är inte mer bunden varken till hand eller fot. Han följer körkarlen utan att behöva tvingas, men då han nu märker vart han har blivit förd, uppstiger åter en häftig ovilja inom honom. Här skulle väl ingen dö. Varför då nödga honom att återse hemmet och hustrun?

Han ämnar just vända sig till Georges med en vredgad fråga, då denne ger honom ett tecken att hålla sig stilla.

David Holms hustru höjer huvudet, liksom uppmuntrad av den andras kraftiga övertygelse.

— Den som ändå kunde tro, att det vore sant! suckar hon.

— Det är sant, säger salvationisten och ler mot henne. I morgon dag blir här ändring. Fru Holm ska få se, att hjälpen kommer med det nya året.

— Det nya året, upprepar kvinnan. Ja, det är ju nyårsnatt, det hade jag så när glömt bort. Hur sent kan det vara, tror kapten Andersson?

— Vi är långt inne på nyåret redan, säger den tillfrågade och ser på sin klocka. Det fattas en kvart i två.

— Men då ska kapten inte sitta längre hos mig, säger kvinnan. Kapten måste gå hem och lägga sig. Jag är så lugn nu, ser kapten.

Frälsningskaptenen ger henne en prövande blick.

— Det är nog inte så riktigt helt med det där lugnet, säger hon.

— Kapten ska vara alldeles trygg för mig, säger hustrun. Jag vet allt, att jag har sagt svåra saker i natt, men det är över nu.

— Tror fru Holm, att ni kan lägga alltsammans i Guds

hand och lita på att han styr allt till det bästa? frågar salvationisten.

— Ja, säger kvinnan, det kan jag.

— Jag skulle gärna ha stannat ända till morgonen, men jag ser, att fru Holm tycker bäst om, att jag går.

— Det har allt varit så gott att ha haft kapten här, men nu kommer han snart, och då är det bättre, att jag är ensam.

De går ut efter ännu några växlade ord, båda två. David Holm förstår, att hustrun följer frälsningskaptenen till porten för att öppna den för henne.

— David, säger körkarlen, hörde du henne? Märker du, att människorna vet allt, vad de måste veta? De behöver endast styrkas i lusten att vilja leva väl och länge.

Han har knappt sagt detta, förrän hustrun kommer in igen. Det märks, att hon ämnar hålla ord och gå och lägga sig. Hon sätter sig på en stol, böjer sig ner och börjar snöra upp en känga.

Medan hon sitter nedlutad, slår porten i med ett häftigt slag, och hon reser sig upp och lyssnar.

— Kommer han? säger hon. Det är nog han, som kommer.

Hon springer över golvet fram till fönstret och försöker se ner på den mörka gården. Där står hon kvar ett par minuter under andlöst spejande. Då hon åter vänder sig inåt rummet, är hennes ansikte förändrat på ett helt besynnerligt sätt. Det har blivit alldeles grått, ögon, läppar, alltsammans är som överhöljt med aska. Hennes rörelser har blivit stela och trevande, och ett svagt huttrande tränger över hennes läppar.

— Jag kan inte stå ut, viskar hon. Jag kan inte stå ut.

— Jag ska tro på Gud, säger hon och stannar mitt i rummet. De säger, att jag ska tro på Gud. De tror kanske, att jag inte har bett honom och kallat på honom. Vad ska jag göra, hur ska jag bära mig åt för att få någon hjälp av honom?

Hon gråter inte, men hennes tal är ett enda kvidande. Hon behärskas av en sådan förtvivlan, att hon tydligen inte är ansvarig för sina handlingar.

David Holm böjer sig fram, ser skarpt på henne och ryser till för en plötslig tanke.

Hustrun går inte, hon hasar och trevar sig fram genom rummet till bädden i hörnet, där hennes två barn ligger och sover.

— Det är synd, säger hon och böjer sig ner över dem, de är så vackra.

Hon sätter sig bredvid dem på golvet och ser länge först på den ena och sen på den andra.

— Men jag måste bort, säger hon, och jag kan inte lämna dem här efter mig.

Hon stryker tafatt och ovan över deras huvuden.

— Ni får inte bli onda på mig, säger hon, för det jag gör. Det är inte mitt fel.

Medan hon ännu sitter på golvet och smeker barnen, går det återigen i porten. Hon spritter till på nytt och förblir orörlig, tills så lång tid har förgått, att hon kan förstå, att det inte var hennes man, som kom in. Då får hon brått att resa sig.

— Jag måste skynda mig, säger hon till barnen i en hemlighetsfull viskning. Det ska snart vara gjort, bara han inte kommer och hindrar mig.

Hon företar sig ändå ingenting, utan går bara fram och tillbaka i rummet.

— Det är någonting, som säger mig, att jag ska vänta till i morgon, mumlar hon halvhögt, men vad skulle det tjäna till? I morgon är en dag som alla andra. Varför skulle han vara mildare då än i dag?

David Holm tänker på det där döda, som ligger borta i kyrkpromenaden och som snart ska grävas ner i jorden såsom varande till intet annat nyttigt. Han nästan längtar efter att hustrun på något sätt ska få veta, att hon inte mer behöver vara rädd för honom.

Åter hörs ett svagt buller. Det är en dörr inne i huset, som öppnas och stänges, och på nytt darrar hustrun till och påminner sig vad det är för ett företag, som hon har i tankarna. Hon går hasande och huttrande fram till spisen och börjar lägga in ved för att tända upp eld.

— Det gör ingenting, om han kommer och får se, att jag gör upp eld, säger hon till svar på någon tyst invändning. Jag må väl kunna koka kaffe på nyårmorgon för att ha något att hålla mig vaken med, medan jag sitter oppe och väntar på honom.

David Holm känner en mycket stor lättnad, när hon säger detta. Han börjar åter undra vad Georges har haft för mening med att föra honom hit. Här ska ju ingen dö. Här finns ingen sjuk.

Körkarlen står orörlig med kapuschongen djupt nerdragen. Han står så innesluten i sig själv, att David Holm förstår, att det inte skulle löna sig att göra honom några frågor.

"Han vill, att jag ska se de mina för sista gången", tänker han. "Jag kanske aldrig mer kommer i deras närhet."

— Det gör mig just ingen sorg, säger han i första ögonblicket och tycker sig inte ha rum i sitt hjärta för mer än en enda, men han går i alla fall fram till vrån, där de två barnen ligger. Medan han står där och betraktar dem, kommer han att tänka på gossen, som hans bror älskade så högt, att han för hans skull frivilligt gick tillbaka till fängelset, och han känner det som en saknad, att han inte kan älska sina barn på det sättet.

"Mätte det i alla fall gå dem väl i världen!" tänker han med plötslig vekhet. "De kommer att bli glada i morgon, när de får höra, att de inte mer behöver vara rädda för mig."

"Jag undrar vad det ska bli för människor av dem", tänker han med ett livligare intresse, än han någonsin förr har känt för dem, och erfar på samma gång en plötslig fruktan för att de ska bli sådana som han själv. "För jag har varit en bra olycklig människa", säger han.

"Jag vet inte", tänker han, "jag förstår inte varför jag inte förr har brytt mig om dem. Om det funnes en återvändo, skulle jag vilja komma tillbaka för att göra folk av de här två."

Han blir stående och rannsakar sitt hjärta.

— Det är besynnerligt, att jag inte mer känner något hat till henne, mumlar han. Jag skulle vilja, att hon kunde bli lycklig efter allt, vad hon har fått lida. Om det vore mig

möjligt, skulle jag skaffa henne tillbaka hennes möbler, och jag ville se henne gå i kyrkan om söndagarna i fina kläder. Men hon får det ju bra nu, då jag är ur vägen. Jag tror, att Georges har fört mig hit, för att jag ska känna mig nöjd med att vara en av de bortgångna.

I detsamma rycker han häftigt till. Han har varit så fördjupad i sina tankar, att han inte har gett akt på vad hustrun har företagit sig. Men nu just uppger hon ett svagt litet rop av ångest.

— Det kokar, vattnet kokar, det är snart färdigt! Nu måste det ske, nu ges det inte något anstånd.

Hon tar ner en burk, som står på en hylla tätt vid spisen, och ur denna häller hon malet kaffe i kokaren. Sedan tar hon ur barmen fram ett litet paket med ett vitt pulver, som hon också lägger ner i vattnet.

David Holm står där och stirrar på henne utan att vilja fatta meningen med det, som hon företar sig.

— Du ska få se, att det räcker, David, säger hon och vänder sig utåt rummet, alldeles som om hon såge honom. Det förslår för både barnen och mig. Jag kan ju inte stå ut med att gå här och se på hur de tynar bort. Om du bara stannar ute någon timme till, så ska allt vara beställt, såsom du vill ha det, då du kommer tillbaka.

Nu står mannen inte längre stilla och lyssnar. Han har skyndat bort till körkarlen.

— Georges! säger han. O, herregud, Georges, hör du inte?

— Jo, David, säger körkarlen. Jag står här ju. Jag måste ju vara med om det. Jag sviker inte min plikt.

— Men du måste inte förstå, Georges! Det är inte bara hon. Det är också barnen. Hon ämnar ta dem med sig.

— Ja, David, säger körkarlen. Hon ämnar ta dina barn med sig.

— Men det får inte ske, Georges! Det är ju onödigt. Kan du inte låta henne veta, att det är onödigt?

— Jag kan inte göra mig hörd av henne. Hon är för långt borta.

— Men kan du inte kalla hit någon, Georges, någon, som säger henne, att det är onödigt?

— Du begär orimliga ting, David. Vad har jag för makt över de levande människorna?

Men David Holm låter inte avskräcka sig, utan han kastar sig ner på knä framför körkarlen.

— Tänk på att du har varit min vän och kamrat förr i världen, och låt inte det här ske! Låt inte detta gå över mig! Låt inte de fattiga oskyldiga stackarna dö!

Han ser upp på Georges för att få ett svar, men denne skakar endast nekande på huvudet.

— Jag ska göra allt, vad jag kan, för dig, Georges. Jag sa nej, då du befallde mig att bli körkarl efter dig, men jag tar emot tjänsten med glädje, bara jag slipper att gå igenom detta. De är så små, båda två, och jag stod just nu och önskade, att jag levde och finge göra folk av dem. Och hon, hon är ju förvirrad i natt. Hon vet inte vad hon gör. Ha barmhärtighet med henne, Georges!

När körkarlen alltjämt står orörlig och obeveklig, vänder han sig en smula ifrån honom.

— Jag är så ensam, så ensam, säger han. Jag vet inte vart jag ska vända mig. Jag vet inte om jag ska be till Gud eller Kristus. Jag är en nykommen i denna världen. Vem är det, som har makten? Vem kan säga mig vart jag ska gå med min bön?

O, jag fattig, syndig människa, jag ber till den, som är herre över liv och död. Jag är ingen, som det passar för att träda fram och be. Jag har visst brutit emot alla dina bud och pålagor. Men låt mig gå in i det yttersta mörkret! Låt ingenting bli kvar av mig! Gör vad du vill med mig, bara dessa tre blir skonade!

Han tystnar och lyssnar efter svar. Men han hör ingenting annat än hustrun, som talar för sig själv.

— Nu har det smält och kokat, nu behöver det bara stå och svalna en stund.

Då böjer sig Georges ner till honom. Hans kapuschong är tillbakakastad, och hans ansikte upplyses av ett leende.

— David, säger han, om du menar allvar, så finns det kanske ännu en utväg att rädda dem. Du själv, David, måste låta din hustru veta, att hon inte behöver vara rädd för dig.

— Men jag kan inte göra mig hörd av henne. Eller kan jag det, Georges?

— Nej, inte sådan du nu är. Du måste återvända till den David Holm, som ligger i kyrkplanteringen. Förmår du det?

David Holm ryser till av skräck. Människolivet står för honom som något kvävande och dödande. Ska själens friska växt inte stanna av, om han åter blir människa? All hans lycka väntar honom i en annan värld. Men han tvekar inte ett ögonblick.

— Om jag kan, om jag är fri — — — Jag trodde, att jag måste — — —

— Ja, du har rätt, säger Georges, och hans ansikte börjar stråla allt skönare. Du måste bli Dödens körkarl under detta år, om inte en annan åtar sig att sköta tjänsten åt dig.

— En annan? säger David Holm frågande. Vem kan vilja uppoffra sig för en sådan stackare som jag?

— David, säger Georges, du vet, att det finns en man, som aldrig har upphört att sörja över att han har förlett dig att avvika från de goda vägarna. Den mannen kanske vill sköta din syssla, i glädje över att han inte mer behöver sörja över dig.

Utan att ge David Holm tid att fullt förstå vad han menade, böjer han sig ner över honom och ser med härligt strålände ögon in i hans ansikte.

— Gamle vän, David Holm, gör så gott du kan! Jag stannar här, tills du kommer tillbaka. Du har inte lång tid på dig.

— Men du, Georges, — — —

Körkarlen avbryter honom med den myndiga handrörelse, som han har fått lära sig att lyda. I detsamma kastar han kapuschongen över hjässan och säger med hög och klingande röst:

— Du fånge, träd åter in i ditt fängelse!

XII.

David Holm höjde sig på armbågen och såg sig omkring. Alla lyktor var släckta, men det hade klarnat, och halvmånen lyste. Han hade ingen svårighet att förvissa sig om att han ännu låg kvar i kyrkplanteringen på den vissnade gräsmattan, som överskyggades av lindarnas svarta grenverk.

Utan att betänka sig ett ögonblick började han att resa sig. Han kände sig oändligt matt, hans kropp var stel av kyla, och hans huvud svindlade, men han lyckades ändå att komma upp från marken. Därpå började han stappla framåt allén, men var så nära att falla, att han blev tvungen att stanna och stödja sig mot ett träd.

"Jag orkar inte", tänkte han. "Det blir mig omöjligt att komma fram i tid." Inte ett ögonblick hade han den känslan, att det, som han nyss hade genomgått, inte var verklighet. Han hade det fullaste och klaraste intryck kvar av nattens händelser.

"Jag har körkarlen stående i mitt hem", tänkte han. "Jag måste skynda mig."

Han lämnade det stödjande trädet och tog några steg framåt, men han var så ömkligen svag, att han sjönk ner på knä.

Då, i detta övergivenhetens ögonblick, kände han något vidröra sin panna. Han visste inte om det var en hand eller ett par läppar eller kanske endast en flik av en den lättaste klädnad, men det var nog för att hela hans varelse skulle genomilås av salighet.

— Hon har kommit tillbaka till mig! jublade han. Hon är mig nära återigen. Hon skyddar mig.

Han sträckte händerna uppåt i hänförelse över att den älskades kärlek omgav honom, i hänförelse över att kärleken till den älskade fyllde hans hjärta med sin ljuvhet även nu, då han hade återinträtt i det jordiska.

Han hörde steg bakom sig i den ödsliga natten. En liten varelse med huvudet dolt i en av frälsningsarméns stora hattar kom gående.

— Syster Maria! sade han, då hon höll på att gå förbi honom. Syster Maria, hjälp mig!

Slumsystemern måtte ha känt igen rösten. Hon skyggade till och gick vidare utan att bry sig om honom.

— Syster Maria, jag är inte full. Jag är sjuk. Hjälp mig, så att jag kan komma hem!

Hon trodde honom väl knappast, men utan ett ord vidare gick hon fram till honom, hjälpte honom att resa sig upp och stödde honom, medan han gick.

Han var alltså än en gång på väg mot hemmet, men vad det gick långsamt! Allt kunde vara förbi hemma hos honom redan nu. Han stannade.

— Syster Maria, det vore en så stor hjälp, om syster Maria ville gå före hem och tala om för hustru min — — —

— Ska jag gå före och tala om, att Holm kommer hem full som vanligt? Det är hon väl inte så ovan vid.

Han bet ihop läpparna och gick tyst framåt, ansträngande sig till det yttersta för att öka farten, men hans kropp, som var förlamad av kyla, ville inte lyda honom.

Han gjorde snart ett nytt försök att förmå henne att skynda före honom till hans hem.

— Jag har legat och drömt, sade han. Jag har sett syster Edit dö. Jag har sett syster Maria vid hennes dödsbädd — — — Jag har också sett dem där hemma. Hon är inte vid sina sinnen i natt. Jag säger syster Maria, att om ni inte skyndar före mig, så gör hon sig något illa.

Hans tal kom svagt och avbrutet. Slumsystemern svarade ingenting. Hon antog alltjämt, att hon hade en drucken att göra med.

Men hon hjälpte honom troget framåt. Han förstod, att det var en svår övervinnelse för henne att bistå den, som hon betraktade som ett redskap för syster Edits död.

Medan David Holm stapplade vidare, greps han av en ny ängslan. Hur skulle han kunna göra sig trodd av henne

där hemma, som var rädd för honom, då inte en gång syster Maria — — —

De stannade äntligen framför porten till gården, där han bodde, och slumsystemern hjälpte honom att öppna den.

— Nu kan väl Holm reda sig själv, sade hon, färdig att gå.

— Det vore nog bra snällt, om syster Maria ville ropa åt henne där uppe, att hon kommer ner och hjälper mig.

Slumsystemern höjde på axlarna.

— Vet Holm, att en annan natt skulle jag kanske ha passat opp Holm, men i natt har jag ingen lust. Det får vara nog nu.

Hennes röst dog bort i en snyftning, och hon skyndade från honom.

När han strävade uppför den branta trappan, tycktes det honom, att allt nu måste vara för sent. Och i alla händelser, hur skulle han kunna förmå hustrun att tro honom?

Medan han var nära att sjunka ner på trappstegen i mattighet och missmod, kände han åter den lätta smekningen över pannan. "Hon är mig nära", tänkte han. "Hon vakar över mig." Och han fick kraft att arbeta sig upp till översta trappsteget.

När han öppnade dörren, stod hustrun alldeles framför honom, liksom hade hon skyndat dit för att regla, så att han inte skulle kunna komma in. När hon såg, att hon hade kommit för sent, drog hon sig tillbaka upp mot spisen och blev stående med ryggen vänd åt den, alldeles som skulle hon där ha något, som hon ville gömma och förvara. Hon hade samma stela ansiktsuttryck, som då han gick, och han sade genast till sig själv:

— Hon har inte gjort det. Jag har kommit i tid.

Med en snabb blick bort till barnen förvissade han sig om att det verkligen var så.

— De sover ännu. Hon har inte gjort det. Jag har kommit i tid, sade han än en gång till sig själv.

Han sträckte ut sin hand åt den sidan, där Georges hade stått nyss förut. Han trodde sig märka, att en annan hand slog till och tryckte den.

— Tack! sade han lågt, men rösten skälvde, och en plötslig dimma lade sig över hans ögon.

Han vacklade fram i rummet och sjönk ner på en stol. Han såg hur hustrun följde hans rörelser, så som hon skulle ha gjort, om ett vilt djur hade kommit in i rummet. "Hon tror nog, att jag är full, hon också", tänkte han.

Det kom ny hopplöshet över honom, därför att han var så gränslöst trött och inte kunde få vila. Det fanns en säng i det inre rummet, och han längtade att få sträcka ut sig där och slippa att hålla sig upprätt, men han vågade inte gå dit in. Hustrun skulle göra det, som hon ville göra, så snart som han vände ryggen till. Han måste stanna uppe och vakta henne.

— Syster Edit är död, prövade han på att säga, och jag har varit hos henne. Jag har lovat henne, att jag skulle vara god mot dig och barnen. I morgon ska du få skicka dem till asylen.

— Varför ljuger du? sade hustrun. Gustavsson var här oppe och talade om för kapten Andersson, att syster Edit var död. Han sa, att du inte hade kommit till henne.

David Holm sjönk samman på stolen, och till sin egen stora förvåning började han att gråta. Det var det gagnlösa i hans återvändande till de tröga tankarnas, till de slutna ögonens värld, som tryckte ner honom. Det var den maktstjälande övertygelsen, att han aldrig skulle komma utanför den mur, som hans egna handlingar hade rest omkring honom. Det var längtan, längtan utan gräns att nu genast få förena sig med den själ, som omsvävade honom, men som dock var onåbar för honom, som framkallade hans tårar.

Medan den tunga gråten skakade honom, hörde han sin hustrus röst.

— Han gråter? sade hon för sig själv i en ton av obeskrivlig förvåning. Och om en stund upprepade hon det samma: Han gråter! Hon gick från spisen och närmade sig honom med en viss ängslan.

— Gråter du, David? frågade hon.

Han lyfte mot henne sitt ansikte, som var översköljt av tårar.

— Jag vill bättra mig, sade han med sammanbitna tänder, så att man nästan kunde tro, att han var vred. Jag vill bli en bra människa, men ingen vill tro mig. Skulle jag inte gråta?

— Ser du, David, det är så svårt att tro, sade hon, ännu tveksam. Men jag tror dig, när du gråter. Nu tror jag dig.

Liksom för att ge honom ett bevis på att hon trodde honom, satt hon sig ner på golvet vid hans fötter och stödde sitt huvud mot hans knä.

Hon satt stilla en stund, men snart började också hon att snyfta.

Han ryckte till.

— Gråter du nu också?

— Jag kan inte låta bli. Jag kan inte bli lycklig, förrän jag har fått gråta bort all sorgen inom mig.

I detsamma kände David Holm åter det lilla kyliga draget över pannan. Hans tårar upphörde och förbyttes i ett inåtvänt, hemlighetsfullt leende.

Han hade fullgjort det första, som hade blivit honom förelagt genom nattens händelser. Det återstod honom nu att hjälpa gossen, som hans bror hade älskat. Det återstod honom att visa sådana människor som syster Maria, att syster Edit inte hade haft orätt, då hon hade gett honom sin kärlek. Det återstod honom att lyfta sitt eget hem ur förfallet. Det återstod honom att överbringa körkarlens hälsning till människorna. Sedan, när allt detta var gjort, skulle han få gå till den älskade, efterlängtade.

Han satt där och kände sig oändligt gammal. Han hade blivit tålig och undergiven, som de gamla brukar vara det. Han vågade inte hoppas eller önska, han bara knäppte sina händer och framvisade körkarlens nyårsbön:

"Gud, låt min själ få komma till mognad, innan den ska skördas!"

FÖRSTA DELEN

BANNLYST

EN BERÄTTELSE

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

GRIMÖN.

På Grimön i den västra skärgården bodde för några år sedan en man och en hustru, som var varandra mycket olika.

Mannen, som var omkring femton år äldre än hustrun, hade aldrig varit annat än ful, trög och senfärdig och hade inte blivit bättre på gamla dar, hustrun åter hade alltid varit nätt och lätt, och hennes lilla vackra ansikte hade bibehållit sig så väl, att hon såg närapå lika bra ut vid femtio som vid tjugu.

Dessa två makar satt en vacker söndagskväll på en stor stenhäll, som stack upp ur marken alldeles utanför deras hus, och samspråkade i god ro. Mannen, som tyckte om att höra sin egen röst och lade sina ord väl, utbreddes sig för hustrun över en artikel, som han just nyss hade läst i en tidning. Hustrun hörde på honom med inte alltför spänd uppmärksamhet.

"Ack, den Joel, den Joel", tänkte hon, "att han kan få ut så mycken lärdom ur ett sådant där tidningsblad! Han har verkligen ett märkvärdigt gott huvud. Det är bara synd, att han inte är i stånd att göra något bruk av det för sin och min räkning, utan bara för andras."

Medan hon tänkte så, gled hennes blickar bort till böningshuset, som var rätt stort, men så förfallet, att de inte kunde bebo det, utan fick hålla till i en liten flygel, som de forna ägarna, vilka alla som en hade varit sjökaptener, hade begagnat till kök och visthus.

"Om Joel ändå hade haft lust för sjön, så att han hade blivit sjökapten såsom hans far och farfar! fortsatte hustrun sina funderingar. "Då hade han säkert haft en samlad sparpenning på gamla dar, och vi hade kunnat se framåt mot en lugn ålderdom. Men han har alltid envisats med att gå och

arbeta på lantbruket. Och nu har vi det också som vi har det."

Hon flyttade sig inte från sin plats, så länge som mannen fortsatte att tala, men hennes lilla huvud, som rörde sig lika ledigt, som skulle det ha suttit på halsen på en fågel, vred sig så, att hon kunde överblicka några åkerlappar och potatisland, som låg likt små runda växtöar mellan de väldiga klipphällar, som utgjorde den egentliga marken på Grimön.

Alla dessa småland var uppbrukade av mannen, ja, man kunde nästan säga, att de var ditskaffade av honom. Han hade fraktat hem till Grimön otaliga båtlaster jord och gödsel, i fast förvisning att de en gång skulle ge honom fullgod lön för mödan.

"Allt det besvär han har gjort sig med de här jordplättarna!" tänkte hustrun. "Och så behövs det bara, att en riktigt hård nordanstorm bryter ut vid pingsttiden för att göra slut på allt, som är sått och satt. Nej, när en bor som vi, så är det ju klart, att det är meningen, att en ska ta födan ur havet."

Åter vände hon på det lilla huvudet. Genom tomrummet mellan boningshuset och flygeln kunde hon se ut över en vid, blänkande vattenyta.

— Ja, se havet, suckade hon. Det är något, det. Där kan en fara och handla och tjäna pengar. Om jag hade varit karl, så vet jag då, att jag först och främst skulle ha gett mig ut till sjöss. Aldrig i världen skulle jag ha slagit mig på jordbruk. Hur ska det nu gå för oss, när vi blir gamla och inte mer orkar sköta om det själva? Ingen av våra barn vill stanna hemma och hjälpa oss med sådant släpgöra, och det kan en inte heller begära.

De sista orden måtte hon ha uttalat högt, för mannen, som hade hållit på att berätta för henne om alla de faror och fador, som en nyligen hemkommen engelsk nordpols-expedition hade fått utstå, avbröt sig mitt i en mening.

— Du hör visst inte på vad jag säger, sade han. Men det var nog inte första gången, som han fann sig tala för döva öron, för han lät varken förvånad eller förargad.

— Visst hör jag på, försäkrade hustrun. Jag sitter just och tänker på att du talar så bra, att du kunde ge dig ut som predikant.

— Jag vet just inte vad jag ska säga om det berömmet, sade mannen och log godmodigt åt henne. När jag inte kan få den åhöraren jag nu har till att följa med, så lär det inte lyckas bättre med en hel församling.

— Men jag har ju följt med! utbrast hustrun, som nu blev riktigt het om öronen. Jag vet ju, att de hade blivit av med fartyget redan första vintern, att de fick lov att bygga sig snöhus, och att de måste ligga kvar där oppe in på andra året, så att det blev slut på maten för dem, och till sist låg de och tuggade på skinnremmar.

Hon lät harmsen, och det lilla draget vid munnen, som visade, att det inte ville mycket till för att hon skulle komma i dåligt lynne, framträdde allt tydligare.

— Jag undrar allt hur det skulle kännas, du Thala, om en hade någon av sina egna med bland dem, som låg och svalt i de där snöhusen, framkastade mannen.

Hustrun gav honom en snabb blick. Hade Joel inte sagt de där orden med en särskild betoning? Men mannen satt och såg rätt framför sig, och hans gamla vattniga ögon var alldeles uttryckslösa.

— Ja, om en bara ska sitta och tänka på dem, som har det svårt, då skulle en inte få många glädjestunder i livet, förklarade hon. Och de här blev ju hjälpta till slut.

— Ja, medgav mannen, det kom ett fartyg, som sökte reda på dem, och nu är de hemma i England tillbaka.

— Och nu blir det bara heder och ära och lycka för dem i alla deras livsdagar, avslutade hustrun.

Hon kunde inte tycka, att allt detta var något att sörja över, men mannen fortsatte utan att slå an en lättare ton.

— Jag drömde i natt om våran son Sven, sade han. Jag tyckte, att han kom fram till sängen och sa, att jag hade begått en stor orätt mot honom. Jag brukar inte vara sann-drömd annars, och jag vet inte om jag är det nu heller. Men nog är det besynnerligt, att jag skulle få läsa hans namn i dag här i tidningen.

Detta sades, såsom skulle det vara alldeles betydelselöst, just som något, som skulle angå endast honom själv, men från detta ögonblick behövde han inte sakna uppmärksamhet. Hustrun kom fram till honom och överöste honom med frågor. — Var stod namnet? Vad var det, som han hade drömt? Var det möjligt, att det var fråga om deras Sven? Hon blev gäll i rösten, nästippen rodnade, och ögonen tårades.

Hon skulle inte ha råkat i sådan upphetsning, om det hade gällt något av de andra barnen, men med denne Sven ägde det förhållandet rum, att Joel och hon, då han var nio år gammal, hade lämnat honom ifrån sig till ett engelskt herrskap, som seglade omkring i skärgården på sin lustjakt. De främmande hade alldeles förälskat sig i gossen. Om de bara finge ta honom med sig, lovade de att uppfostra honom till en herreman och göra honom till sin arvinge.

Det var stora utsikter, som öppnade sig för en liten Grimöpojke. De fattiga föräldrarna hade ansett, att de för gossens egen skull borde låta honom fara. Stannade han hos dem, så måste han ju förbli i deras stånd. Och han hade haft ett så gott huvud. De hade ofta talat om att det kunde bli något märkvärdigt av honom, om han bara finge uppfostran.

Nu hade sjutton år gått, sedan de hade lämnat honom ifrån sig, och under hela denna tid hade de inte hört något ifrån honom. Inte ett brev, inte en hälsning. De visste inte mer om honom, än om han hade legat på havsbotten.

— Se här! sade mannen och räckte hustrun tidningen. Läs här bland namnen på de räddade! Ser du det: Sven E. Springfield?

— Ja, jag ser. Sven E. Springfield, ja, där står det.

— Det kan inte betyda annat än Sven Elversson Springfield, sade mannen. Det är hans namn, mitt namn och fosterfaderns namn. Det måste vara rätt.

Hustrun tryckte tidningen intill sig. I detta ögonblick tyckte hon, att denne son, som hon av egen fri vilja hade avstått ifrån, var henne kärast av alla hennes barn.

— Varför sa du inte genast, att Sven var med? före-

bräde hon mannen. Jag hörde ju inte på. Nu får du berätta alltsammans omigen.

Mannen tyckte en smula förbryllad. Han hade ämnat berättat hustrun hela historien, innan han lät henne veta, att det var fråga om sonen. Då skulle det ha gått lättare. Han skulle ha fått se vad min hon gjorde och kunnat handla därefter.

Emellertid talade han om för henne allt, vad hon ville veta. Han gjorde reda för vad som menades med åttionde graden. Hon blev ärelysten för sonens räkning och undrade om inte han och hans kamrater hade hunnit längre upp mot norr än alla andra. Och vad hade de levat av, sedan deras fartyg hade gått förlorat med alla deras förråd? Berättelsen om hur undsättningsexpeditionen hade funnit dem denna sommar, halvdöda av svält, på stranden av Melvilleön måste hon höra gång på gång.

— Att han skulle bli tvungen att gå igenom så mycket svårt! utbrast hon. Nej, en ska aldrig lämna barna ifrån sig.

— Men nu är väl ändå hans lycka gjord, sade hon upplarnande. Det blir stjärnor och medaljer i all oändlighet.

Snart började hon undra hur sonen hade blivit mottagen i England.

— Det var millioner människor i rörelse för att möta de här nordpolsfararna, sade Joel.

Han kände sig till den yttersta grad pinad och orolig. Hela framtiden berodde på om han skulle bli i stånd att ställa sina ord på det rätta sättet.

— Den, som hade varit med bara! sade hustrun. Om jag hade stått i ett gathörn och hade fått se honom gå förbi!

— Du hade väl inte behövt stå i ett gathörn, sade mannen. Det står i tidningen, att en särskild ångbåt var ställd till föräldrars och anförvinters förfogande.

Hustruns ansikte förlorade helt hastigt sitt glada uttryck.

— Ack, du Joel! utbrast hon. Det hade inte tjänat något till, att vi hade varit med där borta. Varken du eller jag hade fått komma ombord på den där ångbåten. Det hade hon inte unnat oss.

Med "hon" menade mor Elversson den engelska frun, som

hade fört bort hennes son. Hon hade aldrig förlåtit henne, att hon inte hade låtit gossen skriva till sina föräldrar. I sina tankar hade hon gjort henne till ett riktigt vidunder.

— Å, nog tror jag, att vi hade fått vara med och hälsa på honom, sade mannen.

Egentligen var han glad, att hustrun uppehöll sig vid sådana oviktiga ting. Han behövde tid på sig att ordna tankarna för att kunna berätta det svåra, som han hade att tala om, på ett passande sätt.

— Hela vår framtid beror på det här samtalet, sade han till sig själv gång efter annan för att skynda på sina senfärdiga tankar.

— Det kan du just tro! sade hustrun trotsigt och knyckte på nacken. När hon inte har unnat oss att få en rad från honom på alla dessa år! Och han har väl inte heller något hjärta för oss. Han var nie år, när han for, och han hade allt så mycken reda på sig, att han kunde ha skrivit henne ovetande. Men hon har väl satt i honom, att vi var för simpelt folk för att en sådan herre som han skulle fråga efter oss.

All hennes glädje hade jagats på flykten. Dessa tankar, som så ofta hade plågat henne under de gångna åren, kom tillbaka med ny styrka.

— Ja, jag får ju medge, sade mannen, jag får ju medge, att det är besynnerligt, att Sven inte skrev någon enda gång. Och det kan nog hända, att det var fel hos fosterföräldrarna. Jag fick höra något vid kyrkan i dag.

Hustrun satt tyst. Hon var så harmsen, att hon inte mer gitte tala.

”Ack, vad detta går illa!” tänkte mannen. ”Om hon kommer i det humöret, blir allt fördärvat.”

— Kyrkoherden har fått underrättelser från England, sade han. Nu talade han återigen om en sak, som han inte hade tänkt nämna, förrän han hade fått hustrun väl förberedd och i rätt stämning, men han såg sig ingen annan utväg. — Han tog mig med sig hem till prästgården. Det var han, som gav mig den här tidningen.

— Kyrkoherden!

— Ja, han ville tala med mig om Sven.

— Asch, ja! Det är detsamma alltihop. Inte bryr jag mig om honom, sådan som han nu är.

Mannen svarade inte ett ord på detta, och en lång tystnad uppstod. Äntligen brast det löst liksom med en explosion.

— Du är då den förfärligaste människa, som finns, till att göra en stackare nyfiken. Vad var det prästen hade fått höra?

— Det var något om Sven. Kyrkoherden kommer hit ut själv i afton och talar om det för dig.

Nu sprang hustrun upp.

— Kommer prästen själv hit ut? sade hon. Men i all världen! Och det säger du mig först nu!

Hon tog ett steg mot bostaden för att gå in och se efter om det var städat och snyggt inne i rummen. Men hon stannade plötsligt.

— Varför kommer prästen hit? sade hon. Det är väl något galet på färde.

Hon såg skarpt på mannen, som ville hon med blicken tränga in i hans huvud och läsa de tankar, som rörde sig där.

— Kanske att Sven har mjuknat, medan han har legat där oppe i isen och tuggat på skinnremmar. Kanske att han vill komma hit och hälsa på oss? Men det säger jag dig, att nu är det jag, som säger nej. Har vi inte dugt förut, så duger vi inte nu heller.

— Jag tänker, att det är bäst, att du aktar dig för överord, varnade mannen. Inom sig började han bli ond på henne, därför att hon var så ostyrbar och inte tog något på samma sätt, som han skulle ha gjort.

Hustrun glömde alldeles bort sin avsikt att städa i rummen. Mannens sista ord kunde inte betyda något annat, än att hon hade gissat rätt.

— Vet du vad prästen har fått för nyheter?

— Jag vet en del.

— Var det han, som bad dig tala om för mig vad som stod i tidningen?

— Å nej, jag tror prästens mening var att tala om alltsammans själv för dig. Men jag tänkte, att det var bättre, att du var lite förberedd.

— Ja, svarade hustrun, det var bra, att jag fick tid på mig! Annars kunde jag i första hastigheten ha ropat välkommen och god dag. Och det skulle ha förargat mig efteråt.

Mannen kände, att vreden växte inom honom. — ”Det är hennes mening att förstöra hela vår framtid”, tänkte han. ”Hon blir aldrig klok, bara värre och värre för vart år, som går.”

— Jag tror, att prästen blir glad, när han får höra, att du inte bryr dig om Sven. Då blir det ingen konst för honom att tala om vad han måste tala om.

— Ingen konst? sade hustrun och blev liksom än hårdare. Vad menar du med det?

— Jo, det tycks ju, som om Sven skulle ha råkat i olycka. Det där intåget i London skulle äga rum förra söndagen, och det blev också firat med all högtidlighet. På måndagen var det också fester och tillställningar, men sen på en gång blev det stopp. Det hade kommit ut onda rykten om nordpolsfararna.

Hustruns ansikte stelnade till.

— Ska jag nu få höra, att han har gjort något orätt? mumlade hon mellan hårt sammanbitna tänder.

— Alla blommor och flaggor blev nerplockade, allting blev inställt. På måndagen kunde de knappt komma fram på gatorna för alla, som ville se dem, på tisdagen ville man visst både sparka och slå dem.

Mor Elversson lyfte huvudet allt högre.

— Vad du säger! utbrast hon. Det hade kanske varit bättre för honom, om han hade hållit sig till sina riktiga föräldrar.

— Du ska veta, sade mannen med kraftigare röst än förut, att det inte är första gången, som sådant händer där oppe i norr. De hade hungersjukan, och de var galna och visste inte vad de gjorde. Och så var det en, som i förtvivlan skar halsen av sig. Och sen så...

— Ja, de åt väl opp honom, sade hustrun.

Hon stod alldeles kall och lugn. En oändlig bitterhet och avsmak fyllde henne.

— De var inte mer tillräkneliga än sådana, som sitter på hospital, sade mannen. Det står för resten här i tidningen,

att de inte hade tagit mer än ena armen. Mer hade de inte stått ut med.

— Och Sven var med om det?

— När det sker sådana saker, så ser de nog till, att alla är med. Han blev tvingad ta en bit i munnen, han som de andra. Men mer blev det heller inte.

— Och nu, sade hustrun med en obeskrivligt föraktfull klang i rösten, nu vet jag vad prästen vill tala om för mig. Nu är Sven inte god nog för henne, och nu har han bett prästen övertala oss, att han ska få komma tillbaka hit. Är det inte så?

— Det vore väl det bästa, som hade kunnat hända, sade mannen.

— Men jag säger nej, jag, utropade hustrun. Jag säger nej. Han ska inte komma tillbaka till oss, därför att han inte har någon annan att vara hos. Han glömde sina föräldrar, när han hade det bra. Han ska inte inbilla sig, att vi tar emot honom nu. Fattiga är vi och gamla och hjälplösa. Men vi tar inte emot en son, som har burit sig åt så, att ingen annan vill se åt honom.

Mannen såg på henne med en blick, som var full av harm och otålighet. Han var gammal och kraftlös, och att få hem en arbetsduglig son skulle för honom ha varit höjden av lycka. Den avsmak, som hustrun kände, syntes honom barnslig och obefogad. Hon föreföll honom envis och elak. — "Vänta du!" tänkte han. "Du ska få höra nyheter, så att du blir nöjd."

— Det är, som jag säger, sade han med sträng röst. Prästen får inte svårt att tala om för dig det, som stod i hans brev.

— Är det inte så, som jag tror då? frågade hustrun, och tonen miste något av sin säkerhet inför mannens tydliga vrede och ogillande.

Mannen såg åter på henne med verklig ovilja.

— Vill du, att jag ska tala om prästens ärende för dig, eller vill du vänta, tills han kommer?

Han dröjde inte för att vänta på svar, så otålig var han att få straffa henne för hennes kärlekslöshet.

— Fosterföräldrarna bor ju i London, sade han, och Sven hade vänt om hem till dem. Men när det där onda ryktet om nordpolsfararna kom ut, skickade fadern tidningen, där det stod omtalat, in på hans rum, och revolvern fick göra följe, och laddad var den.

— Och modern då? Visste hon om sändningen? utropade hustrun.

— Hon visste om den.

— Och sen då?

— Sen blev det förstås så, som de ville.

— Så att nu är han död?

— Ja, sade mannen, nu vet du vad prästen har att säga dig.

— Hon, sade den stackars modern, hon, som inte hade fött honom, men som har fått ha honom hos sig under sjutton år, hon lät honom gå och döda sig, fastän han ingenting hade gjort!

Därpå vände hon sig häftigt till mannen.

— Du ljuger! Det är inte sant.

— Det skulle jag också ha sagt för en timme sen. Jag skulle inte ha trott, att en kvinna kunde vara så hård, men sen jag har hört dig, så tvivlar jag inte.

— Men han hade ju inte bara fosterföräldrarna att hålla sig till. Han hade ju oss.

— Han trodde väl, att vi skulle ta det på samma sätt som de, och det hade han ju inte så orätt i.

Hon gick bort och satte sig på den stora stenhällen. Tårarna strömmade.

— Sven är död! sade hon. Sven är död! Han kom till en mor med ett stenhjärta, därför måste han dö.

Hon bara grät och jämrade sig.

— O Gud, varför skulle vi lämna honom ifrån oss? Tänk, att hon skulle skicka honom till döden för ingenting! Det var ju de andra, som tvingade honom.

— Du får lov att lugna dig lite, sade mannen. Prästen är här. Han lägger just i land.

— Säg honom, att jag vet alltihop! Han kan ro tillbaka med detsamma.

— Men det går väl inte heller an, när han har gjort sig besvär.

Joel lämnade henne. Han var endast borta några ögonblick, därpå kom han tillbaka i sällskap med prästen och en ung man.

Kyrkoherden gick fram till den gråtande hustrun.

— Joel säger, att han har berättat er alltsammans, mor Elversson, sade han. Ni vet redan, att er son Sven har kommit att begå en mycket tadelvärd handling och att han har blivit bortsänd från sina fosterföräldrar.

Hustrun hade rest sig för att niga för prästen. Hon höll ännu förklädessnibben för ögonen, men så förgråten hon var, uppfångade hon ändå en glimt av den främmande, som följde med honom.

— Det är Sven, sade en röst inom henne. Det är Sven.

Tusen tankar strömmade genom henne. Hon förstod, att Joel hade ljugit för henne i sin vrede över att hon hade talat så hårt och hjärtlöst. Hon tänkte också på att hon aldrig skulle kunna glömma den avsmak, som hon hade känt, när hon fick höra, att sonen hade smakat människokött. Hon tänkte på att Joel och hon skulle få behålla den här sonen hemma hos sig. Ingen annan skulle vilja ha honom i sin tjänst. Men mitt i dessa kalla tankar såg hon hur avtärt och blekt sonens ansikte var, hur hans ögon tiggde henne om medlidande, och en våg av barmhärtighet och kärlek for genom hennes hjärta.

"Ack, den Joel, den Joel!" tänkte hon. "Han är märkvärdig. Han har låtit mig veta hur det verkligen ser ut inom mig. Nu förstår jag, att fastän den här gossen har varit borta från mig i sjutton år, fastän han har försummat oss, fastän han har kommit åter med ringa heder, så kan jag inte annat än älska honom."

Och utan att svara kyrkoherden gick hon, medan mannens blickar med ångslan följde henne, fram till sonen och bjöd honom vara välkommen.

— Jag tror, att det svåra har gått fram över dig, därför att Joel och jag skulle få dig tillbaka, sade hon med sin mildaste röst.

I KYRKAN.

Sven Elversson, mannen, som hade blivit hälsad som son hos de två gamla ute på Grimön, satt i Applums kyrka och tackade Gud, därför att han hade funnit en fristad, där han inte betraktades med avsmak och vämjelse.

På den ensliga, fattiga, bergiga lilla ön med dess två invånare behövde han inte frukta att mötas av det där nerdragandet av mungiporna, som antydde äckel. Fadern var gammal, han kände ingen avsmak, därför att han hade förlorat alla starka känslor av lust och olust. Modern hade all sin känslighet kvar, men hon älskade honom.

Kyrkan, där Sven Elversson satt, var en gammal träkyrka, där taket pryddes av en stor domedagsmålning. Var gång han såg upp, föll hans blickar ovillkorligen på en stor, svart, grinande djävul, som makade bränder under en brasa, över vilken hängde en kittel, där en hop syndare kokades i gult, skummande spad. Sven Elversson kände igen denna djävul, sedan han sist var i kyrkan, för sjutton år sedan. Det, som gjorde honom oförgätlig, var en lång, i spetsen treklufen svans, som han helt behändigt använde till att röra om med i sin kopparkittel.

Som barn hade Sven ofta fantiserat över denna mästerekock, som med så stor skicklighet skötte samtidigt sin brasa och sin gryta. Nu tänkte han endast: "Om alla de, som varje söndag sitter och betraktar den här lustiga, kokande avgrundsanden, med ens finge veta, att ibland dem funnes en människa, som verkligen har haft en munsbit människokött mellan sina läppar, skulle de knappast stå ut med att låta mig sitta kvar i kyrkan.

"Det finns en sak", tänkte han, "jag vet knappast om det finns mer än denna enda, som civiliserade människor inte kan begå. De mördar, de begår äktenskapsbrott, de stjälar, de övar grymheter, de håller sig inte för goda för fylleri, våldtäkt, förräderi, spioneri. Allt det där göres dagligdags. Det bjuder kanske emot för somliga, men det göres. En av

mänsklighetens gamla synder begås dock inte mer i civiliserade länder. Den kan inte göras, därför att den väcker vämjelse. Men den synden har jag i alla fall begått. Jag är mera avskydd än djävulen."

Den enda person i kyrkan utom föräldrarna, som ännu kände anledningen till Sven Elverssons hemkomst, var prästen. Men kyrkoherden hade tagit väl emot honom förra söndagen, visat sig förstående, talat vid hans far, följt honom ut till Grimön, glatt sig åt att modern hade givit honom ett kärleksfullt mottagande, gillat, att han ville stanna hemma hos föräldrarna. Han hade i allo visat sig som en fördragsam och ädelmodig man.

Nu, denna söndag, då prästen kom in i kyrkan och såg Sven Elversson, mannen från hungerlägret på Melvilleön, sitta bland det andra folket i kyrkan, erfor han en kväljande känsla i halsen.

Han hade hjälpt och bistått honom, han hade varit lycklig att få vara med om att återföreina son och föräldrar, att skaffa en fristad åt en stackare, som hade fått lida för något, som han hade tvungits att begå, en olycklig, som kanske i annat fall skulle ha begått självmord. Men han hade inte tänkt sig, att han skulle få se honom i kyrkan.

"I mitt hem", tänkte han, "jag skulle inte ha tvekat att ta emot den mannen i mitt hem, men detta kan jag inte stå ut med. Han har ändå smakat människokött. Han har begått något hedniskt, något avskyvärt. Han hade bort förstå, att detta är mer, än jag kan fördraga."

Ögonblicket därefter bestraffade han sig själv, anklagade sig för kärlekslöshet, tänkte på hur Jesus kallade alla syndare till sig, försökte värma upp sin medkänsla, påminde sig den stackars syndarens milda och sympatiska ansikte, avhöll sig verkligen från att sända kyrkvaktaren fram till honom för att be honom lämna kyrkan, som han först hade haft lust till, gjorde altartjänst och predikade som vanligt, men kunde inte bli fri från känslan av äckel.

Orden, som han uttalade, växte i munnen på honom. Han måste stanna ett par gånger mitt i predikan för att tugga och svälja, innan han kunde fortsätta. Han kände själv smak

av människokött på sin tunga. Han såg scenen, då den utsvultna skaran hade kastat sig över självmördarens kropp.

Allt detta skulle han inte alls ha erfarit, om inte mannen hade kommit i kyrkan, men nu var det över honom, och han kände sig hjälplöst i dess makt.

Han knöt nävarna mot sig själv, vände sig så i predikstolen, att han inte kunde se Sven Elversson, fortsatte att läsa upp sin predikan, tvingade tankarna att följa med orden och tyckte sig med ens vara borta från sin misstämning.

Men nu hände sig, att i denna hans predikan förekom en utredning om nödlögnen.

Detta förde hans tankar tillbaka till Grimön och till nödlögnen, som Joel Elversson hade använt för att visa sin hustru hennes verkliga sinnelag. Han brukade ofta berätta små historier ur det verkliga livet från predikstolen för att illustrera sina ord. Dessa historier var aldrig nerskrivna på förhand som den övriga predikan, utan han berättade dem, allteftersom lusten kom på honom. Nu föll det honom in, att händelsen förra söndagen på Grimön kunde brukas som ett belysande exempel.

Han hade inte tänkt på detta förut, men nu i talarivern kastade han sig in på ämnet.

När han hade hållit på en stund, kom en varnande tanke. "Jag hade kanske inte rätt att tala om detta inför hela församlingen", tänkte han. Men ingen hade i själva verket bett honom tiga. Han blev i alla fall illa till mods, försökte att lägga om historien, men kunde inte, utan alltsammans kom fram. Han försökte fästa all vikten vid nödlögnen, men kunde inte, utan drog just fram det, som han inte borde förråda, gav församlingen till livs hela äventyret.

Mittunder det att han skämdes över sig själv, genomträngde honom en obändig glädje över att få trampa ner denna orena ande, som hade vågat visa sig i kyrkan. "Du avskyvärda orm", tänkte han, "varför skulle du visa dig i min Guds hus?"

Det var äcklet, som han hade sökt kväva. Nu hade det på en smygväg tagit väldet över honom.

Hela dagen efteråt var prästen missnöjd med sig själv.

Han hade inte uppfört sig som en människa, van vid självbehärskning. Han hade handlat som ett barn, som en vilde, som styres av sin instinkt.

Han försökte tänka ut något sätt för att göra det skedda ogjort, men han kunde ingenting finna. Han fick vänta, tills något särskilt tillfälle erbjöde sig. Ju mer man nu rörde upp i saken, dess värre bleve det.

Meh vilken makt, vilken förfärlig makt hos äcklet, då det var i stånd att på det där sättet ta väldet från en sådan man som han, när han stod talande och förmanande i en kristen kyrka, mitt i en kristen församling!

I samma ögonblick, som prästen steg ner från predikstolen, hade Grimöfolket försvunnit ur kyrkan.

När de väl var utkomna, blev de ovillkorligen stående ett ögonblick utanför kyrkporten och såg sig omkring.

Runtom kyrkan utbreddes sig något, som man sällan ser i Bohuslän, nämligen en riktigt jämn och öppen slätt. Den var ju inte så värst stor, men inte heller var den så värst liten. Den var inte så stor, att man inte kunde se från den ena sidan till den andra och hålla väl reda på vad som hände hos grannarna, men inte heller var den så liten, att där inte fanns plats för både kyrka och prästboställe och ett par dussin bondgårdar.

Och runt omkring slätten löpte en gråbergsmur. Den var inte så värst låg, men så värst hög var den heller inte. Den var inte högre, än att både nordan och västan kunde pressa sig fram över den, men den var inte så låg, att den inte kunde stänga bort all utsikt åt annat håll, både åt berg och åt fjäll.

Och över hela slätten utbreddes sig det ena åkerfältet efter det andra. Och de var varken små eller stora. De var sådana, att de passade för välburgna bönder. Och mellan åkrarna låg röda och blå och vita byggningar. De var också jämnstora och lagom. Det var inga grannlåtshus, som skämmer ut grannstugorna, och det var inga fattiga torpstugor, som bara förhöjer granngårdarna och gör dem, som bor där, högfärdiga.

Och om växtligheten kunde man inte säga, att den var så

värst storartad, för man såg inte till några träd, varken som skogar på bergen eller som dungar på slätten eller som träd-rader utmed vägarna. Men inte heller kunde man säga annat, än att slätten var bördig och fruktbärande, för den låg omkring dem i sin höstprakt som ett böljande hav av säd och av gräs och av ärter och klöver och hästbönor.

Och ungefär mittpå slätten låg kyrkan, därifrån de nyss hade blivit så att säga utdrivna. Den var en gammaldags träkyrka, och man kunde inte säga om den, att den var ful, för den hade ett smalt och dristigt litet torn, som drog tanken upp till det himmelska, men inte heller kunde man säga, att den var vacker, för den hade ett mörkt och tungt långhus, som tryckte själen tillbaka ner i det jordiska.

Och på stengårdsgården, som omgav kyrkan, vandrade en gråstrimmig katt fram och tillbaka, medan de tre stod utanför. Det var ett vackert djur, väl tecknat, det hade en tät, skiftande päls och mjuka, behagliga rörelser.

Men när de hade sett på katten en stund, började de tycka, att det var något otäckt i sättet, varpå lemmarna rörde sig under det mjuka skinnet. De tyckte inte om, att den gick så ljudlöst eller att de grönstrimmiga ögonen, som den vände mot dem, var så beslöjade och utan uttryck. De vämjdes vid att den var så hal och mjuk och lekfull, medan den inte tänkte på annat än att röva och mörda.

Och för deras ögon växte katten och sträckte på sig och blev stor och höjde sig, så att den skymde bort bergmuren. Och alltjämt, medan den växte, så spann den och kurrade och gjorde behagliga, lekfulla rörelser, och alltmer vedervärdig blev den.

Och de såg, att katten var äcklet, som nu var väckt och som skulle växa och breda ut sig på slätten och som aldrig skulle få bättre växt än där mellan allt det jämnstrukna och jämnstora och trånga och instängda.

Och mor Nathalia Elversson vände sig mot kyrkan, och med nagein skrapade hon lös några flisor ur den rödmålade träväggen och lade in dem mellan bladen i sin psalmbok.

— Ja, i denna kyrkan, sade hon, är jag döpt som en vecka gammalt barn, här är jag konfirmerad som femton-

årig jungfru, här blev jag vigd, och här ska jag väl också begravas, men innan dess ska jag inte ha något här att beställa, förrän den smålek, som i dag här har gått över mig, är utplånad.

SON OCH FÖRÄLDRAR.

Allteftersom de båda gamla människorna på Grimön blev mer bekanta med sonen, kom de att mer och mer förvånas över honom.

— Jag vill säga dig, Joel, sade hustrun, att om jag som han hade blivit uppfostrad till herreman och helt hastigt hade blivit tvungen att lägga bort mina herremansvanor, om jag skulle få lov att äta sådan mat, som bjuds här hos oss, sen jag hade blivit van vid bättre, om jag var dag skulle gå och hjälpa dig med jordbruk och inte hinna läsa en bok, om jag aldrig skulle få språka med bättre folk, utan bara med ett par gamla dumma ulkar som du och jag, så skulle jag gå och vara sur och ond från morgon till kväll, och jag tror, att det skulle gå på samma sätt med dig.

Joel medgav villigt, att detta skulle vara en svår påfrestning också för honom.

— Men se nu på Sven! fortfor hustrun. Det är, som om allt sådant inte alls skulle röra honom. Och inte är han ledsen för pengar eller vänner eller för något annat, som han har förlorat. Inte bryr han sig om, att han aldrig har något roligt. Han kan gå här och skratta och jollra med mig och resonera med dig utan att längta efter annat sällskap att förströ sig med. Han är var dag mild och ödmjuk och glad som ett Guds herdelamm. Egentligen är det bara en enda sak, som får honom i misshumör.

— Jag för min del kan nu inte sätta mindre värde på honom, därför att han är sårbar i den punkten. Hedern är nog det, som är svårast att mista.

— Ja, det förstås, sade hustrun. Och naturligtvis är det hemskt, att folk inte ska kunna vänja sig vid honom, att han

inte ska kunna stiga in på ett postkontor eller i en bod, utan att det är någon, som rynkar på näsan eller kastar till honom ett glåpord. Men jag för min del, jag är då viss om att han aldrig åt den där munsbiten. Sven står lika mycket över våra andra barn, som solen står över månen, och jag tror, att han gör sig onödiga bekymmer. Ung-Joel hade kanske kunnat begå den synden, men aldrig Sven.

Så där gick hon på varje dag. Hon kunde aldrig råka mannen ensam utan att berömma sonen för honom.

— Du förstår visst inte, Joel, hur märkvärdig han är, brukade hon säga. Men annars tycker jag, att du borde se det redan på mig. Märker du inte hur jag tvättar och kammar mig och hur jag sopar och borstar och skurar? Men du tror kanske, att det är för din skull?

— Å, *du* har alltid varit styv att hålla rent omkring dig, sade Joel, som tyckte om att säga folk artigheter, så snart som det gavs något tillfälle.

— Det är inte bara det, vidhöll hustrun, men jag är ju aldrig ond mer. Jag är som ett ejderdun. Har du sett ett sådant småleende, som Sven har? När andra människor drar på mun, så blir jag glad, men när Sven småler, så tycker jag, att om han bara sa ett ord om det, så skulle jag kasta mig naken i sjön.

Mannen skrattade åt henne.

— Jag vet just inte varför han skulle be dig om något sådant, sade han. Men i alla fall är det något i det du säger. Jag är mest hågad att tro, att den här sonen vår är som en av stenarna, som ligger vid stranden och förs opp och ner av vågsvallet. Han blir så avslipad och fin av alla stötar han får, så att snart blir det inte ett hörn kvar på honom.

I själva verket var han likaså intresserad av sonen som någonsin hustrun. Men han var inte bara glad åt honom, utan han var orolig för hans skull. Sonen tycktes ha böjelse att ge efter för det tvång, som övades mot honom, och dra sig undan från människorna. Han ville knappt mer lämna Grimön. Men inte heller där var han i saknad av tillfällen att träffa människor, om han endast så hade önskat. Joel

hade varit nämndeman i trettio år, och under den massa ting, som han hade bevistat, hade han inhämtat kunskap om en mängd lagar och förordningar. Folk kom oupphörligen ut till honom för att be honom om hjälp att sätta upp köpekontrakt, göra bouppteckningar och arvskiten och skriva ut testamenten. Men Sven Elversson kom aldrig fram till de besökande för att språka med dem. Han drog sig tvärtom undan till någon avlägsen del av ön, så snart som en båt kom i sikte.

— Vad ska han göra? sade hustrun, när mannen talade med henne om sina farhågor. För det första så är han ju ännu ovan vid svenskan, och för det andra så skyr folk honom, som om han vore en människoslukande haj.

Joel ryckte huvudet tillbaka, drog hörbart in andedräkten och uttalade ord, vilkas hela djup hustrun hade svårt att fatta.

— Om det vore meningen, att jag skulle bli en spelman, så finge jag väl lov att skaffa mig något att spela på.

— Ja, det förstås, sade mor Thala, men vad menar du med det?

— Om det är så, som jag tror, att Sven är ämnad till en spegel och en förebild och ett exempel för människor, så kan han väl inte få gå här ute på skäret och bli en störning.

Hustrun såg på mannen, och det låg en stråle av ömhet i blicken.

— Du har själv bott på Grimön i hela ditt liv, och folk har inte haft svårt att ta reda på dig här och besvära dig med allt möjligt.

Mannen slog ifrån sig med händerna.

— Vad är jag mot Sven? Jag fick ingenting lära i ungdomen. Men Sven fick börja i tid. Han har ingenting, som står sig i vägen.

— Utom det där enda.

— Ja, det förstås.

— Och det finns överallt, där man minst väntar det. Det är en katt, som ligger på lur, vart han går, och rätt som det är, hänger den i strupen på honom.

— Ja, sade Joel, det är just den största olyckan. Och gjort är gjort. Och det finns inget under så stort, att det kan hindra den där katten från att flyga på honom.

— Men du får inte glömma, Joel, att om inte den där olyckan hängde över honom, så hade han aldrig kommit hem igen till oss. Fast jag tror då, att han är oskyldig, tillade hon.

Hon kom alltid tillbaka till detta. Det gjorde henne så lycklig att få ha sonen hemma, att hon nästan inte kunde begripa varför han och Joel fäste så stor vikt vid människors ovilja.

— Bry dig inte om dem! sade hon till sonen. De är dumma. Du är mycket bättre än de. Den där, som flinade åt dig, när han råkade dig på posten häromdagen, har en gång förfalskat en växel. Du ska inte tro, att han har någon heder att skryta med.

Alltsom tiden skred framåt, kunde hon dock inte undgå att märka, att Joel höll på att få rätt och att sonen snart skulle vara alldeles människoskygg. Och inte nog med det. Han lade sig till med ett så ödmjukt sätt, att han nästan blev löjlig. Han ville utplåna sig själv från jorden, så förkrossad var han.

”Nej, det kan inte gå an”, tänkte hon. ”Det måste bli en ändring. Vår Herre kan inte överge oss alldeles.”

Applums församling, dit Grimön hörde, innefattade inte bara kyrkslätten, som låg på fastlandet, några dussin holmar och skär, som låg kringkastade ute i havet, utan också Knapefjords fiskläge, som, med sina sjöbodar och båthus, sina långa bryggor, sin hamnbyggnad, sina stora badhus och bassänger, sina båtar och bojar, tycktes utbreda sig lika mycket på vatten som på land.

Hit brukade mor Elversson ro över med smör och ägg, och hos husmödrar, som hade varit hennes kunder i flera år och kände till alla hennes förhållanden, gjorde hon flera försök att berömma den återvändande sonen och försäkra, att han inte hade kunnat göra något ont.

Men hon fann snart, att hon gjorde sig föfäng möda. Man sade inte ett ohövligt ord till henne, man bara låtsade

inte höra, ungefär så, som när en eljest klok människa kommer med några orimliga infall.

— Å, de där schartauanerna! utbrast mor Thala, när hon kom hem. De har sina hjärtan så fulla av tro och rättfärdighet, att det inte blir något rum för barmhärtigheten.

Inte heller Joel hade bättre lycka.

Han brukade numera, när folk kom och sökte hjälp hos honom, framkasta, att han började bli för gammal för detta slags arbete och att hans son Sven snart borde kunna uppta hans mantel. Men han möttes av fullständigt oförstående. Fiskare som bönder, vem han talade vid, visade sig vara likaså döva som någonsin de stränga sjökaptensfruarna i Knapefjord.

På julaftonen satt Joel och Thala med sonen i de låga rummen på Grimön och språkade om framtiden.

— Hör nu, mor, sade Sven Elversson, som denna kväll föreföll ovanligt glättig och lätt om hjärtat, tycker du inte, att det är kulet och mörkt i det här gamla köket? Vad säger du om att flytta in i stora byggningen?

— Bevara oss väl! utropade hon. Där finns ju varken golv eller tak.

— Men det kan bli, sade sonen. Jag har sett på väggarna. De är alldeles oskadade. Det finns ljusa och glada rum där inne med utsikt över havet. Det är synd att låta det gamla kaptenshuset alldeles förfalla.

Naturligtvis höll far och mor med honom om detta, men det var pengar, som fattades.

Sonen förklarade för dem, att han hade pengar. Det var inte sådana, som han hade fått av fosterföräldrarna, utan av honom själv ärligt förtjänade pengar. Då han hade dragit ut på sin nordpolsresa, hade en summa av tusen pund utlovats honom vid hemkomsten. Denna hade nu blivit utbetalad till honom.

Då såg fadern, den gamle Joel, som inte en sekund hade själv känt vämjelse, hur de gamla avdankade sjökaptenerna, som förut hade bebott Grimön, med avsky vände sig i sina gravar.

— Inte med de pengarna! stötte han ut. Jag vill gärna ha huset återupprättat, men inte med de pengarna.

Modern och sonen såg förvånade upp på honom. Men båda förstod genast vad som anfäktade honom, och ämnet fick falla.

Fadern blev sittande och tänkte på gamla sjökaptener med barkade ansikten, tjäriga nävar, törstiga strupar, godmodiga, lustiga, föga 'noggranna i val av ord, föga kräsna i val av umgänge. Hans förfäder hade väl varit av samma sort, och nu hade han sagt till sonen, att denne inte var god nog att flytta in till dem. Han hade sagt till honom, att hans pengar, som han hade tjänat med livet som insats på samma hav, där de hade flackat omkring och tjänat sina, inte var goda nog för att upprätta deras hus.

Det kom denna kväll ett tåligt och mildt och förlåtande leende och lägrade sig över Sven Elverssons ansikte. Det hade ofta flugit över läpparna förut, när äcklet hade plågat honom, varit där och försvunnit. Nu, då fadern hade visat, att han kunde känna för honom på samma sätt som alla andra, började det på att bli bofast där.

När fadern såg leendet, som vilade över sonens ansikte och inte mer ville vika därifrån, reste han sig och sade ett par ord, som skulle gottgöra det sagda. Sonen gav goda ord till svar, men leendet stannade kvar.

Fadern blev förargad på sig själv, därför att han hade rivit upp såret. Han förstod, att sonen hade gömt på nyheten om pengarna för att få tala om den just i kväll. Snart kände sig fadern så skamsen, att han inte ville stanna inne i stugan, utan satte på sig hatten och gick ut i mörka kvällen. På så sätt kunde modern kanske komma åt att tala om för sonen vad han verkligen kände för honom.

Men knappt hade Joel hunnit att försvinna ut i natten, förrän sju vilda, berusade sällar kom inrusande i köket på Grimön.

De förklarade, att de ville ha Sven Elversson med sig ut på en liten lustighet. De hade seglat hit ut extra för att få honom med sig.

När mor Elversson granskade skaran, såg hon, att den bestod av ett båtlag fiskare, som var sammansatt av de vildaste, råaste och supigaste karlarna i den delen av skärgården. Bakom de andra, liksom ville han hålla sig dold, såg hon en av sina egna söner, som hade plats hos en handlande i Knapefjord.

Från de druckna, vinglande och fånigt leende karlarna vände hon blicken till den sonen, som dessa hade kommit dit för att förolämpa och straffa. Han var smärt och fint byggd, ögonen var smala med en nästan smekande blick, händerna vita och rena. Han var borstad, putsad, rakad och hade välsittande kläder. Han rökte inte, drack inte, spottade inte, kunde inte få ett grovt ord över sina läppar.

Dessa andra, som hade kommit dit för att plåga den plågade, de mistyckte inte, att han hade fått en bättre uppfostran än de, att han hade fått föra ett njutningsrikare liv, att han hade ett skarpare förstånd. De kom dit för äcklets skull, därför att de ansåg honom för en mask, som de borde trampa ner, för en ful padda, som inte hade rätt att uppehålla sig inom väggarna i ett kristet hus.

När de främmande karlarna kom in i stugan, lade sig en besynnerlig vanmakt över Sven Elversson. Det var inte så, att han svimmade eller blev medvetlös, men han kände sig ur stånd att röra sig. Han hade en stark förkänsla av att detta var slutet på hans liv. De där människorna var sända för att pina ihjäl honom. Och det tjänade ingenting till att göra motstånd. Livet, sådant det nu hade blivit, var inte värt, att han ansträngde sig för att få behålla det.

Denna samma dag på förmiddagen hade en av karlarna hittat en stelnad snok på en väggkant. Han hade tagit den med sig hem och visat den för kamraterna.

— Den ser riktigt aptitlig ut, hade någon sagt.

— Ja, det är synd, att ingen har lust att äta den.

— Om vi skulle ta och fråga Sven Elversson från Grimön, han, som äter människokött?

— Det skulle nog smaka honom.

På så sätt hade de kommit på den tanken att resa ut till Grimön. De hade en dunkel känsla av att en så straffbar

man som Sven Elversson inte borde få fira julen i fred, utan att han just då borde pinas och oroas.

De hade tagit hans bror med sig, för att denne skulle peka ut farleden för dem i den mörka natten, och brodern hade följt med dem inte så särdeles ogärna. Han var inte på långt när så drucken som de andra, men för den hemkomne kände han ungefär detsamma som de. Man retade honom med brodern, sade fula ord till honom för hans skull, och han frågade sig vad denne bror hade för rätt att komma hem och vålla sina syskon förtret. Han stod bakom de andras breda ryggar och flinade på förhand åt det, som skulle komma.

— Joel, Ung-Joel! ropade nu hans mor till honom. Vad ämnar de ta sig till med Sven?

Och Ung-Joel svarade utan att tveka, så invand som han nu en gång var att besvara alla frågor, som ställdes till honom av denna röst.

— De tänker få honom att äta orm.

Vanmakten, som låg över Sven Elversson, sjönk allt djupare. Han såg scenen framför sig. De där karlarna skulle befalla honom att äta, och han skulle säga nej. Då skulle de slå honom, sparka honom. Han skulle fortsätta att säga nej. Det fanns ingen makt nu, som skulle kunna tvinga honom att äta något vidrigt, och de skulle pina livet ur honom.

Men han hade några ögonblick på sig ännu, stunden, när han skulle följa dem, var ännu inte inne.

Karlen, som på förmiddagen hade funnit ormen, drog fram det långa, blanka djuret ur sin ficka. Han stod nu och vinglade på ena foten och sträckte samtidigt ormen fram under näsan på mor Thala.

— Den ska nog smaka honom, sade han.

— Ja, ni är då inte människor, ni karlar, ropade modern. Och ni tror, att jag ska låta min son Sven, som är så mycket bättre än någon av er, följa med er ut?

Nu brast skaran i skratt.

— Han ska inte behöva gå med längre än till båten, sade karlen, som höll ormen. Där ska vi steka den åt honom.

Vanmakten, som låg över Sven Elversson, började vika.

— Nu snart är det tid, sade han till sig själv. I kväll blir allt slut. Det är ingenting att sörja över.

Modern kastade en blick bort till honom och såg honom sitta där med det sorgsna, förlåtande leendet på läpparna. Ingenting av vrede eller motståndslust sågs i hans ansikte, bara ödmjukhet och mild, undergiven sorg.

— Men du måtte väl aldrig tänka på att gå med dem? ropade hon till honom. Vet du vem han är, han med ormen? Det är Olaus från Fårön, han, som är medskyldig i barnamord. Han övergav sin fästekvinna, när hon som bäst behövde honom.

Karlarna skrattade, så att de vrålade.

— Var ni inte ängslig för sonen, mor Thala! sade Olaus från Fårön. Han ska få salta och peppra så mycke han vill. Och han blir inte sämre, än han är förut, därför att han äter orm.

— Och den där, ropade modern, pekande på den längsta och fulaste av männen, är Corfitzson från Fiskebäck. Han har gjort mycket ont i sin dar, och bland annat har han anlagt eld i en lagård, full av djur, för att få ut försäkringssumman.

— Nej, skynda på nu, gossen min! Sätt hatten på dig och kom med! sade Corfitzson och lade handen på Sven Elverssons axel.

Men mor Thala fortsatte med svindlande hast.

— Den där är Bertil från Strömsundet. Om du vill veta vad han har gjort som värst, så är det väl det, att han har fött ihjäl sin farmor. Hon levde inte i två månader, sen hon hade lämnat honom sin stuga. Och den där borta i vrån är Torsson från Iggenäs, som aldrig har gjort annat än stulit fisk ur andras garn, och de två, som är fullast, är Rasmussen och Hjelmfelt. De brukar dricka opp all sin förtjänst och låta hustru och barn svälta.

Hon hade höjt rösten nästan till skrik, hon skälvde av vrede och skräck. Männen var för några ögonblick så behärskade av hennes raseri, att de teg och upphörde att skratta.

— Och vet du vem det är, som står där längst borta bakom de andra? fortfor modern allt gällare. Det är din bror, Ung-Joel. Han har inte annat ont gjort, än att han ämnade låta sina gamla föräldrar förgås ohjälpta här ute på skäret. Det finns inte en bön, som jag inte har gjort honom, för att han skulle flytta ut till oss, men han ville inte höra mig.

Och nu, Sven, då du vet vad de här är för slags folk, nu vill du väl inte följa med dem?

Just som hon sade detta, såg hon hur Sven Elversson reste sig, lika mild och förlåtande som förut, bara beredd till underkastelse och lidande.

Skaran brast i skratt på nytt.

— Ja, det är rätt, gossen min, att du kommer med godvilligt, sade Olaus, som tydligen var ledaren. Du kan väl inte sätta dig opp ensam mot sex starka karlar.

Men mor Thala Elversson var inte den, som ämnade se sonen gå utan att göra allt det motstånd, som hon förmådde. Hon nappade med ett raskt grepp ormen från Olaus, kastade in den i nästa rum och ställde sig framför dörren.

I detsamma gick dörren till förstugan upp, och Joel kom instörtande.

— Vad står här på? sade han. Vad ställer ni här till för bråk? Vart ska ni ta vägen med Sven?

Han såg hur ett par av karlarna hade sprungit fram till mor Thala för att kasta henne undan från dörren och hur ett par av de andra lade händerna på Sven Elverssons axlar och sköt honom framför sig.

Utan att tveka ett ögonblick kastade sig gubben in bland de stridande.

— Släpp där! Rör inte Sven! ropade han.

Då kände Sven Elversson hastigt hur vanmakten vek ifrån honom. "Nu är det tid, nu kämpar både far och mor för dig", sade något inom honom.

— Ung-Joel! ropade han till brodern, som alltjämt höll sig bakom den berusade skaran av inkräktare. Ställ opp dörrn till förstugan!

Och när brodern, som var van att lyda alla befallningar, som gavs i detta hus, hade ställt upp dörren på vid gavel, fattade Sven Olaus från Fårön om livet, lyfte upp honom från golvet och kastade ut honom.

Corfitzson från Fiskebäck störtade fram för att rycka Sven Elversson med sig, men kände sig strax därpå omfattad av starka armar, upplyft från golvet och slungad ut i förstugan ovanpå kamraten.

När detta skedde, sprang Ung-Joel fram och ställde sig vid sin brors sida.

Därpå gavs det ännu några ögonblicks vilt tumult, men sedan var också det gamla köket fritt från fiender.

Ung-Joel gick och stängde dörren efter dem. Sedan steg han med en viss högtidlighet fram till sin bror och räckte honom sin hand.

— Hur i all världen bar du dig åt? sade han med den uppriktigaste beundran. Du får lov att lära mig det där greppet.

Den äldre broderns ansikte hade fått färg av kampen. Det tåliga leendet var borta från läpparna.

— Var du viss, att de andra också ska komma att tycka, att du är styv! sade Ung-Joel. Men när du är en sådan slagskämpe, så varför i Herrans namn har du gått och burit så mycken försmädelse utan att mucka?

Då förlorade Sven Elversson för en gångs skull sin självbehärskning. Han kastade sig ner på en stol och gömde ansiktet i händerna.

— Varför skulle jag försvara mig, bröt han ut i förtvivlan, när jag föraktar mig själv mer, än någonsin du eller någon annan kan göra? När jag känner större äckel för mig själv, än jag någonsin kan inge er? Mer avsmak, mer vämjelse. Ingen av er vet så väl som jag vad jag har gjort, vad det är, som jag har syndat emot. Jag hatar mig själv. Jag känner själväckel. Vad hjälper det mig då att tysta munnen på några druckna uslingar?

MOTORJAKTEN NAJADEN.

Ett par dagar efter jul kom Joel hem till Grimön med en förfrågan från Olaus från Fårön om Sven Elversson skulle vilja delta i sillfisket på motorjakten Najaden, som ägdes av hans båtlag.

— Han säger, att han inte tror, att du kan komma in i något annat lag, sade Ung-Joel, men eftersom du är min bror, så måste jag varna dig. Det är nog inga bra karlar, som far med Olaus.

Modern sade genast, att det inte kunde komma i fråga, att Sven skulle ge sig in bland sådant pack, men fadern tycktes vara av annan mening.

— Det kunde inte vara så oävet ändå, om Sven finge lära sig fisket, sådant som det bedrives här på kusten, sade han. Och som Ung-Joel säger, så blir det inte lätt för dig att komma in i ett annat båtlag.

— Men det menar du inte, Joel! utbrast nu hustrun. Vem vet vad de där har för avsikt med att skicka bud på Sven? Det tör bara vara någon ny nedrighet, som de har spekulerat ut.

— Ja, jag ville ju bara säga, att det är skada, att Sven inte kan komma ut på fiske, sade Joel undfallande.

Men nu kom Sven Elversson ihåg faderns ord på julaftonen, och en misstanke om att han ville ha honom bort från hemmet smög sig in hos honom.

— Du ska hälsa Olaus och tacka honom för tillbudet, sade han till brodern. Jag är glad åt att han vill ha mig med sig. Jag ska ge mig av till Fårön, så fort jag hinner.

— Då kan du så gärna följa med mig nu, när jag reser, sade Ung-Joel, så får du skaffa dig utrustning i min bod. Det har varit telegram i dag på morgonen, att sillen står tjock oppe vid Smögen. I morgon blir det uppbrott på alla håll.

Det blev en stunds stor brådska, men snart var båda bröderna borta, och Joel och Thala satt åter ensamma.

Det gick nu ett par veckor, utan att några nyheter från Sven nådde till Grimön, men en söndag kom Ung-Joel på besök.

Thala ville genast veta vad de där Fårökarlarna hade tagit sig till med Sven, om de kanske hade slagit ihjäl honom.

— Jag har inte hört annat om dem, sade Ung-Joel, än att folk säger, att förut fanns det på Najaden en, som var delaktig i barnamord, och en, som hade fött ihjäl sin farmor, och en, som hade anstiftat mordbrand, och en, som aldrig i sitt liv hade gjort annat än stulit fisk från andras garn, och två, som höll på att supa sig fördärvade, och att nu hade de fått ibland sig en, som har smakat människokött, så att nu var samlingsen fulltalig, och en kunde inte begära fler ogärningsmän på en skuta. Men jag har ingenting hört från Sven själv, och inte har jag reda på annat, än att allt går väl mellan honom och kamraterna.

— Du pratar tok, sade mor Thala. Hon såg ond ut, men var i alla fall glad, att ingenting farligt hade inträffat. Kom nu ihåg, gossen min, att så snart som du får höra nyheter från Sven, så ska du komma hit med dem! Det är den största tjänst du kan göra far och mig.

Om fjorton dar kom Ung-Joel ut till skäret.

— Ja, nu ska jag säga er, mor, sade han, att det är ingen, som tror, att Najadlaget längre ska kunna hålla ut med Sven. För nu påstår folk, att den smutsigaste och sämsta och mest stinkande jakten i skärgården håller på att så sakteliga bli uppsnyggad och rensklad, att motorn slutar opp att strejka, just när den som bäst behövs, att segeltrasan, som de ibland brukar hissa för att stötta skutan, har blivit lagad och fått ett par stora, fyrkantiga lappar, att den urblekta vimpeln har blivit ersatt med en ny och klarfärgad, att namnspegeln har blivit omförgylld och hela namnet Najaden ditmålat, utan att någon bokstav fattas, att skaffningen ombord börjar smaka underligt lika sådan mat, som man får på landbacken, att det börjar blänka av både pannor och tallrikar i kabyn. Man säger, ser ni, mor, att man aldrig har trott annat, än att folket på Najaden väl skulle stå ut

med att ha en människoätare ombord, men rena fat och tallrikar, det vet man inte hur det ska kunna tåla sig med.

— Asch, jag tror, att du bara vill göra spektakel av mig, sade modern, men sonen såg, att hon var väl belåten med hans nyheter. Och kom det ihåg, tillade hon, att så fort som du får höra något från din bror Sven, så bör du låta oss få reda på det! För han har ingenting ont gjort, och vi måste hålla reda på hur det går honom, så att han inte råkar i olycka.

Men den, som bor ute på Grimön, får öva sig i tålmod. I hela fjorton dagar fick mor Thala vänta, innan Ung-Joel kom med nyheter från Sven Elversson.

— Ja, jag har inte råkat honom själv nu heller, sade han, men jag har hört sägas, att det inte kan gå ihop stort längre med Najadfolket och Sven Elversson. För nu lär Olaus, som är skeppare på jakten, börja yrka på att manskapet ska komma ombord i rätt tid, och han har flera gånger lyckats att få åstad sin jakt samtidigt med den andra fiskflottan och kommit fram till fiskplatsen och fått gott läge och god fångst. Och när garnen är hela och rediga och välskötta och inte murkna, så att de brister, när vaden är som fullast, och när den, som ska sköta spelet, inte är dödfull, så att hela fångsten vältes i sjön, just när den är vid båtkanten, och när det börjar förtjänas pengar på motorjakten Najaden, så kan inte någon tro, att Olaus från Fårön och Corfitzson från Fiskebäck och Bertil från Strömsundet och Torsson från Iggenäs och Rasmussen och Hjelmfelt ska stå ut där. För nog kunde de trivas med att ha en människoätare ombord, men att segla på en rengjord skuta och driva ordentligt fiske och ha god förtjänst, det har ingen av dem kunnat finna sig i i hela sitt liv.

Mor Thala bannade honom för att han inte kunde tala ett allvarligt ord, men hon var i alla fall nöjd med underrettelserna.

— Du ska få se, att allt går bra, sade hon. Ack, den Joel, den Joel! Ja, jag menar inte dig, utan far din. Han är den klokaste människa, som finns i hela Bohuslän. Han visste vad han gjorde, då han skickade ut Sven bland människor.

Ett par veckor därefter kom Ung-Joel med en ny rapport igen.

— Jag har inte råkat Sven själv, sade han, för sillen håller till långt oppe i norr det här året, men jag har hört, att folk säger, att när Olaus från Fårön har låtit övertala sig att snygga opp sin stuga för de pengar, som han har förtjänat, och när Corfitzson från Fiskebäck sätter in sina pengar på banken, så fort som de kommer i hans hand, och när Bertil köper en ny klänning åt hustrun, och Torsson skaffar sig en ny segelbåt och Rasmussen och Hjelmfelt bekvämar sig till att skaffa hem mat till hustrur och barn, så kan det väl aldrig stå rätt till med Najadfolket. För inte blev man förvånad, när de tålde en människoätare ibland sig, men att de kunde tåla en ren skuta och ett ordentligt fiske och vara i stånd att leva som annat folk, det hade man aldrig trott dem om.

— Det är ingen, som pratar så förargligt som du, sade mor Thala till sonen, men hon var övermåttan belåten och sade, att nu trodde hon, att allt skulle sluta väl för Sven och att folk skulle komma att tåla honom.

— Det är allt så gammalt och ingrott hos människorna det, som han har emot sig, sade då Joel, så en får inte vänta, att han ska segra så lätt. En får vara glad, om en bara kan laga så, att det inte tar makten över honom själv.

Ett par veckor därefter kom båda bröderna hemseglande. De såg nedslagna ut, när de trädde in i stugan på Grimön.

Varken mor Thala eller Joel gjorde Sven några frågor, men modern ställde snart om, att hon fick vara ensam med Ung-Joel.

— Vad i all världen står det nu på? sade hon.

— Jo, sade Ung-Joel och såg förgrymmad och vred ut, det hjälper ju inte, att Olaus och Corfitzson och allt det andra Najadfolket vill bättra sig och håller till godo med att jakten blir uppsnyggad, och att fisket föres ordentligt och att pengarna tas vara på, när de inte kan träda innanför sin stugas dörr utan att mötas av ett gråtande kvinnfolk. Vad ska de ta sig till, när hustrurna säger till dem, att de hellre får bli sådana, som de var förut, än fortsätta att leva

i sällskap med en, som har syndat som Sven? När de säger, att de känner sådan avsmak för Sven, att det också flyttas över på dem, som var dag är i sällskap med honom. När de inte bryr sig om förbättrade hus, segelbåtar, klännings-tyger, mat, husgeråd, heder, framgång, lycka, när de offerar allt detta för att slippa ifrån äcklet. När det är så, då måste ju männen be Sven ta sin hand från motorjakten Najaden och råda honom att stanna hemma på Grimön, där ingen råkar honom och ingen tar anstöt av honom.

SKOLHUSET.

Denna samma vår, kort efter det att sonen hade vänt tillbaka från sillfisket, fick gamle Joel Elversson en förfrågan från kyrkoherden i Applum om han skulle vara hågad att åta sig ett skolhusbygge.

Joel hade fordom skött några byggnadsföretag inom församlingen och utfört dem så billigt, att han knappast hade erhållit någon vinst för sig själv. Det var väl detta, som gjorde, att han nu åter blev ombedd, oaktat många torde ha funnit honom väl gammal.

När mor Thala Elversson fick höra talas om anbudet, förklarade hon genast, att Joel inte mer fick åta sig ett så maktpåliggande arbete, och mannen sade inte precis emot henne. Men på samma gång blev han sittande och talade om hur kännbart det skulle bli för socknen med en främmande entreprenör. Han förklarade också, att han bra gärna hade velat vara med om att bygga ett nytt hus åt skolbarnen, som så länge hade fått hålla till godo med det gamla dragiga och mörka nästet, som nu användes till skolhus.

— Du skulle ha sett ritningarna, sade han till Thala. Allt, vad de nu hittar på för att göra det bekvämt och bra! Det visste man minsann ingenting om i vår ungdom.

— Du är bra livad för det där bygget, sade hustrun. När allt kommer omkring, så har du kanske redan svarat ja.

Gubben såg helt förlägen ut.

— Jag skulle inte ha gjort det, om jag inte hade haft en vuxen son i huset, sade han.

— Men du borde väl åtminstone först ha frågat honom, sade hustrun och blev nu alldeles utom sig av förvåning över Joels företagsamhet. Sonen hade några dagar gått och sett så modfälld ut, att det föreföll omöjligt att förmå honom till något slags arbete.

— Jag tror inte, att Sven skulle ångra, om han komme att sätta sig in i byggnadsarbete, sade Joel. Det är gott att veta lite om timring och grundläggning för var och en, som ska bo på sin egen gård. Men vill han inte hjälpa mig, så får jag förstås ge återbud.

— Då kan du så gärna göra det genast, sade hustrun.

Hon undrade på att Joel ville förmå sonen att delta i ett bygge inne på självaste kyrkslätten. Där trodde hon att oviljan mot honom var större än på något annat håll.

Sonen var närvarande under samtalet, men hittills hade han tegat. Han förstod dock mycket väl vad fadern hade för avsikt med sitt förslag. Hans enda diktan och traktan tycktes vara att föra honom ut bland människor. Om hans misslyckande med Najaden hade han endast sagt, att Sven hade haft långt större framgång, än han hade förväntat, och berömt honom med sina vackraste ord. Sonen åter ville nu som förut ingenting annat än hålla sig undan i hemmet, men det föreföll honom, som skulle inte fadern komma att tilllåta honom detta, förrän han hade fått se än en gång hur omöjligt det var för människor att glömma den avsmak, som följde med honom.

— Jag tycker inte, att far ska avsäga sig anbudet, sade han. Jag ska nog försöka hjälpa till så gott jag kan.

Joel blev fasligt belåten med detta svar, och redan samma dag tog han sonen med sig på en rundtur till virkeshandlare, timmermän, stenhuggare och grundläggare.

Nästan mot sin vilja blev Sven Elversson snart livligt intresserad av byggnadsarbetet, och fadern lät honom ta ledningen. Han fick både övervaka arbetet och bestämma på vad sätt huset skulle uppföras. Grimön ligger tämligen långt ut till havs, och Sven Elversson tyckte sig inte vilja förspilla

tid med att fara fram och åter, utan stannade inne på kyrkslätten, så länge som arbetet varade. Joel också tycktes snart tröttna på de evinnerliga segelfärderna in till Applum. Han stannade i flera veckor ute på Grimön och lät sonen sköta om bygget efter bästa förmåga.

När han någon gång for in till kyrkslätten, kom han alltid tillbaka storbelåten. Hustrun frågade efter varje ny resa med ängslan om det inte märktes något missnöje i Applum med att sonen fick sköta bygget, men han hade bara goda upplysningar att ge henne.

— I går råkade jag Israel Jönsson, som du vet är kommunalstämmans ordförande, sade han, och jag frågade honom vad han tänkte om skolhusbygget. ”Jag vill nu inte neka, Joel”, sa han då, ”att vi har varit betänksamma här i Applum, därför att ni låter eran son stå för arbetet. Men nu tror jag, att både skolråd och kommunalnämnd och alla de myndigheter, som finns i socknen, ska väl akta sig för att driva Sven från arbetet. För när vi styrande ser, att han lägger granitsockel under huset i stället för vanlig stenfot, som det var föreskrivet i ritningen, eller när vi finner, att han är sådan, att han inte nöjer sig med att resa väggarna av plank, som arkitekten hade tänkt sig, utan sätter opp dem av timmer, så får väl lite var stoppa motviljan i fickan och låta förståndet regera.”

Modern började nu ana, att Joel hade åtagit sig bygget endast och allenast för att ge sonen tillfälle att utmärka sig och skaffa sig vänner. Och nog var avsikten god, det medgav hon, men hon var nu mera misstrogen än förr och ville inte tro, att de skulle få framgång.

Nästa gång Joel kom tillbaka från arbetsplatsen, var hennes första fråga om Sven höll ut ännu och om inte folk lät honom märka den motvilja, som han ingav.

— Jag vill inte säga vad jag själv tycker, sade Joel, för du skulle kanske inte lita på mitt omdöme, men du ska få höra ord för ord vad Gunnar Markusson, han, som bor tätt invid bygget, sa till mig i går eftermiddag, när vi råkades på arbetsplatsen:

”Jag kan inte säga annat, Joel, än att det har varit lite

oro i socknen, därför att Sven Elversson har kommit att stå för skolhusbygget", sa han till mig. "Men nu tror jag nog, att vi skattdragande i församlingen kommer att hålla våra känslor i styr, när det gäller en sådan välgörare som Sven. Nu håller han på att klä huset med spontade bräder, fastän det var sagt, att det skulle duga med ohyvlade. Och han ämnar måla med oljefärg, fastän vanlig rödfärg är föreskriven. Han täcker taket med tegel, fastän arkitekten ansåg, att det kunde duga med papp. Han lägger stentrappsteg framför ingången, fastän det var föreskrivet cement. Han är sådan, den här sonen eran, att han inte kan nöja sig med mindre än fullgott arbete, och ändå lär han inte komma att begära mer för huset, än om han hade följt ritning och arbetsbeskrivning."

Mor Thala Elversson var mer än belåten att höra, att sonen skötte sig väl, men hon liksom kände på sig, att äcklet, som förföljde honom, inte skulle släppa taget så lätt.

Joel for nu inte in till bygget förrän i september. Han blev borta i flera dagar, och när han kom tillbaka, hade han sonen med sig och kunde berätta, att allt nu var färdigt. Huset var avsynat, och besiktningsmännen hade inte haft ord nog för sin belåtenhet.

Hustrun höll med dem om att allt detta var gott och väl. Hon tyckte, att sonen såg ut som en, som hade kommit lös ur ett fängelse, och förstod, att han nu trodde sig ha återvunnit en smula heder och anseende.

Hon ville inte heller störa hans glädje, men så fort hon blev ensam med Joel, frågade hon honom om det verkligen inte var någon i hela Applum, som hade låtit Sven känna, att han inte var god nog för att utföra ett sådant arbete.

— Ingen kan ju veta vad som rör sig i det fördolda, sade Joel, men jag ska i alla fall tala om för dig vad skolläraren sa till mig i går eftermiddag, när jag språkade med honom efter invigningen.

"En kan ju aldrig lita på människors tacksamhet", sa han. "Men om jag vore far till de barnen, som ska få sin uppfostran i det här nya skolhuset, så skulle jag inte vilja visa en sur min mot byggmästarn. Sannerligen, när en ser

hur väl han har inrättat skolsalen, hur vackra färger han har valt, så bra bänkar han har kostat på, så klart fönsterglas han har satt in, så blir en nästan häpen. Och när en ser alla anordningarna i slöjdsalen och i skolköket och ger akt på gymnastikapparater och på värmeledning och så mycke annat, som han har hittat på, måste en säga sig, att det är en sann barnens vän, som har byggt huset. Jag tror, att mången skulle vilja bli barn på nytt för att få sin lärdom i en skola, som är byggd av Sven Elversson."

När mor Thala hörde detta, så kunde hon inte annat än vara nöjd, och hon glädde sig åt att all hennes oro hade varit onödig.

KULLARNA.

Sven Elversson, som hade varit i Göteborg för att betala leveranser till skolhusbygget, hade kommit resande med tåget till stationen närmast Applum, och där hade han funnit, att skjutsen, som skulle möta honom, inte var kommen.

Det var två mils resa till Applum, och han stod rätt brydd på den lilla stationen och undrade hur han skulle komma därifrån, då en liten droska, förspänd med två hästar, kom framkörande till stationshusets trappa. Den kom från gästgivargården i Applum, och på tillfrågan fick han veta, att den var ditbeställd av kyrkoherden, som i de dagarna hade firat bröllop med en prostdotter högt uppifrån Norrland.

Sven Elversson väntade skjuts från samma håll, men det blev nu tydligt, att hans beställning inte hade kommit fram och att ingen häst var utsänd för hans räkning. Skjutsbonden föreslog honom, att han skulle be kyrkoherden att få åka på kuskbocken, men detta förekom honom alltför påträngande, så att han avböjde förslaget.

Medan de ännu samtalade härom, kom emellertid kyrkoherden och den unga frun ut från stationshuset.

Det var ett vackert par. Kyrkoherden, som var några och trettio år, var av medelhöjd, kraftigt byggd med ett präktigt

KULLARNA

huvud. Han hade ett svart, krusigt helskägg, bred, vacker panna, väl utmejslade drag, frisk hy, vita tänder. En ung flicka kunde inte önska sig en man, mera i stånd att skydda och värna henne, arbeta för henne och ge henne en god ställning i världen. Hustrun åter var rent överraskande vacker. Sven Elversson kom att tänka på några stora engelska målares sköna kvinnotyp med lång, slank kropp, sluttande axlar, lutande huvud, rika hårmassor, som skönt beskuggade ansiktet, raka ögonbryn, fina kinder och en världsfrämmande, himlatrånande blick i de strålände ögonen.

Det föreföll Sven Elversson sällsamt, att då han en stund hade betraktat dessa båda människor, tycktes mannen så småningom förlora allt det tilldragande, som han förut hade sett hos honom. Hustruns fina och oerhört mjuka färger och skapnad gjorde, att han föreföll grov och tarvlig, nästan ful. Sven Elversson hoppades, att det inte var något gammalt ägg, som han kunde hysa för kyrkoherden sedan den där gången i kyrkan, som kom honom att tycka, att han inte var en passande man för den fina och bräckliga unga varelsen.

Sven Elversson drog sig genast undan från vagnen, då de två närmade sig, men han hörde hur skjutsbonden i hans ställe bad om en plats för honom på kuskbocken, och kyrkoherden kom genast fram till honom och bjöd honom att åka med dem.

Kyrkoherden hade egentligen alltid visat sig vänlig mot honom, och nu, då Sven Elversson satt på kuskbocken och vagnen körde i väg, förjagade han genast det första intrycket. "Jag misstog mig, som jag så ofta gör", tänkte han. "Jag får ju erkänna, att jag inte på årtal har sett två människor, som varit så helt och fullt lyckliga som dessa båda. Och de har ju all anledning. Här sitter nu mannen och tänker på hur annorlunda livet blir i den lilla prästgården på kyrkslätten i Applum, när en ung fru kommer att fylla den med liv och munterhet, och hon å sin sida sitter och drömmer om hur hon ska göra hemmet så tilldragande, att han aldrig ska vilja lämna det, alltid längta dit tillbaka, när han har varit borta."

Sven Elversson hade till den grad satt sig in i denna tankegång, att han blev helt överraskad, då han om en stund hörde den unga frun utropa med en ton, som ljud både trött och otålig:

— Men ska det då aldrig bli något slut på dem?

”Vad kan det vara, som den unga frun vill ha slut på? Vad kan det vara, som på en sådan dag gör henne missnöjd?”

Sven Elversson såg sig omkring åt alla håll. Plötsligen förstod han. Det kunde inte vara något annat än kullarna.

Egentligen var det ett egendomligt landskap, som vägen drog fram genom.

Man kunde inte kalla det för bergland, för det fanns varken åsar eller toppar, och inte heller var det ett slättland, för hela marken var översållad med stora och små bergkullar. Ibland stod de trångt, så att vägen med knapp nöd kom fram mellan dem, och ibland stod de glest, så att det blev utrymme för både åker och gård. De stod till höger och till vänster och framom och bakom, och Sven Elversson fick ge den unga frun rätt i att det aldrig tycktes bli något slut på dem. Vägen slingrade fram i djupet mellan kullarna, och aldrig kom den upp på en backe, som var så hög, att man fick en överblick. Hur långt man for, var det bara kulle, som reste sig bakom kulle. Somliga var täckta med magert gräs, somliga var nakna, och somliga var klädda med ljung och ris, och detta var hela omväxlingen.

Ibland ljusnade det mellan ett par kullar, så att man kunde tro, att bortom dem skulle finnas öppet land. Men knappt hade man tänkt det, förrän det kom en ny kulle och ställde sig mitt i öppningen.

”Det ser naturligtvis inte så här ut i Norrland”, tänkte Sven Elversson. ”Jag skulle ha önskat, att de här kullarna, som verkligen är dystra och fula, inte hade varit det första, som den unga, vackra frun hade fått se av Bohuslän.”

I detsamma hörde han hur hon sade till mannen, att hon kände sig likaså vilsekommen bland dessa kullar som i den mörkaste skog.

På ett ställe gick en fårflod och betade, på ett annat ett par kor, och på ett tredje stod ett par barn och plockade

bär. Och nu förklarade den unga hustrun, att det var väl, att de stod där, för om hon inte hade fått se djur och barn, skulle hon inte ha trott, att hon befann sig i ett kristet land.

— Men, Sigrun! sade då mannen. Tänker du inte på att detta är mitt Bohuslän och att här älskar jag varje sten och varje ljungbacke? Vad skulle du ha sagt, om jag hade kommit till dig och klagat över granskogarna och tallhedarna oppe i Norrland?

Dessa ord hade naturligtvis en mycket stark verkan. Den nygifte frun teg först en lång stund. Sedan började hon viska något med tårar i rösten, och Sven Elversson förstod, att hon bad sin man om förlåtelse för att hon hade talat så vanvördigt om Bohuslän.

— Jag är inte sådan annars. Jag vet inte vad som kommer åt mig i dag, sade hon.

Varje ord hon sade kom helt förtjusande, uppriktigt och allvarligt, med en liten, svagt läspande röst. "Min Gud, jag åtminstone önskar henne inte annorlunda", tänkte Sven Elversson. "Är det inte vackert, att hon är så rädd för det, som är fult?"

Det blev nu tyst en stund, men snart började den unga frun på nytt med en underligt darrande stämma.

— Jag förstår, Edvard, att jag plågar dig, men jag kan inte hjälpa, att jag är rädd. Jag har försökt att strida med det ensam nu en stund, men jag kan inte driva bort det. Och nu kom jag att tänka på att hädanefter behöver jag ju inte kämpa ensam, nu har jag ju dig, som kan hjälpa mig med all min skröplighet.

Det låg så mycken öm tillbedjan i tonen, att Sven Elversson blygdes att sitta kvar på sin lyssnareplats. Han var inte alls värdig att få del av den unga kvinnans känslor och tankar.

Den unga hustrun sökte förklara för mannen, att hon verkligen var rädd. Hon tyckte, att hon hade sett dessa kullar förut en gång. Hon hade jagats här av någon mordlysten förföljare och flytt undan. Eller kanske att hon en gång skulle komma att bli jagad här och förskräckt söka ett gömställe mellan de förvirrande kullarna. Eller också kanske

att just nu någon låg på lur bakom en kulle för att överfalla dem. Det fanns något förskräckligt i närheten. Hon skulle vilja stiga ur vagnen och fly.

Det hördes på rösten, att hon var mer rädd, än hon ville förråda med ord, och att allt var djupaste allvar för henne. Sven Elversson kunde i alla all inte låta bli att småle där han satt, och mannen var inte heller i stånd att förstå, att hon så där kunde skrämma upp sig för ingenting, utan försökte svara något skämtsamt och lustigt.

Men detta blev inte väl upptaget. Hon förklarade med ett oväntat utfall, att om det var så här kalt och instängt i Applum, där de skulle bo, så kunde hon inte stanna där.

— Och det är galet och fult, att jag säger så till dig i dag, sade hon. Men detta har jag tänkt på hela tiden, medan jag har åkt här ibland kullarna, att finns det inte något vackert att se på i Applum, något, som hjälper mig, så kommer jag att förföljas av samma skräck där också. Jag kommer att tro var dag, att något ont ska hända mig.

Sven Elversson tänkte på kyrkslätten vid Applum, där prästgården låg bakom kyrkan, just i en fördjupning av marken, dit den hade blivit förlagd av största välvilja för att komma på en skyddad och vindstill plats. Han undrade om hon skulle bli tillfredsställd med de jämnstora åkrarna, den skymmande bergmuren, den korta utsikten, de röda och vita och blå byggningarna, den trädlösa slättmarken.

”Han där inne i vagnen har det inte så lätt just nu”, tänkte Sven Elversson. ”Jag skulle inte alls veta hur jag skulle ställa henne till freds. Men han känner henne och älskar henne. Det är en annan sak.”

Kyrkoherden måtte ha varit av samma mening. Han satt tyst en stund och tänkte sig om.

— Jag vill berätta dig en dröm, som jag hade i vintras, började han därpå. Den gjorde mig glad, den drömmen, när jag drömde den, och nu vill jag försöka om den inte ska ha samma makt över dig.

Jo, jag tyckte, att jag satt och åkte på landsvägen, som leder fram mot ditt hem i Stenbroträsk, och det var vårvinter och kal mark och nakna träd, och vägen var eländig och

KULLARNA

upplöst. Det var hål i broarna, och hästen var en stackare, som knappt kunde flytta fötterna.

Det kom kall och narig blåst norr ifrån, och allting var grått och fult, och jag tyckte, att de få gårdarna utmed vägen var fattiga och oansenliga och att det var något ogästvänligt och nedslående över hela trakten.

Men så kom jag då äntligen opp på en backe, där jag såg älvbrinken och Stenbroträsk kyrka och prostgården, och med detsamma var allting som förvandlat. Det kom värme i luften, det blev grönska på marken, björkarna fick ett skirt flor över sig, vägen blev fast och bra, allting blev vackert och vänligt och välkomnande, och till och med hästen fick nytt liv och började springa.

Men det besynnerliga var, att jag kände, att våren och värmen kom från mig. De hade inte funnits där förut, men nu blev de framtröllade, därför att mitt hjärta blev varmt, när jag såg ditt hem. Och jag tyckte inte då i drömmen, att detta var något förunderligt alls. Det var bara, som det skulle vara.

När kyrkoherden hade kommit så långt, gjorde han ett uppehåll, och Sven Elversson hörde hur hustrun med en röst, som nu var alldeles förändrad, frågade honom hur det sedan gick.

— Det var ingenting mer, svarade han, för den där värmen i hjärtat kändes så ljuv, att den väckte mig. Och när han hade sagt detta, teg han på nytt.

Men nu hade dessa ord om kärlek, denna lilla glimt av skönhet, fyllt den unga hustrun med hänförelse, och lyssnaren på kuskbocken hörde hur hon viskade till mannen med en röst, som nästan kvävdes av rörelse:

— Och nu menar du, att om jag bara hade samma värme i hjärtat som du, så skulle jag se skönhet hos ditt land och ditt hem, ja, till och med hos dessa förfärliga kullar.

Sedan hördes rösten riktigt jublande glad.

— Du ska inte vara orolig för mig, sade hon. Jag ser ingenting mer, som skrämmer mig. Jag känner alldeles detsamma, som du kände i din dröm.

”Se där, se där”, tänkte Sven Elversson, ”hur lite man

kan döma efter första anblicken. Hon kunde verkligen inte ha fått en bättre man än kyrkoherde Rhånge. Han har både hjärta och huvud. Vem skulle ha kunnat ge henne ett vackrare svar?"

H A V E T.

De nygifta hade kommit hem en tisdag. På lördagen i samma vecka gick Sven Elversson till prästgården för att överlämna till kyrkoherden några handlingar, som rörde skolhuset. Han hade gått raka vägen över trappa och förstuga in i ämbetsrummet, men där blev han stående tätt innanför dörren.

Han visste, att det var ämbetsdag, och fastän han var sent ute, hade det inte fallit honom in annat, än att han skulle finna prästen sittande vid sitt skrivbord, men så hade han inte varit att se varken där eller någon annanstans i rummet. De stora böckerna, som alltid brukade vara framme på ämbetsdagarna, låg dock uppslagna på skrivbordet, och pennan låg stödd mot bläckhornet, så att det var tydligt, att han inte kunde vara långt borta.

Sven Elversson, som alltid ville göra så litet väsen av sig som möjligt, brydde sig fördenskull inte om att gå tvärsöver förstugan till köket och fråga om prästen var hemma, och inte heller sökte han upp honom i de andra rummen. Han gjorde väl inte något ont, tänkte han, genom att stå stilla vid dörren och vänta.

Men rätt som han stod där, började människor tala i rummet näst intill, och dörren dit stod på glänt, så att han hörde varje ord fullkomligt tydligt.

— Vet du, Sigrun, hörde han kyrkoherden säga helt glatt och bekymmerslöst, så här dags brukar posten vara kommen, men jag kan inte gå och hämta den själv, därför att det är ämbetsdag.

— Kära du, svarade den unga hustrun likaså muntert och obesvärat, vad det passar bra! Malin ska just nu gå ett

ärende ner till handelsboden. Då kan hon ta tidningen med sig på samma gång.

"Jaså, det var för att säga till om detta, som han har gått sin väg", tänkte Sven Elversson och antog, att kyrkoherden skulle komma tillbaka nu, då allt var klart.

Men kyrkoherdens röst hördes alltjämt från det inre rummet.

— Men, Sigrun, frågade han, skulle du inte ha lust att gå själv? Det är så vackert väder nu på eftermiddagen, och vägen är upptorkad efter allt regnet, som vi har haft, sedan vi kom i tisdags. Det vore säkert bra för dig att komma ut lite i friska luften.

Detta sades blitt och vänligt, bara som ett gott råd, och likaså vänligt svarade den unga hustrun.

— Jag skulle så gärna gå efter posten åt dig, Edvard, men du ser ju hur gardinerna ligger kringströdda över hela rummet. Jag kan inte gå, förrän jag har fått dem uppsatta.

"Nu måtte väl den där frågan vara slutbehandlad", tänkte Sven Elversson. På samma gång lade han märke till hur kyrkoherdens röst, som egentligen var manlig och klangfull, nästan förlorade sitt väljud och föreföll rå och simpel, då man hörde den samtidigt med hustruns vecka och dämpade stämma.

Men hans förhoppningar gick inte i uppfyllelse. Kyrkoherden tycktes inte ha någon lust att låta ämnet falla.

— Är det kanske för simpelt för prinsessan från Stenbroträsk att gå efter tidningen åt mig? sade han. Det skulle vara ett skämt naturligtvis, men det märktes nog, att han var förargad, därför att hon inte hade velat rätta sig efter hans önskan.

— Nej, Edvard, det är det inte.

— Eller är det för fult och tråkigt här nere i Applum? Hennes nåd kan väl inte gå ut, om det inte finns herrgårdar och bruk att titta på. Kanske att det ska beställas fram hästar och vagn, för att — — —

— Edvard! ropade hon till.

— Ja, jag vet ju, att ingenting kan jämföras med Stenbroträsk, sade mannen med ett litet harmset skratt. Men jag

trodde, att du ändå kunde värdigas trampa marken i Applum under dina fötter.

— Det är inte därför, Edvard. Jag kan inte gå ut.

— Kan du inte? frågade mannen och lät obeskrivligt förvånad.

Det ena yttrandet hade följt så hastigt på det andra, att Sven Elversson hade blivit stående alldeles handfallen. "Det där borde jag kanske inte höra", tänkte han. Han tog i låset, öppnade och stängde dörren, trampade och hostade, för att de båda makarna skulle märka hans närvaro, men ingen av dem lät sig störas, utan samtalet fortgick oavbrutet.

— Nej, jag kan inte! upprepade den unga frun. Det finns något här, som kväver mig och tar andedräkten ifrån mig. Det är inte hemlängtan, utan det är något annat. Jag är frisk och lycklig, så länge som jag stannar inne i rummen, men så snart jag kommer ut, kastar det sig över mig.

Hon talade häftigt och avbrutet, riktigt stötte fram orden.

— Men, Sigrun! sade prästen. Vad är det åt dig? Det var ju inte så illa menat.

— Jag är inte högmodig, ropade hon. Fråga någon där hemma, så ska du få höra, att jag aldrig har varit högmodig! Och inte heller är det därför, att här är så fult, som jag inte kan gå ut. Det är något annat, förstår du. Om jag bara visste vad det är!

— Hör nu, Sigrun, sade mannen, du får lov att förklara för mig vad du menar. Det här är visst något, som vi får lov att ta itu med på skarpa allvaret.

Sven Elversson visste rakt inte vad han skulle ta sig till. Hade han inte redan hört för mycket för att nu ge sig till känna? Han gick ända fram till förmaksdörren, men där stannade han och vände om. Han var alltid osäker om hur han borde handla. Ingen människa kunde vara så rådlös och utan självförtroende som han.

— Jag har inte velat tala om det för dig, sade hustrun, och återigen var hennes röst flämtande och otålig, för egentligen är det ju ingenting. Det är bara något, som kommer över mig, så fort jag går utanför prästgården. Det är ingenting, som jag varken ser eller hör, men det är något, som

ger mig den känslan, att det är synd om mig. Det är synd om mig, därför att här ska jag gå evigt och aldrig få komma härifrån. Så här är det att vara fördömd, tänker jag. Det är ingenting annat än att jämt vara tvungen att stanna på samma ställe, på samma trånga, instängda, enformiga, tröstlösa plats.

"Jag är säker om att så där säger hon, bara för att hon ska få höra något lika vackert som sist", tänkte Sven Elversson. "Och kyrkoherden har både huvud och hjärta, han kommer att göra henne glad igen. Det kommer att gå som en dans för honom."

— Å, om det bara funnes en fri utsikt här! Om jag inte bodde i en grop, om jag inte hade den där bergmuren omkring mig! Men det är väl ett straff för något ont, som jag har gjort, att jag har kommit hit. Kan du inte säga mig något, som kan hjälpa mig?

"Nu är jag säker om att jag får lyssna till något vackert", tänkte Sven Elversson. "Det ska bli roligt att höra hur han hjälper henne den här gången."

I själva verket tyckte han nog inte, att det var så tråkigt att stå där han stod. Den unga fruns tonfall var ljuvliga att lyssna till. Och av kyrkoherden väntade han sig nu något stämningsfullt och gripande.

— Jag har försökt att gå ut gång på gång, sade hon, men det går inte. Du kan inte förstå hur det känns. Jag håller på att kvävas. Det snör till strupen. Och så kommer tårarna störtande.

— Seså, Sigrun! sade prästen. Det kan ju ingenting vara. Det finns ingenting i luften här, som vi inte ser. Det är bara en inbillning.

— Jo, sade hon, det är något ont, som finns här. Det är något, som hatar mig och vill ta ifrån mig min lycka. Vet du vad jag brukar göra? Jag brukar gå och ställa mig och se på den lilla dåliga tavlan över Stenbroträsk, som en av mina kusiner har målat åt mig och som jag bara skrottade åt, då jag fick den. Och när jag har stått en lång stund och sett på älven och på prostgårdshuset och på de stora

lönarna vid porten, så tycker jag, att jag åter får mod att leva.

— Jag är rädd för att detta är början till en fix idé, Sigrun, sade mannen, och nu hörde Sven Elversson, att han föll in i den förmanande, myndiga predikotonen. Och jag anser, att den bör bekämpas strax från början. Jag tror, att jag måste fordra av dig, att du går och hämtar tidningen åt mig nu genast.

— Men, ropade hon till, jag kan inte! Jag kan inte!

Sven Elversson förstod väl, att det var mannens allvarliga mening att hjälpa hustrun. Men han hade väntat sig, att han skulle välja en annan metod. Fast kanske denna var den rätta. Han för sin del skulle visst inte ha vetat hur han skulle ha burit sig åt.

— Hör nu på mig, Sigrun! fortfor prästen. Du förstår säkert själv, att sådant här får man inte pjoska med. Man måste trotsa det. Du är frisk och sund. Du kan inte på allvar vilja inbilla mig, att du inte kan gå den korta vägsträcken. Jag är tvungen i alla fall att begära det av dig, Sigrun, i namn av vår gemensamma lycka, för att den ska räcka, förstår du, inte för några korta smekmånadsdagar, utan för hela livet.

— Jag ska gå sedan, sade hon med ett bedjande och förtvivat tonfall, men kan jag inte slippa i dag? Om några dagar ska jag försöka. Jag ska försöka i morgon.

Sven Elversson stod ännu kvar ett ögonblick för att höra om uppskovet skulle bli beviljat. Men när kyrkoherden fasthöll vid att han just nu ville ha sin tidning, så gjorde han något, som han borde ha tänkt på långt förut, men som i hans osäkerhet inte förr hade fallit honom in. Han öppnade dörren helt varligt och smög sig bort. Han gick långsamt, ända tills han hade hunnit förbi kyrkan, men så snart som han inte mer kunde ses från prästgården, började han springa.

Och när den unga prästfrun kom så sakta, så sakta ut på vägen och hade tårarna hängande i ögonhåren efter det svåra samtalet och inte visste riktigt till sig och gick och vacklade och snavade, som om hon nyss skulle vara upp-

stigen från en sjukbädd, så behövde hon inte gå många steg, förrän en ung karl kom emot henne.

Han hälsade på henne och sade något om att det var han, som för ett par dagar sedan hade åkt med dem från stationen.

Hon svarade ingenting. Hon bara stirrade på honom utan att förstå vad han menade. Han försökte förklara, att han hade varit inne i handelsboden, och hon trodde sedan, att han hade velat säga något om att handelsmannen hade bett honom ta tidningen med till prästgården. Han talade blygt och med så stor osäkerhet, att hon skulle ha haft svårt att förstå honom, om hon också hade varit fullt sig själv.

Han räckte henne en tidning, och hon tog emot den, men hon gick framåt i alla fall, för hon kunde rakt inte fatta, att nu hade hon det, som hon var skickad att hämta, och kunde gå hem när som helst.

Då kom den främmande karlen efter henne och sade något om att ifall hon ville ta en promenad, så borde hon gå åt annat håll. Hon fick ursäkta, han ville tusen gånger be henne ursäkta, att han tog sig den stora friheten, men eftersom hon var nykommen till orten, så ville han råda henne att gå och se på havet en sådan här vacker kväll.

Och mitt i yrsel och förskräckelse, mittunder det att den där kvävande känslan snörde till hennes strupe, hörde hon, att han sade något om havet, och hon stannade och såg på honom.

— Finns det något hav här i närheten? frågade hon.

— Visst finns det ett hav, sade han. Och om hon bara ville göra honom den stora äran, om hon inte drog sig för att gå i hans sällskap, så skulle hon snart få se det.

Han slog in på en liten stig, som gick rakt mot väster, och hon följde honom. Hon såg, att han var klädd som en bättre arbetare och att han hade ett vänligt och tilldragande ansikte, fastän sättet var nästan löjligt ödmjukt, och hon drog inte ett ögonblick i betänkande att följa honom.

Det lagade sig till att bli en vacker kväll. Det kom ett så besynnerligt rött ljus sjunkande ner ifrån himlen. Hon tyckte, att luften omkring henne fick färg och blev synlig. Hon tyckte, att den fylldes med små spåda rosenblad, som kom

dalande ner såsom snöflingor och gjorde hela slätten omkring henne skär som en rodnande brud.

Och när hon kom fram mot den västra bergväggen, såg hon, att den inte var sammanhängande, såsom hon hade trott. Den bestod av väldiga bergblock, men de stod inte tätt intill varandra, utan det fanns genomgångar på flera ställen.

Och den unga arbetaren förde henne in mellan klipporna, och hon såg vit sand på marken och ett och annat snäckskal.

Sedan, när hon hade vikit om ett hörn på klippväggen, måste hon stanna och dra djupt efter andan.

För det låg vid, öppen rymd framför henne. Där svallade hela det röda lufthavet, och där utbredde sig hela det vita vattenhavet, och det fanns ingenting, som stängde. Det var öppet och fritt ända bort till solen, som höll på att gå ner längst i väster.

Det fanns intet annat land framför henne än en smal sandremsa med en lång stenbrygga och längre ut i havet några svarta skärryggar, som stack upp ur det pärlemorfärgade vattnet.

Och i samma stund, som hon såg detta, visste hon, att hon var räddad. För var skulle hon hellre vilja vara än på ett ställe, där hon hade så mycken skönhet så nära sig, så mycken skönhet, som hon kunde få se alla dagar?

Att ingen hade kommit att tala om detta för henne! Hon satte sig ner på en sten och dröjde länge kvar där. Och hon sög in ljus i sina ögon. Hon lät blickarna glida över den vida rymden, de fick skena i väg så långt de hade lust, såsom fåglar, som hade blivit utsläppta ur en trång bur.

Och hon tackade Gud för sitt hem och för att det stora, mäktiga, vida, friska havet fanns i dess närhet.

Hon satt visst alldeles för länge utan att säga något. När hon äntligen såg upp, märkte hon, att den unga arbetaren hade gått sin väg.

Hon var egentligen rätt nöjd med detta. Hon skulle nog tacka honom en annan gång. Hon var glad nu att få vara ensam.

Hon kände sig hoppfull och stark. Nu kunde hon på ett

SEGELTUREN

annat sätt än förut strida mot det beklämmande och farliga, som låg lägrat över slätten.

Med ens kom hon att tänka på mannen och att han kunde vara orolig. Och hon reste sig för att gå hem och tala om för honom, att hon var lycklig och botad. Och hon ville tacka honom för hans stränghet och för att han sände ut henne till att trotsigt möta sin fiende.

SEGELTUREN.

Det var en söndagsförmiddag långt fram i oktober. Det kom svepande en tung blåst från söder, från länder, där värmen ännu var bofast, där rosorna ännu höll på att blomma och sätta knopp, där vindruvorna nyss hade plockats och den första druvsaften jäste i karen på bondgårdarna.

Den tunga sunnanvinden hade med sig oroliga och ängslande ljud. Om man lyssnade länge till den, så blev man förvirrad, som om man hörde en främmande man tala ett obekant språk. Man visste inte vad det var för saker, som den ville berätta, om det var stora hemligheter eller om den bara ville viska till en om alla de gulnade träd, om alla de avfallna fjärilsvingar, om alla de tomma fågelbon, som den hade farit förbi på hitresan.

Denna söndag hade Sven Elversson seglat sin far till den lilla hamnplatsen utanför bergmuren i Applum, och fadern hade gått fram till kyrkan för att höra på gudstjänsten. Men sonen hade inte följt med honom fram till slätten, utan han hade sökt upp åt sig en klyfta strax till höger i bergväggen. Han kände till den av gammalt och hade legat där uppe på den gröna ljungbädden redan som pojke.

Detta var den bästa tid, som Sven Elversson hade upplevat, sedan han hade kommit hem till sitt fädernesland. Det där tålmodiga och försakande leendet hade till och med börjat försvinna från ansiktet, och de bittra smärtor, som hade bött i hans själ, hade nästan upphört att plåga honom.

Medan han låg där uppe på klipphyllan och lyssnade till

vinden och undrade vad den ville säga honom och stirrade utåt havet, som låg stort och tomt framför honom, så kom han att tänka på en syn, som han hade haft en gång, när han hade legat just som nu i en klippsluttning vid en havsstrand med en vidsträckt vattenyta framför sig.

Han hade blivit trött av det starka solglittret på vågorna och hade slutit ögonen och legat stilla en lång stund. Men när han sedan helt hastigt hade öppnat dem och blickat rätt framför sig neråt det stora vattnet, hade han sett en sjöjungfru.

Det var bara för ett det kortaste ögonblick. Hon försvann, så snart som hans blick hade nått henne, förvandlades till en flik av vit dimma, som hade svävat bort över vattnet.

Men sett henne hade han gjort i alla fall, och det hade uppstått en stor glädje inom honom, han hade känt sig gynnad och hedrad och överlycklig, därför att han hade fått se en skymt av ett av de sköna naturväsenden, som fyller luft och hav och som eljest döljer sig så svartsjukt för människor.

Han hade känt sig viss om att hela hopen av sjöjungfrur hade lekt på vattenytan, men när han hade börjat lyfta ögonlocken, hade de allesammans försvunnit. Det var bara denna enda, som inte hade hunnit undan i tid.

Och detta hade han aldrig kunnat glömma, och aldrig hade han suttit ensam utmed ett ödsligt hav, där ingen seglare syntes, utan att han hade slutit ögonen och legat stilla en lång stund, för att sjöjungfrurna skulle tro, att han sov, och våga sig upp ur djupet. Men aldrig mer än den första gången hade han haft lyckan med sig och fått se någon av dem.

Han gjorde om försöket också den här dagen, fast med ringa förhoppning, men då han ansåg sig ha legat stilla länge nog och slog upp sina ögon, blev han helt häpen, för visserligen sågs ingen vit kropp, hälften jungfru och hälften fisk, ute bland vågorna, men på en hög sten, som låg i vattenbrynet, satt en ung kvinna. Och som hon satt där, ljusklädd, smidigt ihopkrupen överst på stenen, kunde hon likaväl vara kommen från vatten som från land.

Men det märktes nog snart, att hon, som satt på stenen, inte var någon av de sorglösa naturandarna. Hon torkade sig gång på gång i ögonen med en näsduk, så att det var tydligt, att hon inte var annat än ett stackars människobarn, som kunde känna smärta och fälla tårar.

Sven Elversson satt och såg på henne och undrade vad det var för en sorg, som tryckte henne. Och han ville gärna veta om det nu åter var några fula kullar eller stängande bergmurar, som gjorde henne så ängslig, att hon inte kunde gå i kyrkan, utan måste sitta ensam och gråta vid havsstranden.

Han såg hur den späda kroppen skakades av snyftningar, och på hela hållningen kunde han märka hur tung den olycka var, som hade träffat henne. Och han förstod, att hon hade gått ner till havet för att få tröst, därför att hon ingen annan hade, som hon kunde vända sig till, men den här gången hade havet inte kunnat hjälpa henne.

Ett ögonblick efteråt hörde den unga kvinnan, som satt på stenen, ett svagt rassel bakom sig. Hon såg en man komma nerklättrande från en klipphylla och tyckte sig känna igen den unga arbetaren, som för några veckor sedan hade visat henne havet. Och hon torkade skyndsamt sina ögon och gick emot honom för att äntligen få tacka honom.

— Jag såg, att ni satt här, sade den unga arbetaren, och då tog jag mig friheten att gå fram. Jag har min båt liggande här vid bryggan. Den är en god seglare, så simpel den är, och kanske att jag kunde få den äran att bjuda er på en segeltur?

En annan dag hade hon troligen inte antagit hans bjudning. Men just då var hon så tacksam för varje smula vänlighet, att hon inte kunde säga nej. Och inte ville hon heller, att den unga arbetaren, som såg så ödmjuk och snäll ut, skulle tro, att hon nekade att följa med, därför att hans båt var en simpel, omålad och odäckt fiskarbåt, eller därför att han själv var en simpel, arbetsklädd människa, som den här dagen uppträdde i stora sjöstövlar och grov kavaj och en mycket klädsam sydväst, som var formad som en gammal sjökonungs stål hjälm.

Och så stötte de från land, och han fick upp storseglet,

och den tunga sunnanvinden fyllde det och kastade båten på sidan. Och han höll rodret hårt och styrde rätt mot väster, och de flög ut ur kilen fram mot havsöppningen.

Den unga prästfrun hade, som sagt, inte alls följt med på segelturen, därför att hon hade väntat sig något slags nöje av den. Hon hade inte trott, att det fanns någon förströelse till i världen, som kunde förskingra den myckna sorg, som låg över henne den här morgonen.

Men när hon' hade seglat en stund, så kunde hon inte hjälpa, att blodet rörde sig livligare i hennes kropp och att hon kände det lättare att bära det svåra, som var henne pålagt.

Det var en dag med klar himmel, så när som på några små vita molnfläckar.

Men så klart det var, så fanns det tillräckligt med fuktighet i luftlagren nere vid jorden för att bryta ljuset och göra alla nakna och torra skär och holmar gråvioletta eller rödaktiga eller blågrå.

Och den räckte också till för att på något sätt förstora och höja dem, så att de låga grästensklyftorna lyfte sig med väldighet och makt och majestät upp ur vattnet.

Och till att göra alla skrevor djupa och svarta och alla branter förfärande och svindlande och till att utmärka alla avstånd, så att man såg bergkam stå bakom bergkam i allt mjukare och finare och mera himmelska färgtoner.

Och när åter en stund hade gått, då fick den unga frun en så stilla och from och frågande blick i sina ögon, och hon lade ner sina knäppta händer i skötet liksom i tillbedjan inför allt det härliga, som utbredde sig omkring henne.

Och för en stund tänkte hon inte på något annat, än att hon nu fick göra bekantskap med ett Guds under. Hon fick göra riktig bekantskap med havet. Hon hade inte annat förut hur det var att komma det så nära, att känna dess andedräkt susa i sina öron, att se in i dess skiftande ansikte, att lägga sig intill dess vaggande barm och känna hur hon blev vyssjad till ro.

Sven Elversson svängde om rodret, och de länsade undan mot norr, in mellan skären, så att hon fick segla under skrov-

liga bergväggar och fick se små röda fiskarkojor stå under gamla päronträd, som var överhöljda med tunga, rödbruna frukter, och fick upptäcka små ängar mellan skrevorna, som var mera stickande gröna, mera stickande och levnadslustigt gröna än i den vänligaste vår.

Han förde henne från sund till sund. Hon möttes av vita ångbåtar och av tunga, överlastade skutor och av lätta jakter, som gled fram över vattnet lika ofantliga, seglande fjärilar.

Men Sven Elversson förvånade sig över havet och skär och skutor och kojor och ängar och päronträd. För en sådan storhet och färgrikedom och skönhet ägde de inte alla dagar. Han glädde sig åt att den unga kvinnan hade fått se dem, när de var i högtidsskrud.

De måtte ha vetat, tänkte han, hur högt hon älskade skönheten.

Och med Sven Elversson själv var det på samma sätt som med skären och havet. Han visade sig mer till sin fördel, än han eljest brukade.

De två i båten talade först om vädret och om skönheten omkring dem, och han lärde henne namn på de klippor och öar, som de seglade förbi. Men så småningom kom de in på andra ämnen och språkade om allt, som fanns, om gammalt och nytt, såsom hade de varit gamla vänner.

Och han lade av den hindrande ödmjukheten och skyggheten och talade fritt och naturligt, och hon förundrade sig och tänkte på att sådana unga män, som växte upp i skärgården och tidigt kom ut till sjöss och fick se främmande länder, de måste ju förvärva en helt annan bildning och världserfarenhet än folk, som ständigt vistades på landbacken.

Hon fattade ett verkligt stort förtroende till honom, för han var blygsam och fin och klok, och hon önskade, att hon kände honom bättre och visste vem han var, och att hon hade en sådan man som han att fråga till råds, när hon råkade ut för sådant, som hennes eget förstånd inte kunde reda sig med.

Och vad Sven Elversson beträffar, så kom det, medan han talade med henne, över honom en besynnerlig lust att be-

rätta om sin förbrytelse för denna oskyldiga, som inte visste vad synd var.

Han tänkte på att de människor, som hittills hade förargats över honom och fördömt honom, de var alla väl förtrogna med last och synd. Alla hade väl någon gång bedragit, ljugit, småsnattat, stulit, varit högmodiga, obarmhärtiga, lata, giriga, hämndlystna eller ondsinta.

Men denna unga prästdotter hade fått leva ett så stilla och skyddat liv. Hon var inte fläckad av lidelser eller begär. Hon hade ännu inga djupa erfarenheter av egen och andras syndfullhet. Hon hade aldrig hyst en ond tanke och hade aldrig velat skada en människa.

Han kunde inte vänta sig någon alltför mild dom av henne, för hon var så övermåttan känslig, att hon på intet sätt kunde lägga band på sin avsky för allt, som var henne motbudande. Men i alla fall tyckte han sig vilja vädja till hennes utslag. Hon skulle bli hans högsta domstol. Han kunde inte gå till kungs för att få en rättvis dom, men han kunde gå till henne.

Han stred dock länge emot, så blyg och osäker som han var, och medan han satt och tvekade, märkte han, att den unga frun hade blivit tyst igen. Det tycktes vara något, som hon gärna ville ha sagt, men som hon hade svårt att komma sig för med.

Men så till sist blev hon färdig, och hon grep sig an helt beslutsamt, störtade sig rakt in i ämnet.

— Ni såg nog, att jag satt och grät, när ni kom fram till mig för en stund sedan?

— Ja, sade han, det kan jag ju inte neka till.

— Ja, det var just ingen stor sorg, sade hon. Det var bara ett brev, som jag hade fått. Det var från en god vän till mig, en rik bonddotter, som gifte sig helt nyligen och som hade fått en så bra och förmögen och framstående man, så att jag och alla människor trodde, att hon skulle bli så förfärligt lycklig.

— Och nu har kanske inte detta hopp gått i fullbordan? sade Sven Elversson och lade båda händerna på rorkulten

och böjde sig fram mot henne och tycktes bli utomordentligt intresserad av allt, som rörde den goda vännen.

— Nej, sade hon och såg långt bortåt havet, som om hon inte ville möta hans blick. Hon har inte blivit det. Hon skriver, att mannen jämt är missnöjd med henne. Och hon kan inte förstå varför. Hon frågar mig om jag inte kan ge henne någon förklaring. Men jag kan inte, jag ville så gärna hjälpa henne, men jag förstår ingenting, jag heller. Ni kan nog tänka er, att det där gjorde mig ledsen. Det var därför, som jag inte kunde låta bli att gråta.

— Det kan jag väl förstå, sade Sven Elversson. Men skulle inte fru Rhånge fråga kyrkoherden? Han har en så stor erfarenhet.

Hon rodnade och kastade en hastig och liksom litet miss-tänksam blick bort till honom. Men när hon hade sett, att hans ögon mötte hennes klara och öppna, utan minsta bak-tanke, fortfor hon:

— Jag tror inte, att hon vill, att jag ska fråga min man om saken. Det är framför allt, när de har varit borta på någon bjudning och ska åka hem, som han är i dåligt humör. Då vill han knappast tala till henne. Och vad hon än försöker säga, så svarar han bara något försmädligt eller ovänligt.

— Men är ni säker på att det inte kan vara något i den unga hustruns uppförande, som mannen kan finna opas-sande? föreslog Sven Elversson.

— Nej, sade den nygifta frun ivrigt, det är jag viss om att det inte är. De är ju allvarligt sinnade, både hon och han, och vart de kommer, går det stilla och ärbart till, och det blir inte fråga varken om dans eller om några uppslupna lekar. Men i alla fall så har nog min vän tänkt på detta, att mannen kunde ha funnit henne för munter och livlig, så att sist hon var borta, satt hon hela tiden inne hos de gamla, gifta bondgummorna och talade förstånd. Och det var bara, när värden själv kom och ville visa henne sina trädgårdsanläggningar, som hon gick ifrån dem. Och värden var ju en äldre man, han talade inte om annat än fruktträd

och blommor och om att det fanns alldeles för lite trädgårdar i den trakten. Och hon blev så itänd och tyckte, att han hade så rätt, och hon frågade om han inte trodde, att det skulle gå an att anlägga en liten trädgård, också där hon bodde. Och då lovade han henne, att hon skulle få låna hans trädgårdsfolk, så att de skulle staka ut en trädgård åt henne nu på hösten, och till våren ville han sända henne både buskar och träd. Men på kvällen, när de åkte hem och hon ville glädja mannen med de där löftena, såg hon, att han knöt handen så hårt om piskskaftet, medan hon berättade, att det vitnade i knogarna, och när hästen snavade i en backe, blev han så ond, att han gav den rapp på rapp. Och till henne sa han, att hans gård fick lov att vara sådan, som den hade varit i hans företrädares tid, och att där fick det inte göras några nya anläggningar. Och han bad henne, att hon aldrig skulle göra några sådana överenskommelser utan att först fråga honom om lov. Och hon skriver till mig, att hon blev så skrämmd, så att hon ingenting kunde svara. Hon bara knäppte sina händer och bad till Gud, att hon skulle få veta vad detta var och vad det betydde.

Och den unga kvinnan talade hela tiden långsamt och vägrade sina ord med stor försiktighet, och Sven Elversson hörde på med allt större och större intresse. Och han kunde inte låta bli att tänka, att beskrivningen på den där gamla mannen, som svärmade för trädgårdsodling, passade in särskilt bra på en godsägare, som bodde på en udde utanför Applum och hade en stor gård och naturligtvis hade haft en bjudning för prästfolket. Men om detta sa han ingenting till henne, som talade med honom.

— Hon måtte visst vara bra vacker, den där bondflickan, sade han endast.

Hon kastade åter en förstulen och forskande blick bort till honom.

— Ja, jag tror nog, att folk tycker, att hon ser rätt bra ut, sade hon litet vårdslöst. Men vad har hon för glädje av det, när mannen finner så många fel hos henne och anmärker på allt, vad hon gör? När det är, som om hon aldrig mer skulle få ha en egen vilja och som om allt, vad hon

företar sig, skulle vara förkastligt. Och när hon aldrig kan lära sig vad hon får lov till och vad som är henne förbjudet.

Nu höll Sven Elversson på med att kasta om seglet för en kryssning. Han hann inte att svara något, innan hon fortsatte.

— Förr i världen, när hon var hemma, då fick hon aldrig några förebräelser. Där var hon alla till lags. Hon var ett föredöme för småsyskonen, och alla människor sa, att när hon flyttade från hemmet, så skulle det bli slut med trevna- den. Och när hon tänker på detta, så kan hon inte låta bli att småle åt sig själv, för nu, sedan hon har fått eget hem, så tycks hon inte duga till något, och hon får bannor för vad hon säger och inte säger, för vad hon gör och inte gör.

”Herregud, vad ska jag svara henne?” tänkte Sven Elversson. ”Hon är ensam och har ingen att förtro sig till, hon är värnlös och främmande. Och hon behöver tala om sin olycka. Hon tycker, att det är en tröst att få tala om den på det här sättet.”

Han gjorde bara den anmärkningen, att det hördes, att fru Rhånge var mycket fästad vid sin barndomsvän.

— Jag skulle gärna vilja hjälpa henne, sade den unga frun, och nu var tårarna åter nära att visa sig, därför att jag vet, att hon är en god och snäll människa. Hon tycker om att gå till fattiga och gamla och trösta dem i deras bedrövelse, men det får hon inte heller, och detta är nästan det, som är värst för henne. Och hon får inte sitta i en bänk i kyrkan, som hör till gården, och där hon tycker så mycket om att sitta, därför att den är belägen i koret och lite upphöjd, så att hon därifrån kan se ut över församlingen.

Och Sven Elversson tänkte på den lilla bänken i Applums kyrka, som var avsedd för prästgårdsfruntimmerna och som mycket riktigt var upphöjd, så att där gavs en god överblick.

”Men jag kan inte säga till henne, att mannen är svart-sjuk”, tänkte han. ”Det skulle såra henne. Det går kanske över. Det är bättre, att hon ingenting vet.”

Men han lade om rodret och slog in på hemvägen. Det var nog bäst för den unga frun, att mannen fann henne hemma, när han kom från kyrkan.

Och i smärta över att inte våga hjälpa henne för att

kanske få henne bort från sin egen sorg sade han, i det han pekade på en toppig holme långt i väster:

— Det där är Grimön. Därifrån är den där karlen, som heter Sven Elversson. Ni har väl hört talas om honom?

Hon nickade.

— Jo, jag känner allt till hela historien.

Hon tycktes färdig att låta ämnet falla, men plötsligen lade hon till ett par ord, som gjorde slut på den smula lycka han hade känt denna förmiddag.

— Ni vet väl, att det där skolhuset, som han har byggt inne på kyrkslätten, brände ner i går kväll?

— Brände det? utropade han, och i förskräckelsen släppte hans hand sitt tag om rorkulden, så att vinden kastade om seglet och båten höll på att kantra.

— Ja, det brände ner till grunden, sade prästfrun med största lugn, och väl var det.

Han gjorde en lov för att få båten i rätt kurs igen. Under tiden sade han mellan hårt sammanbitna tänder:

— Varför säger ni, att det var väl, att huset brände? Jag har hört sägas, att Applumbsborna var nöjda med det.

— Det har jag också hört, förklarade hon, men vad hjälpte det, när barnen inte ville gå dit?

— Vilde inte barnen gå i skolan? upprepade han helt hjälplöst. Jag har inte varit i land, sedan skolan började, så jag vet ingenting.

Hon märkte, att han var upprörd över att hon hade sagt, att det var väl, att skolhuset brände, och därför berättade hon nu helt ivrigt, att barnen från första stund hade varit ovilliga att gå i den nya skolan. De hade hört, att den var byggd av en människoätare, och de var rädda, att de skulle gå miste om saligheten, därför att de satt och läste i rum, där det luktade kristet blod.

Medan hon berättade detta, måste den unga kvinnan undra över att mannen framför henne blev så tyst, liksom bedövd, att han fick en så inåtvänd blick och att det kom ett så tålmodigt och utpinat leende glidande över läpparna.

Och för att ytterligare rättfärdiga vad hon nyss hade sagt talade hon om, att skolläraren och framför allt småskol-

lärarinnan hade gjort sitt bästa. De hade talat vänligt och förståndigt med barnen, hade visat dem hur väl det nya huset var inrett, hur allt var uttänkt till deras nytta och trevnad. Men barnen hade ingenting velat höra, utan bara hållit på med sitt: att huset var byggt av en syndens människa och att det var oheligt.

En del hade fått plötsliga anfall av gråt under lästimmarna. Andra hade tyckt sig se syner, och förskräckelse och vämjelse hade stigit för varje dag. Till sist hade föräldrarna knappast kunnat förmå barnen att besöka skolan. Man hade varit rädd för att de mest upphetsade skulle ta skada till förståndet.

Sven Elversson satt och såg rätt framför sig. — ”Nu får jag min dom av henne, såsom jag önskade”, tänkte han. ”Och hon dömer som alla andra.”

Hon fortsatte med att säga, att det var på barnen, som hon hade tänkt, då hon hade sagt, att det hade varit väl, att skolhuset brände. Själva branden hade förorsakats av en ren olyckshändelse. Kvinnan, som städade skolsalen, hade på lördags eftermiddag råkat välta omkull sin lampa. Eld hade genast yppat sig, och innan hon hade hunnit skaffa hjälp, hade den fått överhand.

— Ja, nu har Sven Elversson fått sin dom av både Gud och människor, sade mannen vid rodret. Nu ska man säga, att Gud inte ville tillåta en så ohelig man som han att bygga en skola.

— Ja, man skulle nästan kunna tro ... började den unga frun, men avbröt sig tvärt. Hon fick en plötslig aning om att den där karlen, som hon nu hade sällskapat med i två hela timmar, måste vara Sven Elversson.

Hade hon inte hört det namnet nämnas den gången, då han hade åkt med dem från stationen, fastän hon då inte hade fäst sig vid det?

Och när hon nu såg närmare på honom! Hon hade låtit sig bedragas av de enkla kläderna, för det var en bildad människas ansikte, som hon hade framför sig. Och den där främmande brytningen, som hon hade undrat över! Det var väl ett minne från hans engelska uppfostran.

Han höll ögonen nerslagna, och hon satt och såg på det tålmodiga leendet, som spelade på hans läppar, och kände sig gränslöst olycklig över att hon hade än ytterligare ökat på hans börda av avsky och förakt.

"Ska jag nu gå hem med denna bedrövlige känsla av att ha förolämpat den stackarn mot min vilja?" tänkte hon. "Då får jag mer att sörja över, än jag redan hade, när jag kom ner till havet i dag på morgonen. Han lär ju ha varit en lovande ung vetenskapsman", tänkte hon vidare, "och har mistat allt. Nu har han offrat pengar och arbete på skolhuset för att återvinna människors aktning. Detta är bra hårt för honom. Jag borde inte ha talat, som jag gjorde."

Det var tyst i båten under hela hemfärden. De gjorde inte något bemödande att tala, varken han eller hon.

När de hade lagt till vid stenbryggan under klippväggen och han reste sig för att hjälpa henne, grep hon efter hans hand.

— Förlåt mig! sade hon. Jag visste inte, att det var ni.

Hon böjde sig ner och snuddade med sina läppar mot hans panna, som inte skyddades av den skärmlösa läderhjälm.

— Vad gör ni? ropade han till och såg ond ut, nästan som om hon hade bitit honom.

— Jag vill, att ni ska förstå, att jag inte känner så för er som alla andra, sade hon.

Därmed sprang hon ur båten ner på bryggan, och utan att se sig tillbaka vandrade hon över sandremsan in bland klipporna.

Men innan hon hade hunnit långt, kom Sven Elversson efter henne och lade sin hand på hennes arm, för att hon skulle stanna.

— Tack och välsignelse över er! sade han med dämpad och bruten röst. Men kom ihåg, fortfor han, att ni får aldrig, aldrig mer göra något sådant, och ni får inte tala om för er man, att ni har gjort det! Annars kunde han bli så svartsjuk, att han dödade er.

*

Sven Elversson hade lämnat den unga prästfrun, och hon fortsatte sin vandring framåt åkrarna, men hans sista ord genljöd i hennes minne.

Svartsjuk! Kunde det vara sant, att hennes man var svart-sjuk?

"Ah, seså!" tänkte hon. "Det är ju alldeles omöjligt. Han måste ju veta, att jag tillhör honom med hela min själ, med alla mina känslor och tankar."

Det förekom henne så orättvist, så kränkande, att någon kunde tro, att hennes man var svartsjuk, att hon omigen fick tårarna i ögonen.

— Gud vet hur det förhåller sig med den där Sven Elversson, sade hon för sig själv. Fastän många känner äckel för honom, säger alla, att han ska vara en god man. Men han lider kanske inte alldeles oskyldigt. Hur skulle Edvard kunna vara svartsjuk på mig? Det där satt han alltså och gjorde opp för sig, medan jag talade med honom i båten.

Jag önskar, att han vore här, så att jag finge säga honom sanningen, fortfor hon. Och sanningen är den, att Edvard har upphört att älska mig. Det är hans olycka och min. Men han är inte svartsjuk. Ack, han, som står så högt, på vem skulle han vara svartsjuk? Och den där karlen trodde, att han till och med skulle kunna bli svartsjuk på honom!

Han har upphört att älska mig, upprepade hon. Han kan inte hjälpa, att han inte längre älskar mig, men han kan inte ha upphört att tro på mig och min kärlek. Det vore orättvist, det vore kortsynt, det vore nästan löjligt.

När hon kom hem och trädde in i förstugan, kom jungfrun emot henne med en bestört min. Hon berättade, att gudstjänsten redan var slut. Kyrkoherden hade kommit hem från kyrkan, och han hade blivit mycket förskräckt, då han inte hade funnit frun inne. Han hade sökt henne överallt, varit ända nere vid havet. Ja, nu satt han i sitt rum. Det vore nog så gott, att frun ginge in till honom genast.

Hon öppnade dörren till skrivrummet. Var han sjuk? Där satt den stora, starka karlen med ansiktet stött mot armarna, han vaggade fram och tillbaka och kved och jämrade sig.

När nu Sigrun kom in till honom och förvånad frågade vad som fattades honom, såg han upp och var då så förändrad, att hon knappast kände igen honom. Hela ansiktet var sammandraget och litet, ögonen var urblekta och glåmiga, det svarta skägget hängde i stripor och tovor neråt kinderna. En sådan förvandling hade hon aldrig trott att en människa kunde undergå på så kort tid.

Han såg stort på henne, liksom kunde han inte känna igen henne. Sedan strök han med händerna över ansiktet. Han arbetade för att bli sig själv igen, densamma försiktiga och värdiga och självsäkra mannen, som han alltid brukade vara. Men han måste ge upp det, rörelsen blev honom övermäktig, och tårarna kom störtande ur ögonen på honom.

Han sträckte ut en arm mot henne, och utan att resa sig upp drog han henne intill sig. Och han varken kysste eller smekte henne, utan bara lutade sitt huvud mot hennes bröst och grät, så att det var alldeles hjärtslitande.

Hon bad och bad omigen, att hon skulle få veta vad det var, som plågade honom, men det dröjde länge, innan han kunde tala om det för henne.

Och det var ingenting annat, än att han hade kommit från kyrkan och inte funnit henne hemma, och han hade sökt henne i omgivningen och ända nere vid havet, och då han inte hade sett henne, så hade han trott, att hon hade övergivit honom och smugit sig bort ifrån honom.

Hon kunde inte låta bli att ge upp ett litet skratt, som var fullt av tillfredsställelse och triumf.

— Du får aldrig mer gå ifrån mig, sade han. Du får lov att ge mig ett löfte nu, att du aldrig går ifrån mig. Du får lov att alltid låta mig veta var jag kan finna dig, för annars ser du ju att jag mister förståndet.

Hon lovade honom allt, vad han ville. Hon lovade honom, att ingen utom döden skulle skilja dem åt.

Och sedan stod hon kvar bredvid honom och strök över hans hår, tills han åter kom att se ut som en människa. Och hon kände sig lätt om hjärtat, därför att hon hade fått ett vittnesbörd om hans kärlek. Men på samma gång kände hon sig något litet fränstött och främmande, för detta var en

sådan kärlek, som hon inte förstod. Den var henne för het och för vild.

Hon frågade honom hur det någonsin kunde falla honom in att tro, att hon skulle vilja svika honom, och då kom det fram, att han visste, att hon var så mycket förmer än han. Hon var från en annan värld. Hon var god, hon, utan att hon behövde tänka på att vara det. Och han gick jämt och var rädd för att hon skulle försvinna ifrån honom. Han var inte värd att få behålla henne.

Och hon tänkte, att detta menade han inte. Detta kunde han inte mena. Det var bara hans kärlek, som upphöjde henne, såsom kärleken alltid vill. På samma sätt hade hon hittills upphöjt honom i sitt hjärta.

Hon var nu inte olycklig och modlös, såsom hon hade varit på morgonen, men det steg in hos henne en känsla av fruktan för mannen. Och om sin segeltur med Sven Elversson nämnde hon inte ett ord.

*

Under tiden var Sven Elversson och hans far på väg till Grimön. Gamle Joel skötte rodret, och sonen låg i fören utsträckt så bekvämt, som det gavs tillfälle till.

Joel hade kommit till honom med nyheten om eldsvådan, som han hade fått höra vid kyrkan. Han såg gammal och böjd och modlös ut där han satt. Han tänkte på att nu efter detta misslyckande var alla vägar till uppkomst stängda för sonen.

Sven Elversson låg och strök över sin panna. Ibland for han sakta med fingret över den, ibland med hela sin fina och smala hand.

I sin själ kände han en märkvärdig frihet och rörlighet. Tankarna kom klara och oemotsägliga. Vägar öppnade sig för honom.

— Far, ropade han, då han hade legat en stund, jag tror ingenting är så mäktigt som äcklet. Det besegrar alla. Ingen kan kämpa emot det. Man bör veta det från början. Den, som kämpar mot äcklet, kommer att bli slagen.

Fadern höjde litet på axlarna. Han grymtade något till svar, som inte hördes mittunder vågsvall och vindsus.

Sven Elversson låg allt fortfarande kvar och tänkte. När hans själ om en stund hade funnit ut något, som återigen syntes honom klart och oemotsägligt, höjde han rösten och ropade till fadern:

— Men äcklet är ingenting ont. Det är en varnare och vaktare. Och den, som kan begagna sig av äcklet och bruka det till sådant, som är gott, han kan göra mycken nytta bland människorna.

Gubben såg upp. Det tändes en liten gnista i hans vattniga grå ögon, och han rätade litet på sin böjda rygg.

Nu sprang sonen upp, vandrade över tofterna fram till fadern och satte sig bredvid honom.

— Det har hänt mig något i dag, sade han, något, som har hjälpt mig. Jag är inte bedrövad över skolhusets brand. Jag har fått annat att tänka på.

Därpå gick han åter och lade sig i fören, hörde på sunnanvindens tunga susning, såg på de färgskimrande skären och strök över pannan med sin smala, fina hand.

SÄMRE ÄN DEN SÄMSTE.

Den anklagade, Julius Martin Lamprecht, låg på britsen i rannsakningshäktet i tingshuset i Knapefjord och stirrade ut i den gråa skymning, som rådde omkring honom.

Nu, som så många gånger förut, sedan han hade blivit häktad, låg han och gjorde klart för sig, att han var oskyldig och inte hade någon anledning att bekänna.

”Om jag verkligen vore skuld till att de där gamla människor fick sina skallar inknackade”, tänkte han, i det han påminde sig några ord, som han hade yttrat under förmiddagens förhör, så skulle jag förstås inte neka. För jag vet, att det heter öga för öga och tand för tand. Och att rättfärdigheten måste upprätthållas. Och det är bättre att ta

sitt straff i denna ändliga värld än att vänta det i den nästa, där det inte bliver något uppehåll i bedrövelsen."

Den anklagade var omkring fyrtiofem år gammal och såg nästan jättelik ut där han låg på britsen. Håret var lockigt och gulvitt som på ett barn, hyn hade bibehållit ungdomens ljusa färgtoner med ett inslag av skärt på kinderna. Mustascherna var ljusa och av anmärkningsvärd längd. Ansiktet i det hela vackert, med välformade drag. Endast ögonen, som för övrigt var vackra, de också, var obehagliga, med en blick, som än var envist stirrande, än osäkert kringfarande från golv till tak, från hörn till hörn.

"Var och en efter sin art", tänkte den anklagade. "Med domare och allmänna åklagare förhåller det sig så, att man med dem måste tala en särskild sorts sanning, därför att den verkliga sanningen inte kan nå fram till deras hjärtan, utan måste förtolkas."

Samtidigt som han låg och klagade för sig, att han inte alls hade begått något mord, såg han sig själv, hungrande och frysan, klädd i eländiga luffarpaltor, komma in sent en vinterkväll i ett ensligt beläget torp, undangömt mellan en hop steniga och ofruktbara bergkullar. Dörren hade av våda stått ostängd, och han mindes hur förfärat det gamla folket, som hade suttit vid ett bord under fönstret, hade blickat upp, då han steg in, och hur bråttom de hade haft att skjuta igen bordslådan. Han talade vänligt till dem, satt med dem vid brasan och värmdes sig, åt deras mat utan att visa någon ängslan, men kände hela tiden på sig, att de var missnöjda med att han var där och att de önskade honom tusen mil borta.

"När man är en frigiven straffånge, som har varit insatt på livstid, fast man genom ett utmärkt uppförande har fått straffet förkortat till endast tjugu år", tänkte den anklagade och var nu åter inne i det anförande, som han denna dag hade tillåtit sig att hålla inför rätten, "så ligger det nära till hands att bli misstänkt. Man kan inte begära bättre. Man skulle själv göra samma misstag."

Samtidigt såg han för sin inre syn mycket tydligt hur han och de båda gamla gick och lade sig i var sitt hörn av

stugan, de i sin säng och han på golvet på en halmdrass. Elden brann ännu på härden, sedan de hade lagt sig, och han såg de två vita huvudena vila bredvid varandra. Själv låg han hårt och obekvämt, han frös och kände sig olustig, och framför allt förargade det honom, att de där gamla nu låg och missunnade honom natthärbärgen. Yxan, med vilken gubben hade hackat av några kvistar för att stoppa under grötgrytan, låg kvar på huggkubben. Han undrade om den med avsikt var lämnad så, att bladet skulle ligga och blänka i eldskenet. För att vara lätt synlig och lätt till hands?

Han började bli sömning, men var rädd för att somna in. När han väl sov, kunde ju de två andra ta sig till vad som helst med honom. Gubben var rätt kry trots sina sjuttio år. Och de var två emot en.

— Det borde vara så, att den, som har tjugu års straffarbete bakom sig, bleve mindre utsatt för misstankar än andra, som inte vet vad det vill säga att sitta inne, mumlade den anklagade och påminde sig återigen några av de förmanande och tillrättavisande ord, som han under förmiddagens rannsaking hade riktat till den unga domaren, som ledde förhöret. Men man vet ju, att det inte anses så, åtminstone handlas det inte efter den regeln.

Samtidigt som han påminde sig dessa vackra ord, såg sig den anklagade ligga på golvet i torpstugan och anstränga sig för att lyssna till det gamla parets viskningar. Det var något, som gubben yrkade på, men gumman höll emot. "Låt honom bara somna in först!" hörde han henne säga. Vandringsmannen på den hårda halmbädden kände sig alltmer otrevlig till mods. Det var tydligt, att de gamla hade pengar hemma och att de fruktade, att han skulle stjäla dem. Det är otroligt så många faror en stackars vägförande kan råka ut för.

Han förställde sig, låtsade, att han sov, och snarkade ljudligt för att få se vad de skulle ta sig till. Det blev inte annat, än att gumman läste högt en aftonbön. Han tyckte, att det var höjden av förställning, han, som visste vad de hade i sinnet. Han, som såg hur yxbladet låg och blänkte i

skenet av de sista eldbränderna, färdigt och till reds. Han, som förstod, att de bara ville söva hans vaksamhet till ro.

"Men", tänkte den anklagade, "det där är sådant, som man aldrig kan få en domare att begripa. Han vill aldrig höra talas om nödvärn, framför allt inte, när det är fråga om en fattig vandrare, som kommer skyddslös och vapenlös in i en främmande stuga. Men vad mig beträffar, kallar jag inte sådant för mord. Om jag inte hade gått opp och knackat in skallen på dem, så hade de gjort detsamma med mig. Jag tror inte, att de verkligen hade somnat in, fastän de låg stilla och inte rörde sig. De bara låtsades. Om jag hade låtit lura mig att somna in på fulla allvaret, så skulle man ha fått se hur det hade gått. Vips hade de varit uppe ur sängen och i färd med yxan. Och ingen konst att gräva ner ett lik och gömma det i en sådan vildmark. Det är nästan inte rätt att utsätta människor för sådana frestelser."

För varje gång den anklagade på detta sätt gick igenom mordnattens händelser, blev han alltmer övertygad om att han endast hade begått ett nöddröp.

Han hade inte väntat till en början, att han alls skulle bli häktad. Dels var torpet, där de två gamla låg och sov med var sitt yxhugg i pannan, beläget långt från allfarväg, och han kunde hoppas, att ingenting skulle bli upptäckt, förrän han hade hunnit sätta sig i säkerhet. Dels kände han sig hela tiden så oskyldig, att han tyckte, att han borde skyddas av den högre rättvisan. Ty den högre rättvisan var av annat slag än den lägre, jordiska. Den förstod, när en stackare var i nödläge. Den högre rättvisan kunde man, så att säga, tala förstånd med.

Vad den högre rättvisan kunde ha att invända mot honom, det var — det erkände han villigt — ett par små nödlögner, som han hade tillåtit sig under rannsakingen, angående de ställen, där han hade uppehållit sig mordnatten och dagarna efter mordet. Men så samvetsgrann han än ville vara, och så mycket han älskade rättfärdigheten, så ansåg han, att dylikt var ursäktligt i hans fall. För när man, emot all rättvisa och billighet, hade blivit häktad bara av det skälet, att man hade varit straffad förut, samt kanske också något lite därför,

att man hade befunnits vara i besittning av de mördades sparbanksbok, så hade man blivit tvingad att vika av en smula från sanningen. Man hade också måst förklara, att man hade stulit boken ur fickan på en medpassagerare på järnvägen. Man hade inte försökt säga, att man hade bekommit den på ärligt sätt, utan erkänt, att den var stulen. Och var medpassageraren hade fått sparbanksboken ifrån, det visste man naturligtvis inte. Det var för mycket begärt, att man skulle hå reda på hans vägar och utvägar.

Den anklagade gjorde om detta sitt resonemang gång på gång, och för varje gång kände han sig allt mer och mer skuldlos. Om en stund, då dörren till rannsakningshäktet öppnades och notarien, som hade lett förmiddagens undersökning, trädde in till honom, åtföljd av fänggevaldigern, som var nerskickad från länshäktet, och av en ung man, som var klädd som någon sorts bättre arbetare, var han fullt och fast övertygad därom, att han endast genom en synnerlig nåd hade undgått att bli lönnmördad.

Fången reste sig genast från britsen och intog en hövligt avvaktande hållning. Såsom han hade lovat fängelseprästen, ville han alltid iaktta ett gott uppförande och visa, att han inte endast var en vän av rättfärdigheten utan också av dess tjänare.

— Jag vill tala om för Lamprecht, sade den unga domaren, att i morgon faller domen i ert mål. Och jag vill ännu en gång uppmana er att innan dess genom uppriktig ånger och bekännelse lätta ert samvete och vinna ett mildare straff.

Den anklagade mötte domarens uppmaning med en energisk skakning på huvudet. För övrigt upptog han den med förstående och överseende.

— Jag fattar ju visst, att notarien befinner sig i en svår belägenhet, sade han. Jag har själv lärt mig att älska rättfärdigheten, som är grundvalen för oss alla, den, som vi har att lita till. Och jag fattar, att man har sina betänkligheter. Man vill varken fälla en oskyldig eller ge fri en brottsling.

Under det att han sade detta, märkte den anklagade, att domaren ett par gånger gjorde en rörelse med handen för att avbryta, men han låtsade inte om det. När man har suttit

på tukthus i tjugu år, har man samlat in en smula erfarenhet och kan ha en del saker att säga, som kan vara nyttiga att höra för en notarie, som måhända sitter sitt första ting.

Man lät honom tala till punkt. Därefter fortsatte domaren fullkomligt oberörd:

— Lamprecht har stor svårighet att lämna klara och tydliga svar. Därför har jag här satt opp trenne punkter, som ni har att svara på. Notarien tog fram ett papper, som han, under det att han läste upp innehållet, höll fram för den anklagade.

”Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han mördat torparen Jonas Mikaelsson med ett yxhugg natten till den trettonde februari 1909?

Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han mördat torparhustrun Brita Gustava Mikaelsson med ett yxhugg natten till den trettonde februari 1909?

Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han visste, att de båda makarna innehade en sparbanksbok med insatta tvåhundra kronor och att det var för att bemäktiga sig denna, som han har begått mordet?”

Notarien lade papperet ifrån sig på bordet.

— Lamprecht har nu att begrunda detta, sade han. Lamprecht vet själv, att ni inga utsikter har att bli frikänd, men en frivillig bekännelse kan medföra lindring i domen. Här ligger nu papperet, och jag ska säga till om att bläck och penna tas in till Lamprecht.

Den anklagade hade blivit djupt förolämpad av domarens kritik över hans sätt att uttrycka sig och hade helt och hållet förlorat sitt goda humör. Hans blick hade blivit stirrande och tom.

— Lamprecht har förstått vad jag har sagt? sade domaren. Lamprecht har uppfattat, att det är tre frågor, som Lamprecht ska besvara, och att bläck och penna ligger till reds här på bordet?

Den anklagade drog in luft i lungorna. Han var så förolämpad, att han inte längre gitte bibehålla sitt goda sätt. Han spottade på papperet. Därefter gick han tillbaka till britsen, kastade sig ner på den och slöt ögonen.

— Ett nytt papper ska genast bli intaget till Lamprecht, sade domaren med samma lugn, som han hade visat hela tiden. Lamprecht har nu en timme på sig. Så länge stannar jag här i tingshuset för att vänta på svar. Lamprecht tycker om uppskov och undanflykter. Det är min mening att visa Lamprecht, att tiden för sådant nu är förbi.

Den anklagade svarade endast med en svordom.

Strax därpå hörde han dörren öppnas och antog, att de besökande hade lämnat rannsakningshäktet. Han gjorde sig inte besvär med att öppna ögonen och se efter.

Han kände på sig, att han hade utgått som segrare ur ordskiftet. "Den där pojken vågar inte utsäga en fällande dom", tänkte han. "Inte mot mitt bestämda nekande. Vad hans papper angår, så behöver jag inte svara på det. Vad skulle det tjäna till?"

Där han låg utsträckt på britsen, såg han samma syner som förut, förde samma resonemang med domare och åklagare, blev för varje minut mer och mer övertygad om sin absoluta oskuld, kände sig fullkomligt viss om att de gamla i torpet hade brukat lägga försåt för ensamma vandrare, att de hade flera än en vägfarande på sitt samvete.

På samma gång fann han det tilltalande, att domaren hade besökt honom för att övertala honom att bekänna. Det vittnade om att man ansåg honom för en betydande och farlig person, som man inte gärna ville släppa lös ur fängelset.

"Se där!" sade han inom sig och bröstate sig. "Nu vet man alltså hur man har det ställt. Människor sitter runtom i landet och är ängsliga för att mördaren inte ska kunna fällas. Man såg nog vilken trängsel det var i tingshuset på förmiddagen. Man förstår vad tidningarna ska vara ivriga. Man förstår vad domaren ska vara oviss. Ja, man förstår mycket väl vad det där vill säga. Man vill gärna fälla, men man har inte tillräckliga bevis. Man vill framlocka en beaktelse för att kunna fälla. Man vet, att man inte kan fälla en anklagad mot hans enständiga nekande, när man inte har bevis."

Han kände sig så trygg, att han började vissla.

Kanske att det, när allt kom omkring, skulle visa sig, att denna svåra prövning inte hade varit alldeles utan gagn. "Hädanefter", tänkte han, "ifall man kommer gående till en enslig stuga, ska det inte bli fråga om att hålla till godo med kall potatis och lite grötskovor från grytbotten. Hädanefter ska man bara behöva säga sitt namn, Julius Martin Lamprecht, för att folk ska veta vad de har att rätta sig efter. Det ska komma både pannor och grytor på spisen och allt gott, som finns i huset, ska bli uppdukade. Hädanefter ska det inte bli tal om att ligga på en halmmadrass på golvet. Det ska bli gästen, vandringsmannen, som vräker sig i sängen, och värdfolket får lägga sig på golvet, i uthuset, var de har lust."

Åter blev den anklagade störd i sin tankegång. Han hörde hur en mild och ödmjuk stämman yttrade tätt bredvid honom: — Nu är fem minuter gångna av den utfästa tiden.

Han slog upp ögonen. Den arbetsklädda mannen, som hade följt domhavanden in i cellen, stod bredvid honom. Han höll sin klocka i handen och pekade på den med fingret, medan han talade.

— Vad gör ni här? Vad är ni för en? röt den anklagade till, obehagligt överraskad av att inte vara ensam. Han mätte då väl i all världen inte ha talat högt för sig själv?

— Å, jag är just ingen alls, sade den arbetsklädde. Jag heter Sven Elversson och är son till Joel Elversson ifrån Grimön. Men det föll mig in, att ni skulle kunna ligga och bli borta i era tankar eller somna, så att ni försummade att bekänna, innan tiden var förliden, så jag bad domhavanden att få stanna här inne och språka med er.

Julius Martin Lamprecht fann inte mannen obehaglig. Det var något ytterligt ödmjukt i hans leende, i hans tonfall, i hans hållning. Själva sättet, varpå hans hår var benat och kammat, antydde ödmjukhet. Frånvaron av mustascher och skägg antydde ödmjukhet. Allt, vad som hette egenkärlek, självkänsla, egenrättfärdighet, var utplånat hos denna människa. "Det är en sådan där, som går omkring och menar väl", tänkte den anklagade. "Nå, mig ska han inte komma någon väg med."

— Om ni bara en minut tror, att jag ska teckna ett ord på det där papperet! utbrast han.

— Å, säg inte nej strax från början i alla fall! sade Sven Elversson och såg så gott och vänligt och ödmjukt på den anklagade. Ni förstår nog det, ni, som har varit inför rätta förut, att det inte blir någon dom fälld över er här vid häradsrätten mot ert nekande, utan ni blir frikänd för mordet av brist på bevis. Men innan ni beslutar er, så vill jag tala om för er, att det är några personer här, som åtar sig att ställa femtusen kronor till ert förfogande, ifall ni skulle bekväma er att bekänna. Det finns anledning att tro, att ni skulle sätta värde på att komma i besittning av femtusen kronor, fast ni naturligtvis inte själv kan komma att förbruka dem.

Den anklagade kände en darrning flyga genom kroppen från hälen och ända upp till nacken. Samtidigt kunde han inte låta bli att göra en grimas. Men han övervann genast dessa tecken till svaghet.

— Vad tusan är det ni säger? bröt han ut.

— Jo, svarade Sven Elversson, det är sanning, att vi vill ge er den där summan, ifall ni bekänner. Ni förstår, att det är av stor vikt för oss andra, att ni bekänner. Alla människor här i trakten, ja, jag kan säga alla människor i hela Sverige är uppskrämda. Och vi är allesammans eniga om att vi inte vill, att ni ska få gå lös på landsvägen och ta natthärbärge hos ensamma människor. Nej, vi vill inte det. Det är en för stor frestelse för er. Vi vill ha en sådan karl som ni instängd på livstid. Vi vill er inte något ont annars, vi vill inte skada er varken till liv eller lem, vi vill bara ha er instängd. Jag och flera med mig har stått och hört på er under förhören. Ni är inte precis någon dålig människa, men ni gör er inbillningar, ni är lättskrämd, ni tror, att alla människor är farliga för er. Och om ni tänker rätt efter, så har ni det bäst, när ni sitter instängd. Då är ni i fred och behöver inte oroa er för er säkerhet. Så att jag tror, att det vore till gagn både för er och alla andra, om ni ville ta emot de femtusen kronorna och avge en frivillig bekännelse.

— Om det så vore hundratusen! sade den anklagade.

Sven Elversson hade medan han talade, kommit den anklagade allt närmare och satte sig nu ner på britsen bredvid honom.

— Säg inte det! sade Sven Elversson, lade sin hand på hans rockärm och strök vänligt ner över den. Säg inte, att ni inte tycker, att femtusen kronor är en vacker summa och att det är en fullt tillräcklig summa för det, som ni ska ha den till! Mer skulle inte vara bra att få för den, som ska ha pengarna, mindre skulle inte heller vara bra. Femtusen är jämnt lagom.

— Jag kan inte begripa mig på er, sade den anklagade. Vad tror ni att jag ska ha pengarna till? Vem menar ni att jag ska ge dem till?

— Tack för den frågan! sade Sven Elversson. Just detta var det, som jag ville tala med er om. Det har stått mycket om er i tidningarna den sista tiden, som ni nog kan förstå, och bland annat har där talats om att vart ni kommer, brukar ni fråga efter er dotter. Ni lär ha varit gift, innan ni begick ert första mord för en tjugutvå år sedan, och då ni blev lösgiven, försökte ni strax att få reda på er hustru, men hon var död. Ni hade också en dotter, som nu borde vara några och tjugu år, och man vet inte annat, än att hon är vid liv, men ingen kunde säga er vart hon hade tagit vägen. Och så har ni gått land och rike runt för att söka reda på henne. Så snart ni kom in i ett hus, frågade ni om man där kände till någon, som hette Julia Lamprecht. Och jag, tillade Sven Elversson med ett litet försagt tonfall, jag har just tyckt, att detta var något tilltalande. Det fanns väl något gott hos er, tänkte jag, eftersom ni frågade efter er dotter.

— Men vad i Herrans namn, frågade den anklagade, har jag med er att göra? Varför sitter ni här, och varför talar ni med mig? Kan ni aldrig tala om vad ni vill mig?

— Tack än en gång! sade Sven Elversson med sin lenaste röst, liksom rädd att väcka den anklagades misshag. Det där är frågor, som jag så gärna vill komma i tillfälle att svara på. Jag bor, som sagt, borta på Grimön, och den ligger långt ut till havs, så jag borde inte behöva bekymra mig

om er, för ni vandrar väl bara omkring på landbacken. Men jag har en mor, som är sanndrömd, och på morgonen den trettonde februari i vintras så bad hon mig, att jag skulle fara in till fastlandet och se efter hur det stod till med ett par gamla släktingar till oss, som bodde i en liten stuga inne bland kullarna, långt från landsväg och grannar. Hon hade drömt så, att hon tyckte, att det var bäst, att någon såg efter hur det stod till med dem. Och jag gjorde, som hon bad mig. Och på det sättet blev jag den förste, som fick se vad ni hade haft för er på natten. Och jag kan inte neka till att det var en svår syn, och alltsedan dess har jag önskat, att det skulle bli så, att ni inte finge gå fri mer. Och fördenskull har jag satt i gång med den här insamlingen av pengar. Jag vill er ju inte något ont, förstår ni. Det har jag redan sagt er. Jag vill bara ha er insatt igen på livstid.

På samma gång han sade detta, flyttade han sig längre upp på britsen och strök vänligt med handen över rockärmen. Han ville tydligen inte, att Julius Martin skulle få intryck av någon personlig motvilja från hans sida. Om han hade varit ett lejon, som av våda kommit ut ur sin bur, skulle hans vårdare på samma sätt ha lockat honom tillbaka in mellan gallren.

Det vore orätt att säga, att den anklagade inte betraktade honom med oro. Alla människor oroade honom, domare, fjärdingsman, fångevaldiger, länsman och vittnen, men han kunde inte hjälpa, att Sven Elversson föreföll honom rätt ofarlig, ja, till och med litet narraktig. — "Det är en sådan där, som går omkring och menar väl", upprepade han för sig själv. "Det är en människovän."

— Nu tror jag, att jag förstår en del, sade den anklagade. När ni fick veta, att jag gick och sökte efter min dotter, så tänkte ni, att ni kunde använda henne som lockbete för att få en stackare fast igen.

Han skrattade Sven Elversson mitt upp i ansiktet. Lejonet ville behålla sin frihet, det brydde sig inte om det lilla utlagda köttstycket.

— Tack! sade Sven Elversson med sitt mest ödmjuka

leende. De orden förde mig just fram till vad jag ville säga. Se, jag hade att ställa med ett bygge förra sommaren i den här trakten. Inte för egen del, förstår ni, utan för andras. Och jag beställde sten från ett stenbrott, som ligger strax ovanför Knapefjords fiskläge, där vi nu befinner oss, och därvid kom jag lite i beröring med folket, som arbetade där. Och bland dem levde en ung kvinna, som hette Julia Lamprecht. Det var ju ett ovanligt namn, och så snart som jag läste ert namn i tidningen, kom jag att tänka på henne.

Den anklagade reste sig. Han kände åter en darrning, som gick från hälen upp igenom ryggraden. Ansiktet ryckte, ögonen blinkade. Det var klart, att något inom honom kom i uppror, så snart det blev fråga om dottern, fastän han hittills hade gått och sökt henne inte så mycket av någon varm längtan, utan därför att han hade hoppats, att hon kanske hade det bra och kunde bjuda honom ett hem.

Han knuffade undan Sven Elversson utan minsta hänsyn och ställde sig mitt i rummet.

— Är hon här? sade han. Jag vill se henne.

Han talade som en man, som inte ett ögonblick tvivlar på att hans befallningar ska åtlydas, men Sven Elversson vågade motsäga honom.

— Ni ska få se henne. Ni ska få sitta och språka med henne, sade han ödmjukt och vänligt, men inte utan fasthet, såsom ni nu språkar med mig. Det är bara en sak, som ni först måste göra. Ni måste teckna svaren på det där papperet. Ja, ni tycker väl, att vi är elaka, som skiljer far och dotter, men vi måste först ha det där papperet undertecknat.

Den anklagade blev röd av vrede. Han var inte van att bli nekad någon oskyldig önskan. Alltsedan han hade blivit häktad, hade man behandlat honom med största hänsyn för att hålla honom i gott humör, för att liksom komma honom att trivas i sin bur och avlägga den bekännelse, som skulle få honom att alltid förbli där. Han hade lust att kasta sig över Sven Elversson och tukta upp honom, men han lade band på sig. Han slängde sig ner på magen på britsen, så att ansiktet låg neråtvänt och inte syntes. Han kände, att det alltjämt ryckte i dragen. Han visste inte själv varav detta

kom sig, men han trodde, att det var klokast att dölja sin rörelse.

— Jag är tacksam, jag är mycket tacksam för att ni betänker er, sade gästen. Ni ska veta, att Julia Lamprecht har det inte så särdeles bra. Hon förlorade ju sin mor tidigt. Man kan nästan säga, att hon har vuxit opp på gatan. Hit kom hon i sällskap med en stenarbetare. De var inte gifta, men det är inte så särdeles vanligt bland stenarbetare, att man gifter sig, så att det var det ingen, som fäste sig vid. Och Julia är snäll. Det finns många, som är sämre än hon. Men för ett par dar sen, då mannen fick höra, att hon var er dotter, gick han ifrån henne. Han kände avsmak för henne, sa han, och nu står hon ensam. Hon är vacker, lik er, med ljust hår, och det blir väl någon annan, som tar hand om henne, men det blir ingenting riktigt. Hade hon däremot så mycket som femtusen kronor, så kunde hon köpa sig en trevlig liten stuga och bli ordentligt gift. Femtusen vore just lagom. Mer vore inte bra, mindre vore inte bra. Ja, nu vet ni hur vi har tänkt oss saken. Så snart ni har svarat på frågorna, så kan ni få träffa Julia och lägga de femtusen i hennes händer. Det vore vackert. Det skulle komma henne att förstå, att hon hade en far. Hon skulle förstå, att vad ni än hade gjort, så hade ni ändå hjärta för henne.

Den anklagade svarade inte på länge. Han kastade sig fram och tillbaka på britsen och vändades. Det var verkligen något inom honom, som ropade efter dottern. Hon var ljus, hon var vacker och lik honom. Och hon satt kanske här utanför i gången och väntade.

Plötsligen satte han sig upp, strök luggen ur pannan och såg fast på Sven Elversson.

— Kan ni säga mig varför jag skulle skriva på papperet? Jag blir ju frikänd i morgon.

— Ja visst, det är troligt, att ni blir frikänd för mordet, sade gästen, men så är det det där lilla med sparbanksboken. Och i alla händelser blir ni inte lösgiven genast. Det dröjer kanske något år, innan saken har gått igenom alla instanser och ni kommer på fri fot. Det dröjer kanske än

längre. Och vad är Julia då? Hon kan vara alldeles för-
störd. Det är inte så lätt att vara er dotter. Jag är rädd för
att hon kan komma att gå ur hand i hand. Femtusen nu,
det vore en hjälp för henne. Ge henne dem nu, och ni hade
något att tänka på, som kunde göra er glad under hela ert
liv! Då hade ni gjort något för att försona det, som vilar
på er. Ni skulle bli omtalad med beröm i tidningarna.

Den anklagade reste på sig.

— Tyst! röt han och stampade i golvet. Ni pratar så, att
det går runt i huvudet på mig.

Hans gäst teg ögonblickligen.

Den anklagade stod och rannsokade sin själ. Han letade
efter den kärlek till dottern, som man trodde skulle finnas
där. Man ville föra honom i ledband genom denna hans
kärlek till dottern. Man begärde, att han skulle offra hela
sitt återstående liv av kärlek till dottern. Han, som ingenting
annat ägde än sin frihet, skulle för alltid offra den för
dotterns välfärd! För sin kärlek! Men fanns det verkligen
någon kärlek hos honom? Nu, när han stod och letade,
kunde han ingen finna. Ja, något kanske, men så obetydligt.
Offra, offra! Det är inte så lätt att offra. Den här prat-
makaren framför honom ville ha honom instängd och oskad-
liggjord, men skulle *han* kunna offra något för den saken?

— Jag ska göra som ni vill, sade den anklagade. Jag
ska svara på de tre frågorna. Men det får bli på ett villkor.
Det är ju gott och väl, att Julia får pengar. Men blir hon
hjälpd med pengar? Vad som skulle hjälpa Julia, det vore
att få en bra man. Om ni vill lova mig, att ni gifter er med
Julia, så ska jag skriva på papperet.

Sven Elversson såg verkligen bestört ut.

— Det hade jag inte väntat mig, sade han helt lågt.

— Jag frågar om ni vill gifta er med min dotter, sade
den anklagade hånfullt. Vad svarar ni på det? Ni ber mig,
att jag ska göra mig olycklig för hennes skull, men själv
vill ni ingenting göra.

— Men hon är er dotter. Det är ni, som har satt henne
till världen, värjde sig Sven Elversson. Jag har nätt och
jämnt växlat ett par ord med henne.

— Ja, då blir det heller ingenting av med att svara på de tre frågorna, förklarade den anklagade. Det är något särskilt med er. Jag ville gärna ha er till min måg. Han skrattade stormande.

Sven Elversson lade handen över ögonen. Han drog några tunga andetag. "Jag förstår", tänkte han. "Den, som vill ha makt över andra, måste jämt vara beredd att korsfästa sig själv. Det går inte med mindre."

Han betraktade mannen framför sig länge och forskande. "Han vill komma undan", tänkte han. "Han vill ha mig att skylla på. Han är viss på att jag ska säga nej. Men jag säger inte nej. Jag har fått honom in i ett hörn, och jag ska fånga honom."

— Det ska få bli som ni vill, sade han kort. Om er dotter går in på det, ska hon få mig. Bara skriv!

Den anklagade tvekade.

— Jag får tacka på Julias vägnar, sade han. Men hur ska jag veta, att ni håller ord?

— Just det, ja, sade Sven Elversson. Det är en fråga, som jag väntade mig och som jag är glad åt. Om ni tänker rätt på saken, så vet ni nog, att på ett sådant här ställe finns det öron i väggarna. Det finns vittnen till att jag har lovat göra Julia Lamprecht till min hustru, om hon vill ha mig. Jag kan inte komma undan. För så vitt jag är en hederlig karl, kan jag inte komma undan. Sätt er här vid bordet, och skriv!

Den anklagade satte sig verkligen på stolen vid bordet. Han fattade pennan, doppade den i bläckhornet och våndades.

Under det att han satt med pennan i handen, sökte han återigen efter den där kärleken till dottern. Den hade kanske funnits i hans själ, när han hade hoppats på att få ett hem hos henne, men nu, då det begärdes av honom, att han skulle offra friheten för hennes skull, fanns den där inte.

Han skrev med pennan rätt upp och ner. Han skrev med pennan på sned. Han doppade gång på gång, stänkte bläck omkring sig och blev äntligen färdig.

— Jag lovade er aldrig något annat, än att jag skulle

svara på frågorna, sade han och lämnade papperet till Sven Elversson.

Och Sven Elversson läste och såg, att domarens tre frågor var besvarade med tre krokiga och vinglande nej. Under stod namnet Julius Martin Lamprecht och sist en hel mening: "Jag skulle betjäna om jag var skyldig men det är jag inte."

— Ja, det här får ni inte de femtusen kronorna för, sade Sven Elversson helt stillsamt.

— Nej, det vet jag, sade den anklagade, men jag får Julia gift med er. Er har jag aldrig lovat annat, än att jag skulle svara på frågorna, om ni gifte er med min dotter. Och det har jag gjort. Jag går fri själv, och jag har skaffat Julia en god man.

Han stod full av segerstolthet och bröstade sig.

Sven Elversson blev röd av vrede. Hans ödmjukhet lämnade honom. Han började behandla den anklagade med mindre artighet än förut.

Han böjde sig än en gång ner över papperet och synade det.

— Ja, det var detta jag kunde tro, sade han. Jag borde ha vetat vilken usling ni var. Jag hade ju sett hur ni hade ställt till de döda. Varför skulle ni sticka ut ögonen på dem? frågade han häftigt.

— Stack jag ut ögonen på dem? ropade den anklagade. Det är inte sant. Det har en annan gjort. När jag gick ifrån dem . . .

Han tystnade, bet sig i tungan och vacklade dödsblek bort mot cellväggen.

— Tack ska ni ha! sade Sven Elversson torrt. Jag visste nog hur jag skulle få bukt med er. Men jag väntade i det längsta. Jag ville ge er bättre villkor.

I nästa ögonblick låg mördaren på knä framför honom.

— Jag har ingenting sagt, jag har ingenting sagt, jämrade han sig. Låt det vara osagt! Ni narrade mig ju.

Han var en eländig, jämmerlig hög av ånger och förkrosselse. Hela hans rustning av viktighet och inbillningar, alla hans undflykter och ursäkter var ryckta ifrån honom.

— Ni vet, att här finns vittnen, sade Sven Elversson. Jag varnade er ju.

— Låt mig skriva en gång till! Ge mig ett nytt papper! Jag ska bekänna. Ni ska få höra alltsammans. Jag vill hjälpa Julia.

Sven Elversson höjde rösten en smula.

— Jag river sönder det här papperet, sade han. Vi ska snart ha ett nytt här. Om det nya blir ordentligt besvarat och undertecknat, så antar jag, att väggarna inte har hört något om detta första. Vi tar nu om från den stunden, då ni satte er ner och skrev. Timmen är inte utlupen. Julius Martin Lamprecht, ni har ännu tid på er för att avlägga en frivillig bekännelse.

*

Mördaren satt en stund senare i rannsaktionshäktet på en stol mittframför domaren. Hans utseende var förändrat, han hade något över sig av grundligt tvättad och badad människa, fastän ingen yttre rengöringsåtgärd med honom hade blivit vidtagen. Men han hade bekänt. Inte bara på papperet hade han med ja besvarat de två första punkterna och med nej den sista, utan han hade också avlagt en fullständig och öppen bekännelse. Han var nu till ytterlighet utmattad, man hade måst ställa fram en stol åt honom, för att han inte skulle sjunka till golvet. Men på samma gång såg han lycklig och tillfredsställd ut. Han bar i denna stund inte agg till någon människa. Han var renad, frigjord från synd. Han hade inte känt sig så väl till mods sedan sin första nattvardsgång.

Inte endast domaren befann sig i cellen utan också fångevaldigern, länsmannen, häradstjänaren, Sven Elversson och Julia Lamprecht. Fången älskade dem alla och allra mest sin dotter, till vilken han för några ögonblick sedan hade överlämnat femtusen kronor. Han beundrade hennes utseende. Hon var vacker, ljus, med krusigt hår, och hon hade ett stillsamt och blygsamt sätt. Han hade inte ännu fått tala med henne ensam, men enligt löfte av domhavanden skulle hon få sitta inne hos honom i cellen, så länge han önskade.

Ibland vände mördaren sina blickar till den man, som hade tvingat honom till bekännelse, och han måste erkänna, att denne man ingav honom medlidande.

Bara vid att se på honom, där han stod vid cellväggen sammansjunken och med ögonen riktade mot golvet, med pannan dystert hopdragen, kunde man känna medlidande med honom. Mördaren tyckte sig förstå honom bättre än någon annan. Han, mördaren, kunde bekänna sin synd och avtjäna den, men denne man kunde aldrig avplåna den skamfläck, som klubbade vid honom.

Mördaren hade sett, att domaren och alla de övriga rättvisans tjänare hade skakat hand med Sven Elversson och tackat honom. Domaren särskilt hade visat sig varmt tacksam. Han hade varit glad, därför att han nu inte behövde avkunna dom utan att vara säker på sin sak.

Men Sven Elversson hade sett lika dyster och ödmjuk ut. Ödmjukheten hade bara tilltagit. Han såg ut, som om han inte kunde tåla sig själv.

När Julia Lamprecht hade blivit införd i cellen och de femtusen hade överlämnats till henne, hade denne Sven Elversson stigit fram och erkänt, att han hade lovat den häktade att göra hans dotter ett giftermålsanbud. Men dottern Julia Lamprecht hade sagt rakt nej. Inte med den mannen. Och med tydliga ord hade hon sagt honom vad han var för en.

Sven Elversson hade upptagit detta nekande mycket illa. Det såg ut att ha förkrossat honom. Han hade dragit sig tillbaka utan ett ord, vacklat bort till cellväggen och blivit stående där. Den häktade kände, att han hade fått hämnd.

Hans dotter, som han inte hade sett förrän i dag, hade hämnats på den, som hade besegrat honom. Han kände, att de var av ett blod, och han älskade henne.

Inte för att han ångrade sin bekännelse. Han kände sig lätt, ren, lycklig, aktad, nästan som en fullkomligt hederlig människa. Och han hade fått se sin dotter, som han hela livet igenom skulle komma att älska och som evigt skulle komma att älska honom, därför att han för henne hade uppoffrat sin frihet.

Den verkliga bekännelsen hoppade mördaren över i sina tankar. Han utplånade den ur sitt minne. Han var en man, som hade behov av att se sig själv i en vacker dager. Han gjorde redan upp en skön, rörande historia om hur han endast för denna dotters skull hade bekämt och anropat Guds och människors förlåtelse. Så länge som han levde, skulle han komma att dikta på denna historia, och han skulle tro på den, och den skulle uppehålla hans självaaktning under de svåra och långa år, som väntade honom.

L O T T A H E D M A N .

På tåget, som en dag i slutet av september år 1915 rullade från Norrland ner mot de sydligare delarna av landet, satt i en tredjeklasskupé en ung kvinna, mycket ärbart och enkelt klädd i en svart klänning och en nära nog osmyckad svart hatt, och talade med de medresande. Hon höjde gärna rösten, och som denna av naturen var litet skrikig, hördes hon genom hela kupén. Man fick mycket snart klart för sig, att detta var hennes första järnvägsresa. Och detta underbara att komma ut i världen och råka främmande, vänliga människor tycktes ha försatt henne i en sorts extas. Allt detta, som under år av instängdhet hade legat bundet, bröt sig fram. Hon talade oupphörligen och hela tiden om sig själv. Hon ville inte försumma tillfället att låta folk veta vem hon var och vilket märkligt budskap hon hade att framföra.

— Och jag är en, som ingenting har studerat utom allenast bibeln, sade hon. Mitt huvud är inte tungt av vetande. Det är inte förvirrat av irrläror. Jag är som det oskrivna papperet. Jag är som det vita bladet, där Gud själv skriver ner sina tankar. Och jag är född långt oppe i Lappland, och jag bor i ett municipalsamhälle, och jag går var dag och arbetar på en lädfabrik, och jag är ensam och fattig och har varken man eller barn. Och ingen bland människor frågar efter om jag lever eller dör, och ingen kommer och ser om mig, när jag är sjuk, och ingen finns det där hemma, som jag kan tala med om det, som är viktigt för mig. Och jag förstår, att folk gör narr av mig på min rygg, och jag börjar på att bli skygg för att visa mig ibland människor.

En vänlig fru mittemot henne, som först av alla hade givit sig i samspråk med henne och lockat henne att tala, lade lugnande sin hand på hennes knä, men hon fortsatte, liksom driven av ett oemotståndligt inre tvång.

— Och i alla mina dagar har döden varit efter mig som en rasande ulv. Hans anslag mot mig har varit mångfaldiga. Han ville åt mig, innan jag hade lämnat moderlivet. Han sände ut en vansinnig, som skrämde min mor, så att jag kom till världen för tidigt och övermåttan eländig. Och en gång ville han dränka mig under badning, och en gång lät han ett träd i skogen störta ner över mig, och en gång lät han en orm stinga mig i foten, medan jag sökte efter bär, och en gång kastade han ner mig från en byggnadsställning. Och med sjukdom har han plågat mig alldeles utan gräns.

Det var nu inte bara den vänliga frun, som hörde på henne. En bondhustru och hennes man, som satt i samma avdelning, följde med stor uppmärksamhet varje ord. Tonfallet och ordavalet påminde dem om föredrag från något missionshus, och de antog ett nästan andäktigt utseende.

— Och i min ungdoms år sträckte jag upp mina armar till Gud, fortsatte den talande, som i själva verket inte kunde vara mer än en tjugusex eller på sin höjd tjugusju år gammal. Och jag frågade honom varför han gav döden rätt att förfölja mig med sår och slag och sjukdom, men nu i det sista har jag hållit upp att fråga. Jag förstår, att den lede härjaren traktade efter att slå mig, därför att genom mig ville Gud tala, genom min mun ville Gud tala och sätta en gräns för hans vildhet.

Hon drog andan ett ögonblick och såg sig omkring, men när hon inte märkte annat än vänlig uppmärksamhet och andakt hos de kringsittande, fortsatte hon:

— Och jag har undrat varför jag ska bo så högt oppåt norr, och varför jag alltid ska gå och trampa på samma bygata och aldrig få se något av denna världens härlighet. Varför har jag fått så lite förstånd till att ställa för mig, och varför kan jag inte finna något nöje i det, som alla andra förnöjes av? Varför kan förman i fabriken aldrig säga ett vänligt ord till mig, hur jag än bjuder till med mitt arbete? Varför ska jag ha så svårt att få mjölk, och varför ska jag bo i ett rum, som ingen annan vill hålla till godo med?

Men nu undrar jag inte mer, för jag vet, att det är Gud, som har gjort det så ödsligt och eländigt omkring mig. Jag får vara glad, att han inte skickar mig ut i granskogen eller på fjället, att han inte låter mig bo i en lappkåta och dra omkring med renar i obygd. Jag får vara glad, att han låter mig bo i ett samhälle, där det ändå finns människor.

Nu var det inte endast de tre närmaste, som följde med den unga kvinnans tal. Ett par av de längre bort sittande hade rest sig för att höra bättre.

— Vad säger hon? mumlade man. Vem är det, som skriker, så att det hörs genom hela vagnen? Är det någon, som hör till frälsningsarmén?

— För det är Gud, som vill ha mina tankar för sig ensam, fortfor den svartklädda. Han vill, att jag ska sitta i uträkningar, att jag ska uttyda Daniel och förklara Hesekiel och dra ut visdom ur Uppenbarelseboken. Och om kvällarna, när andra går till dans och till gille, då sitter Lotta Hedman vid sin bibel, då sitter hon och forskar efter Guds mening, då får hon klarhet i det, som ingen annan i hela världen vet reda i.

Det går ett sus av förundran genom hela järnvägsvagnen, och den unga kvinnan underlåter inte att märka det. Hon drives framåt av det uppseende hon väcker. Även om hon så önskade, skulle hon inte vara i stånd att sluta, innan hon hade fått tala till punkt. Hennes länge tillslutna läppar rör sig med eller mot hennes vilja.

— Och om vinternätterna, när klockan slår tolv och ett och hela Sverige har lagt sig till vila, och alla ljus är släckta, och det stora, vita landet ligger utsträckt i tyst sömn, då sitter jag i ett rum, som är så dåligt, att ingen annan vill bo där, och jag ser Guds finger peka på ord och tal i den heliga skrift. Och då blir det mig uppenbarat hur det ska gå med alla de andra, med alla dem, som ligger och sover i vinternatten. Det blir uppenbarat för mig, som är ringa och förkastad, men för ingen av de andra, för ingen av de stora och visa och världskloka.

Hennes röst höjde sig allt gällare. Den vänliga frun lade åter sin hand på hennes knä. En konduktör, som gjorde sin

vanliga rond genom vagnen, stannade för att höra efter om en av de resande hade fått ett plötsligt anfall av vansinne.

— Och allt det, som jag har sett och erfarit, det har jag skrivit ner med tydliga ord, och jag har förseglat brevet och skickat av det till konungen. Till det höga slottet i Stockholm gick brevet från den ringa fabriksarbeterskan i Stenbroträsk, från henne, som pojkar följer efter på gatan, som de hetsar, såsom vore de lapphundar ute på jakt efter den vilda varghonan.

Och jag har väntat på svar ifrån konungen under många dagar, men från konungen har intet svar kommit. Och jag har skrivit om mitt brev och skickat av det till tidningen, och tidningen har inte velat veta av mitt brev, utan har skickat mig det tillbaka.

Och jag har råkat i stor ångest, för mitt brev är av stor vikt. För jag vet när storkriget ska sluta, och jag vet, att efter det ska komma den stora naturförödelsen, och jag vet, att efter den stora naturförödelsen ska det komma det ljuvliga tusenårsriket. Och jag vet, att en tredjedel av alla människor ska omkomma i storkriget och att en tredjedel ska förgås i den stora naturförödelsen, men den sista tredjedelen ska leva kvar i Herrans tusenårsrike.

De med väldig kraft utslungade orden genomför många av de lyssnande som ett kallt stål. De kände en ilning utefter ryggraden av fasa. Ett par år förut skulle sådant underligt tal ha mötts av mycken begabbelse, men man levde uti världskrigets andra år. Man var bräddfull av förfäran och förväntan. Man satt ingen dag säker, man undrade vad ryssarna sysslade med där uppe åt Haparandahållet.

— Och om allt detta och mycket annat står det skrivet i mitt brev till konungen. Och jag skrev till honom och sade honom hur han skulle handla, för att han och alla svenskar skulle undgå den tillkommande vredens tid, och hur de ska få rätt att leva med i Guds tusenårsrike.

Men jag har bett Gud om hjälp och frågat honom hur mitt brev ska bli utsänt i världen, när ingen vill hjälpa mig. Och Gud har befallt mig och sagt mig vad jag har att göra, för det är en synd, som jag har begått, som måste sonas,

innan mitt brev får utgå och komma till människors känedom. Och det är för att gottgöra min synd, som jag nu är på väg söder ut.

Spänningen i kupén stod på sin höjdpunkt. Denna människa påstod, att hon visste vad alla ville veta: när kriget skulle ta ett slut. En röst långt borta ifrån hördes ställa en fråga till henne. "När ska kriget bli slut?" Många andra instämde. "När blir det slut? Vet ni det, så säg oss det!"

Det var upphörandet av de gräsliga farhågor, som vilade över mänskligheten, som man med ens tyckte ligga inom räckhåll. Man skulle kanske snart komma fram än en gång till en tid, då mördandet där borta i den stora världen skulle upphöra, då man åter skulle ha rätt att tänka på något annat än krig, då man inte dag och natt skulle förföljas av tanken på sörjande gamla kvinnor, på skräckslagna flyktingar, på försmäktande fångar.

Bönder tänkte på de dagar, då de skulle slippa att sända ut söner och drängar till neutralitetsvakten, småhandlare, som i början av kriget hade gjort glänsande affärer, men nu började hotas av varuknapphet, arbetare, som såg den kommande dyrtiden och livsmedelsbristen stå hotande framför sig, alla frågade med en mun:

— När slutar det? När ska det bli en ända på detta elände?

Sierskan från Stenbroträsk tycktes inte ha väntat sig denna verkan av sitt tal.

— Jag har skrivit det i mitt brev, ropade hon. Det ska bli bekantgjort, när jag har avplånat min synd och när Gud låter mitt brev komma ut i världen.

Ett stort avtagande i intresset förmärktes i järnvägsvagnen. Den där människan visste lika litet som alla andra. Man satte sig ner.

Slutet av hennes tal, de par ord hon härefter uttalade, åhördes knappast av någon mer än den vänliga frun, som hade börjat samtalet.

— Och jag har ingen annan tid att skriva än om natten, sade den unga arbeterskan, om natten, sedan jag har slutat arbetet och mina fingrar är stela och ovilliga, och jag är

inte van vid svenskan. Den är inte sådan som det språket vi talar emellan oss. Jag blir mycket trött av skrivandet.

Och jag lever i stort elände, fortfor hon. Jag är fattig och sjuk och ensam, och en bostad har jag, som ingen annan vill hålla till godo med, och jag ryser för allt det, som ska komma att ske.

Hon hade mycket väl märkt hurusom intresset för hennes ord hade försvunnit. Hennes röst sjönk, och hon fick över sig något drömmande. Till sist talade hon bara viskande och med sänkta ögonlock. Endast den närmast sittande kunde uppfatta orden.

— Men jag ber Gud, att han ska skona mitt liv och att jag ska få leva kvar i den luttrade skaran. Jag ber, att jag måtte få räknas med i den sista tredjedelen och att jag, som har varit uttagen till att förkunna dess ankomst under stor försmädelse, också måtte få leva med i Guds tusenårsrike, att jag måtte få stå bland de utvalda och se denna jorden stråla av rättfärdighet.

DEN SKÖNA MUSIKEN.

Det långa tåget från norden rullade oupphörligt vidare ifrån station till station. De, som satt i samma kupé som Lotta Hedman, steg av så småningom, först bonden och bondhustrun, så den vänliga frun, som hade lockat henne att tala om vad hon var för en. När den vänliga frun hade försvunnit, kom en man, som mest av allt liknade något slags lekmanpredikant, och satte sig på den goda hörnplatsen. Han hade varit med på tåget förut, men hade haft en obekvämlig plats mitt på en bänk.

Mannen gav sig genast i språk med Lotta Hedman. Han frågade henne om hon hade haft uppenbarelser redan före världskriget eller om det var först efter dettas början, som hon hade blivit seende. Han talade med en mild, låg och mycket sympatisk röst och med det varmaste intresse utan att precis förråda varken tvivel eller tro. För andra män-

niskor föreföll hans sätt att uttrycka sig retsamt ödmjukt, men Lotta Hedman fann det behagligt att bli tilltalad på ett nära nog vördnadsfullt sätt, när hon för första gången ute bland främmande människor hade avslöjat sin värdighet.

— Det skulle göra mig mycket glad, om ni ville berätta mig något om era syner, sade mannen. Jag vet inte om jag kan begära det, eftersom jag är främmande för er, men var viss, att jag skulle betrakta det som en stor heder!

Detta kunde den unga kvinnan inte motstå, utan hon började berätta om den första gången, som hon hade fått vara med om något besynnerligt. Nu talade hon dock med ett helt annat lugn än förut. Visserligen höjde hon rösten, och visserligen kom hon även nu att få flera åhörare än den, som hon talade med, men mannen framför henne utövade ett lugnande inflytande på henne och dämpade ovillkorligen hennes iver.

— Jag var inte mer än fjorton år gammal på den tiden, sade hon, och jag var nyss tillfrisknad från ett svårt sjukdomsfall, som min förföljare döden hade skickat över mig, så att jag var ganska svag och hela min kropp kändes, som om den skulle hålla på att vissna och sjunka samman. Men jag levde inte ensam, som jag gör nu, utan jag bodde hemma hos föräldrarna. Och de var bara ett fattigt bondfolk, men de hade försyn för min svaghet, så att de lät mig stanna hemma och släppte inte ut mig till att tjäna hos främmande. Och mor begärde ingenting annat av mig, än att jag skulle hjälpa henne med småsysslor och springa ärenden åt henne och läsa högt ett kapitel ur bibeln för var dag.

På den tiden fanns det ännu inte någon såg i Stenbroträsk och inte någon lädfabrik och inte några arbetarbostäder och inte någon början till ett municipalsamhälle. På hela vår sida av älven fanns det ingenting annat än några små bondgårdar. För kyrkan och prästgården och de större bondgårdarna låg på motsatta stranden, såsom de gör än i dag.

Och det var en söndagskväll, som mor sa till mig, att jag skulle ro över med mjölk till prostgården, för då på sommarn hade alla andra sina kor borta på bete vid få-

bodarna, så att det var ont om mjölk nere i bygden, och prostens kunde inte få på närmre håll än hos oss.

Och när jag hade satt mig i båten och började att ro över till prostgårdslandet, så gick det så ledigt och lätt till att ro. Det var, som om den tunga ekstocken hade blivit förbytt till en liten smal älvsnipa, det var, som om vattnet hade blivit förbytt till glatt och fin och fet olja, det var, som om årorna hade blivit förbytta till lätta och lekande fågelvingar. Och det var alldeles stilla och tyst omkring mig. Det hördes inte något gnissel vid årtullarna och inte något plaskande i vattnet och inte något buller från stränderna. Det hördes inte så mycket som en kobjällra. Inga pojkar och flickor satt och språkade på älvbrinken, och alla de svalor, som hade bo i strandniporna utmed älven och som jämt flög och flaxade utanför sina hålor, de var borta och försvunna, och man visste ingenting om deras tillvaro.

Och när jag hade rott över älven och tagit mjölkflaskan och gett mig i väg oppåt prostgården, så var det inte alls svårt att gå, fastän backen var brant och fastän jag hade solskenet rätt i ansiktet. Det var ingen brand i solskenet, och det var ingen tyngd i mjölkflaskan.

Och jag tänkte för mig själv, att jag måtte visst vara ivrigt väntad och att det skulle komma att gå mig väl på något sätt, för så lätt hade det aldrig gått förut att komma fram till prostgården.

Och när jag var inkommen i köket, så var det stilla där med, och ingen människa såg jag till, som kunde ta emot mjölken, utan jag blev stående och väntade nere vid dörren.

Nästan med detsamma, som jag kom in, så började det att spela i överväningen, och det hördes så väl, att jag nästan ville tro, att det spelade i samma rum, där jag stod. Och det lät så vackert, att jag var glad, att både jungfrurna och hushållerskan hade gått sin väg, så att jag fick stå stilla och höra på. Jag var inte otålig att få gå min väg. Jag skulle ha kunnat stå där hela natten och ändå inte blivit utledsen.

Jag hade aldrig hört något annat än handklaver och den gamla kyrkorgeln i Stenbroträsk, så jag undrade mycket vad

det var för ett fint instrument, som det spelades på. Och det var inte några sådana melodier, som jag kände till. Det var långdragna toner liksom starka vindfläktar, och de var så rika på ljud och så tydliga, att jag tyckte, att de smekte mina kinder, när de for förbi mig.

Och jag fick så vackra och härliga tankar, medan jag stod och lyssnade. Jag tyckte, att jag var lössläppt från jorden. Jag tyckte, att jag var halvvägs oppe i Guds himmel.

Men så kom det folk in i köket, och med detsamma blev det slut på det vackra spelet.

När hushållerskan hade tömt mjölken ur flaskan, satte hon fram mat och bad mig, att jag skulle gå till bordet och äta. Hon sa, att de hade haft begravning i prostgården den dagen. Det var gamla frun, som var död, hon, som var mor till prostens, och de hade haft främmande där, som hade ätit middag. Och nu ville hon låta mig smaka på gästbudsmaten.

Och när hon var så blid och vänlig emot mig, så tog jag dristighet till mig och frågade vem det kunde vara, som hade spelat så vackert i övervåningen.

Men hushållerskan, hon blev så förvånad, så hon kunde knappt svara.

Vad är det du säger, barn? Inte kan du ha hört någon spela i övervåningen. Pianot står i andra ändan av huset, det hörs inte hit till köket. Och du förstår väl, att ingen kan tänka på att spela samma dag, som den gamla frun har blivit utburen till kyrkogården.

Det blev alldeles tyst i köket, sen hon hade sagt detta. Jag visste ju, att jag hade hört vad jag hört, men jag ville inte vara påståelig.

Hushållerskan, hon liksom tänkte sig om bara, och så började hon på nytt att tala mig till rätta.

"Det är gamla fruns rum, som ligger härövanför köket", sa hon, "och det är det sista ställe i världen, där någon skulle vilja sätta sig att spela den här dagen."

Jag fick tårarna i ögonen, därför att jag förstod, att hon trodde, att jag hade sagt en osanning. Och jag skulle helst ha velat springa min väg, men det gick ju inte an att ge

sig av, förrän jag hade ätit opp maten, som var framsatt åt mig.

Men tänk, att bäst jag satt där och önskade, att jag vore hundra mil därifrån, så gick dörren opp, och prosten stack in huvudet och frågade om de inte hade hört, att det hade ringt till aftonbön.

Då blev de förlägna i köket och började att ursäkta sig.

"Det är denna Lotta Hedman, som sitter här. Hon har gjort oss så häpna, att vi har glömt allt annat. Hon påstår, att när hon kom in i det tomma köket för en stund sen, så hörde hon hur det spelade i övervåningen, men vi förstår inte vad hon menar, för vi vet ju, att ingen i det här huset har spelat en ton på själva begravningsdagen."

Och jag, min stackare, som blev på detta sättet utpekad, jag visste inte vad jag skulle ta mig till. Jag la ifrån mig både kniv och gaffel och sköt undan tallriken och gjorde mig i ordning att rusa på dörrn.

"Å, är det så", sa prosten, "då ska vi alla tacka Gud. Detta är en stor nåd. Jag visste väl, att min kära mor skulle ge mig en hälsning, för så vitt som det stod i hennes makt. Hon skulle inte gå ifrån mig för evigt utan att ge mig ett tecken, som kunde vara till en vägledning för mig, som lever kvar i det mörka och ovissa."

Och han gick fram till mig och la handen på huvudet på mig.

"Jaså, du är en av dem, som är utvalda", sa han. "Du är en av dem, som ska bära fram hälsningar från de döda till de levande. Ja, kanske att Gud själv en gång kan komma till att tala genom din mun."

Mer sa han inte. Han bara vände mitt ansikte oppåt och såg mig djupt in i ögonen, och så suckade han och gick sin väg.

Men när jag rodde hem över älven, så satt jag och tänkte på allt det, som hade hänt mig. Och jag tyckte, att jag hade blivit på något underligt sätt förvandlad och att jag aldrig mer kunde bli densamma, som jag hade varit.

Och detta var första gången, som jag hade fått vara med om något besynnerligt, det var första gången, som jag hade

L Ä S K A M R A T E N

fått besked om att jag var utvald till att höra och se sådant, som är fördolt för de visa och mångkunniga.

Och jag trodde allt i den stunden, att jag skulle bli en av Herrans profeter, som jag hade läst om i den heliga skrift. Jag trodde, att jag skulle komma till att uttala ord, som skulle bestå lika länge som himmel och jord. Jag trodde, att jag skulle bli upphöjd bland människor, och aldrig föll det mig in, att jag inte skulle bli något annat än en fattig arbeterska i en lådfabrik.

L Ä S K A M R A T E N.

Den främmande mannen tackade Lotta Hedman mycket hjärtligt för denna berättelse.

— Jag är mer än glad, att jag kom med på tåget just i dag, sade han. Ack, det borde inte vara så sällan, som man finge höra himmelsk musik. På det sättet skulle mycket i den här världen bli annorlunda.

När han hade gjort denna betraktelse, drog han sig tillbaka i sitt hörn. Han sköt hatten ner över ögonen, men Lotta Hedman hade den bestämda övertygelsen, att han inte gjorde det för att få sova, utan bara för att i lugn få tänka över det han hade hört.

När ännu några ögonblick hade förgått, erfor hon en stark lust att tala mera med honom. ”Du ska tala med den där mannen om Sigrun. Du ska rådgöra med honom om din resa”, hörde hon en tydlig uppmaning inom sig. ”Men varför ska jag tala om Sigrun med en man, som är alldeles främmande både för henne och för mig?” avvisade hon sig själv. Ögonblicket därpå var dock lusten där på nytt. ”Tala med honom om Sigrun! Se på honom nu, då hatten har glidit åt sidan! Det är en god man, som har erfarit mycket lidande. Han har ett ödmjukt hjärta. Vilken människa han råkar, hon må vara hur förfallen och syndfull som helst, så håller han henne ändå förmer än sig själv.

Med den mannen kan man tala om allting. Tala med honom om Sigrun!

Nej, Lotta Hedman, var försiktig! Nu är du inte hemma i Stenbroträsk, där du känner alla människor. Hur vet du, att den här mannen är så utmärkt? Kanske att han just nu sitter och gör narr av dig i sina tankar."

Tåget rullade och rullade. Från station, till station. Folk steg ur och steg på. Vid en stor station, där flera järnvägs-linjer möttes, lämnade alla passagerarna tredjeklassvagnen, så när som på Lotta Hedman och mannen, som satt mitt emot henne.

Knappt var de ensamma, förrän mannen satte sig rätt upp på bänken, lade hatten upp i nätet och började språka.

Han var vänlig, klok, gladlynt och framför allt ödmjuk och mild. Det var denna mildhet, som gjorde, att ingen människa kunde se honom längre än fem minuter utan att längta efter att få anförtro honom alla sina bekymmer.

"Den där ska förstå min svaghet", tänkte alla, som råkade honom. "Det skulle vara gott att få tala med honom. Han skulle förstå hur svårt jag har det."

Det dröjde inte heller lång stund, innan Lotta Hedman avbröt sig mitt i ett samtal om lädfabriken och arbetsförhållandena i Stenbroträsk.

— Jag skulle be att få fråga er om råd i en sak, sade hon. Jag har bekymmer, och ni vet, att jag lever ensam och har ingen att fråga.

— Säg inte, att ni vill be mig om råd! sade mannen. Något råd har jag säkert inte att ge. Men berätta mig i alla fall vad ni har på hjärtat! Ni talar så väl, och resan är lång. Jag för min del ska följa med tåget ända ner till Dalsland. Jag har ett par dagar på mig, innan jag kommer hem.

— Jo, det är så, att jag en gång blev god vän med den äldsta av prostdöttrarna i Stenbroträsk, sade Lotta Hedman. Vi var läskamrater.

Det stockade sig i rösten, och hon blev röd i ögonen.

— Jag har aldrig tyckt så mycket om någon människa

som om henne, fortsatte hon efter en stunds kamp med rörelsen.

Mannen satt alldeles stilla, gjorde inte ett försök att påskynda eller hjälpa. Han såg snarast handfallen ut.

— Jag får lov att tala om hur det var första gången, som hon talade med mig, så att ni kan komma till att förstå hurudan hon var.

— Gör det! sade han. Det är det bästa. Gör er ingen brådska! Vi har hela dagen för oss.

— Jo, på den tiden, när vi gick och läste, hände det sig en förmiddag, under en rastestund, att vi stog, en elva, tolv stycken av läsborna, i ett hörn av kyrkogården och talade om ett katekesstycke. Och jag kommer ihåg, att en av pojkarne sa, att det kunde aldrig vara möjligt annat, än att Gud tyckte om människorna. Han hade ju skapat oss, och då fick han väl lov att vara nöjd med oss.

Det var så, att vi, som stog i det där hörnet och talade med varandra, vi var de fattigaste och yngsta av läsborna. De andra, som var bättre och förnämligare än vi, gick fram och tillbaka på kyrkvallen i små flockar, och ibland samlade de sig kring den äldsta av prostdöttrarna, som också gick och läste det året. Hon var vacker, och hon hade något hos sig, som lockade och drog. Det var nästan omöjligt att få ögonen att vända sig åt något annat håll än det, där hon fanns.

Men vi andra, förstår ni, som visste, att det var alldeles omöjligt, att prostdottern kunde vilja välja sig vänner ibland oss, vi stog i ett hörn och försökte trösta oss med att tala om ett katekesstycke.

”Om vi vore som hon där borta”, sa jag, ”så skulle Gud säkert vara nöjd med oss.”

Det var prostdottern jag tänkte på, och med ett vände vi oss allihop, och nu stog vi återigen och stirrade på henne.

Hon hade ett så vackert och mjukt brunt hår, som krusade sig vid tinningarna i små lockar och föll i mjuka vågor över hjässan och neråt nacken. Och hon hade ett långlagt ansikte med tunna kinder och långa ögonhår och ögon, som var som en djup brunn till att se ner i. Och hon var lika-

som gjord av en finare materia än vi andra. Hon var som ett genomskinligt bär. Hon var bra lång, och hon gick med huvudet lutat åt ena sidan, och vi tyckte, att det passade bäst så till hela utseendet och till hela väsendet.

Mannen, som satt och hörde på historien, lutade plötsligt ner huvudet i handen. Han såg ett djupt älskat ansikte framför sig. Han såg det sådant, som det hade visat sig för honom ute på havet, då den ena skönheten dök upp för dem efter den andra. Så besynnerligt ungt och frågande.

— Hon hette Sigrun, sade Lotta Hedman, och det var ett ovanligt namn, men det var inte det enda, som var ovanligt med henne.

Just den dagen, när jag såg henne stå i solskenet på kyrkvallen, kom jag att förstå varför det var omöjligt att låta blickarna skilja sig ifrån henne.

För visst var det sant, att hon hade människoskepnad som vi andra. Hon hade ögon och näsa och mun, och hon var född borta i Stenbroträsk prostgård, och hennes föräldrar var inte annorlunda än någon annans. Men detta kunde inte bedra den, som hade seende ögon. För Sigrun var av ett annat slag än vanliga människor, hon var av en annan värld.

Mannen, som ännu satt med handen för ögonen, nickade ofrivilligt. Det var det rätta ordet. Från en annan värld, en vilsekommen flyttfågel, som hade skilts från sina kamrater och kommit in i en skara fåglar, som inte var av hans slag.

— För det ges andra världar, sade Lotta Hedman, det ges många utom den, som vi nu ser omkring oss. Och från en av dessa var Sigrun. Men ni kan väl inte förstå hur jag menar?

— Jo, sade mannen, jag förstår. Jag har själv en gång sett en människa, som var från en annan värld. Jag tror åtminstone, att jag förstår, lade han till, såsom hade han talat med för stor säkerhet.

— Och jag smög mig in i en vrå under klockstapeln, fortsatte Lotta Hedman sin berättelse och satte händerna för ögonen. Jag fick lov att tänka över vad detta ville säga, att Sigrun inte var en vanlig människa.

Skulle inte Sigrun, om hon var från en annan värld, kunna se på mig, att jag var en utvald och att jag en gång

skulle föra Guds talan? Och skulle hon aldrig bry sig om att säga ett ord till mig? Skulle inte den, som var olik alla de andra, kunna urskilja mer än de och välja bättre än de?

Men jag fick inte länge vara ostörd med mina tankar. De andra läsbarerna, alla de tolv, som inte vågade sig fram till prostdottern, kom och sällade sig till mig.

"Här sitter Lotta Hedman och gråter, därför att Sigrun inte vill se åt henne", sa en av dem.

"Du kan väl begripa, Lotta, att Sigrun inte kan bry sig om den, som ser ut som du", sa en annan och försökte tala reson med mig.

"Tänk på ett sådant hår du har! Det står ju omkring huvudet på dig som en ullbuske."

Jag satt stilla och hörde på dem. "Om det inte vore något annat än det, som skilde oss åt!" tänkte jag. "Men det värsta är, att Sigrun är från en annan värld."

"Och du har en så konstig och förkrympt kropp", sa läskamraterna. "Du får aldrig kläderna att sitta nätt och slätt på dig, som de gör på andra. Och du har stickande ögon, och du skriker, när du talar."

Det hade inte funnits några tårar i mina ögon förut, men nu kände jag, att de ville tränga sig fram, därför att de andra var grymma och hårda, när de försökte trösta.

Men då kändes det på en gång, som om ett varmt, mildt ljus skulle sprida sig i luften framför mig. Det kändes, som när solskenet faller in i kammaren en kall vinterdag.

Det kom en sval, mjuk hand och förde bort mina händer från ansiktet, och när jag såg opp, så var det Sigrun, som stod framför mig, och hon smålog mot mig och frågade om jag ville ro henne över till andra stranden i min båt fram på eftermiddagen, sedan vi hade slutat läsningen.

Och fastän jag begrep, att de andra hade talat om för Sigrun, att jag var sjuklig och fattig, och fastän jag visste, att hon gjorde detta förslag bara av barmhärtighet, så kände jag en outhärlig lycksalighet. Ni kan inte förstå hur ljuvligt jag kände det och hur jag älskade henne alltifrån den stunden.

"Och hur jag älskade henne alltifrån den stunden", upprepade den lyssnande för sig själv och kände ett par läppar

snudda vid sin panna och hörde ett litet klingande skratt. "Fastän jag visste, att det bara var barmhärtighet", viskade han för sig själv, "fastän jag till fullo förstod, att det bara var barmhärtighet."

— Sigrun, mumlade han nästan hörbart, varför kommer du tillbaka till mig på detta sätt nu i dag? Jag trodde, att jag hade visat bort dig för evigt. Varför kommer du tillbaka?

— Men på eftermiddagen, när vi var ute och rodde, fortsatte Lotta Hedman, då frågade Sigrun om det var jag, som hade hört den vackra musiken i prostgården på farmoderns begravningsdag, och hon ville, att jag skulle tala om för henne alltsammans. Och hon fick inte höra bara om detta. Allt annat, som jag hade sett och hört, berättade jag för henne, och jag fördolde inte, att jag trodde, att jag skulle bli en sierska och en Guds profet. Och hon gjorde inte narr av mig. Hon sa bara helt ödmjukt, att hon aldrig kunde se något sådant, men hennes önskan var att få bli sjuksköterska. Men inte för vanliga sjuka, utan för de pestsmittade eller de spetälska. Eller om detta inte kunde låta sig göra, så ville hon ta hand om idioter eller lära blinda att läsa i bok eller döva att tala. Det var hennes värsta sorg, sa hon, att hon inte trodde, att föräldrarna skulle ge henne lov att ägna sig åt något sådant ämbete.

Jag minns ännu i dag hur vacker hon var, sade Lotta Hedman, då hon talade om detta.

Mannen framför henne såg upp för ett ögonblick, och hans ögon strålade.

— Ni gör mig ett stort nöje genom er berättelse, sade han. Ni kan inte tro vilket nöje ni gör mig.

— Det är bra snällt av er, att ni säger så, sade Lotta Hedman. Jag trodde, att ni skulle vara rent uttråkad vid det här laget.

— Ni ska inte tänka så, sade mannen. Om ni hölle på och talade med mig om den där prostdottern från Stenbroträsk, ända tills vi skils åt, så skulle inte jag bli uttråkad. Ni blev väl god vän med henne efter den där första roddturen, kan jag förstå?

— Ja, sade Lotta Hedman, det är säkert, det, att vi blev goda vänner. Vi var ute och rodde mest var afton, så länge som läsningen varade, för Sigrun tyckte om att sitta i en båt och bara glida fram längs med stränderna utan att ha ärende åt något håll. Hon tyckte inte om ångbåtar och inte om järnbanor, och inte tyckte hon om att åka efter häst, men hon tyckte om att driva omkring i en roddbåt. Och vad hon allra mest längtade efter, det var att komma ut på ett stort hav.

Mannen, som satt framför henne, hade åter böjt ner huvudet och lagt handen över ögonen. ”Ja visst”, tänkte han, ”hon hade länge längtat efter att få komma ut på havet, det sa hon till mig. Hon hade längtat efter det alltsedan de dagarna, då hon bara var femton år. Men det blev jag, som fick stilla denna hennes längtan. Jag har ändå fått göra något gott i mitt liv.

Lotta Hedman, som inte behövde mycken uppmuntran av sin åhörare, fortsatte oförtrutet sin berättelse.

— Jag trodde, att så snart som läsningen var slut, så skulle vi aldrig mer råkas, men hela sommarn efteråt kom Sigrun nästan var dag ner till älvstranden, och då var jag henne till mötes med båten, och vi for oppför och utför älven i timvis. Och så fortsatte det sommar efter sommar, och det var den lyckligaste tid, som jag någonsin har fått uppleva.

Mannen mitt emot drog en djup suck.

— Varför kommer du tillbaka till mig, Sigrun? viskade han. Varför kommer du så ung, så god, så skön, så oerfaren och oberörd? Jag har försökt tänka på dig såsom en åldrande kvinna, en mor med barn, en älskande och hängiven hustru. Varför kommer du i din ungdoms friskaste glans?

— Ja, nu ska ni få höra hur det gick med vänskapen, sade Lotta Hedman.

— Jo, när den hade varat i fyra år, så satt jag en söndags-eftermiddag på vårsidan där hemma i stugan och gav akt på en stor, rödmålad bondgård, som reste sig utanför det östra fönstret. Den ena huslängan trädde fram efter den andra,

och jag undrade vad detta kunde vara för en slags gård och varför den byggde opp sig så präktigt just i kväll.

Det var rätt långt lidet på dagen, det började redan på att bli skumt. Och far och mor hade varit i kyrkan på förmiddagen, och nu satt de på var sin sida om spishällen och rökte och småpratade. Men jag satt framme vid fönstret och såg på gården, som höll på att växa opp mot den grå kvällshimlen.

Det var ett rött boningshus i två våningar, som stod högt på en kulle med en mängd gamla aplar på slutningen framför, och på ena sidan om äpplegården såg jag en lagård med lador, och på den andra låg brygghus och stall och en stor stenkällare med en ensam liten kammare oppbyggd på källartaket.

Bredvid källarn stod ett träd, som jag inte kunde ge namn. Det var knotigt och hade tjock stam och vitt utsträckta grenar, och det såg ut att vara urgammalt, och det hade över sig något vresigt och hotande.

Och föräldrarna, som satt borta vid spisen, de sa just ingenting till varandra. De bara tänkte tillsammans. De visste så väl var de hade varandra.

"Å, det här blir allt bra synd om Lotta", sa mor. Och far svarade strax utan att fråga vad hon menade, att det gjorde det visst. För han hade naturligtvis suttit och tänkt på detsamma som hon.

Men jag tänkte för mig själv, att de visste inte vad de sa, för hur skulle det någonsin kunna bli synd om mig, så länge som jag hade så många syner och röster att fröjda mig åt?

Och den stora gården stod alltjämt kvar lika tydlig. Jag tyckte, att jag när som helst skulle kunna gå in genom grinden och hälsa på inne i stugan. Jag kunde se redskap, som låg kvar på bakgården, och ämbaret bredvid brunnen och hundkojan och duvslaget, och jag förstod, att det var en betydande gård, där allting var stort tilltaget, men det var också över den något gammaldags och urmodigt.

Den låg alldeles tyst och stilla och övergiven. Ingen människa och inte heller något djur var i rörelse.

Så fick jag se något, som förvånade mig mer än allt

annat. Det fanns en stengårdsgård, som stängde gården från åkern, och mittpå den såg jag en grind. Och den ena grindstolpen stod rak och riktig, men den andra var grå och nästan upprutten och skulle ha fallit till jorden, om det inte hade funnits en hel mängd stötter omkring den.

Just som jag fick ögonen på den gamla grindstolpen, så for en rysning genom mig, och jag kände, att jag blev rädd och att jag helst inte skulle vilja se något mer.

Jag satte händerna för ögonen och vände mig inåt mot rummet, men gården försvann inte fördenskull. Nästa gång, som jag såg ut, stod den där alldeles som förut, och den var vacker och präktig att se på. Den lyste mot de svarta höjderna, som reste sig bakom den. Och den, som såg en sådan gård i verkligheten, måste tänka, att det var ett rikt och mäktigt folk, som bodde där. Allting var väl bibehållet, utom den där enda grindstolpen.

Och jag försökte att inte se på den, eftersom den gjorde mig rädd, men just som jag lyfte ögonen från den, fick jag se, att det ändå fanns en människa på gården. Hon satt i fönstret på källarkammarn nästan alldeles ovanför grindstolpen och såg ner på den.

Hon var gammal, och hon hade ett strängt, men vackert ansikte och vitt hår, uppsatt under en mössa, som jag aldrig hade sett någon bära maken till. Hon satt stilla, med händerna i kors, och höll ögonen stadigt riktade på stolpen. Hon satt som förstenad och betraktade den.

Jag blev rädd än mer för henne än för grindstolpen, och jag vände mig från fönstret och gjorde ett försök att få bort henne genom att tänka på Sigrun.

Jag tänkte på hur goda vänner vi hade varit och ännu var. Det fanns ingenting, som kunde skilja oss åt. Förra vintern hade Sigrun varit borta och hälsat på släktingar söder ut i landet i flera månaders tid, men när hon kom tillbaka, så var vi desamma goda vännerna som förut.

Jag brukade inte behöva göra mer än kalla fram Sigrun, för att allt mörkt skulle vika ifrån mig. Men denna gången hjälpte det inte. När jag åter vände mig mot fönstret, stod den gamla gården kvar, som den stått, och den gamla

kvinnan satt som förut och stirrade mörkt och envist ner på samma plats.

Och far och mor, som satt borta vid spisen, de höll också på som förut.

"Ja, det blir svårt för Lotta", sa mor. "Men hon har ungdomen för sig, och när en är ung, så glömmen en."

"Ja, det går an, så länge som en har ungdomen, som hjälper sig", sa far.

Och så suckade de och drog djupa bloss ur piporna.

Det kom allt så tunga tankar och la sig över mig. Jag började tro, att föräldrarna hade rätt. Säkert skulle det komma att hända mig någonting svårt.

Och så gjorde jag ett försök till. Jag tänkte på Sigrun, sådan hon hade varit, då hon för ett par månader sedan kom och berättade mig, att hon var förlovad med en präst, som hon hade råkat, medan hon var borta hos släktingarna.

Hon hade varit så lycklig över att hennes fästman var präst. Det passade så bra för henne, som var prästdotter. Och tänk, att han redan var kyrkoherde med egen församling, fastän han bara var några och trettio år! Den var ju rätt liten, men han skulle inte heller stanna där länge. Han var en sådan förmåga, att han inte skulle komma att sluta, förrän han blev biskop.

I alla fall så var det ju utmärkt, att han hade ett eget hem, så att de kunde gifta sig framemot hösten.

Och först så hade jag blivit lite förvånad, för jag hade ju alltid hört, att hon skulle bli sjuksyster, men hon förklarade, att det var alldeles detsamma att bli prästfru. Ja, det var egentligen ett mycket större kall, för nu skulle hon få en hel församling att hjälpa och bispringa.

Jag tänkte på detta, och i detsamma såg jag ut med god förtröstan. Men då var det än värre, för nu hade den gamla kvinnan rest sig, och jag mötte hennes blick. Och jag såg mörker och vrede och hårt hat i den, och en knotig hand lyfte sig, och hon skakade den hotande mot mig, medan hon med sin andra hand pekade på grindstolpen. Det var, som ville hon säga som så, att om jag rörde vid grindstolpen, så skulle det gå mig illa.

Hon var förfärlig och skrämde mig, men på samma gång var hon så ömkligen gammal och vanmäktig, att jag ville gråta av medömkan.

Men i och med det att hon lyfte sin hand, var alltsammans försvunnet. Alltsammans, både gård och gumma och grindstolpe. Det var, som skulle de aldrig ha funnits. Och jag kände sannerligen en stor lättnad.

Varför skulle jag behöva vara ängslig, därför att Sigrun hade fästmannen hos sig på besök ett par dagar? Eller varför skulle far och mor behöva sitta och vara sorgsna, därför att de hade sett honom i kyrkan i dag?

Och så äntligen dök det opp ett par huvuden ovanför älvbrinken. Jag kände en sådan glädje, att jag genast ropade till föräldrarna:

”Nu tror jag allt, att Sigrun vill visa mig sin fästman. Kom hit och se om det inte är hon och han, som kommer gående bortifrån älven?”

Då fick mor brått med att sticka undan pipan och flytta på alla stolar och att torka opp ett par droppar vatten, som var utspillda på golvet.

Men far kom fram till mig borta vid fönstret, och vi stod och betraktade de vandrande. Och nu såg jag fästmannen för första gången, där han kom med fästmön under armen. Han var inte så värst lång, men starkt byggd var han, välvuxen och axelbred. Och han hade ett vackert och välformat huvud. Jag kunde inte se något fel på honom, om det inte skulle vara det, att han var närsynt och gick med glasögon.

När de kom in, såg de stolta och lyckliga ut. Och jag var också så nöjd med Sigruns fästman och så lycklig över att de hade kommit till mig. Han såg ut, som om han skulle kunna ta vård om sin hustru i alla väder och vindar. Så länge som hon hade ett sådant stöd bredvid sig, skulle hon aldrig kunna bli olycklig eller misströstande.

Fästmannen hälsade så vänligt på far och på mor. Men när han kom fram till mig, så plirade han lite med de närsynta ögonen och tog an en skämtsam min. ”Jaså”, sa han, ”detta är den stora sierskan i Stenbroträsk. Henne är

jag rädd för. Hon kan ju se tvärsigenom människor, och tänk om hon inte blev belåten med mig!”

Och han skrattade, och Sigrun gjorde detsamma, och far med drog på munnen.

Och det var, som om jag skulle vara så lustig och bara till att göras narr av.

Jag blev först alldeles röd av allt det blod, som strömmade opp i mitt ansikte. Och sedan kände jag, att jag blev stel och hårdnade till. Och jag kunde inte begripa, att någon människa kunde få tala så öppet om detta, som var min allra heligaste hemlighet. Och hur kunde Sigrun ha förrått för sin fästman sådant, som hade sagts henne i djupaste förtroende?

Lotta Hedmans röst höjde sig i skärande tonfall, såsom när hon hade talat om sitt ensamma, hårda liv. Det var en skarp smärta, som återuppstod inom henne.

Mannen framför henne såg upp med ett vemodigt leende.

— Det kunde ni väl veta, att Sigrun skulle vara just sådan, sade han. Hon hade gett sig till honom med hela sin själ, med alla sina tankar och med allt, som hon hade genomlevat.

— Ja, det var nog så, sade berätterskan, men det var svårt för mig. Mor försökte svara i mitt ställe, fortfor hon, för hon förstog nog, att jag ingenting kunde säga.

”Hon har allt en så oförståndig mor, den här flickan”, sa mor. ”Men Gud har hört mina böner. Han har gett mig en dotter, som ser och förstår mer än andra.”

Jag tyckte, att mor var bra tapper. Jag skulle ha velat falla på knä och tacka henne, men hon blev allt tyst, hon med, när hon nu fick en skarp blick genom glasögonen och prästen började tala med tjock och tung och viktig röst, liksom skulle han ha stått på en predikstol.

”Vi får allt lov att vara försiktiga, vi, som är kristna”, sa han, ”så att vi inte sjunker tillbaka i hedendom. För den människa, som försöker tränga in i det övernaturliga, hon vill likasom gå sin egen väg och inte den, som är banad genom Jesus Kristus. Hon vill göra sig sina egna gudar, och kanske att hon vill göra sig själv till Gud.”

På det sättet predikade han en lång stund. Och nu fanns

det ingen mer i stugan, som tordes säga emot honom. Och var var nu allt det, som jag hade hört, och som jag hade sett? Det var som bortblåst i samma stund, som den mannen kom in till oss. Och jag måste sitta tyst utan hjälp och höra honom tala mig till rätta inför Sigrun och föräldrarna.

Jag såg bort till Sigrun, och hon satt och såg opp till fästmannen med hela ansiktet strålände av ödmjuk beundran. Och jag såg hur lycklig hon var över att fästmannen gjorde sig besvär att föra mig in på en rätt väg. Och nu tyckte hon alldeles som han, att allt detta, som vi hade haft att tala om med varann, det var skadligt och farligt. Det var till mitt bästa, som han talade, och jag hade inte något annat att göra än att vända om från mina onda vägar och försöka bli som alla andra.

Jag blev så förkrossad av sorg. Jag ville hellre vara död än sitta där och uppleva, att Sigrun hade svikit mig.

Hennes åhörare lyfte än en gång upp huvudet.

— Det var väl vackert, att hon inte hade någon egen tanke, utan bara tänkte hans tankar, sade han. Det är just detta, som är det vackra hos henne.

Lotta Hedman fortsatte sin berättelse utan att svara på hans anmärkning.

— De förlovade stannade hos oss en lång stund, och de talade förstås inte bara med mig, de talade också med far och med mor. Och allt, vad fästmannen sa, lät förståndigt och vänligt, och han hade väl reda på sig. När han kom ut ur predikotonen, ljöd hans röst frisk och glad. Det var inte svårt att förstå, att Sigrun kunde hålla av honom.

Jag sa inte ett ord, så länge som fästmannen var kvar, och Sigrun såg ibland på mig med en förvånad min, och till sist frågade hon mig om jag var sjuk. Men jag bara skakade på huvudet. Sigrun kunde väl inte förstå annat, än att jag borde vara så innerligt lycklig.

Det var en stor lättnad för mig, när de äntligen var utom dörrn. Men så hände det sig, att Sigrun hade glömt sina vantar, och hon kom tillbaka in ensam för att hämta dem.

Han, som satt och lyssnade, hade ett utpinat uttryck över ansiktet. "Vad har du för rättighet att sitta och lyssna till

allt detta tal om Sigrun?" sade han till sig själv. "Akta dig, akta dig! Längtan kommer tillbaka, sorg kommer tillbaka, kärlek vaknar upp. Det blir som för sex år sedan, när du satt på klipporna och drömde kärleksdrömmar. Dag efter dag satt du och drömde om henne."

— Och då passade hon på att fråga mig, fortsatte Lotta Hedman, om jag inte tyckte, att fästmannen var märkvärdig och härlig, och om jag hade trott, att något sådant fanns i världen. Och när jag alltjämt ingenting sa, så brast henne tålamodet.

"Vad i all världen är det åt dig?" frågade hon. "Varför är du så tyst och sur? Jag trodde, att du skulle ha sådan nytta av att få tala med en präst. Och min fästman var så ivrig att få tala med dig. Och jag har berättat honom så mycket om dig och sagt, att du var så märkvärdig. Och vad ska han nu tänka?"

Jag satt stilla, ända tills Sigrun var borta vid dörrn, men då rusade jag efter henne.

"Å, gift dig inte med honom, Sigrun!" brast jag ut. "Han gör dig olycklig." Och då nu Sigrun såg stort på mig, så la jag till i min ångest: "Han kommer att slå ihjäl din själ, såsom han har slagit ihjäl min."

Då rätade Sigrun opp sig.

"Nu är du elak", sa hon. "Ska du tala så styggt, för att man vågar säga något till dig, som du inte tycker om att höra?"

Och så gick hon äntligen på allvar.

Och jag var glad, att far och mor ingenting sa, varken för att trösta eller förklara. Jag gick ut i det lilla iskalla köket och satte mig att gråta. Jag grät den ena timmen efter den andra. Jag begrät den vackra vänskapen, jag begrät min själ, som var tagen ifrån mig och aldrig skulle vända åter, och jag bet i försmädelsens frukt. För första gången i livet hade jag fått smaka dess bitterhet.

Lotta Hedman hade sänkt rösten, såsom då hon slutade sitt stora tal om kungabrevet och tusenårsriket. Hennes ansikte var präglad av ett stort lidande. Hon kände än i dag förödmjukelsens plåga.

H Å N G E R.

Ack, vad Lotta Hedman var lycklig att få berätta! Vad det var ljuvligt att få tala om Sigrun! Vad hon ansträngde sig för att tala högsvenska! Hur hon arbetade för att vara lika högtidlig som en andaktsbok! Så tacksam hon var mot denna åhörare, som alltjämt satt stilla och lyssnade, som hade ett så outtömligt tålmod!

— Nu är det bara en sak kvar, som jag behöver tala om, för att ni ska kunna ge mig det råd, som jag behöver, sade hon.

— Ni ska inte på något sätt oroa er, sade han. Tala ni, som det bäst passar er! Vi har tid på oss.

Lotta Hedman föll genast in i berättartonen.

— Ja, det var samma år på hösten, började hon, och det hade just börjat regna så häftigt, att vi hade blivit tvungna att springa in i stugan, både far och mor och jag, för att vi inte skulle bli genomblöta.

Och knappt hade vi hunnit in, förrän dörrn rycktes opp igen och ett par stora, väldiga karlar kom inrusande. De bad hövligt, att de skulle få stanna hos oss, så länge som skuren varade. Och far bjöd dem vara välkomna, och mor och jag satte fram var sin stol åt dem nere vid dörrn.

Och den ene av dem var språksam och frågade far om han trodde, att de kunde få arbete vid det nya sågverket, som höll på att byggas i Stenbroträsk. Men den andre var tyst och satt bara och stirrade bortåt det östra fönstret.

Och just mot det fönstret kastade sig regnskuren med all sin kraft. Det strömmade så mycket vatten utför rutorna, att man knappt kunde se någonting genom dem.

Jag undrade vad det kunde vara, som han stirrade på. För nog begrep jag, att han såg efter något annat än regndroppar och småhagel.

Och jag gick fram och satte mig på min vanliga plats i stolen vid fönstret och såg ut.

Men det var ingenting annat att skåda än de små gråa ut-

husen och vatten, som skvalade ner från alla tak. Och det var så mulet och mörkt, att man nätt och jämnt kunde se så långt bort som till älvbrinken. Där bortom stod det grå regn-molnet så tätt som ett förhänge.

Jag tänkte på att vid det där fönstret hade jag suttit i mörka kvällar, men mörkret hade inte hindrat mig från att se, och jag hade suttit där i tät snöstorm, men snöflingorna hade inte hindrat mig från att se, utan där hade jag sett skepp segla och järnvägståg jaga förbi, och konungar hade jag sett tåga in i sköna städer, och bröllopståg hade vandrat fram, och änglar hade dansat och lekt inför mina ögon.

Men vad tjänade det nu till för mig, att jag satte mig vid det östra fönstret? Mitt seende öga var utslaget ur mitt ansikte, och jag skådade ingenting annat än uthus och gård och skvalande regn. Till mig kom inte mer några budskap eller några varningar eller några uppenbarelser.

Och något, som jag tyckte likna röda hus och höga skogar, såg jag avmåla sig mot den gråa molnväggen, men det blev bara dunkelt och ottydligt.

Och jag försökte att vara glad över att jag nu var som alla andra, men mitt livs fattigdom kändes mycket tung, sedan jag inget såg eller hörde av det, som var över det verkliga. Jag kände ingen glädje över att leva. Jag var lik en, som i lång tid hade suttit vid ett fulldukat bröllopsbord, men nu inte ägde så mycket som en smula bröd till att stilla sin hunger.

Och ingen hade jag mer, som kunde trösta mig, för Sigrun skulle i dagarna gifta sig och flytta med sin man ner till Applums socken i Bohuslän. Och hon hade frågat mig om jag ville följa med henne till hennes hem och hjälpa henne, för så hade det en gång för länge sedan avtalats mellan oss. Men jag hade svarat, att jag hellre ville stanna i Stenbroträsk hos far och mor. För jag ville inte dra bort med Sigrun. Hon hade aldrig varit sig lik, sen hon hörde mig tala illa om fästmannen, och jag kunde inte heller mer se henne som en villfaren fågel, utan jag tyckte, att hon var väl hemmastadd i det mänskliga.

Och mittunder det att mina tankar var som mörkast, så

fick jag höra steg, och den tyste av de båda vandringsmännen stod bredvid mig och lutade sig fram mot de nerregnade rutorna.

"Det här är allt ett märkvärdigt fönster", sa han och rörde vid min arm, för att jag skulle se ut. "Jag undrar om ni ser detsamma som jag?"

"Jag kan ingenting se", svarade jag. "Men varför säger ni, att det här fönstret är märkvärdigt?"

"Det måste väl vara märkvärdigt", svarade han, "att jag ser Hångers gård i Dalsland genom fönstret på en stuga i Stenbroträsk."

"Är det en gård, som ligger högt på en backe med aplar på slutningen framför?" frågade jag. "Finns det en källare med en stuga på taket, finns det en grind med en gammal och rutten grindstolpe, och sitter det en gumma i källarkammarfönstret?"

"Ja", sa han och böjde sig fram för att se bättre, "så är det. Det sitter en gumma i kammarfönstret, det är riktigt alltsammans."

"Och sitter hon inte och stirrar på grindstolpen? Är det inte så, som om hon inte skulle kunna ta sina ögon ifrån den?"

"Jo visst", sa han och drog tungt efter andan. "Jo visst sitter hon och ser efter, att grindstolpen inte får falla. Det måste hon hålla på med till världens slut."

Och jag såg hur det, som han såg, plågade honom. Han hade stora svettdroppar i pannan, och han var dödsblek och hade svårt att få fram orden.

Men nu tog han ögonen från fönstret och vände sig hastigt mot mig. "Men ni säger ju, att ni ingenting ser!"

"I dag ser jag ingenting", svarade jag. "Men en gång i våras såg jag den där gården."

Och nu märkte jag, att både far och mor och den andra främmande mannen hade kommit fram till oss och stod och lyssnade.

"Det är många i vår släkt, som har det på det där sättet", sa nu den andra vandringsmannen med låg röst till far, "men jag har inte hört, att min bror har sett något förrän i dag."

Men han, som hade talat med mig, vände omigen ögonen mot fönstret, och strax därpå vek han förskräckt tillbaka.

"Nu har hon sett på mig!" ropade han. "Och nu är det visst slut med mig."

Och det tog sig konstigt ut, att han blev så rädd, han, som var så ofantligt stor och stark. Men inte en gång mor, som annars var skrattlysten av sig, kom sig för med att dra på munnen.

"Vi ska ta och sjunga en psalm", viskade jag till mor. Och vi stämde opp den första psalmvers, som kom oss i tankarna.

Och medan vi sjöng, upphörde regnskuren. Det grå molnet stod inte längre som en mur borta över älvbrinken, och en solstråle silade in i kammarn.

Han, som såg synen, hade satt sig ner på en stol och höll händerna för ansiktet. Han vågade varken se opp eller röra sig.

Men nu, när det åter var klart och ljust, började brodern tala förstånd med honom.

"Kom med nu, Jon!" sa han. "Nu är det vackert väder, så att vi kan gå vår väg. Titta opp nu, så ska du få se, att det är borta alltsammans."

Men Jon satt sammanböjd med ansiktet i händerna och höjde på armbågen för att visa brodern ifrån sig.

"Nej, Anders, nej", sa han. "Låt mig vara! Jag törs inte."

Då såg Anders bort till oss och skakade på huvudet.

"Det är inte så underligt, att han är rädd", förklarade han. "För det där, som han såg, är något, som har funnits till i fordomid, och den gården, som han nämnde, är vår farfars far kommen ifrån."

"Han sa visst, att den hette Hånger, den där gården", prövade jag på att säga, då ingen av de andra svarade honom.

"Ja", sa han, "den heter Hånger, och den ligger på Dalsland, och vi, som är därifrån, vi kallas för Hångerjättarna. Vi är större till växten än andra människor, och folk säger om oss, att vi är svåra att råka ut för, men jag för min del vet inte, att det är något annat märkvärdigt med oss, än att

vi alla som en slutar med att ta livet av oss. Det gjorde min far och min farfar och far hans före honom."

När han sa detta, blev det återigen alldeles tyst i stugan. Det gick en rysning genom oss, och vi kunde ingenting fråga eller säga. Men den främmande tyckte visst, att när han hade sagt så mycket, så fick han lov att fortsätta.

"Ja, se det ska bero på någonting gammalt", sa han. "Det var styva och rika karlar, som bodde där på Hånger förr i världen, och de krusade inte för någon, och nästan jämt kom de i delo med prästerna. Och en av dem lär visst ha slagit ihjäl en präst av svartsjuka. Men det blev aldrig upptäckt vem som var skyldig till mordet. Det blev aldrig försonat, och därför måste alltifrån den dagen alla Hångerkarlar dö en våldsamt död för egen hand eller för andras."

"Men", sa mor, "inte är det möjligt, att det är på det sättet. Inte ska oskyldiga lida för skyldiga."

"Å, det tycker jag nog att man ser lite varstans", sa karlen. "Det är inte så gott att veta hur det är ordnat med den saken. Men nu fanns det en hustru där på Hånger, som var mor till den, som hade mördat prästen. Om henne säger man, att hon hade reda på alltsammans och att hon hade hjälpt sonen att gräva ner liket under den ena grindstolpen, och långt efter det att han var död, så satt hon och vaktade den stolpen, att den inte fick fällas och inte brytas ner och inte bytas om. Hon flyttade ner på en kammare, som låg tätt intill grinden, och satt där och höll vakt natt och dag, och det är de, som säger, att hon vaktar den än. Och nu är Hånger borta ur släkten, och jättarna, de är förskingrade åt alla håll, men alla de, som hör till hennes släkt, de lär kunna se henne. Hon följer med oss, säger folk, och ser till, att det inte finns någon, som undandrar sig att försona det stora brottet."

Men mor var alldeles upprorisk.

"Det kan inte vara meningen, att detta ska få fortfara", sa hon. "Ni måtte väl göra något för att få slut på det?"

"Det är så sant, det", sa karlen. "Det finns allt de, som har försökt. Det är två, som har funderat ut, att det skulle vara bra, om de gav sig till att bli präster. Men jag

vet inte om det var till lags åt gammal Moran. Den ene av dem har gått åt i unga år, men den andre lever ju."

Och jag blev mer och mer förskräckt, och när jag lå ihop allt, som hade hänt, så visste jag redan vad jag skulle få för svar på det, som jag frågade om.

"Är det han, som heter Rhånge?" frågade jag.

"Men, barn, vad menar du?" skrek mor.

Karlen svarade mig genast.

"Jo, det är riktigt. Det är han, som kallar sig Rhånge. Det är bara en omkastning av Hånge. Han är präst i Applum i Bohuslän, och han ska visst nu i dagarna gifta sig med en prostdotter från Stenbroträsk."

Mannen, som satt på hörnplatsen, gjorde en häftig rörelse.

— Ja, se, jag vill inte säga, att man ska rätta sig för mycke efter sådant där gammalt, sade Lotta Hedman. Men kanske att det är något i det i alla fall, och kanske att det var illa gjort av mig, att jag inte följde med Sigrun ner till Bohuslän, när jag hade fått höra detta. Och kanske det är fördenskull, som allt misslyckas för mig. För nog har jag fått tillbaka kraften att se och höra, men att ingen vill lyssna till mig, det beror kanske på att jag har svikit min plikt mot Sigrun. Och gör jag rätt nu, om — — —

Hon avbröt sig hastigt. Hela det nyss så rörliga ansiktet blev stelt och styvt.

— Jag ser något, sade hon. Jag ser vida snöslätter. Det är mycket ljusst. Och det finns ett tält, ett svart tält, och en lång släde . . .

Tåget rullade just i detsamma in på en station. Lotta Hedmans reskamrat steg hastigt upp från sin plats och lyfte armen till hyllan för att plocka ner sitt bagage.

Lotta Hedman märkte det inte. Hon var upptagen av det, som uppenbarade sig för henne.

När mannen hade hoppat av tåget och gick bort mot stationshuset, hörde han hur Lottas röst ropade honom tillbaka, men han gick vidare utan att vända sig om.

Lotta drog med all kraft i läderremmen för att få ner fönstret, men när hon äntligen lyckades, var mannen försvunnen.

M Ö T E T.

Två dagar senare satt Lotta Hedman på en skjutskärra och skakade framåt en stenig landsväg i Algeröds socken, som ligger i östra Bohuslän, långt från havet, ända uppe vid Dalslandsgränsen.

"Bevare oss väl", tänkte hon, i det hon såg sig omkring, "här är det värre än i Lappland. Så mycken naken bergmark har jag inte sett förr i mitt liv. Hur kan människor leva och få sin bärning i en sådan stenöken?"

Hon befann sig i själva verket i en trakt, som var helt uppfylld av en bred, platt bergvidd. Enar och ljungtuvor, smågranar och mossor klädde den ställvis, men stenen låg överallt i dagen.

Ju mer hon såg av landskapet, dess mer misslynt blev hon.

"Vad i all världen har Sigrun och hennes man tänkt på, som har flyttat till en sådan trakt?" undrade hon. "Förut lär de ju ha haft det bra. Nära havet, välbärgad församling, människor runtom. Varför har de dragit sig undan till en sådan ödemark?"

Den där steniga trakten meddelade henne något av sin egen hopplöshet.

"Här kan varken prästen eller någon annan få något att leva av. Ja, jag får väl ge mig i väg hem tillbaka, om de inte har så mycket, att de kan ta emot mig."

Just nu föreföll det henne inte så välbetänkt, att hon hade gett sig åstad till sin läskamrat Sigrun Rhånge utan att vara varken väntad eller ombedd. Hon borde allt ha skickat hälsningar genom Sigruns föräldrar eller på något annat sätt underrättat om sin ankomst.

"Herregud!" tänkte hon, där hon satt på skjutskärran. "Alltsedan Sigrun flyttade från Stenbroträsk för sex år sen, vet jag nästan ingenting om henne. Hon skrev ju ett par brev första året, och den sommaren hon var hemma och hälsade på såg jag henne några gånger, men vi gjorde just ingenting, varken hon eller jag, för att liva upp vänskapen.

Jag får ju inte glömma de vackra brev jag fick från henne, när hennes lilla dotter var född. De gjorde mig stor glädje. Hon ville till och med, att jag skulle flytta ner till henne och hjälpa henne att sköta om flickan. Men jag kunde ju inte resa från föräldrarna, och jag hade väl ingen lust heller. Jag tyckte, att det var svårt att komma till Sigrun som piga, och jag var rädd för mannen. I alla fall har jag nog ångrat mig sedan, för när flickan dog, så kunde jag inte låta bli att tänka som så, att om jag hade varit hos Sigrun och hjälpt henne med barnet, så hade det kanske fått leva. Och Sigrun kanske tänker på samma sätt. Alltsedan den tiden har jag inte hört ett ord från henne."

Hon började känna ett starkt tryck över bröstet. Hela denna resa var troligen alldeles överflödig.

"Ja, det får vara, som det vill", avvisade hon sin tilltagande ängslan. "Varje dag hörde jag röster och maningar, som befalldes mig att fara. Jag hade ingen ro under mina uträkningar. Först Sigrun, Sigrun i första rummet", svarades det mig, när jag ville veta något om kriget och tusenårsriket. Och när far och mor var döda och bror hade övertagit stugan och lämnat den usla källarkammarn åt mig, så varför skulle jag inte ge mig i väg och se efter om hon behövde mig? Seså, Lotta Hedman, raska opp dig! Du har i alla fall fått se något av världen. Du har inte kastat bort dina pengar alldeles i onödan."

Just när hon på detta sätt försökte liva upp sin sjunkande tillförsikt, höjde skjutsbonden piskan och pekade mot ett spetsigt, svart kyrktorn, som reste sig ur en trädunge.

— Se där har vi kyrkan! sade han. Nu är vi snart framme.

Strax därefter började vägen sänka sig ner mot en smal dal. Man såg en slingrande älv på dalbotten, gårdar, hus, åkrar, trädungar och en liten vit kyrka.

Men innan de ännu var nerkomna i dalen, höjde skjutsbonden piskan än en gång.

— Jag tror minsann, att det är prästfrun, som kommer gående här framför oss på vägen.

När Lotta Hedman hörde dessa ord, tilltog trycket över

bröstet, så att hon knappt kunde andas. Allt hennes mod försvann.

”Å, varför har jag gett mig ut på det här sättet? tänkte hon. Sigrun kanske inte en gång kommer ihåg mig. Varför har jag kastat mig ut i det här äventyret? Är det bara för att bli försmädd och gjord narr av?”

När skjutsbonden, som trodde, att hon skulle till prästgården som tjänarinna, frågade om hon ville, att han skulle hålla in hästen, så att hon fick hälsa på sin nya matmor, blev hon alldeles förvirrad.

— Gud i himlen! suckade hon. Jag har inte lust till något annat än att vända om.

Sedan, när Sigrun bara var ett par steg före dem, blev ångesten så stor, att hon inte kunde härda ut. All tro på maningar och röster svek henne. Hon sträckte ut handen och fattade tag i tömmarna.

— Vänd för all del! ropade hon. Jag ska inte fara längre. Jag är visst kommen orätt.

Men de var så nära då, att Sigrun hörde henne och vände sig om. Och när hon såg den främmande kvinnan, som ville ta tömmarna från skjutsbonden, for ett litet leende över det allvarliga ansiktet.

Men i nästa ögonblick lade hon handen på hjärtat, leendet dog på läpparna, och hon skyndade fram mot den åkande.

— Är det du, Lotta, är det verkligen du? sade hon, och hon hade tårar i ögonen.

Men när Lotta såg, att hon grät, så kunde hon inte tro annat, än att Sigrun tänkte på sin lilla flicka, som hade fått dö, därför att hon inte hade kommit för att sköta om henne.

Hon kastade sig ner ur kärran, och hennes mening var att falla på knä på landsvägen och be Sigrun om förlåtelse.

Men innan hon hade kommit så långt, fångade Sigrun upp henne i sina armar och sade, att hon var så glad, så glad att få se henne.

Och det gick upp för Lotta, att Sigrun grät av glädje, därför att hon hade kommit.

Och hon bløv själv mycket glad och tyckte, att detta var det största, som någonsin hade hänt henne. Men på samma gång tänkte hon: "Vad Sigrun måtte vara olycklig! Inte skulle hon bli så glad åt att få se sin gamla fattiga läskamrat, om hon inte vore olycklig."

PRÄSTGÅRDEN.

Det var en kväll i november, då dagarna var korta och nätterna aldrig tycktes kunna ta ett slut.

I hela nejden runtom Algeröds prästgård rådde stillhet och vila och likaså på själva prästgården. Hästarna hade kommit hem från arbetet och var inställda i stallet. Korna hade blivit mjölkade, och hönsen var uppflugna på sina pinnar.

I brygghuset eller, rättare sagt, i den lilla kammaren innanför brygghuset satt i den stilla kvällen Lotta Hedman vid sina uträkningar. Hon hade bibeln framför sig och penna, bläck och papper och gjorde djupa forskningar i den kära Uppenbarelseboken.

I köket inne i stora byggningen hade elden fått slockna i spisen, och köksan och husjungfrun satt vid symaskinen och försökte fundera ut hur de skulle få fason på ett blusliv, som hade kommit misslyckat från sömmerskan, och i drängstugan låg drängen och sträckte sig på en bänk och väntade på kvällsvarden.

Prästen själv satt i sitt arbetsrum, men inte vid skrivbordet, utan i en gungstol, som stod i ett hörn. Han hade lampa bredvid sig och läste i en tidning. När han lyfte ögonen, kunde han se in i nästa rum, där hans hustru hade slagit sig ner på en liten pall framför kakelugnen. Hon stödde hakan mot händerna och såg in i den brinnande brasan.

Bredvid Sigrun satt den sjuka häradshövdingen, som prästens hade tagit emot i inackordering för att få en liten hjälp i den tunga fattigdom, som hade lagt sig över dem,

sedan de hade flyttat till det magra pastoratet uppe i bergstrakten. Det var en femtio års man, som just aldrig hade gjort annat än roat sig. Nu hade han blivit satt under förmyndare och blivit skickad upp i obygdén för att hindras från att förstöra det lilla, som han ännu hade kvar av pengar och hälsa.

Man kunde märka, att häradshövdingen en gång hade haft ett litet slaganfall, för han var en smula sned i ansiktet och det vänstra ögonlocket släpade ner över ögat och ville inte gärna höja sig, men han var det oaktat en vacker karl med stram hållning. Han ägde mycken världsvana, hade gjort vidsträckt resor och var en underhållande och intelligent man.

Han hade dragit fram en länstol till brasan och berättade för Sigrun om hur det såg ut borta i det främmande, som hon aldrig hade sett och aldrig skulle få se, hon, som satt begravnen i en liten fattig svensk prästgård.

Sigrun satt med sina egna tankar och oroliga önskninrar och lät ordströmmen brusa fram över sig. Hon önskade, att hon hade kunnat följa med i berättelsen. Det skulle ha förstört hennes egen ångestfulla längtan, men hon förmådde inte.

Prästen lyfte på huvudet alltibland och såg på dem från rummet, där han satt. Och när han hörde efter, kunde han märka, att det var tal om stora städer i de länder, där kriget nu rasade som värst. Och han tänkte, att Sigrun var bra tålig, som gitte höra på allt detta långa prat.

Ute i brygghuset hos Lotta Hedman hade lagårdspigan sköljt ur mjölkkärlen med varmt vatten, och sedan hon hade slutat arbetet och brygghuset inte mer skulle användas för den dagen, flyttade Lotta dit ut med sin lampa, sitt bord och sin bibel. Och för den stora, svarta ugnen med de väldiga inmurade pannorna drog Lotta fram rosiga sitsförhängen, som skylde allt det svarta och nerrökta och kom brygghuset att se ut nästan som ett rum.

Hon hade en bekväm korgstol att sitta i, och ännu en sådan flyttade hon ut från sitt rum och ställde bredvid bordet. För Lotta var van, att Sigrun kom ut till henne och språkade bort en stund av de långa kvällarna. Ibland kom också den inackorderade häradshövdingen dit ut och

satt länge och lockade henne att tala om Sigrun, och ibland kom till och med prästen för att föra litet spektakel med henne och fråga henne om hon hade kommit på det klara med de sju inseglen och det ljuvliga tusenårsriket.

Lotta Hedman hade blivit erbjuden av prästfolket att stanna hos dem för att sköta höns och andra smådjur, men de hade sagt henne, att hon måste nöja sig med att bo i bryggghuset. Hon hade tagit emot anbudet med glädje. Sigrun hade själv tapetserat och satt upp gardiner åt henne i brygg-huskammaren och gett henne riktigt präktiga möbler. Lotta hade dessutom fått ner sina tillhörigheter från Stenbroträsk, hon hade sin egen mathållning, så att hon var oberoende av det andra gårdsfolket, och om kvällarna hade hon hela bryggghuset till sitt förfogande. Då tyckte hon, att hon hade en hel salong att svänga sig i.

Ungefär samtidigt som Lotta flyttade från kammaren ut i bryggghuset, lämnade drängen drängstugan och gick in i köket för att få någon att tala vid. Dit hade lagårdspigan också kommit. Och i köket började man nu prata om herrskapet och undra om inte kyrkoherden såg, att inackorringen var kär i hans hustru.

— Han ska ju ha varit så svartsjuk om henne förut, sade lagårdspigan, att han flyttade opp till vår socken, för att hon inte skulle råka någon annan än honom. Men att härads-hövdingen är kär i henne, bryr han sig inte om.

— Han tycker väl inte, att det är lönt, sade drängen. En gammal, slagrörd karl!

I förmaket vid brasan satt den sjuka häradshövdingen som förut. Men han talade inte mer, utan hade dragit sig upp i länstolen och satt tyst och funderade.

Han visste, att Sigrun inte hörde på vad han berättade för henne. Vad ämne skulle han välja, som kunde tvinga henne att lyssna?

Han hade talat med henne om livet ute i stora världen och om den roll de sköna kvinnorna spelade. Han hade sagt, att de allena kunde försona en med tillvaron. Han sade, att männen blev goda och ödmjuka, när de mötte skönheten, förkroppsligad i en ung kvinnas gestalt. Han

hade sagt henne, att den, som ägde skönhetsens gåva, borde hålla det för sin plikt att låta den verka helande, försonande, förbättrande ute bland människorna.

I själva verket visste han knappast om hon hade hört ett ord av vad han hade sagt.

Han hade lättare att dra hennes uppmärksamhet till sig, då mannen var närvarande. Då talade han aldrig med henne, utan endast med honom.

Och då trodde han, att han tvingade henne att göra jämförelser mellan den erfarna världsmannen och den enkla prästen, mellan en man, som hade upplevat viktiga händelser och råkat betydande människor, och en annan man, som begravde sig i en ödemark, som inte studerade, som inte gick framåt, som höll på att sjunka ner till en vanlig enkel bondkaplan.

Han visste, att prästen föraktade honom. Han blev ofta behandlad försmädligt och retsamt av honom. Han bar detta med stort tålamod, därför att han förstod, att ingenting satte mannen i sämre dager inför hustrun, än att han visade sig taktlös och utan finkänslighet.

När häradshövdingen hade suttit tyst några minuter, började han, såsom det ju låg nära till hands mittunder världskriget, att tala om Röda korset, om dess upphovsman, om dess organisation, om tappra sjuksköterskors bragder under kriget.

Han märkte genast, att den sköna kvinnan bredvid honom blev uppmärksam, att hon ryckte sig lös från sina egna tankar och lyssnade.

I samma ögonblick, som inackorderingen började tala om Röda korset, hände sig, att Lotta Hedman lyfte ögonen från sin bibel. Hennes tankar var oroliga, och hon kunde inte hålla dem samlade vid arbetet. "Jag undrar om Sigrun inte mer tycker om sin man", tänkte hon. "Hon talar nästan aldrig om honom. Tjänstfolket säger, att han plågar henne med svartsjuka. Men vad som är säkert, det är då, att därvidlag gör han henne orätt. Tycker hon inte om honom, så tycker hon inte heller om någon annan."

Helt hastigt flög ett leende över Lottas bekymrade ansikte.

"Och den där gamla sjuka inackorderingen ska också försöka att göra sig till för henne!" tänkte hon. "Men det gör ingenting, för honom frågar ingen efter."

"Det är visst en olycka att vara så vacker som Sigrun", resonerade hon. "Du har det lugnare du, Lotta."

Hon sänkte ögonen till bibeln och försökte att inte mer tänka på Sigrun.

— Det måtte väl aldrig ska hända henne något, eftersom jag är så orolig, viskade hon för sig själv.

Kyrkoherden satt alltjämt i sitt rum och läste vid sin lampa. Han hade gång efter annan kastat en blick på de två vid brasan och med största likgiltighet och lugn sett dem sitta där, liksom de å sin sida utan minsta oro tänkte på att han satt så, att han kunde se dem. Men så med ens märkte han en förändring. Det var omöjligt att säga vari den bestod. Kanske att den talandes röst hade fått en högre och varmare klang, kanske att den unga hustrun hade ändrat sin hållning. Kyrkoherden lade undan tidningen, reste sig, och framåtböjd, med alla sinnen på spänn, stod han och gav akt på dem.

Den främmande mannen fortsatte med sitt tal om sjuksköterskor och barmhärtighetens arbete under kriget. När han hade talat en stund, såg han, att en tår kom rullande utför den unga kvinnans kind och föll ner i hennes knä, låg där och blänkte en sekund och försvann och sedan efterföljdes av tår på tår.

En lång stund fortsatte han att berätta utan att låtsas märka hennes rörelse, men plötsligen böjde han sig så långt fram, att han nära nog rörde vid henne.

— Så, att det är detta ni vill! Detta är det, som ni längtar efter, sade han. Ni ville vara med där ute.

Hon knäppte båda sina händer och sträckte dem emot honom.

— Skulle jag inte längta dit av hela min själ? bröt hon ut. Är det inte förfärligt att gå här och må gott och ingenting göra?

— Men ni skulle ju kunna slita er lös?

— Det vore ju inte något orätt, sade den unga kvinnan och höll upp sina sammanknäppta händer mot den hon

talade med. Kunde jag inte få bli fri på bara en liten tid? Jag är ju ändå en människa. Jag måste någon enda gång få rå mig själv.

Den sjuka mannen fattade om hennes händer och drog dem intill sig.

— Jo visst, ni har er rätt till livet, ni som vi andra.

I detsamma hörde de steg bakom sig, såg ett vilt ansikte i dörren till arbetsrummet och ropade båda högt i förfäran. Kyrkoherden kom rusande fram emot dem, så våldsamt upprörd, att det inte gavs möjlighet till någon förklaring.

Häradshövdingen tycktes alldeles förlora besinningen. Han kröp ihop i sin stol utan att röra sig, men Sigrun kastade sig emot mannen för att hejda honom.

— Skynda er, spring! ropade hon i detsamma, och nu satte sig också den främmande i rörelse och sprang på dörren. Själv höll hon fast mannen ett ögonblick.

— Men, Edvard, vad är det? Vad kommer det åt dig? frågade hon.

Han svarade inte, utan slängde henne ifrån sig. Hon föll till golvet, stötte sig illa mot ett bordshörn och blev liggande, men utan att fråga efter henne störtade kyrkoherden vidare i den flyendes spår, ut i förstugan, utför trappan, bort över gården.

Lotta Hedman, som satt i brygghuset vid sin bibel, hörde plötsligen starka rop, slammer i dörrar och tramp av springande fötter. Hon reste sig skyndsamt, öppnade dörren till brygghuset och såg ut. Två män ilade förbi henne bort över gården och försvann i nattmörkret.

Medan Lotta stod helt förfärad i brygghusdörren och lyssnade efter de bortdöende fotstegen, hade drängen och jungfrurna ute i köket, som också de hade hört slagen i dörrarna och de höga ropen, sprungit upp från sina platser. Och de fick nu se prästfrun komma invacklande till dem, med hår och kläder i oordning och ett blödande sår vid tinningen. När de alla fyra skyndade fram till henne, slog hon otåligt ifrån sig med händerna.

— Bry er inte om mig! sade hon. Spring efter Edvard

och den andre! Spring och ta reda på dem, så att de inte slår ihjäl varandra!

Och när de fyra blev stående stilla utan att i förvirringen göra vad hon befälde, så bröt hon ut i ett häftigt skrik.

— Stå inte och se på mig! Spring efter dem, så att de inte slår ihjäl varandra!

Då gav sig drängen i väg ut genom dörren, och lagårdspigan, som var stark och stor, följde honom, men de andra två stannade i köket för att ta hand om matmodern.

De satte fram en stol och bad henne, att hon skulle sätta sig ner, för hon stod och vacklade, som skulle köksgolvet ha gungat under henne.

Nu var det också slut på hennes krafter, och hon började klaga som ett barn.

— Hjälp mig ut till Lotta Hedman! sade hon. Hjälp mig ut till Lotta Hedman!

De två tjänarinnorna tog henne då under armen och förde ut henne tvärsöver gården till brygghuset.

Och Lotta Hedman, som stod i brygghusdörren, såg dem komma gående, och hon skyndade emot Sigrun och förde henne fram till korgstolen, som hela kvällen hade stått där för hennes räkning.

— Jag har ingenting ont gjort, Lotta, sade Sigrun. Jag har ingenting orätt gjort. Vi satt bara och talade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.

Med detsamma blev hon likblek och höll på att svimma, men Lotta stänkte vatten på henne, och då hämtade hon sig.

Lotta skyndade sig att tvätta hennes sår och såg, att det var varken djupt eller farligt, men det, som skrämde henne, det var, att Sigrun knappast tycktes vara fullt redig. Hon talade oupphörligen, och hon upprepade ständigt ett och detsamma. Och hennes röst var skrikande och hård och inte alls lik hennes vanliga mjuka stämma.

Det märktes, att hon försökte tala om för Lotta hur allt hade gått till, men hon kunde bara upprepa samma sak.

— Och jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.

Hon darrade och ryste och såg från den ena till den andra med vitt uppspärrade, förskrämda ögon.

— Jag har ingenting ont gjort, Lotta. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.

— Ack, det vet jag så väl, Sigrun, att du ingenting ont har gjort, sade Lotta och duade henne som i forna dagar.

— Du förstår, Lotta, sade Sigrun på nytt. Jag har ingenting . . .

Lotta försökte avbryta henne.

— Jag är rädd för att du håller på att bli sjuk, Sigrun, sade hon. Vi ska be Malin, att hon bäddar åt dig, så att du får gå och lägga dig.

När Lotta sade detta, hejdades ordströmmen plötsligt.

— Nej, inte där! Jag går aldrig mer tillbaka till honom, sade den sjuka helt kort och klart.

— Men, kära ängeln min! sade Lotta. Det menar du inte.

— Jag vill lägga mig här, Lotta, sade hon. Jag vill ligga i din säng. Jag känner, att jag blir sjuk. Jag vill ligga på ett ställe, där jag känner mig trygg.

Strax därpå började hon med sitt:

— Jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.

Hon såg på dem med sina vilda ögon, liksom undrade hon varför de inte med intresse följde med vad hon sade.

Lotta höll en låg överläggning med de båda tjänarinnorna. De förstod inte annat, än att det var bäst att låta den uppskrämda hustrun få sin vilja fram. Husjungfrun skyndade in i stora byggningen och kom tillbaka med lakan, kuddar och täcken. Sigrun började nu hastigt kläda av sig. De hann knappt få sängen i ordning, förrän hon var beredd att lägga sig.

Annu medan hon steg i sängen, skrek hon ut, så att det borde ha hörts över hela gården:

— Jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.

Då hon väl hade kommit ner under täcket, gav hon Lotta Hedman en befallning med sin vanliga röst.

— Du får inte gå och lägga dig, Lotta. Du ska sitta där ute vid bordet och läsa i din bibel. Och du ska inte låta någon i världen ta mig bort härifrån.

Så blev det. Lotta satte sig vid sin bibel, och köksan och husjungfrun gick in i huset för att se hur där stod till.

Strax därpå kom en av dem tillbaka och förklarade, att det inte hade skett något sådant, som man kunde ha fruktat. Den främmande hade kommit undan, kyrkoherden hade under förföljandet störtat ner i ett dike, och man trodde, att han hade brutit ett ben. Det var illa nog, men ändå inte på långt när det värsta, som kunde ha hänt.

Sigrun höll ännu på att ropa ut sin förklaring, men då Lotta flera gånger hade berättat, att ingen strid hade ägt rum, så tycktes hon lugna sig och sjönk i sömn.

FÖRBEREDELSE R.

Människor, som på ett eller annat sätt har fått kännedom om den beklagansvärda händelse, som någon vecka senare timade i Algeröds prästgård, vill gärna kasta all skulden på Lotta Hedman.

”Om inte den unga prästfrun hade haft omkring sig en sådan där överspänd varelse, som förvred huvudet på henne med sina syner, skulle det inte ha skett någon olycka”, säger de.

Men detta är verkligen att göra Lotta Hedman orätt. Hon har aldrig i hela sitt liv varit mer stilla, mer sansad än under denna tid. Hennes vänner i den andra världen lämnade henne i okunnighet, så att hon inte hade den ringaste aning om vad som förestod.

Man förstår ju, att den första natten, då hon satt och vakade över Sigrun, måste hon ha känt stor oro och ängslan. ”Hur ska detta sluta?” frågade hon sig gång på gång. ”Hur ska dessa två människor kunna börja att leva tillsammans på nytt? Sigrun är ju alldeles förskrämd, och han

å sin sida måtte ha mist allt förnuft och farit fram som ett vilddjur."

"Men det var ju i alla fall endast svartsjuka", tröstade hon sig själv. "Och fastän Sigrun är lite rädd för honom, så märks det nog, att hon håller av honom. Bara kärleken finns kvar, så kan den säkert föra dem tillsammans igen."

Fram emot klockan ett på natten öppnade Sigrun ögonen, satte sig förvånad upp i sängen och såg på den ovana omgivningen. Hon tycktes litet förvirrad till en början, men sansade sig hastigt och sade till Lotta med fullkomligt lugn röst:

— Nu kan du gå och lägga dig, Lotta, men du ska inte släcka lampan, och du får inte ta av dig kläderna. Du måste vara till reds att försvara mig.

Därpå sjönk hon ner på kudden och föll i sömn på nytt. "Hon är rädd ännu, men hon var fullt redig", tänkte Lotta Hedman. "Tack och lov! I morgon är hon kry igen."

Hon gjorde, som hon hade blivit tillsagd, lade sig på en liten utdragssoffa och sov ända till sju, då hon steg upp för att gå till lagården och sköta om sina smådjur. Men då hon öppnade dörren, ropade Sigrun henne tillbaka.

Hon grät och darrade, därför att Lotta hade tänkt lämna henne. Återigen var hon djupt upprörd, och då Lotta sade henne, att kyrkoherden var skadad och inte kunde röra sig, var hon ur stånd att fatta detta.

Det blev för Lotta att ställa sig i fönstret och spana ut i det gråa höstmörkret, tills lagårdspigan kom gående. Hon måste ropa in henne, säga, att prästfrun ännu var mycket sjuk och inte kunde lämnas ensam, samt be henne överta Lottas sysslor för den här morgonen.

Av lagårdspigan fick hon höra nyheter. Häradshövdingen hade alls inte kommit tillbaka. Han hade tagit sin tillflykt till kyrkvårdens, som bodde ett stycke söder om prästgården. Där hade han stannat över natten, och nu på morgonen hade kyrkvårdens dräng kommit för att hämta hans saker.

Det vållade ingen sorg. Alla människor var glada över att den mannen var borta från gården.

Och med prästen stod det verkligen illa till. Han trodde

själv, att det ena benet var brutet. De hade telefonerat till doktorn, och han hade lovat komma fram på dagen.

— Så går det, när man inte far fram som folk, sade lagårdspigan. Vi visste ju allesammans, att inackorderingen var kär i frun, men en skulle väl vara tokig för att tro, att hon brydde sig om en sån där gammal sjukling.

Lotta Hedman å sin sida var inte särdeles ledsen över det där benbrottet. Kyrkoherden skulle bli tvungen att hålla sig vid sängen, Sigrun skulle få tid på sig att övervinna sin förskräckelse. Lotta var färdig att anse det för en Guds nådefulla skickelse.

— Tack och lov! suckade hon. Nu går allt bra. De blir kanske lyckligare än förr, när detta är överståndet.

Litet senare på morgonen kom kyrkvärdens pojke smygande med ett brev, men Lotta Hedman skickade honom tillbaka med brevet öppnat.

Eljest var det en stilla och lugn dag. Sigrun steg inte upp, utan sov timme efter timme. Och det var inte bara hon, som sov. Hela gården tycktes ha försänkts i samma slummer som matmodern.

— Här är så tyst i dag, att en blir hemsk till mods, sade köksan och husjungfrun, när de kom ut i brygghuset för att fråga efter matmodern. Det är, som om någon skulle ligga och dö.

Kyrkoherden skickade efter Lotta för att få höra hur det stod till med hustrun. Och Lotta gick in till honom och sade, som sanningen var, att Sigrun bara låg och sov, att hon inte hade någon feber och att det lilla krossåret i pannan inte var något att tala om.

Men när han föreslog, att Sigrun skulle flytta in i stora byggnaden, sade Lotta bestämt nej. Det var bäst, att Sigrun stannade där hon nu var. Hon var så skälvande och uppskrämd.

— Hon är väl rädd för mig, sade mannen.

Hans ansikte uttryckte ett stort lidande. Det var inte bara det avbrutna benet, som smärtade honom.

— Hon kommer tillbaka självmant, bara hon får igen krafterna, sade Lotta hastigt.

Den sjuke suckade.

— Hon kommer aldrig tillbaka till mig, sade han, aldrig till mig. Hon får aldrig mod att komma tillbaka.

Lotta Hedman hade inte väntat, att hon skulle känna medlidande med den mannen, som hade rivit sönder hennes sköna ungdomsdrömmar. Men nu försökte hon i alla fall att trösta honom.

— Å, nog ska lyckan vända tillbaka till det här huset, sade hon.

Hon hade verkligen ingen tanke på att skilja man och hustru. I stället gjorde hon allt, som i hennes makt stod, för att försona och återföre.

När doktorn kom långt fram på dagen, sade han ungefär detsamma om Sigrun som Lotta: att hon inte hade någon särskild sjukdom, att hon skulle bli bra, bara hon fick komma till ro. Hon hade fått sina nerver förstörda, och nu hade det kommit till något slags kris.

De skulle vara varsamma med henne. De fick inte säga emot henne, hon skulle inte ansträngas. Man fick inte övertala henne att företa sig annat än det, som hon kände lust för.

— Jag kan inte rätt förstå mig på detta fallet, sade doktorn. För det kan förhålla sig på helt annat sätt. Det skulle vara möjligt, att fru Rhänge råkat ut för någon smitta och att hon ligger med fröet inom sig till en sjukdom, som kommer att bryta ut hastigt och svårt. Men detta kan jag inte nu ge besked om.

Längre fram fick Lotta mycken hjälp av dessa doktors ord, som hade blivit hörda av flera på gården. Hon förvånade sig då över att de hade blivit sagda och trodde, att det hade skett på en högre tillskyndelse.

En hel vecka förgick på samma sätt. Varje dag kom ett smygande bud från gästen hos kyrkvärden och blev återsänt med oförrättat ärende. Varje dag kallades Lotta in till kyrkoherden för att avge sin rapport. Varje dag låg Sigrun och sov från morgon till kväll.

Då Lotta efteråt tänkte på detta sovande, sade hon till sig själv: "Det var något inom henne, som visste vad som före-

stod henne. Hon sov inte, därför att hon var matt och trött. Hon låg och samlade krafter.”

Även de stunder, då den unga frun var vaken, låg hon stilla och tyst.

Då drog hon samman ögonbrynen, och ibland nickade hon med huvudet, såsom sade hon ja till något, som hon föreslog sig själv. Lotta tänkte nog, att hon låg och gjorde upp sina framtidsplaner, men ännu så länge hade hon ingen kunskap om dem.

En dag bad Sigrun, att Lotta skulle gå in i prästgården och hämta sjuhundra kronor, som hon hade liggande i en byrålåda.

— Det är alltsammans mitt eget, sade hon. Jag har sparat ihop de pengar, som jag har fått från föräldrarna på mina födelsedagar. Du kan förstå, att jag är rädd om dem, och jag tycker, att det är ängsligt, att de ska ligga där inne i det tomma huset.

Lotta tyckte, att detta var alldeles rätt, och gick efter pengarna.

En annan dag längtade Sigrun efter något att läsa, och Lotta hämtade en tidning. Hon låg en lång stund och läste annonser om ångbåtar och järnvägsturer. Sedan lade hon bladet ifrån sig. Lotta fäste sig inte vid detta, då det skedde. Efteråt kom hon ihåg det.

Under denna stillsamma vecka hade det blivit vinter på allvar. Det rädde inte någon vidare kyla, men det hade kommit så pass mycket snö, att marken var vit. Det hade till och med blivit slädföre.

Detta vita utanför fönsterna, som påminde Sigrun om hembygden med dess långa vintrar, tycktes ha ett upplivande inflytande på henne. Samma dag, som den första snön kom, steg hon upp och klädde sig.

— Det var rätt, ängeln min, sade Lotta Hedman. Du kommer förr till krafter, om du försöker att sitta oppe lite. Nu tror jag säkert, att jag ska få dig frisk till jul.

Den unga kvinnan hejdade sig mitt i påklädseln.

— Är det jul snart? sade hon. Jag hade glömt, att det ska bli jul. Hon berördes tydligen obehagligt av att bli på-

mind om den stundande högtiden. Omöjligheten att under julen inte leva under hemmets tak tycktes ha slagit henne. Om något ska göras, måste det ske före jul, mumlade hon. Jag får lov att vara färdig före jul.

Lotta Hedman, som hörde orden, trodde, att det var fråga om någon julklapp, som måste vara färdig till julafton.

En kväll berättade Lotta Hedman för Sigrun om den mannen, som hon hade råkat på tåget. Hon beskrev hans utseende, hans milda, välljudande röst, hans ödmjukhet.

— Han var mycke vänlig emot mig, sade hon, men just som jag fick en av mina syner, sprang han ifrån mig.

— Vad var det för en syn? frågade Sigrun.

— Det var något långt norr ifrån, sade Lotta. Jag såg en ismark och ett svart tält och en lång släde.

Sigrun låg tyst och försökte samla sina minnen.

— Vet du, Lotta, du är märkvärdig, sade hon om en stund. Det kan inte vara någon annan än Sven Elversson, som du har råkat på. Han såg sådan ut, som du beskriver, och det vore just likt honom att springa sin väg, när du började se något, som påminde om isfält och polarfärder.

— Vem är Sven Elversson? frågade Lotta.

Sigrun vaknade en smula ur sin slöhet och berättade för Lotta en del av Sven Elverssons historia.

— Jag skulle just önska, att jag visste var han nu finns, sade hon till sist. Han var en mycket god man, men mycket olycklig. Jag tror, att han kände sig så föraktad, så nertrampad, att han ansåg det tillhöra honom att äta sig saker, som andra höll sig för goda att göra. En gång lät han stänga in sig i cellen hos en mördare för att locka honom att bekänna. Han gifte sig med en småskollärlarinna, som var en av de fulaste människor jag har sett. Det var väl också på grund av hans ödmjukhet. När vi bodde i Applum, talade alla människor om honom, men han flyttade därifrån före oss.

Lotta Hedman påminde sig reskamratens milda röst och det stora förtroende han hade ingivit henne.

— Du kan vara viss om att Gud förehar något med den

mannen, sade hon. Om jag bara hade haft reda på detta, när jag träffade honom!

— Jag önskar, att jag visste var han vore att träffa, sade Sigrun. Alla eländiga och hjälplösa brukade vända sig till honom. Det har varit så tyst om honom, sedan han flyttade från Applum. Han har väl gömt sig undan på någon plats, där man inte känner till hans historia.

Den kvällen, då de språkade om Sven Elversson, var Sigrun åter uppe och klädd. Hon hade till och med kommit ut i brygghuset. Lotta hade flyttat ut bord och korgstolar, den ofantliga ugnen doldes av de rosiga förhängena. Husjungfrun hade gjort i ordning en liten tebricka till Sigrun och Lotta. Man hade det så trevligt, som det gärna var möjligt.

Men då husan frågade om inte frun nu kände sig så stark, att hon kunde flytta in i stora byggningen, svarade Sigrun genast:

— Jag vet inte hur det går med mig, Malin. Jag tror, att jag håller på att bli riktigt sjuk. I kväll har jag ont både i hals och huvud. Jag har blivit röd över kroppen. Jag håller på att få någon utslagssjukdom.

"Varför säger hon så?" tänkte Lotta. "Hon är alldeles frisk. Hon har alls inte något utslag."

Men hon funderade ut, att hennes vän ville förebygga allt tal om att hon skulle fira julfesten i det egna hemmet. "Hur ska detta gå?" undrade Lotta med nyvaknad oro. "Ska hon aldrig komma ifrån förskräckelsen för mannen? Ack, det har alltid varit så med henne. Då hon en gång har blivit skrämmd för någon, finns det ingen möjlighet att få henne lugn."

"När man bara tänker på att hon, som är så ivrig att få sköta sjuka, inte går in i huset och vårdar honom, att hon knappt frågar efter hur han mår! Det är riktigt dåliga tecken."

Hon satt och betraktade sin vän. Sigrun föreföll så där matt och bortkommen, som folk brukar, när de har legat till sängs några dagar.

"Vad är det för olycksöde, som följer henne?" tänkte Lotta. "Varför ska hon, som är ren och oskyldig, fin som

FÖRBEREDELSE

den finaste och skön som den skönaste, sitta här i ett rum, som inte är stort bättre än ett uthus?"

Det gick verkligen inte bra ihop: den unga prästfruns förfinade skönhet och brygghusets nakna timmerväggar, grova brädgolv och sotiga tak.

"Sannerligen gör det mig inte ont om både honom och henne", tänkte Lotta. "Han har det inte heller för roligt, där han ligger på sitt plågoläger och längtar efter henne."

Det låg sorgsenhet i luften. Om en stund såg Lotta, att hennes vän slog händerna för ansiktet och började vaggas fram och tillbaka.

— Om jag vore död! klagade hon. Det vore det bästa. Om jag ändå kunde få dö!

— Det blir för tungt och tråkigt för dig, Sigrun, att bo här ute i brygghuset, sade Lotta hastigt. I morgon tror jag att vi tar och flyttar in i prästgården.

Sigrun for upp. Hennes ansikte blev gråblekt.

— Vad menar du? Vad är det du säger? Har han mutat dig?

— Men jag tror sannerligen, att du är alldeles förryckt, Sigrun.

— Ja, det är så, Lotta. Jag är förryckt, jag är förstörd av skrämsel. Å, du vet inte hur jag har haft det.

Hon började berätta. Inte mycket, men bara så, att den andra skulle förstå.

— Hur ska jag kunna gå tillbaka till detta? sade hon.

— Men det är ju ändå bara bevis på att han tycker om dig, Sigrun.

— Jag tycker om honom, sade Sigrun. Jag har aldrig, aldrig, hör du, Lotta, varit otrogen mot honom med så mycket som en tanke, men han har aldrig litat på mig, och det gör mig ont. Det gör mig mer ont än något annat.

Lotta Hedman sade något om att svartsjukan var sådant, som hörde ungdomen till. Den försvann av sig själv, när människorna blev gamla tillräckligt.

— Nej, sade Sigrun, den försvinner inte hos honom. Den är ett arv, alla i hans släkt är på det sättet. Tror du inte,

att han har lovat mig gång på gång att lägga bort den? Men vad har det hjälpt? Vi flyttade hit upp i ödemarken, för att han skulle få ro. Nu ser du hur mycke vi har vunnit på den saken.

Du tror kanske, att jag inte har medlidande med honom? Ingen vet bättre än jag hur han plågas. Och han går tillbaka, Lotta, han predikar sämre, och han förlorar alla intressen. Det är förfärligt synd om honom.

Men det är också synd om mig. Jag har blivit förskrämd. Han har nu så många gånger kommit mig att frukta för honom, att allt mitt mod är borta. Du får lägga bojor på mig och släpa mig dit in. Men du förstår inte sådant.

— Men om du inte kan gå tillbaka, sade Lotta, vad ska du då göra?

Den unga frun reste sig.

— Vi ska gå och lägga oss, Lotta, sade hon med ett litet bittert skratt. Klockan går på elva, och du ska upp tidigt i morgon och ge mat till dina djur.

FLYKTEN.

Nästa dag låg Sigrun till sängs. Hon hade ont i halsen, sade hon. Ingen mer än Lotta fick komma in till henne. Hon bad Lotta förbereda hennes man på att hon skulle komma att ligga länge sjuk.

Hon låg också hela dagen. Först då kvällsvarden var äten och gårdsfolket hade gått till vila, steg hon upp, klädde sig och kom ut till Lotta i brygghuset.

— Känner du dig bättre nu?

Hon smålog.

— Ja, Lotta, mycket bättre.

Lotta hade haft en svår dag. Hon hade börjat förstå, att Sigrun tänkte på att lämna hemmet. Och hon undrade hur hon skulle kunna avstyra denna olycka.

— Jag har tänkt på en sak, sade Lotta, jag tycker, att du borde fara hem till Stenbroträsk över julen. Det skulle vara

bra mycke bättre och mer passande än att stanna här i brygghuset.

Sigrun syntes inte alldeles ohågad. Hon sade nej först, men då Lotta började tala om den härliga julhelgen i prostgården, föreföll det, som om hon skulle anse förslaget värt att tänka på.

Det blev sent denna kväll också. Sigrun satt och grubblade på något, som hon inte kunde komma på det klara med, och Lotta tordes inte störa henne.

När klockan var några minuter över elva, rycktes dörren upp, och en människa kom instupande, gick ett par steg och sjönk sedan ner på golvet, låg där på knä, med framräckta händer.

— Finns det människor här, så hjälp mig!” ropade hon. Jag är så sjuk. Jag är så sjuk. Jag har eld i kroppen.

Nu var det slut med Sigruns trötthet och kraftlöshet. I nästa ögonblick var hon framme hos kvinnan. Hon lyfte upp henne, så att hon kom upp på sina ben, lade armen om henne och stödde henne.

— Kom med mig! sade hon med mild röst. Kom för all del med mig fram till lampan, så att jag får se vad som fattas er!

Kvinnan stod där huttrande och skakande av feber. Hon kunde inte lyfta fötterna, utan hasade sig framåt. Hon skulle ha fallit gång på gång, om inte Sigrun hade hållit henne uppe.

När hon hade fått den sjuka fram i lampskenet, såg hon, att hennes ansikte var uppsvällt och vanställt till yttersta grad. Tätt, tätt övertäckt med mörka, bristande varbildningar! Och på samma sätt var det med händerna.

— Lotta! sade Sigrun med låg, darrande röst. Vad är detta?

Men Lotta behövde inte svara. Sigrun förstod lika väl som hon vad det var för en sjukdom.

Hon visste väl också, att det var dödsfara att vidröra den fattiga vandrerskan, men hon började beslutsamt rycka av henne kläderna, och medan Lotta Hedman gjorde i ordning sängen och bredde ut rena lakan, svala och släta för den

heta, ömmande kroppen, satte Sigrun på henne rent linne, och snart hadé de den kvidande och huttrande utsträckt på bädden.

Sedan satt de där och ömkade henne, medan hon vred sig och vändades. Sigrun försökte bjuda henne vatten, men hon tycktes inte kunna svälja. Prästfrun vände då tillbaka till Lotta, och de satt hand i hand, förskrämda och tysta inför makten hos den förfärliga sjukdomen.

Om en stund drog de andan lättare. De tyckte sig märka, att den sjuka blev mer stilla, att hon led mindre.

Och om än en stund, en knapp timme sedan hon var inkommen till dem, blev hon alldeles lugn och orörlig. De flämtande andedragen avstannade.

De två vännerna reste sig upp, lade den döda till rätta i sängen och kröp sedan ihop som förut, tätt intill varandra, liksom förstenade inför det döda, förfärliga ansiktet.

"Om några dar ska jag se ut på samma sätt, tänkte både Sigrun och Lotta. Jag ska se ut som den där. Ingen ska känna igen mig. Ingen ska veta, att detta är jag."

— Vem kan hon vara? sade Lotta viskande, och Sigrun svarade på samma sätt, att hon måste vara någon fattig vandrerska utan hem.

— Hennes kläder var inte precis dåliga, sade hon, men mycket slitna. Kängorna är våta och utgångna. Hon har vandrat långa vägar i snön. Sjukdomen har kommit över henne på landsvägen. Hon har irrat omkring i feberyrsel borta på de öde vidderna. Det var väl ljusskenet från vår lampa, som ledde hit henne.

Återigen satt de tysta och stirrade på den döda. Och nu var det, som den förskräckliga tanken vaknade hos Sigrun.

"Om det vore jag, som låg där!" tänkte hon först. "Varför skulle jag inte kunna ställa så, att det blir jag, som ligger där?" fortsatte hon att tänka.

Det var, som om Lotta Hedman skulle ha hört hennes tankar. Hon vände sig mot Sigrun och stirrade förskräckt och andlöst på henne.

— Det är ingen, som vet vem hon är, sade Sigrun med en röst, som inte längre var låg och viskande, utan fast och

bestämd. Ingen vet var hon är kommen ifrån. Ingen kan ha sett henne komma in till oss. Hon är en fattig vandrerska utan hus och hem.

Lotta satt tyst. Hon ville inte förråda vad hon misstänkte. Om Sigrun inte hade sina tankar åt det hållet, var det bäst att tåga. Sigrun fortsatte på samma sätt.

— Du förstår väl, Lotta, att detta är smittkoppor. Nu ligger den döda i min säng, den och hela huset måste rökas, och vi får inte bo kvar här. Vi måste flytta in i prästgården. Och det kan ju hända, att jag är smittad och dör av sjukdomen, och då vore ju allt gott, men det kan också hända, att jag får leva, och då är jag inne i mitt gamla elände.

— Men det blir bättre nu efter det svåra, som ni har fått gå igenom, sade Lotta ivrigt. Din man förstår, att han har gjort dig orätt. Han kommer att ta sig bättre till vara.

Sigrun reste sig, tog lampan och flyttade ut den i brygg-
huset.

— Vi ska inte störa henne där inne, sade hon.

— Ni har så många goda år framför er, fortsatte Lotta. Bara ni blir lite äldre, så får ni ro. Och han är ju en så präktig och duglig och framstående man.

Sigrun stod i fulla lampskenet, och Lotta Hedman kunde inte låta bli att förvåna sig över henne. Hon hade på ett par minuter fått tillbaka hela sin skönhet, och det var inte nog med det. Det låg glans och höghet och makt över henne. Ovillkorligen kände Lotta, att Sigrun var förmer än andra människor, att hon måste skyddas och älskas framför alla andra.

— Lotta, sade Sigrun, du förstår väl, att det var för detta, som du blev hitsänd från Stenbroträsk? Det var, för att du skulle komma och hjälpa mig med detta.

Det var att tala ett språk, som Lotta förstod, men hon lät sig inte vinnas så lätt.

— Det kan likasåväl förhålla sig så, ängeln min, att jag har kommit hit för att hindra dig, framkastade hon.

Sigrun lät Lotta sätta sig ner i den ena korgstolen, sedan lade hon sig på knä framför henne, tog hennes händer och sade med en röst, som var bräddfyll av övertygelse:

— Jag lovade Edvard en gång, att ingenting utom döden skulle skilja oss åt. Och det är fördenskull, som jag inte har lämnat honom förut. Och hela veckan har jag bett Gud, att jag skulle få dö, hellre än att jag skulle behöva svika mitt löfte. Fastän jag är förskrämd för honom och måste gå, så har det ändå hållit mig tillbaka. Du förstår, Lotta.

Lotta nickade motvilligt.

— Och nu, Lotta, nu har Gud hört mina böner. Han har skickat döden till mig. På detta sätt kan jag gå utan att bryta mitt ord. Att inte du, Lotta, förstår, att detta är Guds vilja!

— Jag vill inte höra mer av det här, Sigrun, sade Lotta och gjorde ett försök att resa sig ur korgstolen, men matmodern höll henne tillbaka.

— Det är Gud själv, som hjälper mig, Lotta, sade hon. På det här sättet kan jag gå utan att göra Edvard olycklig. Ja, jag menar inte, att han inte kommer att sörja mig ett år eller kanske två, men det blir ingen bitterhet i sorgen. Men om jag skulle rymma från Edvard? Tror du, att han skulle låta sig nöja? Han skulle söka efter mig, och när han funne mig, så skulle han kanske döda mig. Eller om jag bleve skild från honom? Han skulle gräma sig till döds. Men om jag ginge bort ur livet . . . Det vore bara en sorg. På döden behövde han inte bli svartsjuk. Förstår du inte, Lotta, hur mycket bättre detta vore för honom än något annat?

— För honom, sade Lotta, det kan vara, men för dig?

— För mig, sade den unga kvinnan med ett leende, som var som ett återsken från himlen, för mig är allt gott, som är gott för honom.

— Det bästa för honom vore att få behålla dig, sade Lotta envist.

— Det är detta jag inte kan, utropade Sigrun med förtrivlan i rösten. Du vet inte vad det vill säga att ständigt vara vaktad, att aldrig ha någon frihet. Du vet inte hur det är med alla dessa förskräckliga scener och uppgörelser och löften om bättring, som aldrig hålles, och misshumöret och ledsnaden. Du vet inte hur det är att jämt gå och frukta, att

det ska ske något förfärligt. Du vet inte hur det är att jämt nödgas smyga och ljuga, fastän man inget annat gör än det, som är riktigt och rätt. Du vet inte hur det är, annars skulle du inte uppmana mig att gå tillbaka.

— Nej, sade Lotta Hedman, nej, ängeln min. Jag visste ju inte, att du har haft det så svårt. Du har aldrig talat om detta förrän i går och nu. Men finns det ingen annan utväg?

Den unga kvinnan reste sig upp. Hon sade med djupt eftertryck:

— Det finns en utväg. Den är mig sänd av Gud, men Lotta Hedman vill inte tillåta, att jag begagnar mig av den.

Ingen kan beskriva den rentav förkrossande makten av Sigruns skönhet, när hon sade ord sådana som dessa. En trollkraft utgick ifrån henne, som hon var väl medveten om och som hon aldrig torde ha utövat så skoningslöst och så segerrikt som denna natt.

— Jag vill ju ingenting orätt göra, Lotta, fortfor Sigrun. Jag vill resa ut i kriget och hjälpa de sårade. Hela min håg står efter detta. Jag blyges över att gå här hemma och ingen nytta göra. Du vet, att det är detta, som jag har längtat efter i hela mitt liv. Gud har hjälpt mig, Lotta. Varför vill inte du hjälpa mig?

Vad kunde den stackars Lotta Hedman säga? Hon hade aldrig älskat Sigrun så som denna natt. Hon gjorde ännu motstånd, därför att hon visste, att hennes man tillhörde en familj av självmördare. Kanske att mannen skulle döda sig, om han förlorade hustrun. Hur som helst, vågade hon ingenting säga om detta till Sigrun. Hon trodde, att det endast skulle stegra hennes fruktan för honom.

— Men du har ju dina föräldrar, var allt, vad hon kunde hitta på att säga.

— Jag är smittad av koppor, sade Sigrun. Jag kan inte resa hem till föräldrarna.

Hon gick fram till Lotta och satte på nytt ner henne i korgstolen.

— Lotta, jag är så olycklig, sade hon. Alla mina dagar är mig en plåga. Ska jag behöva lida på det sättet genom hela mitt liv?

— Men, Sigrun, att du vill göra oss alla sådan sorg!

— Sorg, sade Sigrun, sorg? Vad är det? Att sörja över en död! Vad är det? Vad är det mot att sörja över en levande? Jag är tvungen att göra det för Edwards skull, Lotta. Minns du inte vilken man han var, när jag först råkade honom? Han var behärskad, lycklig, ivrig att gå framåt. Han var en god predikant, hans församling älskade honom. Nu — ser du inte hur han förändras? Han går under här i fattigdom och ensamhet. Jag måste bort ifrån honom, Lotta. Om jag vore död, då skulle han söka sig till en annan församling. Han skulle bli allt det, som han hade utsikt att bli, när han var nog olycklig att råka mig.

— Du kan aldrig få mig att förstå, att du behöver göra något så förfärligt.

Sigrun höjde på axlarna.

— Jag vill inte heller inbilla dig, att jag gör det bara för hans skull. Jag gör det, därför att jag är olycklig och behöver bli fri från min olycka. Å, Lotta! När jag inte får dö riktigt! Jag vet, att det vore det bästa. Men näst detta är det bäst för mig, att jag får försvinna. Jag går under, jag blir vansinnig. Jag är kanske vansinnig redan nu.

— Men du vill övertala mig att ställa så, att jag aldrig mer kan få se dig? sade Lotta i sin förtvivlan. Hon hade inte ämnat tala om sig själv, men hon måste använda alla motskäl, som fanns.

— Varför skulle du inte kunna råka mig, när bara något år är gånget? sade Sigrun. Hör nu hur jag har tänkt ställa för mig! Jag går till fots de första milen, tills jag kommer in i en socken, där ingen känner mig. Där beställer jag skjuts till närmaste järnvägsstation. Jag tänker följa med tåget till Göteborg, och därifrån reser jag till Amerika. I Amerika ska jag ge mig in i en sjuksköterskekår, och med den följer jag sedan ut i kriget. Du ser, att det är ingenting omöjligt. Och när något år har gått, skriver jag efter dig.

— Du ska inte försöka att locka mig, sade Lotta. Jag kan inte ljuga så, som jag skulle bli tvungen att göra.

Sigrun sade med obeskrivlig bitterhet:

— Jag har måst ljuga var dag, alltsedan jag gifte mig.

Lotta Hedman kände sig söndersliten. Hon var betagen av medlidande. "Låt henne få som hon vill!" tänkte hon. På samma gång var hon så utom sig av ängslan över det svåra, som Sigrun ville begå, att hon började gråta.

— Gud ville hjälpa mig, men Lotta Hedman ville inte, sade Sigrun.

— Men, Sigrun, ropade Lotta och slängde bort en tår med baksidan av handen, ska du tvinga mig att låta dig förstöra dig själv? Du vill göra något, som är så förfärligt, att jag ryser för blotta tanken på det. Du ska inte mer bära något namn bland de levande. Du vill ge dig ut i världen utan vänner, utan föräldrar, utan att så mycket som kunna tala om varifrån du är kommen. Det blir elände, om du lyckas, och skam och skada, om du blir upptäckt.

Dessa ord var alldeles förspilda. Den unga frun var lika fast besluten som förut. Men hon slutade upp med att bedja och övertala. Hon började hota.

— Kom ihåg en sak, Lotta! Om du inte i natt hjälper mig på det här sättet, går jag i morgon till honom, som sitter och väntar på mig hos kyrkvärden.

— Det gör du aldrig, sade Lotta.

— Jag gör vad som helst. Bara inte tillbaka i det gamla.

Innan Lotta hann svara på detta, inträffade något.

De hörde steg närma sig bryggghuset, försiktiga, men tunga och tydliga steg. Stegen stannade inte vid ingången, utan fortsatte runtom huset. Ett par gånger hördes de åter. Så dog de bort.

Sigrun gjorde ett tecken åt Lotta, och denna skyndade fram till ett fönster, höjde undan gardinen och såg ut i den snöljusa natten.

— Det var gårdsdrängen, sade hon.

Den vackra kvinnan rätade upp sig. Ögonbrynen drog sig samman, huvudet höjdes, ögonen sände en förkrossande blick åt någon, som inte fanns tillstädes.

— En sådan där tur har han gått varje natt, sade hon, alltsedan jag flyttade hit ut. Han är tillsagd av sin husbonde. Han går här och vaktar på mig. Han ska lyssna efter om jag har någon älskare hos mig.

Lotta sade ingenting. Hon började på att ge upp allt motstånd.

— Du tror, Lotta, att Edvard ska bli annorlunda. Där ser du! Har han mer förtroende till mig nu än förut? Han låter sin dräng gå och spionera på mig.

Hon hade höjt rösten. Det förolämpande i mannens mistro sårade henne i varje fiber av hennes varelse.

”Det kan aldrig bli bra mellan dem efter detta”, tänkte Lotta. ”Jag tror, att han har dödat kärleken hos henne. Det är så gott, att hon går.”

Detta var det, som kom Lotta Hedman att ge upp motståndet. En plötslig övertygelse, att Sigruns kärlek var slocknad eller höll på att slockna, fastän hon inte själv ville erkänna det, kanske inte en gång visste det.

Hon upphörde att säga emot. Hon sade aldrig ja, men hon upphörde att säga emot.

Det gick en stund under hastiga förberedelser. Sigrun lade av sig sina ringar och lånade en omgång kläder av Lotta. Litet underkläder och de sjuhundra kronorna packade hon ner i en skinnväska, som också var Lotta Hedmans tillhörighet. Kappa och huvudduk fick Lotta också bestå. Alla Sigruns kläder måste finnas kvar. När hon var nästan färdig, stannade hon framför Lotta.

— Du förstår nog, Lotta, att allt detta är sammanfogat av Guds hand. Var nu inte ängslig varken för dig eller för mig själv!

Hennes mod och sinnesnärvaro var på sitt sätt beundransvärda. Det fanns varken tvekan eller rädsla hos henne.

När allt var klart, hade hon ändå en svår stund.

— Det är allt så mycket kärt, som jag lämnar efter mig, sade hon. Tårarna kom strömmande, och hela vikten i det för alla tider avgörande steg, som hon nu skulle ta, tycktes stå klar för henne.

— Nu får jag aldrig mer se den lilla tavlan över Stenbroträsk's prästgård, som har varit mig en så stor tröst. Och medaljongen med min lilla dotters porträtt törs jag inte heller ta med mig.

— Den tycker jag du kan ta i alla fall, sade Lotta. Men du behöver ju inte gå, tillade hon.

— Och, Lotta, du vet det är en av korna, som jag tycker så mycke om. Ge henne lite gott foder, när du kan komma åt!

Hon gick mot dörren.

— Glöm inte, Lotta, att då min novemberblomma slår ut, så ska du ställa den på Edwards skrivbord!

Därefter kysste hon Lotta Hedman för första och enda gången och gick sin väg.

*

Sigrun hade inte varit borta så länge som en kvart, när Lotta Hedman återigen hörde steg utanför brygghuset. Det var lätta och varsamma steg, inte gårdsdrängens tunga trampande, och hon tänkte, så snart som hon hörde dem: "En sådan lycka! Gud vare lov och tack! Sigrun kommer tillbaka."

Men inte förr hade hon dragit ifrån regeln och öppnat, än hon stod öga mot öga med en främmande karl. Man förstår vad den stackaren skulle bli rädd. Aldrig i sitt liv hade hon känt sig så brottslig och syndmedveten.

"Oj, oj, Lotta!" tänkte hon. "Det börjar redan."

Karlen hade en stor, slokelig hatt och var dåligt klädd. Hon kunde förstå, att det var något slags landstrykare.

— Å, kom för all del inte in här! sade Lotta och ställde sig i vägen för honom. Vi har smittkoppor i gården. Där inne i kammarn ligger en död.

Karlen sprang inte sin väg, som Lotta hade väntat. Han stod kvar i dörren och såg inåt brygghuset.

Och innan Lotta kunde ana hans uppsåt, sköt han henne åt sidan, var med ett par steg framme vid kammardörren och såg den döda.

Men Lotta lämnade honom inte tid att göra några långa observationer. Hon sprang efter honom, slog armarna om honom, ryckte honom tillbaka ut i brygghuset och stängde kammardörren.

Karlen gjorde inte något motstånd. Han tycktes tro, att hon ville skydda honom för smitta.

— Det är inte farligt för mig, sade han. Jag är nog redan smittad, om det så ska vara. Hon, som ligger här, är min hustru. Hon blev sjuk för ett par dar sen, och i morse sprang hon ifrån mig i feberyrseln.

Det var tydligt, att han talade sanning och att hela Sigruns plan var förfelad. Lotta tyckte, att hela brygghuset störtade ner över henne.

— Men vem är då ni? frågade hon.

— Jag är inte så alldeles obekant här i prästgården, sade karlen med lugn och dämpad röst. Jag är skärslipare, och jag var här och slipade era saxar och knivar för en åtta dar sen. Jag drar omkring med häst och kärra och slipsten från gård till gård, och jag har just inga sjukrum till mitt förfogande. Det var min mening nu, då Rut blev sjuk, att jag skulle hinna ner med henne till ett lasarett, men så sprang det arma kräket ifrån mig. Jag har farit omkring och sökt efter henne hela dan. Jag undrar just när hon kom hit.

Det var inte bara taket, som störtade samman över Lotta Hedman. Det var väggarna och grunden, som hon stod på. Mitt i sin förvirring gjorde hon dock ett försök att rädda Sigrun.

— Men nu är det inte er hustru, som ligger där inne, sade hon, utan min kära matmor.

— Å, sade skärsliparen, är den vackra prästfrun död? Har hon fått ligga och dö här ute i brygghuset?

— Hon ville själv ha det så, sade Lotta Hedman.

— Ja, då får jag be om ursäkt för att jag trängde mig in, sade karlen. Jag får väl söka efter Rut på annat håll.

Han var en liten, mörkhyad, torr man. Ena skuldran höll han uppskjuten, och detta bidrog till att ge honom ett missnöjt och småsurt utseende. Lotta kom väl ihåg, att han vid förra besöket i prästgården hade uppfört sig bråkigt och varit ohövlig. Nu, i närhet av sjukdom och död, var han stilla och ödmjuk.

Till Lottas stora glädje närmade han sig verkligen mot utgången, men tvärstannade. Mitt i hans väg stod ett par våta, snedgångna kängor.

— Ja, men det här är ju ändå Ruts kängor! sade han. Vad vill det här säga?

Nu var det slut med Lotta Hedmans uppfinningsförmåga. Hon visste sig ingen annan råd än att tala om sanningen.

*

Sigrun hade hunnit förbi Algeröds kyrka och begravningsplats och befann sig mittpå bron över den lilla älven, när hon hörde Lotta Hedmans röst ropa på henne.

Strax därpå svängde en släde upp bredvid henne, och Lotta kom fram till henne och förklarade vad som hade hänt. Samtidigt berättade hon, att skärsliparen hade lovat att tiga.

Skärsliparen satt kvar på slädkanten, såg vresig och sur ut, men talade lugnt och fridsamt som förut.

— Se, det är så, att jag inte kan finna mig i detta, att Rut inte skulle komma i graven under sitt rätta namn, sade han. Men annars står jag för det, som jag har lovat. Prästfrun får sätta sig opp här i släden, och jag kör henne tillbaka till prästgården, och ingen ska få veta något. Jag ska vara tyst som en mur.

Sigrun gick fram till mannen. Hon hade bundit en svart duk om huvudet. Den sköt hon nu tillbaka.

— Är det bara fördenskull, som jag ska gå tillbaka i mitt elände? frågade hon.

Mannen tycktes bli orolig. Han gav henne en hastig blick och såg därpå åt sidan.

— Hon är död. Vad gör det henne under vilket namn hon kommer i graven? sade Sigrun med en röst, vari förtvivlan darrade.

— Jag tycker inte, att det är rätt mot Rut, sade karlen envist.

— Nej, svarade Sigrun. Det är inte rätt, det vet jag. Men ni må inte tro, att jag efter detta tänker gå tillbaka hem. Det gör jag inte.

Hon pekade mot älven, som blänkte svart mellan sina snöstränder.

— Dit går jag, sade hon.

Hon stod fast och beslutsam framför mannen. Han uppfattade tillräckligt av hennes ansiktets stränga allvar för att förstå, att hon skulle göra, som hon sade.

Han vände bort ansiktet, liksom rädd att se på henne.

— Ja, jag förstår ju, att Rut får en bättre begravning och allt sånt där, sade han. Och mig gör det ju inte så mycket, för hon var inte min hustru precis, fastän hon hade åkt med mig på lasset ett par månader. Men jag tycker ändå...

Lotta skrek till. Sigrun hade skyndat bort från mannen. Hon stod vid broräcket och böjde sig för att komma under det.

— Å, för allan del! ropade skärsliparen och sprang ner på bron. Gör er inte någe illa! Det ska få bli, som ni vill.

— Kom ihåg, jag går aldrig tillbaka till det gamla! sade Sigrun.

— Nej, det behöver ni inte heller. Jag ska nog tiga.

— Sigrun är för märkvärdig i natt, tänkte Lotta. Ingen kan motstå henne. Hon gör vad hon vill med oss.

Det tycktes vara sanning. Den lilla misslynta mannen visste inte hur väl han ville henne.

— Jag har inte mitt vanliga åkdon i kväll, sade han. Jag fick lov att låna en släde i morse för att kunna fara och söka efter Rut. Men just fördenskull kanske det ginge an, att jag skjutsade er en bit framåt vägen. Det är inte så lätt att gå ute i snön för den, som är van att sitta inne i varma rum.

DEN LÅNGA DAGEN.

Den dag, som hade börjat med Sigruns flykt från sitt hem, blev för mången en tung och allvarlig dag, en dag så lång, att man aldrig tyckte sig hinna till dess slut.

Sådan blev den för Lotta Hedman, som, när hon kom tillbaka till brygghuset vid tretiden på morgonen, fann, att

allting där var sig likt, och nu försökte att, så gott hon förstod, bereda sig på vad som skulle komma. Hon samlade ihop alla den dödas kläder, stoppade in dem i bakugnen, kastade dessutom dit ett fång ved, tände på och lät alltsammans brinna till aska. Sedan sopade hon ugnen ren och drog fram sina förhängen, så att allting i brygghuset var sig likt, såsom det hade varit på kvällen.

Hon gick också darrande och rysande in i brygghuskammaren till den döda. Annars var hon inte rädd för de avlidna, men mot denna tyckte hon att Sigrun och hon hade svårt förbrutit sig, och hon skälvde, när hon nalkades henne. Hon gjorde dock vad hon hade ämnat, tog fram ett lakan, bredde ut det över liket, så att det fullkomligt skyldes, och läste sedan med mycken rörelse ett par böner.

Medan hon gjorde detta, erfor hon en stor hugsvalelse. Det strömmade över henne en visshet, att den döda inte var en fiende till henne och hennes matmor, utan deras trognaste hjälpare och förbundna, som hon på intet sätt behövde räddas för.

Lotta sökte också förbereda sig på vad hon skulle säga till prästen och gårdsfolket. Hon tänkte på att ingen hade sett Sigrun under hela gårdagen. Alltså kunde hon tala om för dem, att sjukdomen hade börjat natten före den sista. Sigrun hade inte velat, att läkare skulle tillkallas för hennes skull, hon hade trott, att det bara var ett ofarligt utslag. Sedan — ja, vad skulle hon sedan säga?

Lotta gick till en början fram och tillbaka på golvet. Men snart kände hon sig alltför modlös och trött för att gå, utan satte sig i en stol. Snart blev inte heller detta bra. Hon gick och ställde sig mot en vägg. Till sist sjönk hon ner på golvet, alldeles bredvid den dödas säng, och blev sittande där.

"Jag borde gå in till kyrkoherden", tänkte hon. "Jag borde väcka tjänstfolket." Men hon gjorde varken det ena eller det andra. Hon satt stilla och upprepade för sig själv sina förklaringar, vände och vred på dem.

"På ett eller annat sätt blir alltsammans upptäckt", tänkte hon. "Vi blir olyckliga och utskämda, både Sigrun och jag. Det är förfärligt att sitta och vänta på."

En stund skedde henne den stora lindringen, att hon fick komma bort från sina bekymmer och farhågor.

Medan hon satt ångesttyngd på golvet nedanför den döda, skilde sig hennes själ från kroppen, höjde sig och begav sig i svävande flykt uppåt mot världsrymden.

Snart var den kommen så högt, att Lotta Hedman kunde se de jordiska tingen i deras sammanhang. Hon såg nu inte som annars bara ett litet stycke av dem, utan hon såg dem i hela deras utsträckning. Hon såg inte ett kort stycke av älvar och floder, utan hon kunde följa vattendragen från källan till mynningen. Hon såg inte bara en liten del av en skog, hon såg de väldiga trädmassorna i hela deras utbredning. Hon kunde följa bergåsarnas hela längd. Slätterna bredde ut sig under henne, och ländernas skapnad avtecknade sig mot havens blänkande ytor.

Lotta tyckte, att detta var ett skönt och upplyftande skådespel, men hennes själ stannade inte vid detta, utan steg ändå högre.

Om ett par ögonblick hade den nått till en rymd, därifrån den kunde överskåda människoödena i deras sammanhang. Lotta kunde följa människornas vandring genom livets dal. På en tid, som tycktes henne kortare än sekunder, förlöpte den. Hon såg dem stiga in i livet, vandra sin korta väg och åter gå bort, ut i det obekanta. Hon såg sin vän, Sigrun, på hennes vandring och den väg, som låg utstakad för henne, och de vägar, som korsade hennes.

Hon såg även den väg, som kvinnan, som nu låg död bredvid henne, hade haft att fullfölja. Det var en mörk och fattig och tung väg, och den höll redan på att utplånas, men den utplånades inte på det sättet, att den täcktes med mörker, utan den försvann under ett ljusskimmer.

Vid slutet av vägen stod den döda ännu och blickade tillbaka på sin bana, som förvandlades till ett band av ljus, och Lotta såg, att hennes ande fröjdade sig.

Den döda visade bort till Sigruns väg och till en av de vägar, som korsade den.

— Se, sade hon till Lotta, vad jag mest av allt önskade, det går i uppfyllelse nu genom min död!

Och därmed försvann den döda in i en stor klarhet, vars glans var sådan, att Lotta Hedmans själ inte kunde följa henne, utan måste stanna utanför.

Och den vände med detsamma tillbaka till kroppen, och Lotta Hedman kände sig nu för en stund fri från all fruktan och trodde, att det, som hade skett, var sådant, som borde och måste ske.

Och detta sitt lugn fick hon behålla, till dess att dörren till brygghuset öppnades och någon frågade om hon visste, att klockan redan var halv åtta.

Då ville Lotta Hedman resa sig, men nu var hennes trygghet borta. Hon tänkte på allt det tunga, som hon gick till mötes, och hon orkade inte komma upp på sina ben, utan blev sittande.

Och dörren stängdes, ingen kom in, ett par minuter gick i lugn.

"Nu snart blir alltsammans upptäckt", tänkte Lotta. "Det kan inte gå på annat sätt."

Och all skam, som skulle falla över Sigrun och över henne själv, lade sig tyngande över henne.

Strax därefter kom husjungfrun in i brygghuset. Hon bar på en bricka morgonkaffe till matmodern.

Hon såg lampan stå med rykande veke, nära att slockna, och fann brygghuset fullt med rök och nästan mörkt. Hon ropade, men ingen svarade. Då förstod hon, att något måste vara på tok. Hon satte ifrån sig brickan, rev eld på en tändsticka och såg nu, att Lotta satt sammansjunken på golvet bredvid sängen, och att den, som låg i sängen, hade ett lakan utbrett över sig, såsom vore hon död. Hon gick närmare, lyfte en flik av lakanet och såg ett par uppsvällda händer.

Då vaknade Lotta till liv.

— Akta dig för all del! Det är smittkoppor.

Flickan släppte lakanet och for ett par steg tillbaka.

Sedan blev det hon, som spred nyheten, som underrättade mannen och alla andra.

Lotta Hedman, som befann sig under den förfärliga sjukdomens skydd, hon blev knappast tillfrågad om vad som hade hänt.

Det sändes bud efter kyrkvaktaren, som var en myndig och kraftig man, och han ställde och beslutade, så gott han förstod.

Han befallde för smittans skull, att Lotta Hedman skulle stanna i brygghuset och att ingen fick råka henne. Inte ens om kyrkoherden sände efter henne, fick hon lyda kallelsen.

Det blev han och Lotta, som lade ner den döda i kistan. Sedan fördes hon bort till en i hast uppkastad grav.

Det gjordes inga efterforskningar, knappt några frågor. Hela prästgården var för en tid alldeles avstängd från den övriga trakten. Att prästfrun hade låtit utge sig för död, fastän hon levde, det var för orimligt att misstänka.

— Det är den där skärsliparn, som har farit omkring här i trakten de sista veckorna, som har fört smittan med sig från Norge, sade man. Hans hustru är också sjuk och har sprungit ifrån honom i feberyrseln.

Man påminde sig doktors ord.

— Prästfrun har gått länge med sjukdomen i kroppen, sade man.

Den längsta och kvalfullaste dag, som Lotta Hedman hade upplevat, gick till ända, utan att någon upptäckt hade skett.

*

Sigrun kastade då och då en blick på körsvennen, som satt på slädkanten. Det var natt och mörker alltjämt, och hon kunde blott helt otydligt urskilja gestaltens yttre konturer: den vida slokhatten, den uppskjutande axeln, den korta näsan och den vresigt hopbitna munnen.

”Det är ingen människa, som jag har bredvid mig”, tänkte hon, ”det är döden. Jag ser hur skaftet på lien sticker opp under rocken.”

”Så är det”, sade hon till sig själv. ”När han först kom, kände jag inte igen honom, men nu gör jag det. Och vem annan skulle det vara? Jag har gett mig i hans våld. Han har kommit för att hämta mig och föra mig till sitt land.”

De åkte fram över stora, ödsliga bergsvidder, täckta med

vit snö. Några enstaka, klent utbildade träd och buskar gjorde traktens fattigdom än mer påfallande.

"Det är dödens rike", tänkte hon.

Hon, som nyss hade varit så ivrig, så stridbar, så befallande, kände ett stilla lugn falla över sig. Det var slut med besväret att vilja, önskningsar och förhoppningar var borta.

Det är kanske farligt för en levande att ta döden till sin bundsförvant. Han tar en måhända på allvar.

Hon trodde sig märka, att hon verkligen genomgick en förvandling. Alla de band, som fäste henne vid hennes förra liv, upplöstes det ena efter det andra.

Det var kärleken till mannen, det var hennes äktenskaps sorg och plåga, som förut hade upptagit alla hennes tankar. Allt detta sjönk bort och försvann. Ett stort tomrum uppstod efter detta, men ingen saknad, ingen bitterhet.

"Det är så de döda känner", tänkte hon. "De frigöres på detta sätt från det jordiska. Deras kärlek och deras sorg lämnar dem."

Det var små dumma saker, som hon hade sagt som barn och som hon sedan alltid hade skämts för, och det var små förargelser, som länge hade pinat henne, och små förödmjukelser, som hon aldrig hade kunnat glömma, men nu på en gång var allt detta borta. Hädanefter skulle hon tänka på detta som på något, som inte angick henne.

När hon tänkte på föräldrarna och det stöd hon alltid hade haft hos dem, så fann hon, att hon inte mer hade behov att hämta hjälp hos dem. Allt var nytt omkring henne, hon var inne i en annan värld. "Här kan de inte nå mig", tänkte hon. "Hittills har de stått mig bi så mycket de har förmått. Nu är jag skild från dem. Jag åker in i dödens land."

Hon var som en ranka, som med många klängen hade hållits uppe utmed ett galler. Nu lossades det ena klänget efter det andra. Rankan låg snart nere på marken.

"Det måste vara på detta sätt, som det känns att dö", tänkte Sigrun. "Det är inte tungt eller hårt, det är bara en stor vila."

Så småningom ljusnade det. Mannen, som satt på släd-kanten, blev åter en vanlig landstrykare med ett surmulet, ovänligt ansikte. Landskapet blev ett stenigt, magert, fattigt, men helt jordiskt landskap, och Sigrun själv vaknade till livet med dess stränga fordringar på mod och sinnesstyrka...

Hästen hade inte fått vila under natten, och färden gick mycket långsamt. De måste låta den stå stilla i flera timmar i lidret invid en torpstuga för att äta och hämta krafter. Äntligen kom de dock i sikte av en by, där det fanns gästgivarvärd.

När de alltså närmade sig slutet på resan, började skärsliparen tala med Sigrun.

— En skärslipare som jag, sade han, som far land och rike omkring, får se och erfara mycke besynnerligt. Men jag vill påstå, att det, som jag har varit med om i natt, det är ändå det största äventyr, som jag har upplevat.

— Jaså, ni säger det. Sigrun vände huvudet mot den lilla mörka karlen och gav honom ett vänligt leende.

— Jag vill gå ed på att något mer förunderligt har jag aldrig varit med om. Och jag förstår inte själv varför jag var så blödhjärtad och hjälpte er. Jag vet inte vad som kom åt mig.

— Nej, jag vet inte heller hur det kom sig, sade Sigrun. Men ett är visst, att ni aldrig ska behöva ångra er vänlighet.

— Ja, det kan man aldrig så noga veta, sade karlen. Men nu tycker jag i alla fall, att jag inte kan låta er gå utan att fråga hur ni ämnar ställa för er, och vart ni ska ta vägen.

— Jag, sade Sigrun, jag ska till Amerika.

— Men det kostar pengar att fara till Amerika, menade körsvennen.

— Ni kan väl inte tro, att jag ger mig ut på en sådan här färd utan pengar, sade hon.

När sliparen hade fått detta svar, drog han in tömmarna, gick fram till hästen och började känna och lyfta på sel-donen.

— Ja, jag är ju liksom lös och ledig, sade han om en stund. Det vore kanske bättre, att vi for förbi den här gäst-

givargården och att jag körde er några mil till. Här kunde det nog finnas folk, som känner er.

Just för detta, att hon skulle kunna bli igenkänd på denna gästgivargård, hade Sigrun oroat sig den sista halvtimmen. Anbudet kom som en mycket välkommen överraskning.

— Se, jag är sådan, att jag vill göra riktigt vad jag gör, sade karlen, när han kom tillbaka till släden.

Emellertid blev dessa nya mil mycket dryga. Hästen måste åter vila och beta. Snart visade det sig, att snöfallet inte hade varit så rikligt i de trakter, där de nu färdades. Föret blev så dåligt, att de måste gå till fots långa sträckor.

Och tiden gick. Klockan var nära tolv, innan de hade nästa gästgivargård inom synhåll.

Men just som de var så långt komna, att de såg uthusen, mötte de en man, som kom körande med en mjölkvagn.

— Akta er, Gustavsson! ropade han till skärsliparen. Det har kommit telefonbud till gästgivarns, att de ska ta vara på er. Ni lär fara omkring med smitta. Prästfrun i Algeröd har dött i natt i smittkoppor, och nu påstår man, att det är ni och er hustru, som har haft sjukdomen med er från Norge.

Det blev nytt uppehåll, ny överläggning. Man beslöt sig för att vända. Ingen av dem ville köra fram till den där farliga gästgivargården.

Skärsliparen föreslog, att de skulle ta vägen öster ut upp mot Dalsland.

— Det går järnväg till Göteborg där också, och där är ni okänd.

Så vek de av på en väg, som gick mot öster och som återigen förde dem upp på den nakna, ödsliga bergsvidden.

Här var föret bättre, men den stackars hästen var nästan tröttkörd. När han hade vilat och ätit för tredje gången, hade han också nått till botten i havrepåsen.

Skärsliparen letade fram bröd och smör och åt. Sigrun hade ingenting att äta, men hon var inte heller hungrig.

När hon sedan tänkte tillbaka på denna dag, förundrade hon sig över sig själv.

”Det var besynnerligt. Jag var alldeles känslolös, alldeles

lugn. Jag kände ingen oro, ingen trötthet, ingen hunger. Jag visste hela tiden, att allt skulle gå som det borde gå. Jag var slö på ett sätt, men jag var också mycket stark och ut hållig. Det fanns säkert någon i min närhet, som hjälpte mig.”

Under den långa rasten på bergsplatån ställde hon en fråga till reskamraten.

— Sa ni inte i morse, att den döda inte var er hustru?

— Jo visst sa jag det, och det är sanning också. Hon hade en bra man och ett gott hem, men hon följde hellre med mig.

Sigrun frågade vidare, inte för att saken intresserade henne, ingenting i denna värld intresserade henne den här dagen, men tiden gick litet fortare under ett samtal.

— Hon tyckte alltså bättre om er än om mannen?

— Jag vet inte vad jag ska säga om den saken. Hon var gift med en, som heter Sven Elversson. Jag vet inte om ni har hört talas om honom?

Sigrun nickade.

— Jag trodde först, att hon hade tröttnat på honom för det där, ni vet, sade karlen. Sen kom jag att förstå, att hon hade gått ifrån honom, därför att hon trodde, att han inte tyckte om henne.

— Hon var ju så ful, sade Sigrun. Han gifte sig med henne av barmhärtighet.

— Ja, hon var ful, men hon var en bra människa, sade sliparen. Hon var sådan, att hon kunde göra vad som helst för den hon tyckte om.

Trots den stora slöheten fann Sigrun, att i dessa ord låg något, som berörde henne obehagligt. Hon upphörde att fråga om hustrun.

— Vet ni var Sven Elversson nu finns?

— Han bor på en gård i Dalsland, som heter Hånger. Det har varit ett stort ställe en gång, men det har skett så många olyckor där i fordomtid, att ingen ville bo där, utan gården låg öde. Sven Elversson fick den nästan för ingenting. Han bor där ensam med de gamla föräldrarna nu, sen

hustrun är borta, och han tar opp och hjälper än barn och än andra fattiga, så många han rår med.

I själva verket måtte det denna dag ha förhållit sig på samma sätt med skärsliparen som med Sigrun, att han stod under något främmande inflytande. Han, som annars brukade fara omkring och gräla och bråka som en riktig landsplåga, var stillsam och undergiven och talade väl om alla människor.

När de hade satt sig i gång igen, Sigrun inne i släden och körsvennen på kanten som vanligt, med benen hängande utanför, hände det sig, att han halkade och föll ner på vägen.

Hästen stannade genast. Karlen reste sig och satte sig som förut. Men inom kort halkade han av på nytt.

— Jag förstår inte vad som är åt mig, sade han. Det går runt i huvudet på mig.

Sigrun uppmanade honom att sätta sig i släden bredvid henne. Det gjorde han verkligen och körde vidare. Om en stund tappade han tömmarna.

— Jag måtte visst vara sjuk, sade han och såg helt handfallen ut. Det går väl med mig som med Rut.

Men Sigrun skyndade sig att lugna honom.

— Ni har inte sovit i natt, sade hon. Sätt er opp i hörnet och sov! Jag ska köra, medan ni vilar er.

Åter var det någon, som höll hennes mod vid makt. "Han har inte fått sjukdomen, han är bara uttrötad. Se, nu sover han redan!" tyckte hon, att det viskade i öronen på henne.

När hon hade kört ett stycke, blev hästen stående och vägrade att ta ett steg vidare.

Sigrun tog den sovande reskamraten i armen och skakade honom.

— Vet ni om det finns något ställe i närheten, där vi kan ta in? Hästen är alldeles förbi, och det börjar bli mörkt.

Karlen såg upp, yrvaken och oredig.

— Tror ni, att jag har fått smittkoppor? sade han.

— Nej, ni har ingen annan sjukdom än sömnsjuka, sade Sigrun.

— Det är nog smittkoppor i alla fall, sade karlen.

Strax därpå ryckte han upp sig till ett väldigt bemödande.

— Det är ingen annan råd, sade han. Det finns ett ställe en halvmil härifrån, där de har ett "luffarhotell", som du säger. Vi får försöka komma dit.

— Vi är tvungna att komma under tak, sade Sigrun.

— Ja, det blir ingen annan råd, upprepade karlen, fast nog hade jag helst velat slippa att visa mig där en gång till. — Vi är över gränsen nu, fortfor han, vi är i Dalsland, och när vi har kommit oppför nästa backe, bär det neråt. Ta av åt vänster vid korsvägen, och kör fram till första gård ni får se!

När Sigrun så småningom hade fått hästen oppför backen, såg hon i den försvinnande dagern ett stort landskap utbreda sig nedanför dem, sakta sluttande, vackert, rikt på sjöar och långa skogshöjder, fint och skarpt utritat mot den snötunga luften. Den härliga bilden upplivade henne, hon drev på hästen med mer kraft, fann korsvägen och vek av åt vänster.

Utsikten kom tillbaka flera gånger, men trakten var alltjämt lika ödslig. Till sist såg hon dock en gård ligga alldeles under dem. Boningshuset tämligen stort, nästan herrskapsaktigt, men alla uthus små och oansenliga, nästan som på ett större torp.

Hon väckte den sjuke på nytt.

— Är vi framme nu?

— Ja, sade han och skakade sömnen ur ögonen. Nu är vi på Hånger. Det kunde jag väl aldrig tro, att jag skulle behöva ta in här en gång till.

— Men... utropade Sigrun och kände sig för ett ögonblick som en skeppsbruten, när vågorna slår samman över honom. Var det inte på Hånger, som Sven Elversson bodde?

— Jo, sade sliparen, jag ville inte heller fara hit, men det fanns ingen annan råd.

— Men om han frågar er var ni har gjort av hans hustru?

— Det blir väl att hitta på någe.

— Att han skulle bo just här! sade Sigrun förtvivlad.

— Ja, han har ju valt ut stället, därför att det ligger ensligt och långt från grannar. Vanligt folk kommer aldrig hit, men alla luffare och fattiga vandringsmän brukar ta in hos honom.

Sigrun körde utför en backe ner mot gården. Hennes förtvivlan lade sig nästan genast. Känslolösheten tog vid, och någon viskade i hennes öra, att hon inte skulle oroa sig. Allt skulle bli bra.

Alldeles invid själva inkörsvägen till gården stod en liten röd stuga.

— Här är det. Här får ni gå in, sade skärsliparen.

Han ryckte upp sig ur sin dåsigheit.

— Jag ska köra bort till gården och ställa in hästen, sade han. Ni kan gå in så länge. Jag ser, att det är tomt i luffarstugan. Nyckeln ligger instucken under tröskeln.

Sigrun kom in i ett litet hus, som av en gång mittöver var delat i två hälfter. På vardera sidan av gången fanns ett rum. Båda var på samma sätt inredda och möblerade. De hade nakna väggar, väggfasta sängar med halmmadrasser, en spis, ett stort, tungt bord och några tunga stolar. En spann med vatten och ett fång ved fanns också, men inga kuddar, inga lakan, inga kokkärl eller tallrikar, inga handdukar eller tvättfat, ingenting sådant, som kunde bortföras. Ett väldigt skåp stod i ena rummet, men nyckeln var urtagen.

Rummen var inte alldeles utkylda, de hade nog varit eldade på förmiddagen, och där var rent och utvädrat.

”Jag får försöka göra opp eld”, tänkte Sigrun.

Medan hon var sysselsatt härmed, kom sliparen in. Han kunde nu knappt hålla sig uppe. Utan att säga ett ord kastade han sig ner i en säng och somnade genast.

”Jag tror inte, att han är sjuk”, tänkte Sigrun. ”Han blir bra, bara han får sova den här natten. Det är onödigt att ropa på hjälp.”

Hon tände en brasa i det andra rummet också och satte sig framför denna och lade sina planer. Plötsligen kände hon, att hon var så trött, att hon höll på att ramla av stolen, och dessutom hungrig.

— Jag borde allt ha tänkt på att ta med mig ett par smörgåsar, mumlade hon, och härvid leddes hennes tankar på hennes väska. Var fanns den? Den var inte i rummet. Hon måtte ha glömt den kvar i släden.

Hon skyndade genast ut. Släden stod utanför stugan, och väskan låg kvar i den. Hon tog upp den och skulle just gå in tillbaka, då en röst tilltalade henne.

— Är det du, Rut?

Det hade mörknat hastigt. Hon urskilde med svårighet en gammal, böjd karl, som långsamt närmade sig.

— Ni ska inte komma hit! ropade hon. Vi har smitta med oss.

— Ja, jag vet det redan, sade karlen. Vi har haft telefon om saken, men vi väntade just inte, att ni skulle komma hit. Ja, ja, det är ju så, att nöden kör hund i band.

”Det där är Joel Elversson, Sven Elverssons far”, tänkte Sigrun. ”Han har blivit gammal och slö. Han tar mig för sonhustrun.”

— Sven är inte hemma i dag, sade Joel på sitt högtidliga sätt. Men vi vill handla mot dig, Rut, jag och Thala, så, som han skulle ha handlat, om han hade vetat, att du hade kommit hit nödställd och i livsfara. Här har du nyckeln till skåpet. Du vet, att där finns allt, som du behöver. Och vi ska bära ner mat till er och ställa utanför dörrn.

Han räckte henne en liten nyckel, och hon tog emot den utan att säga något. Han tycktes inte heller vänta något svar.

— Det är ingen här, som bär något agg till dig, Rut, sade han. Vi förstår ju vad det var, som drev dig bort. Ställ det nu så gött för er, som du kan, och sov i ro!

Han gick sin väg, och Sigrun skyndade in i stugan. I skåpet fanns lakan och kuddar, allt, som behövdes för ett gästrum. Kort därefter kom också maten.

Sigrun ställde in en del därav till sliparen i hans rum, stängde därpå sin dörr mycket väl, åt och gick till vila.

”Jag måste sova ett par timmar”, tänkte hon. ”Sedan går jag min väg. Jag måste bort härifrån, innan någon har känt igen mig.”

Hon sov redan, innan hon hade tänkt tanken till slut.

MORGONEN.

När Sigrun vaknade, sken en liten röd vintersol in till henne i den fattiga kammaren där hon låg. Hon hade sovit inte bara ett par timmar, utan hela natten. Det blev mycket brått för henne att stiga upp och göra i ordning efter sig i rummet för att kunna vandra sin väg.

Hon var styrkt av sömnen, kände sig beslutsam och kraftig och var inte missnöjd med det steg hon hade tagit. Det enda, som ängslade henne, var fruktan för upptäckt. Men om hon bara kunde komma bort från Hånger utan att bli igenkänd, trodde hon, att all fara skulle vara överstånden.

Återigen fann hon en matbricka utanför sin dörr och dessutom ett papper med ett par skrivna rader:

"Vi förstår att du vill stanna hos oss, eftersom sliparen har rest sin väg ensam. Tvivla inte på att du är välkommen!"

Hon gick ut i det motliggande rummet och såg, att skärsliparen var borta. Det var ett bekymmer mindre. Hon var utvilad nu och tyckte mycket bättre om att vandra härifrån än att åka i hans släde. Hon skulle nu bara fråga sig fram till en by, där hon kunde få en ordentlig skjuts. Närmaste järnvägsstation kunde inte vara långt borta, och innan kvällen skulle hon vara i Göteborg.

Hon knöt den svarta duken om huvudet, trängde på sig Lotta Hedmans kappa, fattade sin väska och ville gå.

Innan hon lämnade rummet, öppnade hon emellertid väskan för att se efter, att pengarna och det andra låg kvar där. Strax därpå ropade hon till av förfäran. Hennes sjuhundra kronor var borta.

Hon kände efter i kappfickan och i klänningen. Pengarna fanns inte.

Hon förstod genast, att de var stulna. Skärsliparen hade tagit dem ur väskan, medan den hade legat kvar i släden.

Hon måste sätta sig ner för att inte falla. Detta var ett fruktansvärt slag. Nu kunde hon inte fara till Amerika. Alla vägar var stängda. Å, herregud!

Hon lutade huvudet mot bordet och försökte tänka. Ja, hon hade talfat om för reskamraten i går, att hon hade pengar. Kanske att han under hela dagen inte hade tänkt på annat än att stjäla dem från henne. Mittunder trötthet och utmattning hade han hållit fast vid sin föresats.

Och nu hade han gjort livet omöjligt för henne.

— Det är en hård värld att ge sig ut i för den, som är fattig och ensam, sade hon. En hård värld.

Det var inte egentligen ånger, som kom över henne. Det var insikten om den fullkomliga omöjligheten att vidare fullfölja sitt företag.

”Jag skulle ju kunna ge mig ut som en tiggerska på landsvägen”, tänkte hon. ”Men vad skulle det tjäna till? Jag drog inte från mitt hem för att bli en äventyrerska.”

Lika omöjligt föreföll det henne att gå tillbaka hem. Skulle hon erkänna för sin man, att hon hade gett sig ut för död för att slippa bort från honom? Det var omöjligt, det var inte att tänka på.

Hon visste, att hon för närvarande befann sig hos goda människor. Skulle hon be dem om hjälp? Det var alltså samma historia. Det var att erkänna sitt bedrägeri och sin skam. Och dessa rättrådiga människor skulle anse sig tvungna att genast låta mannen veta, att hon levde.

”Det var inte någon synvilla i går”, tänkte hon. ”Det var döden, som satt bredvid mig på slädkanten. Han ger inte den fri, som har överlämnat sig i hans våld.”

”Men han är inte någon hård herre”, fortsatte hon sin oroliga tankegång. ”Han lossade banden, som höll mig fäst vid det jordiska, på ett mycket mildt sätt. Varför skulle jag inte anförtro mig åt honom?”

Hon satt i alla fall kvar vid bordet i väl en timmes tid. Hon sökte arbeta sig in i dödstanken.

— Gud ska ha barmhärtighet med mig, sade hon. Han vet allt. Han vet, att jag inte ville skada någon. Han vet också, att detta är den enda utväg, som återstår mig.

I detta ögonblick kom någon in i rummet, men hon satt kvar utan att röra sig. Det var henne så fullkomligt likgiltigt

vem som nu såg henne. Hennes beslut var fattat, och hon visste vilken väg hon hade att gå.

Hon låg ännu framåtböjd över bordet med ansiktet i händerna och kunde inte se den inträdande. På stegen hörde hon emellertid, att det var en man och inte en gammal, utan en ung.

”Det är Sven Elversson själv”, tänkte hon.

Hon hörde, att han först närmade sig henne, men sedan drog sig tillbaka. Han gick fram till spisen, gjorde upp eld och kom så på nytt fram till bordet, där hon satt.

— Att det ska vara så svårt för dig, Rut! sade han. Får jag inte skicka ett par av barnen till dig? Finns det ingenting här, som du kan tycka om att vända tillbaka till?

När han sade detta, lyfte hon upp ansiktet från bordet och såg honom rätt in i ögonen med en stel och förtvivad blick.

— Jag är inte den, som ni tar mig för, sade hon. Jag är Sigrun Rhånge, som är gift med kyrkoherden i Algeröd.

Han drog sig ett par steg tillbaka. Men han hade så välvant sig vid att visa samma lugn, vad för nyheter man än bragte honom, att han inte en gång gav till ett utrop. Han blev bara helt blek. Hans förvirring var dock mycket stor, och detta visade sig på så sätt, att han började tänka högt.

— Sigrun Rhånge är död, sade han. Hon dog natten till i går. När jag fick höra, att hon var död, reste jag till Algeröd för att få se henne än en gång, men det var för sent. Hon var redan lagd i kista och nersatt i graven.

Hon satt och stirrade på honom. Det var en högtidlig sorgsenhet över hans ord, som nästan rörde henne. Hon var övertygad om att han inte hade en aning om att han hade talat högt.

— Ja, om det vore så väl! sade hon som svar på hans tanke. Om Sigrun Rhånge verkligen vore död och nersatt i graven!

— Sigrun Rhånge är död, upprepade han lågt och entonigt, ur stånd att kunna finna sig till rätta. Henne får jag aldrig mer se på denna jord.

— Ja, medgav hon. Det kan man visst säga. Sigrun Rhånge är död. Men jag, olyckliga stackare, jag lever.

Något inom honom, som uppfattade det rätta förhållandet snabbare än förnuftet, hade emellertid satt hans hjärta i stormande rörelse. Han fick färg på kinderna, och hans ögon började glittra.

Nu kom han fram till henne, fattade hennes hand och behöll den i sin. Den andra handen for i en hastig, ögonblicklig smekning över hennes kind. Man skulle vilja säga, att han sökte övertyga sig om att det var en levande han hade att göra med.

— Ni lever! sade han, och rösten steg som ett jubelskrik för att genast sjunka ner dämpad och mild. Ni sitter i min stuga! Hur ska jag kunna förstå detta?

Det var mycket i hans beteende, som förvånade henne. Men på samma gång ingav det henne en smula mod. Hon var då åtminstone inte kommen till någon, som tog hennes olycka med kall likgiltighet.

— Det var vackert, det, som ni skrev till er hustru i morse, sade hon med skälvande röst. Och jag har alltid hört mycket gott om er. Vill ni hjälpa mig? Jag är i den största nöd, som en människa kan råka i.

Tårarna störtade ur hennes ögon. Hon var så förtvivlad, i så utomordentligt stort behov av hjälp, att hon kastade sig ner på knä framför honom.

Han hjälpte inte upp henne genast. I stället lade han en hand på vardera skuldran och lutade sig ner, så att hans ansikte kom alldeles inpå hennes.

— Ni hjälpte en gång mig, ni, när jag befann mig i min djupaste nöd. Tror ni, att jag inte skulle vara glad att få vedergälla er detta tusen sinom tusen gånger, om det stode i min förmåga?

Men efter detta utbrott blev han plötsligen alldeles stilla. Han lämnade henne, tog en stol och drog den fram till bordet.

— Vill ni inte tala om för mig hur allt har gått till? Hon stod upprätt bredvid honom och började dröjande:

— Det är så mycket att tala om. Jag vet inte var jag ska

börja. Hon höll på att sjunka ihop i gråt, men hon bekämpade rörelsen. Vi har just inte varit lyckliga, min man och jag, i vårt äktenskap, lade hon till.

Han tycktes inte alls märka, att hon stod, medan han satt, men däremot förstod han, att hon behövde hjälp för att kunna fortsätta sin berättelse.

— Min hustru var inte heller lycklig, sade han.

Han stödde armbågen mot bordet och lutade sig fram, så att han med handen kunde skymma bort ögonen.

Sigrun förstod, att han ville uppmuntra henne att fortsätta.

— Folk har väl talat om oss, sade hon. Om ni i går var i Algeröd, så hörde ni kanske historien om inackorderingen . . .

— Å ja, sade han, jag hörde den och mer till, men det var ingen illvilja i talet. Jag såg bara sorg, bara sorg.

Han sade det nästan snyftande. Han kände den häftiga smärtan på nytt. Det vållade honom en obeskrivlig pina att tala till henne på detta lugna sätt, då det enda han önskade var att lägga ner sitt huvud i hennes knä och berätta om den sorg, som hela gårdagen hade sönderslitit honom, liksom om det lidande han hade känt denna morgon, då föräldrarna hade underrättat honom om att hans hustru hade kommit tillbaka just nu, när hans hjärta bara begärde att få sörja över en annan.

— Det var ingen, som tvivlade på att jag var död? sade Sigrun.

— Nej, sade han, ingen tvivlade på att det var ni, som hade dött i smittkoppor.

Nu grep Sigrun hastigt tag i Sven Elverssons arm.

— Ni vet inte vem det är, som är död. Det måste vara . . .

Hon blev stående med öppen mun och vågade inte fortsätta.

— Är det min hustru? frågade han.

— Ja, sade hon, jag tror . . . det måste vara er hustru.

Han sade ingenting, men han reste sig och gick ett slag över golvet.

Sigrun sjönk nu i sin ordning ner på en stol. "Döden", tänkte hon, "döden vill inte låta mig slippa undan. Jag hade glömt, att den döda var Sven Elverssons hustru, när jag bad honom hjälpa mig."

Hon satt stilla gråtande och slet i en näsduk. Den besynnerliga, sövande dödsstämningen kom på nytt och sänkte sig över henne.

Men om bara några sekunder satt han åter vid bordet i samma ställning som förut.

— Nu ska ni tala om allting för mig!

Hon lydde. Han fick veta allt, som hade hänt från den stunden, när den döda hade kommit in i brygghuset, till nu, när Sigrun satt här i luffarstugan på Hånger.

Han hörde på med hela sin själ, och han greps av sorg över den förtvylade handling, som hon hade begått, och över allt elände, som hon hade dragit över sig. Han förstod bättre än hon, att hon, sådan hon nu en gång var, hade stängt alla livets vägar för sig. Att hon, om hon ville stanna kvar i denna värld, hade dömt sig till ständig oro, ständig ängslan, ständig ånger, ständig skamkänsla.

Men mittunder sorgen och det djupa medlidandet kunde han inte hjälpa, att något jublade inom honom, ständigt uppreparande ett och detsamma. "Hon lever i alla fall, och hon är kommen till dig. Hon sitter bredvid dig och talar. Vad betyder allt annat mot detta, att hon lever?"

Sigrun hade slutat tala för länge sedan, och Sven Elversson satt tyst och eftersinnade vad han skulle säga och vad som skulle göras. Under det att han teg, kände hon tydligt, att en sådan man som han ingenting annat kunde göra än sända henne tillbaka till hennes man. "Den mannen kan inte lockas att begå någon tadelvärd handling", tänkte hon.

"Detta allt har varit onödigt", sade hon till sig själv. "Det tjänar ingenting till. Döden ämnar inte ge mig fri."

Hon såg sitt öde modigt i ansiktet. Och hon sökte inte inverka på Sven Elversson genom att nämna om det beslut, vartill hon hade kommit.

— Det var så mycket, detta, sade han och blev själv förvånad över att höra hur han nu talade till Sigrun i samma ton som till sina andra skyddslingar. Men det, som jag genast har klart för mig, det är, att ni inte får gå omkring i världen och sprida smitta. Ni får lov att stanna här på Hånger nu för det första.

Hon såg upp till honom. Det var så enkelt. Det hade hon inte tänkt på. Det var några dagars uppskov. Dödstanken vek undan.

— Jag har bara min far och mor hos mig, fortfor han, och jag tror inte, att de är mycket rädda för smitta. Jo, det var sant, vi har också några främmande barn boende här. Dem får jag lov att föra ner till bygden. Och det här hotellet får vi stänga för någon tid. Ni får flytta in i stora byggningen och bo i ett av våra gästrum.

— Och sedan då? sade hon med nästan sträv ton.

Han böjde ner huvudet och försökte tänka. Eftersom han älskade henne, så läste han i hennes tankar och visste, att på hans svar berodde liv eller död för henne.

Han hade inte kraft att säga annat än detta:

— Det får stå i Guds hand.

”Jag kan inte driva henne till förtvivlan”, tänkte han, ”men hennes egen håg kan bli förvandlad. Kärleken till mannen kan vakna på nytt. Jag är säker på att det ska gå så, allt ska bli bra.”

Hon förstod, att hon bara hade fått ett uppskov, men i alla fall drog hon en lättnadens suck.

— Se, jag tänker så här, sade han. Det är inte bra att ljuga och fördölja något. Det är det ju inte. Men inte heller går det an att alldeles pina ihjäl en människa. Nej, det gör det inte. Och hjärtat kan förändra sig. Eller, rättare sagt, det kan bli sig likt igen. Då går det av sig självt, det, som nu är svårt. Kan jag inte få tro det?

Hon skakade häftigt på huvudet, men sade ingenting.

— Å jo, vi säger så, sade han, vi säger så. Och nu får jag väl tillåtelse att tala om alltsammans för far och mor? De är inte sådana, att de pratar om mer, än de har lov till. Och så ska vi inte ta det här alldeles för sorgligt och tungt. Vi ska tänka, att alltsammans kan ställas till rätta igen.

Det föreföll henne, som om han skulle sitta och jollra med henne. Hans sätt skulle ha retat henne en annan dag, men nu var det obeskrivligt lugnande och välgörande. Hon hade det intrycket, att den mannen hade övertagit alla hennes bekymmer och all hennes olycka och nu bar dem i hennes ställe.

I S O R G.

Det var Sigruns mor, den gamla prostinnan från Stenbroträsk. Hon gjorde i början av maj månad 1916 ett besök hos släktingarna i Bohuslän, och när hon nu var i närheten, så tyckte hon, att hon borde hälsa på svärsonen uppe i Algeröd och se hur han hade det.

När hon kom resande till den lilla fattiga prästgården, fann hon, att kyrkoherden hade tagit till sig sin mor för att sköta hushållet åt honom. Och modern var en enkel och rättfram människa, en fattig lotsänka, som hade strävat och försakat, för att sonen skulle kunna bli präst. Prostinnan såg, att hon var stolt och lycklig över att få bo hos honom och förestå hans hus, och det kunde hon så väl förstå. Det kände hon ingen harm över.

Men eftersom inkomsterna i det fattiga pastoratet var så ohjälpligt små, hade den gamla frun hittat på, hon också, att försöka med inackorderingar. Hon hade tagit emot två unga flickor, som hade svagt bröst och som skulle hjälpa upp hälsan i den friska bergluften i Algeröd.

Och dessa två hade till en början varit en smula ängsliga för den mörka och dystra värden i huset, som gick och bar sorg efter sin hustru, men när gamla prostinnan kom till Algeröd, var all deras ängslan övervunnen. Det blev en stor överraskning för henne. I stället för att komma till ett hus, som var fullt av bedrövelse och saknad, kom hon till ett, som var fullt av skratt och skämt och lustighet.

Och det blev en lång eftermiddag för henne. Hon trodde, att hon skulle mista tålmodet, innan den tog slut. Hon hade den bortgångna dottern för sina ögon, vart hon gick, och hon kunde inte nog förundra sig över mågen, att han stod ut med de två uppslupna flickungarna, som gjorde sig till för honom på ett så tydligt sätt, att det på det högsta skulle ha förgat och upprört honom, om han hade varit som förr.

Men han var inte som förr, det märktes på allting. Han hade blivit en helt annan man.

Han hade fått något högt och gällt i tal och i skratt och en så besynnerlig lust att skryta inför svärmodern med sin egen förträfflighet.

Förr fanns alltid mycken värdighet och mycket allvar i hans uppträdande. Man kunde inte vara två minuter i sällskap med honom utan att märka, att han var präst, men nu var den goda hållningen borta. Förr tycktes han vänta, att folk av sig själva borde förstå, att han var en framstående och begåvad man. Nu ansåg han sig tvungen att tala om det själv.

Han berättade om hur märkvärdig han hade varit i skolan, hur fort det hade gått för honom att ta sin examen, hur mycket underbart han hade utfört och verkat i sina församlingar, berättade och berättade och kunde aldrig komma till punkt.

Och de två flickorna slog ihop händerna och visade tydligt hur de beundrade honom.

Det var, som tyckte han om, att svärmodern såg, att de låg för hans fötter och att han kunde behandla dem hur han behagade. Han var som en, som har gått igenom ett svårt misslyckande och som på allt sätt måste söka efter upprättelse.

Han var inte på något vis artig eller förekommande emot de båda unga, och det ljöd förakt ur varje ord, som han riktade till dem. Men han ville inte gå ifrån dem. Han talade om att han hade arbete, som låg och väntade på honom, men han skilde sig inte från sällskapet. Prostinnan hade till en början varit bedrövad, därför att hon hade trott sig se, att svärsonen redan hade glömt Sigrun. Men under aftonens lopp greps hon av en helt annan farhåga. Hon började tro, att han sörjde hustrun så, att han höll på att gå under.

När det äntligen var så långt lidet, att hon kunde säga godnatt och gå och lägga sig, för hon skulle stanna över natten, så kunde hon inte låta bli att säga ett par ord till kyrkoherden om att hon förstod, att han snart torde komma

att gifta om sig, men hon förmanade honom, att han skulle se sig väl föré och inte nöja sig med den första bästa.

Då bad han henne, men ingen av de andra, att hon skulle följa med honom in i hans rum.

Och nu visade han henne hur han där inne hade samlat alla Sigruns tillhörigheter, både sådant, som hon hade haft med sig hemifrån, och sådant, som hade tillkommit efter giftermålet.

Hennes porträtt fanns i alla storlekar runtom i rummet, och hennes böcker stod främst på bokhyllan.

Det var en bok, som prostinnan väl kände igen, en liten andaktsbok, som dottern hade fått, när hon gick och läste. Den låg på bordet bredvid sängen.

— Den här läser jag i varje kväll, sade kyrkoherden, i den och i ingen annan.

Han öppnade mittskåpet i en stor klaffbyrå. Där hade han ställt in ett par små askar av elfenben, som Sigrun hade fått, när hon var en liten tös. Och då han hade tagit fram dem, lade han dem smekande upp mot sitt ansikte.

— De här tyckte hon om, sade han. Och det är ingen annan hand än min, som får röra dem. De där andra får aldrig se något av allt detta.

Han visade prostinnan den lilla tavlan över Stenbroträsk prostgård, som Sigrun hade hämtat så stor tröst av att betrakta. Den låg insvept i flera varv av silkespapper och var inrullad i en duk och låg gömd innerst i en låda, såsom skulle den vara en dyrbar skatt.

— Svärmor tror väl inte, att några andra ögon än mina får se den här? sade han.

Han visade henne en liten duk, som hustrun hade broderat åt honom.

— Den får ligga på det där bordet, sade han, därför att Sigrun själv har lagt den där. Men jag har en annan duk, som jag lägger över den, när det är solsken. Svärmor ser väl, att den inte är urblekt?

Sigrun hade sytt en gungstolsdyna åt honom, och på den satt nederst en frans, som hade lossnat på ett par ställen. Han hade försökt att laga det själv och hade sytt med grov

tråd och stora styng. Han visade prostinnan, att det var fult, men han hade ju inte kunnat betro någon annan med arbetet.

Nu erbjöd sig svärmodern, att hon skulle ta gungstolsdynan med sig upp på rummet och laga det lilla felet ordentligt. Och detta fick hon ju lov till, men han vred och vände på dynan flera gånger, innan han lämnade den ifrån sig.

Det, som var honom dyrbarast av allt, Sigruns två släta ringar och en annan ring och ett par små guldsmycken, hade han lagt i en liten gul skinnpåse.

— Den här bär jag om dagen i västfickan, sade han, och om natten ligger den under min huvudkudde. Jag skils inte ifrån den varken dag eller natt.

Och prostinnan blev rörd till stort medlidande. Hon såg, att sorgen slet i honom och höll på att riva honom i stycken. Och hon förstod, att han stred emot, när han var bland människor, och ville vara som förr, men att han inte kunde och att det var därför, som det kom så falska toner ur instrumentet.

Hon satte sig ner i en soffa och vinkade honom till sig.

— Kom hit och sätt dig bredvid mig, sade hon med moderlig och mild röst, och låt mig höra hur det är med dig!

Då bröt han ut i våldsam gråt.

— Å, jag vet inte, sade han, jag vet inte vad det ska bli av mig. Jag kan inte finna mig till rätta i livet, sedan Sigrun har lämnat mig.

— Hon försvann ifrån mig, sade han, men jag har ingen känsla av att hon är död. För mig är det så, som om hon skulle ha gått ifrån mig, därför att hon var rädd för mig.

Jag har inte kunnat göra henne lycklig, men det var bara därför, att jag älskade henne så över allt mått och all gräns. Jag ville ha henne ensamt för mig. Och jag gjorde det för trångt omkring henne och stängde in henne. Och nu plågar det mig, att jag lät henne lida. Om jag hade vetat, att hon skulle gå ifrån mig så snart, då skulle jag väl ha lagt band på mig själv. För vad hade det gjort mig, om jag själv hade förgåtts, bara hon hade fått vara lycklig under denna korta jordevandringen?

Jag hör, att de säger, att hon dog av smittkoppor. Men jag törs inte tro, att det gick till på det sättet. Och jag törs inte

fråga hur det var, när hon gick hädan. Jag är rädd, att jag ska få höra, att hon dog, därför att jag hade gjort henne så olycklig, att hon inte kunde stanna kvar hos mig.

Och prostinnan satt tyst och lät honom klaga. Intet av det han sade förvånade henne, ty hon visste, hon, som var gammal, att aldrig har någon människa stått vid en älskad varelses grav utan att sönderslitas av ånger och samvetskval.

BREV FRÅN HÅNGER.

Ett par dagar senare kom Lotta Hedman in till kyrkoherden i hans arbetsrum mittpå en förmiddag.

Hon hade ett brev i sin hand, och hennes ögon blickade rätt framför sig, och hennes hår låg så slätt, som det var möjligt för det håret, och över hennes panna spred sig en klarhet, som om himlen skulle ha rämnat ovan henne och gjutit över Lotta Hedman något av sin strålgans.

Och kyrkoherden såg inte utan förvåning, att hon kom in lugn och sansad för att tala med honom, för Lotta Hedman hade varit underlig och förvirrad alltsedan den natten, då Sigrun hade gått bort. Hon hade ingen ro och talade ofta högt för sig själv. Man trodde, att hon såg syner, och den, som uppfattade något av hennes tal, hörde nog, att det inte rörde sig om annat än den stora världsförödelsen och ryttaren på röda hästen och om årsveckor och vilddjur och hela jordens jämmerliga förstörelse.

Hon undvek att vara med människor mer, än som var alldeles nödvändigt, och för ingen var hon så skygg som för honom, husbonden. Han hade sett många gånger hur hon gjorde långa omvägar för att slippa att möta honom.

Hennes hår hade stått i himlens sky, hennes ögon hade farit runt i huvudet på henne, hennes kläder hade varit ovärdade, och med sysslorna hade det gått som det kunnat.

När de båda unga flickorna hade kommit i hennes väg, hade hon tillropat dem stränga ord ur skriften, som hade ljudit nästan som hotelser.

Modern hade velat förmå kyrkoherden att sända Lotta tillbaka till hennes eget land, men han förstod, att det var sorg över Sigrun, som plågade henne, och hade hållit sin hand över henne och låtit henne stanna i sin tjänst.

Denna dag tänkte han för sig själv, när han såg hennes förändring: "Nu ser jag, att hennes sorg är slut. Nu finns det ingen mer än jag, som kommer ihåg Sigrun i detta hem."

Men Lotta bad, att han skulle höra henne med tålmod, för hon hade mycket att säga honom.

Och till hans stora förvåning, för hon var till allra yttersta grad högtidlig och allvarsam, började hon sin framställning med att berätta honom en saga.

— Det fanns en gång en gård, sade hon, där det bodde ett hederligt bondfolk, men tätt bredvid låg ett berg, där det fanns jättar. Och bondhustrun hade en gång varit inne i deras stenstuga för att hjälpa jättehustrun, när hon skulle få barn. När hon då badade barnet, hade det stänkt en droppe av badvattnet i ögat på henne, och av den droppen hade hon blivit seende på det ögat, så att hon sedermera kunde följa med allt, som de underjordiska företog sig på hennes gård. Hon kom på dem många gånger, både när de stal och när de satte ut fällor för människor och boskap, men hon förrådde aldrig, att hon såg något.

Men så hände det sig, att bondhustrun for till höstmarknan, och när hon gick mellan stånden, så mötte hon jätten därhemmaifrån. Och hon kom inte ihåg sig, utan hon hälsade på honom. "God dag, grannfar!" sa hon och skakade hand med honom. "Det var ett präktigt stycke vadmal, som ni har köpt." — "Ja", sa jätten, "och billigt är det med. Det var två bönder, som hade kommit i slagsmål om det här stycket, och medan de slogs, så gick jag min väg med tygpacken."

Sedan stog de en stund och pratade med varandra i god ro, men då sa jätten plötsligt: "Men hur kommer det sig, grannmor, att ni kan se mig?" — "Jo", svarade hon, "jag fick en vattendroppe i ögat, sist när jag var inne hos er, och sen dess kan jag se er, vilket ni vill eller inte." — "Å nej då! I vilket av ögon?" — "I det vänstra", sa bondhustrun,

och med detsamma höjde jätten handen och strök bort det vänstra ögat ur hennes ansikte. Han tog ut hela ögat. Det fanns inte ett spår av det. Och hon kunde aldrig mer i sitt liv se något märkvärdigt.

Och så var det kyrkoherden gjorde med mig, första gången vi råkades, sade Lotta med hög och skärande röst. Kyrkoherden slog ut mitt seende öga ur ansiktet på mig. Och alltsedan har mitt liv varit förvirring. Jag ser, men jag ser dunkelt, jag hör, men jag hör otydligt, och jag har ingen framgång och finner ingen, som vill lyssna till mig. Jag är hemlös och arm, och jag blir aldrig något annat än en fattig arbeterska.

Kyrkoherden satt lugn och stilla och hörde på, och när Lotta höll upp ett ögonblick för att hämta andan, sade han utan att visa spår av vrede:

— Fortsätt, Lotta! Lotta har säkert inte kommit hit till mig i dag bara för att tala om detta gamla.

— Nej, sade Lotta, men jag ville påminna kyrkoherden om detta, därför att jag har begått en stor synd mot kyrkoherden i min tur. Det kan vara bra ibland att veta, att en har gammal skuld att begära avdrag för. Det blir ändå stort behov för mig av barmhärtighet och förlåtelse.

Mannen framför henne skakade på huvudet.

— Jag förstår inte vart Lotta vill komma.

Men Lotta svarade utan minsta förvirring:

— Jag vet själv vad jag har att tala om, och det är ingen lätt bekännelse, som jag har framför mig, men innan jag kommer så långt, är det en sak till, som jag måste säga till kyrkoherden.

— Jag är inte den, som har sprungit med något skvaller, sade hon, och till Sigrun har jag inte sagt ett ord om något sådant, men jag vet, att det finns en gård, som heter Hånger. Och jag har hört hela historien om prästen, som blev mördad, och om grindstolpen och om den gamla i källarkammarn och om förbannelsen, som vilar över Hångerkarlarna. Och jag tänker mig, att den, som vet med sig, att han är kommen av en stark och vild släkt, som alltid har varit svår att tas med, och som dessutom vet vad det är för

en död, som väntar honom, jag tänker mig, att den mannen har undrat ibland om han gjorde rätt, när han tog sig en hustru, som var vek och oskyldig som ett nyutslaget blad och ingenting förstod av det mörka, som fanns inom honom.

— Lotta Hedman!

Kyrkoherdens röst ljöd ännu rätt lugn. Han bara tillropade Lotta en varning att inte gå för långt.

— Låt mig hålla på, kyrkoherden! bad Lotta. För jag säger inte detta som någon förebråelse, utan bara för att påminna om att det finns skuld på båda sidor, fast skulden på vår sida, på Sigruns och min, är så mycke större, att det måste läggas mycken barmhärtighet och förlåtelse på er vågskål, för att det ska väga jämnt.

Och nu har jag inte annat att göra än att tala om hur det var, när Sigrun gick ifrån oss. Och det är på hennes egen begäran, som jag gör det. Jag har fått brev från henne i dag, att jag får göra det, och det har löst mig ur min förnedring och lyft mig opp ur lögnen, så att jag åter kan se människor i ansiktet.

Eftersom det var Lotta Hedman, som sade dessa ord, så föreföll de inte kyrkoherden så underliga, som de hade bort göra. Han trodde, att han skulle få höra, att Sigrun inte hade dött i kopporna, utan hade berövat sig själv livet, och att Lotta trodde sig ha fått något slags tillåtelse att meddela honom underrättelsen.

Och så började Lotta berätta.

Men alltmedan hon talade, blev hon mycket modfälld, för hon såg hur mannen, som hon talade med, mörknade, såsom en himmel mörknar före ett stort oväder. Moln drog upp från alla håll. En fruktansvärd köld och ett fruktansvärt mörker utbredde sig. Till sist kunde hon nästan inte få fram orden.

Trots all svårighet fick hon dock omtalat, att hon hade haft flera underrättelser från Sigrun och att denna efter sin ankomst till Hånger hade legat sjuk i smittkoppor. Det hade inte alls varit farligt, men ganska långvarigt.

Och under sjukdomen och alltsedan hade hon varit kvar hos det goda folket på Hånger. Ute i världen på egen hand

hade hon varit, en enda dag, och vad hon då hade upplevat, det hade skrämt henne så, att ingenting hade kunnat förmå henne att åter gå bort från vänner och skyddat liv ut i det främmande.

Men de värtaliga ord, som Lotta hade velat säga om sin egen förkrosselse och skam och om glädjen över att Sigrun hade ändrat sinnelag och ville vända om hem, de blev i det närmaste osagda.

Hon lade endast fram för kyrkoherden det brev, som hon denna dag hade erhållit och som var dagtecknat Hånger den 15 maj 1916, och där det stod skrivet dessa få rader:

"Lotta, du ska gå till Edvard och tala om allt för honom. Och bed honom, att han kommer hit till Hånger och hämtar mig, om han anser mig värd att än en gång bli hans hustru!"

Inne i brevet låg ett litet kuvert, som var adresserat till kyrkoherden. Han slet upp det och möttes av det enda ordet: "Förlåtelse!"

När kyrkoherden hade läst ordet, bröt han ut i ett bittert, sönderslitande skratt. Det lät, som när den första vindilen bryter sig fram genom skyarna och vräker dem åt sidan för att börja stormens vilda dans.

— Lotta ska telefonera till Sigrun, att jag kommer till Hånger och hämtar henne i morgon, sade kyrkoherden. I dag måste jag fara på en skolexamen.

Lotta gjorde, som hon hade blivit ombedd. Och strax efter tolv reste kyrkoherden bort ensam. Han skulle göra en lång färd till ett avlägset skolhus. Men då han hade hunnit till en korsväg, vek han inte av på vägen, som ledde till skolhuset. Han for öster ut, upp mot Dalslandsgränsen, i riktning mot Hånger.

H Å N G E R J Ä T T A R N A.

Ack, man behöver visst inte tro, att det var något övernaturligt inflytande, som gjorde sig gällande. Men för den, som någon gång har hört invid sitt öra älskade dödas

låga viskningar eller har märkt under en oro så tung, att hjärtat vill brista, hur ett sakta svall av blida tankar har böljat fram genom själen eller, sänkt i trötthetens töcken, har känt de lenaste av händer föra den sjunkande pennan fram mot sitt mål, den finner det svårt att förneka, att inte denna dag skaror av osynliga omgav den olycklige, som åkte fram över den breda, ödsliga bergsvidden.

Ty så förrådd och sårad, så bedragen och förödmjukad han än kände sig, så gärna än hans tankar kretsade kring straff och hämnd, så fördes de dock gång på gång till ett annat område, som tycktes locka dem med än större makt.

Och vad som så fängslade dem, det var Hånger, den aldrig sedda fädernegården, som låg med sina röda huslängor högt uppe i gränsskogen med utsikt över ett landskap, där man såg tio långa åsar, tio höga bergtoppar, tio glittrande insjöar, tio kyrsocknar, men knappast tio gårdar.

För honom hade ännu aldrig den gamla Hångergården visat sig med grindstolpe och apelgård och källarkammare, såsom han visste, att den brukade visa sig för andra av hans släkt. Men trollmakt hade den utövat också över honom. Och i tankarna fördes han nu tillbaka till barndomsåren, när han hade gått och drömt om att han skulle bli den, som upphävede Hångerfolkets förbannelse. Han mindes, att han hade räknat ut, att eftersom den hade åsamkats dem genom mordet på en präst, så skulle den lyftas från deras huvuden, om en av Hångerfolket bleve präst och en helig Guds man.

Sedan som yngling och som man hade han visserligen tappat bort dessa tankar, men det var dock de, som hade bestämt riktningen för hans liv.

När han hade börjat studera och allt hade gått honom väl i händer, hade han upphört att tro, att det låg något särskilt olycksöde och väntade männen av hans släkt. Det hela kom sig av ett svårt, ostyrbart lynne och en tungsint ängslan att inte kunna behålla vad som var deras. För den, som var klok och förstod att lägga band på sig, skulle självmordstankarna vika till sidan. "Det ska bli jag, som visar dem, att en Rhånge från Hånger kan få dö på samma sätt som

andra människor", hade han stundom tänkt. "Och på det sättet kanske det i alla fall blir jag, som gör slut på den gamla vidskepelsen."

Han hade också lyckats att motstå alla ungdomsfrestelser och att föra sitt liv behärskat och tadelritt utom i förhållandet till hustrun.

Han ryckte till som en plötsligt uppvaknad, där han satt i kärnan. För ett par ögonblick hade han varit borta från sin olycka, men nu, när han tänkte på hustrun, kom den tillbaka i hela sin gräslighet. Just därför, att han var präst och ville leva otadligt, kände han den kommande skammen, allt prat och allt åtlöje som slag av järnskodda pisksnärtar. "Det hade varit bättre, att hon aldrig hade kommit tillbaka", tänkte han i sin harm. "Hon har gjort mig omöjlig här hemma. Jag antar, att vi får lov att utvandra."

Men, egendomligt nog, hans tankar lämnade rätt snart hustrun och började syssla med den gamla märkvärdiga gården.

Det var hans far, som hade berättat honom om Hånger, och han hade haft mycket annat än mord och straffdomar att tala om.

Han hade sagt sonen, att ingen visste varifrån Hångerfolket härstammade. I socknen, där gården låg, hade plötsligen visat sig fem bröder, alla stora, starka, vackra, men av okänd släkt, från okänt land, talande okänt språk. Man hade trott, att de var avkomlingar av en jätte och en bergtagen kvinna, och sannerligen, deras vildhet och stridslystnad, deras mod och slughet, deras besynnerligheter och oböjliga lynnen samt framför allt den lycka, som följde dem i att förvärva gods och egendomar, gjorde inte saken så värst otrolig.

Dessa män, som hade kommit till trakten som fattiga legodrängar, hade inom få år gjort sig till herrar först på Hånger, där den äldsta brodern hade slagit sig ner, sedan på fyra andra gårdar.

Det gjorde honom gott att tänka på förfäderna. De hade aldrig varit som andra bönder. De hade klätt sig präktigt, haft en stolt hållning. De skulle ha kunnat bli herremän,

men det hade de aldrig eftersträvat. Denna eftermiddag behövde han något, som styrkte hans självkänsla, och han fann en smula upprättelse i att veta sig tillhöra en rikt begåvad och ryktbar ätt.

När allt kom omkring, var han kanske inte så alldeles olik dem. Lotta Hedman hade jämfört honom med en jätte och påmint honom om att han var av vildmansläkt.

Om han inte hade varit präst, om inte kraftmänniskan inom honom ständigt hade hållit sig själv i tukt!

Han påminde sig den där kvällen, då han hade jagat den flyende häradshövdingen. Det var väl det gamla jätteblodet, som hade varit i rörelse.

Åter hade tankarna förts tillbaka till hemmet och hustrun. En kvalfull smärta trängde på nytt genom själen. Han tänkte på hur han hela våren hade gått och låtit sig sönderslitas av sorg och samvetskval. Men hur svårt detta lidande än hade varit i sig självt, det var dock än bittrare att veta, att Sigrun hade dömt honom till det kallblodigt, utan tvingande skäl. Nej, det bittraste och det värsta var, att hon hade förnedrat sig till att bedraga, att hon hade gjort sig fri på ett så hemskt sätt, att hon hade anförtrott sig åt en eländig landstrykare, att hon till sist hade fallit i händerna på en sådan man som Sven Elversson, en man, som han själv hade bannlyst ur sin kyrka. Det var att göra skammen fullkomlig.

"Det var just den rätte hon kom till", tänkte han. "Hon en död och han en bannlyst, som inte törs visa sig bland människor."

Men bort från denna rasande smärta fördes han än en gång av tanken på fädernegården.

På de skoglösa vidderna, där han for fram, ven västan, den starka havsvinden, vass och bitande. "Det är bra kallt här oppe", tänkte han, "det är säkert bättre på andra sidan bergen. På Hånger, som ligger i lä på östra bergsslutningen, är det nog varmt och vårligt en sådan här kväll."

Nu var tankarna tillbaka hos förfäderna.

Alla hade de haft något visst drag, som hade skilt dem från omgivningen.

En av dem hade haft en häst, som han hade älskat över

allt annat, och man såg honom sällan annat än ridande. Han skötte sitt arbete och sina nöjen till häst, och till sist hade han en söndag begett sig ridande in i kyrkan och fordrat att få ta emot nattvarden på hästryggen.

Ett svagt leende for över kyrkoherdens ansikte vid tanken på den bisarra scenen. Det hade roat honom fordomdags att tänka sig in i den. Han hade dock aldrig trott, att sådant kunde vara sant, utan hållit det för påhitt och dikt.

Den där hästkarlen hade en gång haft en tvist med sin hustru. "Man ska väl ibland använda sitt vett och inte bara lita på sin styrka", hade hustrun sagt. Men mannen hade blivit vred, han hade fattat om henne och satt upp henne att rida grensle på takbjälken. "Nu har min styrka satt upp dig där", sade mannen. "Försök nu om ditt vett kan hjälpa dig ner igen!"

Det hade kanske inte alltid varit så lätt att vara gift med en av de gamla Hångerjättarna. De hade varit våldsamma, svartsjuka och envisa. Övermåttan dugliga och kraftfulla, gästfria och storslagna hade de varit, men dessutom fallna för en grov skämtsamhet, som nog kunde bli mer provande än mycket annat.

Det var en av dem, som hade haft den idén, att han skulle äga allting i par. Det gick inte an att ha en klocka stående i ett rum, det skulle nödvändigt vara två. Ett fönster fick inte förekomma på en stuga, det måste vara två eller fyra eller sex. Två skorstenar, två dörrar, två logar, två lador. Aldrig en dräng eller en piga, utan två eller fyra. Det kunde tyckas vara en oskyldig vurm, men han hade hållit på att förstöra hela Hånger med ombyggnader och förändringar.

I lagården skulle han ha lika många tjurar som kor, och av sin hustru hade han fordrat, att hon skulle föda honom en gosse, en flicka, en gosse, en flicka och så vidare i rätt ordning. Och om hon inte gjorde honom till lags, så var han inte att leka med.

Återigen smålog kyrkoherden. Nej, det var nog inte alltid så roligt att vara matmor på Hånger.

Det var en av dem, som ständigt sjöng. Han kom sjungande till kyrkan, for sjungande därifrån, sjöng fram

sina svar, när någon tilltalade honom, sjöng, både när han lade sig och när han steg upp.

Men trots sitt sjungande hade han varit en orätrådlig och hård man, och med honom var det olyckan hände. Han hade försökt narra sin brors änka i en arvsfråga, men hans egen hustru hade upptäckt bedrägeriet och bett deras präst, att han skulle komma till Hånger, för att få tala om saken för honom. Men husbonden på Hånger hade trott, att det var fråga om annat, hade flammats upp i svartsjuka, fallit över prästen på hemvägen och slagit ihjäl honom.

Det var sant, det, som han nyss hade sagt. Det hade inte alltid varit så roligt att vara gift med en av de gamla Hångerkarlarna.

Men ändå hade ingen av deras kvinnor gett sig ut för död för att bli befriad från sin olycka.

Han skrattade till kort och hårt. Det kunde tyckas, som om han skulle vara den värste av dem alla. Hans hustru hade väl annars inte behövt gripa till ett så förtvivlat medel.

Och vad hade hon att förebrå honom? Endast ett övermått av kärlek. Han hade ingenting annat begärt av henne, än att hon skulle tillhöra honom, endast och uteslutande honom.

Men om nu detta hade varit en alltför tung fordran? Om den hade varit svårare att uppfylla än något av de gamles vansinniga krav? Kan en människa begära detta, att få äga en annan fullt och helt? Inte bara hennes kärlek, utan allt annat hos henne.

Kyrkoherden kom att tänka på att Sigrun ofta hade förefallit honom såsom ett väsende av annan art än andra människor, att hon hade synts honom äga en sin egen natur, som hon dock aldrig hade kunnat få ge uttryck.

Och det, som hade varit Sigruns natur, det visste han, det var barmhärtighet. Att få göra gott, uppoffra sig för andra, vårda sjuka, det hade varit hennes naturs krav, men han hade satt sig däremot. Han hade inte kunnat tåla det. Han ville äga henne helt, hade inte kunnat dela.

Och det, som hade skett, detta, som nyss hade förefallit honom så vederstyggligt, var det inte något annat kanske än det, som nödvändigt hade måst ske? Det var den samman-

tryckta stålfjädern, som hade rullat ut sig i samma ögonblick, som trycket hade lättat.

"Sigrun är barmhärtigheten", tänkte han. "Det är hennes uppgift. Det är detta, som jag borde ha förstått."

Detta plötsliga inseende av sitt eget fel gjorde honom gott. Sigrun föreföll honom inte mer så djupt sjunken, så ofattbart hård och kärleklös.

Han välvde tanken fram och tillbaka. "Ja visst", tänkte han, "det är därför vi aldrig var lyckliga. Jag hindrade henne från att bli det, som låg i hennes natur."

Men så med ens var hela pinan där igen. "Denne Sven Elversson, han passar henne bättre än jag. Han ägnar sig också åt barmhärtighetsverk. Det är därför, som hon stannar hos honom."

Han hade inte tänkt med svartsjuka på Sven Elversson förut. "Sigrun känner till vad han har gjort", hade han sagt till sig själv. "Hon kan inte älska honom."

Nu föreföll honom alltsammans mer än misstänkt. Varför hade Sven Elversson inte genast underrättat honom om att Sigrun hade kommit till Hånger? Älskade han henne, och hade han tänkt sig att få behålla henne?

Men mitt i vreden kom en av dessa tankar, som tycktes ligga svävande i luften över den öde vidden och som vederkvickte den olyckliges själ såsom svalt sommarregn.

"Har du egentligen rätt att vänta tjänst och hjälp av Sven Elversson?" sade tanken.

Och kyrkoherden mindes hur han hade förbrutit sig mot Sven Elversson och förstört hans liv och dömt honom till namnlöst elände.

Men den egna skuld känslan kom på ett besynnerligt sätt lindrande och svalkande mitt i vreden över det, som andra hade förbrutit mot honom. Den var som en stillande dryck under en svår feber.

Den födde i hans sinne ödmjukhet och självbesinning.

Han kände sig inte mer som den straffande hämnaren med all rättfärdighet på sin sida.

Han var beredd, inte att förlåta, men att noga undersöka och pröva, innan han avgav en fällande dom.

GRINDSTOLPEN.

Den åkande drog in tömmarna och stannade hästen. Hångers gård låg i aftonglansen under honom.

Han tvivlade först ett ögonblick, att han var på rätt ställe. Han hade alltid hört Hånger beskrivas som en stor gård med långa huslångor. Här var visserligen själva manbyggnaden rätt anseelig, men allt annat var av små mått.

Men apelgården fanns där. På slutningen mellan de små husen växte skyhöga, hundraåriga äppleträd, som just nu stod i härlig blomning och täckte gårdsplanen med ett fritt svävande tak i vitt och skärt.

Och den gamla eken var där, ännu inte fullövad, men på god väg att få sina rynkiga och knotiga grenar återigen klädda med mjuk bladgrönska.

Och utsikten var där. Utsikten över ett utomordentligt fint och lätt och vekt tecknat landskap, där de tio bergåsarna och de tio sjöarna nu i solnedgångens stund prydde sig med alla tänkbara färger, där en höjd låg ljust vit och en hotande mörk, där en sjö låg som en blank stålskiva, medan grannen bakom nästa höjd täckte sig med guldglans.

Det var omöjligt att tänka sig, att människor, som under ett helt liv hade haft en sådan tavla framför sig, skulle förbli hårda och råa vildar, att de endast skulle ha sina tankar riktade på att vinna makt och gods. Här i den omgivande skönheten trodde han sig finna förklaringen till det glada, praktälskande, storslagna, som tycktes ha utmärkt förfäderna.

Han satt en rundlig tid och såg på allt detta, men till sist hoppade han dock ur åkdonet och körde det in i den omgivande skogen. Här band han hästen vid en trädstam, lade för den foder och begav sig sedan rätt sakta och betänksamt ner mot gården.

När han hade hunnit så långt, att han kunde se in mellan byggnaderna, märkte han, att en man och en kvinna satt i den ljumma, ljusa värvällen under den gamla eken på ömse

sidor om ett trädgårdsbord. Mannen läste högt, och kvinnan sysslade med ett handarbete. De hade ännu inte märkt honom.

Han stannade, gjorde en omväg bakom ett av de små husen och närmade sig dem från annat håll. Strax nedanför platsen, där mannen och kvinnan satt, växte en tät och hög granhäck. Han gick fram under denna, osedd och med smygande steg. När han hade hunnit så långt, att han fullkomligt tydligt hörde den läsandets röst, lade han sig sakta ner på marken och böjde varligt undan några grenar i häcken, så att han kunde se så mycket, som han önskade.

Han gjorde sig inte ett ögonblicks samvetsqual öfver att han ville lyssna. "Sigruns och min hela framtid står på spel", tänkte han. "Det är nödvändigt, att jag får veta sanningen, det må ske på vad sätt som helst."

Till en början hade han dock ingenting annat att lyssna till än en liten dikt av Snoilsky. Det var poemet om krigsfången, som, äntligen frigiven ur fångenskapen, efter mödosam irrfärd en mörk kväll befinner sig utanför den fattiga stugan, där han för många år sedan lämnade sin hustru. Men när han ser in genom fönstret, finner han, att hon nu har en annan man vid sin sida. Han förstår, att hon har trott honom vara död, och han går bort i natten, försvinner hellre än att åsamka henne lidande. Och innan han går, fäster han på dörrlåset en liten skinnpung, där han har stoppat ner alla de slantar han äger som en gåva till det fattiga hemmet.

Sven Elversson läste denna dikt om den försakande kärleken mycket vackert, men kyrkoherden hörde orden utan att egentligen fatta innehållet. Hela hans själ var upptagen av hustrun.

Sigrun satt så, att han inte kunde se hennes ansikte. Men det var i alla fall henne själv, som han såg. Han kände igen håret, den vackra böjningen på nacken, varje rörelse av handen och armen under arbetet var honom välbekant.

"Hon lever!" sade han för sig själv och knäppte sina händer. "Det är verkligen sant, att hon lever."

Hans hjärta smälte av rörelse. Det var inte så att återse Sigrun, som han hade väntat. Han kände ingen vrede, han ville inte ställa henne till rätta för allt, vad hon hade låtit honom lida, han ville inte tala med henne om den skam, som hon hade hopat över sig själv, han ville bara med tårar tacka Gud för att hon fanns kvar i livet och önskade komma tillbaka till honom.

Han lade handen över ögonen och tänkte på vad det skulle ha blivit av honom, om hon verkligen hade varit död. En hatfull gammal enstöring, som hade släpat sig fram genom livet utan hopp, utan annat intresse än att gå och vaka över sina minnen, en man, som skulle ha sökt andra kvinnors sällskap bara för att håna dem, därför att de inte var som hon, den enda. Han såg inte botten på det djup, dit han kunde ha sjunkit.

På hitvägen hade han önskat i sin förtvivlan, att Sigrun inte hade gett sig till känna. En grym och dåraktig önskan! Huru hade han kunnat hysa den?

Allt detta for igenom hans själ som en stormvind. I dess då förtogs ljudet av den läsandets röst.

I den första hänförelsen var det nära, att han hade rest sig och skyndat fram till Sigrun. Men han lade band på sig. "Nej", tänkte han. "Det får inte finnas kvar tvivel eller misstanke mellan oss. För vår lyckas skull måste jag förbli där jag är."

— Vi ska inte läsa mer i kväll, sade Sigrun, då Sven Elversson hade slutat dikten. Jag har något att tala om för er.

Och hennes röst nådde till lyssnaren bakom granrishäcken, full av livets klang. Ljuv som fordom, låg och rörande med den lilla svaga läspningen.

Sven Elversson lyfte huvudet från boken och vände sig emot henne. Kyrkoherden såg genast, att han var i högsta grad förändrad. Han bar huvudet högt som en annan och hade den bildade mannens lediga, obesvärade hållning. Det tyckte av lekmanapredikant, den överdrivna ödmjukheten, som hade varit hans särmerke, hade lämnat honom.

— Ja, egentligen är det synd att en sådan här kväll sitta

nerböjd över en bok, sade Sven Elversson. Det är bättre att språka.

Sigrun dröjde litet med att börja samtalet. Hon lade samman arbetet, och först när detta var undanstökat, sade hon med fast och bestämd röst:

— Det är gjort nu, herr Elversson.

— Vad? frågade han helt bekymmerslöst. Är ert arbete redan färdigt?

— Nej, men det, som ni har bett mig om varenda dag under den tid, som jag har vistats under ert tak, det är nu gjort.

— Har ni — — —

Han hade rest sig helt upprörd och fullföljde inte meningen.

Men Sigruns röst svarade honom fast och klar utan en darrning:

— Jag har skrivit till Lotta Hedman och bett henne tala om allting för Edvard. I denna stund vet han redan, att jag lever. I morgon kommer han hit och hämtar mig.

— Kommer han hit? sade Sven Elversson. Hans röst var inte fast och klar. Den var svag och bortdöende.

— Ja, sade hon, jag har bett honom komma hit till Hånger. Jag ska säga er varför sedan. Nu vill jag för det första höra om ni är glad.

Kyrkoherden tyckte, att mannen bytte gestalt och utseende mittunder hans ögon. Han sjönk ihop, och det tålmodiga leendet framträdde med full tydlighet omkring munnen. De nyss så muntert blickande ögonen vändes mot jorden. Armarna sjönk slapt ner utmed kroppssidorna. Och när han nu besvarade Sigruns fråga, skedde det med den gamla, pinsamma ödmjukheten.

— Visst är jag glad, fru Rhånge, sade han. Men det är alltför vänligt av er att tala om detta, som om det vore mitt verk. Jag vet ju eller, rättare sagt, jag tror mig ha förstått, att sedan den första upphetsningen hade lagt sig, har inte en dag gått, utan att ni har ångrat er och längtat hem. Men ni tänker kanske på er ångslan för er mans vrede och för världens hårda dom och att jag har försökt inge er mod

att trotsa allt sådant. Det är det enda, som jag har att berömma mig av.

Mannen, som lyssnade, uppfångade orden inte bara med öronen, utan med hela sin själ. "Vad är sant, och vad är falskt härvidlag? undrade han. "Gud hjälpe mig, så att jag får veta sanningen!"

Sigruns ansikte kunde han inte se, men han tyckte, att hon en liten smula höjde på axlarna.

— Nej, naturligtvis. Något annat har ni inte behövt hjälpa mig med.

— Det är så gott att minnas, att det förhåller sig så, hördes Sven Elverssons milda stämma. Ni insåg nästan genast den stora orätt, som ni hade begått mot er man. Det var otänkbart, att ni kunde vilja döma den, som älskade er, till ett helt liv av ensamhet och saknad. Jag är så övertygad, så fullt och fast övertygad, att ni skulle ha tagit detta steg redan för månader sedan, om ni inte hade blivit sjuk. Ni har inte förrän nu ägt tillräckliga krafter för att möta uppseendet och de onda tungorna. Och jag är den siste att klandra er för att ni har dröjt. Jag vet vad det vill säga att vara en av sina likar förkastad och utstött.

Det var något i Sigruns hållning, som antydde otålighet. Det fanns en smula gäckeri i tonen, när hon svarade:

— Ja, det var det jag visste, herr Elversson, att ni skulle bli glad. Men eftersom detta är sista gången vi talar ensamma vid varandra, så vill jag säga er, att det är inte ni allena, som har förmått mig att vända tillbaka hem. Jag har också haft mycken hjälp av er hustru, kanske ännu mer hjälp av henne än av er. Jag tror, att hon måste ha älskat över all gräns, fortfor Sigrun med en mild klang i rösten. Av henne har jag sökt lära mig hur man ska älska.

Det drog sig en skugga över Sven Elverssons ansikte.

— Hon var en god kvinna, sade han enkelt, utan sin vanliga mångordighet. Vi höll mycket av henne, medan hon levde här ibland oss.

— Mor Thala har berättat mig en del om henne, sade Sigrun. Hon lär ha kommit ut till er på Grimön dagen efter den, då skolhuset brände. Hon ville säga er, att både hon

och skollärarn hade gjort sitt bästa för att förmå barnen att trivas där. Och' hon förmanade er att inte ta denna olycka alltför hårt. Ni hade ändå förvärvat er vänner genom det där arbetet. Folk hade börjat inse vad ni var för en man.

Sven Elversson gjorde en tålmodig gest, som antydde, att han önskade slippa höra något vidare om detta. Men Sigrun fortsatte.

— Jag har sett er hustru i Applum, och jag minns, att hon var mycke ful. Kanske var det detta, kanske var det något annat, som retade er, för mor Thala säger, att ni snäste av henne, såsom ni ännu aldrig hade snäst av någon annan. "Om jag komme och frågade er om ni ville bli min hustru", sa ni till henne rätt hånfullt, "så finge jag nog se hur högt ni satte mig." Och hon varken rodnade eller bleknade, hon blev askgrå i ansiktet och reste sig genast. "Ni säger det där till mig på skämt och utan mening", sa hon. "Om ni en gång frågade mig på allvar, skulle det vara den lyckligaste dagen i mitt liv." När hon hade sagt detta, så lär ni ha blivit ganska rörd, och ett par år efteråt gifte ni er verkligen med henne, därför att det där svaret hade visat er, att hon var en god och högsinnad kvinna.

— Ja, det är sant, att hon var både god och högsinnad, sade Sven Elversson. Jag gör henne all rättvisa. Det var underbart, att hon ville gifta sig med en sådan som jag.

— Mor Thala har sagt mig, fortsatte Sigrun, att det var hon, som rådde er att flytta hit till Hånger. Hon kände till gården och visste, att den låg öde och övergiven, så att ni kunde få köpa den för en spottstyver. Hon skapade fred omkring er, hon skötte om era affärer, sålde skog, tror jag, så att ni fick tillräckligt att leva av, hon inrättade ert hem, så att det något så när motsvarade de vanor och behov, som ni hade fått genom er uppfostran, och hon tog emot alla nödställda, som ni upptäckte, och skötte om dem, tills det lyckades er att finna någon anställning för dem på annat håll. Tror ni inte, att den kvinnan älskade er?

— Nej, sade Sven Elversson, jag tror, att hon försökte älska mig. Hon stred emot det, som var svårt hos mig, men

till sist blev det henne övermäktigt, och då följde hon med Gustavsson.

— Det var inte så, inte alls så, sade Sigrun hastigt. Hon följde inte med honom fördenskull. Men hon visste, att ni tyckte om en annan. Ni hade förrätt er på ett eller annat sätt. Det finns en poesisamling, som alltid ligger på ert bord. Mor Thala säger, att ni ofta läser i den, men aldrig mer än en enda dikt, en kärlekssång av islänningen Bjarni Thorarensen.

Sven Elversson sprang upp. Han tog sig för hjärtat.

— Vart vill ni komma? sade han, och det låg nästan något hotande i tonen.

Sigrun lyfte handen.

— Jag vill tala med er om er hustru, sade hon. I morgon ska jag vara borta, tillade hon blidkande.

Han satte sig ner, tålig och undergiven, än en gång. Men hans ögon hade förlorat sin vänliga glans. De blickade på Sigrun allvarliga och stränga.

Mannen, som lyssnade, böjde sig framåt i högsta spänning. Han kände ju igen Sigruns röst, men det var mycket i hennes väsen, som föreföll honom främmande. Det fanns nu hos henne något av lugn självmedvetenhet, av fullmogen kvinna, som hon inte hade ägt förut. "Det är mycket, som hon har gått igenom, sedan jag sist såg henne", tänkte han. "Hon har aldrig förr haft sådan makt att behärska den hon talar med. Nu kan ingen stå emot henne."

— Låt oss säga, fortfor Sigrun, att er hustru förra hösten märkte tydligare än någonsin förut, att ni inte älskade henne! Kanske läste ni den där dikten oftare. Vad vet jag? Och hon gick, men så, att ni inte skulle behöva tro, att hon gick av kärlek, för att göra livet lättare för er. Det var därför hon följde med skärsliparn. Jag har talat med er mor om detta, och hon är alldeles av min mening. Och sliparn sa mig detsamma. "Hon kom till mig, därför att Sven Elversson inte tyckte om henne", sa han.

Sven Elversson höjde händerna avvärjande.

— Varför ska jag höra detta? sade han. Hur kan ni tro, att jag ska erfara någon lycka av att få veta detta?

— Jo, sade hon, det är alltid gott att veta, att man har varit högt älskad av en god människa. Det är gott att inte behöva misstänka henne för förställning eller ombytlighet. Ni förstår: hon var skapad av samma ämne som den hemvändande krigarn, som vi nyss läste om. Det är hon, ser ni, fortsatte Sigrun, som har lärt mig hur man kan älska. Hur kärleken kan övergå allt förstånd, hur den kan fylla ens själ till den grad, att den låter sin egen kropp förintas.

Hon steg upp och ställde sig bakom Sven Elverssons stol. Härvid kom hon att vända sig så, att hennes man såg hennes ansikte, och han nästan vek tillbaka för den överjordiska skönhet, som i denna stund stämplade de härliga dragen.

Hon talade nu mycket fort, utvecklade sina tankar utan att vänta på svar.

— Den dikten i ert poesialbum, som ni ständigt brukar läsa, herr Elversson, heter "Sången till Sigrun". Och om det var för namnets skull eller av något annat skäl: ett är visst, att er hustru trodde sig veta vem ni älskade.

Sven Elversson ville tala, göra några bedyranden och försäkringar, men Sigrun hejdade honom.

— Jag måste få tala ut, för att ni ska förstå hur en hustru kunde älska i livet som i döden. Försök att tänka er henne som en själ, som bara är kärlek, som ända ner i de mest omedvetna djup bara är kärlek, och att denna själ beslutar att offra sig för den hon älskar! Att den ser medel och vägar, som ingen annan hade kunnat tänka sig, att den bemäktigar sig en annan människas vilja, att den styr, leder, genomför, viskar tankar, dikterar tal, tvingar allt att gå efter sin önskan.

Sven Elversson skakade på huvudet. Han sade med sin mildaste röst, men fullkomligt avvisande:

— Det där är att tala som Lotta Hedman.

— Ja, sade Sigrun, jag vet, att jag talar som Lotta Hedman. Och jag nekar ju inte, att det är Lotta Hedman, som har lärt mig att tro på de dödas makt. Men hur vet ni, att hon inte har rätt? — Vad var det för en ledstjärna, som förde den döende just till mig? Och varifrån kom den tanken, som tog makten över mig? Ni vet hur rädd och

ömtålig jag är. Det är sant, att jag låg och tänkte på att rymma, men varför skulle jag göra det på sådant sätt? Det fanns andra utvägar för mig. Men från det ögonblick, då er hustru låg död i min säng, såg jag ingen annan möjlighet, kunde inte tänka mig någon annan. Varför kunde inte heller Lotta Hedman göra motstånd? Varför kom sliparn, först när jag hade vandrat min väg? Varför var han så stilla och medgörlig den där dagen? Varför blev vi inte infångade? Varför blev mina pengar stulna? Varför blev ingenting upptäckt? Jag hade sannerligen inte lagt några djupa planer. Varför allt detta, herr Elversson, om inte därför, att den kvinna, som älskade er, i sin oändliga, mäktiga kärlek, hade beslutat att föra till er den kvinna, som ni älskade?

Hon hade talat ivrigt, besjälät, helt upptagen av det under, som hon trodde sig ha trängt in i. Men i hennes röst fanns inte ett stänk av lidelse. Lyssnaren bakom häcken lade väl märke till det. Sigrun talade till mannen, som älskade henne, i full förvisning om att han förstod, att hon inte älskade honom.

Sven Elversson kände detsamma. Hans röst ljöd beslöjad av rörelse, men den slog inte över i lidelsens tonfall.

— Låt så vara! Låt oss tala som Lotta Hedman, eftersom ni önskar det så! Men om den dödas själ har sänt er hit, kunde det inte lika så gärna vara till plåga och straff? Hon visste ju, att min kärlek skulle växa, likasåväl som hon visste, att ni aldrig kunde komma att älska mig.

— Ja, sade Sigrun med samma besynnerliga tonfall av hög inspiration, nästan som skulle hon ha talat med en invånare från en annan värld, naturligtvis visste hon detta. Och hon visste också, att om det inte hade funnits något hos er, som skyddade er för all kärlek utom hennes, så skulle ni inte ha tillåtit, att jag hade stannat här på Hånger. Men hon trodde kanske, att någon ljuvhet kunde vinnas för ert liv genom att ni fick lära mig hur ett liv ska levas. Inte sant, detta kunde också vara hennes mål? Efteråt, när ni blir gammal, när allt det brännande och brinnande är utkolnat, då kommer ni att tänka på denna vinter här på Hånger som på en lyckans tid.

Han skakade nekande på huvudet.

— Inte nu, sade hon, men sedan, ända till er sista stund. Ser ni, jag tror, som jag sa nyss, att meningen var, att ni skulle få lära mig hur ett liv bör levas. Vad var jag för några månader sedan, innan jag kom hit? Jag var inte elak, jag ville alla väl, men jag var rädd, jag sökte nog att handla rätt, men det gick mest så där på slump. Det fanns ingen plan för mitt liv. Jag visste inte, att det var möjligt att under alla omständigheter förbli god, sann, trofast och barmhärtig. Detta är det, som jag har fått lära här hos er: avsky för allt, som besmittar själen. Det är detta jag vill ta med mig till mitt hem och min man. Han ska se, att jag är en annan, och han ska ha större tillit till mig nu än förr. Vi ska bli lyckliga nu, och det blir er, som vi har att tacka för lyckan. Och ni ska tänka på oss och glädja er.

Han drog till sig en av hennes händer, lutade sitt ansikte över den och grät.

— I morgon, när Edvard kommer hit till Hånger, sade hon, ska jag tala om allt detta för honom, och han ska förstå och tacka er.

Nu rätade han upp sig helt förfärad.

— Ska också han . . .

— Ja, sade hon, jag ska säga honom, att ni älskar mig, och han ska få veta hur den döda älskade er. Jag vill tala om för honom alltsammans. Ni förstår väl, att det inte mer får finnas mörker och hemligheter mellan oss. Han ska få veta hur jag har lärt mig kärlekens hemlighet. Jag ska säga honom, att den inte frågar efter löften och påbud, den känner bara sin egen lag. Den vet bara av en hänsyn, som är hänsynen till den man älskar. Den går, när det är bäst för honom, när den ser, att han har det för tungt. Och jag vill tala om detta med Edvard här på Hånger, på hans fädernegård, i denna natur, som är storslagen och vek på samma gång. Edvard kan också vara sådan, vek och storslagen.

Mannen, som lyssnade, gjorde en rörelse. Han blygdes över att han spionerade på dessa båda. Han ville gå fram och tala öppet och uppriktigt med Sigrun och med mannen,

som älskade henne och som hon försökte trösta och inge mod nu, när hon skulle lämna honom.

Men när han nu såg sig om efter den väg han borde gå för att komma till dem, märkte han, att ur ett stenrös rätt framför honom reste sig en gammal grindstolpe.

Det fanns ingen grind och ingen make till den på andra sidan. Den stod där ensam, murken och så fallfärdig, att det behövdes ett otal av stöttor omkring den för att hålla den uppe.

Kyrkoherden hajade till. Han hade inte sett stolpen förut, men han hade heller inte haft sin uppmärksamhet riktad åt det hållet. Först var han övertygad om att det bara var en synvillia och att ingen stolpe fanns, sedan tänkte han, att den kunde ju ha blivit bibehållen som en märkvärdighet.

Men under det att han hade betraktat grindstolpen, hade det gynnsamma ögonblicket för att träda fram gått förbi.

Samtalet mellan de båda hade fortgått. Han märkte, att Sigrun hade kastat sig in på ett nytt ämne.

— Är det möjligt, sade hon, att ni egentligen inte vet hur alltsammans tillgick? Mor Thala har sagt mig, att ni låg i feber och hade yrsel, att ni absolut inte kommer ihåg någonting.

Sven Elversson satt tyst.

— Jag förstår, att ni inte vill tillåta mig att röra vid detta, sade Sigrun, men jag ville så gärna tala med er om det. Kom ihåg, att i morgon är jag borta!

— Naturligtvis var jag med om det, sade Sven Elversson, men jag var så sjuk, att jag ingenting mindes. Efteråt hörde jag de andra tala om det, som hade hänt, och jag gjorde dem förebråelser. Då svarade man mig, att jag inte hade något att säga. Jag hade också varit med. Och då kom jag ju ihåg, att de hade tvungit mig att...

Detta hade han sagt med oerhörd ansträngning. Orden liksom pinade sig fram över läpparna. Slutet av meningen kunde han inte uttala.

— Ni inbillade er, att ni kom ihåg, sade Sigrun. Ni förstår väl, att det ingen möjlighet finns, att ni har gjort det. Ni hade hellre dött.

— Jag har gjort det, sade han. Tänk inte annat!

— Jo, sade Sigrun, det gör jag, och jag vill, att ni ska veta det. Under hela den tid, som jag har bott under ert tak, har jag varit övertygad om att det inte är sant. Ingen, som känner er, kan tro det.

Sven Elversson böjde sig fram och fattade hennes hand. Han sade med stor enkelhet och med stort allvar:

— Jag förstår, att ni har varit mycket god emot mig i kväll. Jag kan aldrig tacka er nog för denna stund.

Hon fattade hans mening och avstod från att vidare fullfölja det svåra ämnet.

— Men ni ska väl åtminstone inte neka mig att säga er tack för dessa månader här på Hånger? Jag ska alltid tänka på detta ställe som barmhärtighetens rätta hem. Mitt eget hem skulle jag vilja inrätta efter mönstret av ert.

— Vänta med det där till i morgon! bad han.

Hon reste sig upp.

— Gå inte än! Det är sista kvällen.

— Läs då en bit till ur Snoilsky!

Han öppnade boken, men lade ihop den igen.

— Det är för mörkt.

— Så läs något utantill! Läs för mig "Sången till Sigrun" av Bjarni Thorarensen! Det har jag ofta velat be er om, men aldrig vågat.

Sven Elversson gjorde en avvärjande rörelse.

— I morgon är jag borta, påminde hon med något oemotståndligt i tonen.

Han började verkligen läsa upp den isländska skaldens passionerade bön till den älskade att inte överge honom, även om hon doge och finge sin boning i himlens ljussalar. "Tro inte, att jag inte ville kyssa död brud!" läste han. "Tro inte, att jag inte ville lägga min hand om livet på den svepta och likbleka!"

Han hade vänt sig bort från Sigrun, medan han läste, satt framåtböjd och fäste sina blickar på någon punkt borta i ett avlägset fjärran.

Men allt det, som han hade förmått hålla bundet under det föregående samtalet, allt det, som vårkvällens milda

tjusning, den älskade kvinnans närvaro inte hade haft makt att frigöra, det löstes nu av den vilda, mäktiga kärleksglöd, som genomströmmade dikten. All sammanpressad lidelse strömmade ut i hans röst.

— Kysser inte sommarsolen med samma värme snöbergets isfält och den rödaste av rosor? Är inte den vita liljan det fagraste av blomster? läste Sven Elversson, och hans röst darrade av bruset från den kärleksstorm, som rasade inom honom.

Sigrun lyssnade spánt ett par ögonblick. Därpå vände hon sig plötsligt bort från den läsande, så att han inte skulle kunna se hennes ansikte.

I stället var det vänt åt lyssnaren bakom häcken, och han såg hur hon, med dragen förstorade av lidelse, likaledes gav vika för framströmmande känslor. Hennes ögon slöt sig i smärta, hennes händer vred sig om varandra, och hennes läppar rörde sig i tyst klagan. Hennes man hörde inte vad hon sade, men av läpparnas rörelser tyckte han sig läsa fram orden.

— O, att aldrig, aldrig få säga det till honom!

— Kom till mig om hösten, när vinden vältrar kolsvarta böljor! läste Sven Elversson med lidelsefullt ropande röst. Kom vid midnatt, när månen höljer sig i stormmoln!

Mannen, som dolde sig bakom häcken, genomisades av kall förfäran. Han såg Sigrun lyfta armarna med en rörelse av oändlig längtan. Han såg hur de viskande läpparna gång på gång uttalade sitt jämmerrop.

— Att aldrig, aldrig, aldrig få säga det till honom!

— Sjunk med snökall barm till mitt hjärta, läste Sven Elversson med bristande röst, dröj så länge, du gravjungfru, tills du har fått lossa min själ ur kroppens bojor!

Kyrkoherden vände ögonen från hustrun och riktade dem mot grindstolpen. Det tycktes honom, att den hade blivit bibehållen till denna stund endast och allenast för att vara till hands att påminna honom om att han tillhörde en släkt, som inte tålde orätt och förstod att hämnas.

Intet blev sagt mellan de två vid bordet, sedan de sista diktorden var lästa. Sigrun reste sig hastigt och gick in i

huset. Sven Elversson gick åt motsatta hållet, genom granhäcken, förbi grindstolpen, ner till en liten blank damm och blev stående och såg ner i vattnet. Han hade gått förbi kyrkoherden på en tre stegs avstånd, men hade inte märkt honom.

Och kyrkoherden kände, att den mannen, som Sigrun älskade, måste dö.

Det skulle vara lätt gjort. Han behövde bara smyga sig över honom bakifrån och kasta honom i vattnet. Han hade en känsla av att den där mannen inte ens skulle göra ett försök att försvara sig. Han skulle ta emot döden som en välkommen gäst.

Ett par farliga ögonblick förflöt. Då kom till den upphetsade en tanke, som räddade honom. Säkert hade den legat färdig i själens djup långt förut, men först nu steg den upp till hans medvetande.

"Du har en gång lyst den mannen i bann i din kyrka, därför att han hade förgripit sig på en död, och du, som gjorde detta, du vill nu förgripa dig på en levande."

Detta var det, som höll honom tillbaka i den svåra stunden. Var inte livet tusen gånger mer oantastbart än döden? Hur kunde han, som inte hade velat se en Sven Elversson i sin kyrka, ännu vara en sådan vildman, att han kände frestelse att utsläcka en människas liv, att skilja en själ från dess kropp, att begå detta, vars innebörd man inte förstod, som kunde få följder i oändlighetens oändlighet?

När han åter kastade en blick ner till dammen, där Sven Elversson hade stått, var han borta.

Och vad som också var borta, det var grindstolpen. Han trodde sedan, att han, mittunder det att han kämpade med sin frestelse, hade gått fram till den, kastat den till jorden med alla dess stöttor, och att den hade störtat omkull och varit så ohjälpligt murken och upprutten, att den hade fallit utan ett ljud och utan att lämna annat än sönderfallande stoft efter sig.

Men han visste inte heller rätt om det så förhöll sig. Han trodde också, att grindstolpen hade stått i hans egen själ, att den var den våldsamma, egenmäktiga vildmansnaturen

med alla sina stöttor av nedärvd sed och inplantad fördom och invanda rättigheter, som hade fallit.

Ty att den verkligheten var fallen, det kände han med förundran och glad rörelse. Han förstod det av det mäktiga tåg av milda tankar, som nu svallade fram genom hans själ.

Han kände det av den kraft till försakande kärlek, som nu fyllde honom.

Han förstod det av den glädje han kände över att han var präst. Han tänkte på sitt liv, att han var på en gång en odlare av markens frukt och en vårdare av själar, en husfader och en församlingsherde, en herre och husbonde och en allas hjälpande tjänare, och han tyckte sig först nu rätt älska detta det ädlaste och största och mest lyckobringande av alla ämbeten.

Han var lycklig denna ljusa vårnatt, när han åkte ensam över ödsliga, magra, osköna bergsvidder ner mot sitt fattiga hem.

Och med förvåning tänkte han på detta, som hade frälst honom, ty det var inte hans kärlek och inte hans ämbete, utan det var tanken på livets höghet och helighet — den tanken, som hade vuxit upp med långsam växt ur Sven Elverssons olycksöde och nu stod där fast och klar och fullmogen.

*

Nästa morgon såg Sigrun, när hon kom ut på gårdsplanen, att Snoilskys dikter hade blivit kvarglömda på trädgårdsbordet, och hon gick för att hämta in boken.

Men när hon tog upp den, fann hon, att det låg något mellan bladen, och när hon såg efter vad det var, möttes hennes blickar av en liten gul skinnpung.

Den låg instucken just vid dikten, som handlade om krigsfångens hemkomst, och den innehöll hennes två släta ringar, en annan ring, som hon också hade fått av sin man, och ett par små smycken.

Hon undrade och tänkte efter, och så småningom förstod hon. Och hon började gråta, full av skälvande rörelse.

På detta sätt fann henne Sven Elversson.

Hon dröjde att svara på hans oroliga frågor. Äntligen snyftade hon fram:

— Edvard har varit här i natt, han har hört hela vårt samtal. Han har förstått, att jag älskar dig, och han har lämnat mig detta.

— Älskar mig? utbröt Sven Elversson. Älskar mig?

— Ja, sade Sigrun, Edvard har sett det, men han vredgas inte på mig. Älskade, han kommer inte hit och hämtar mig. Han vill, att jag ska stanna här och bli din.

*

Fram på eftermiddagen kom Lotta Hedman till Hånger för att för kyrkoherdens räkning fråga Sigrun hur hon önskade att det skulle ordnas med skilsmässan.

Och hon hade mycket att förtälja och bland annat detta, att föregående natt hade hon för sista gången sett Hångergården resa sig i all sin gammaldags härlighet. Hon hade sett den gamla matmodern i sitt fönster och grindstolpen och allt det övriga.

Men plötsligen såg hon den gamla lyfta sina händer mot himlen och hennes ansikte skina upp i glädje.

Och en röst hördes, som förkunnade:

— Hångerjättarna är lösta från sin förbannelse.

Och i samma stund sjönk den gamla vakterskan samman och förintades, och grindstolpen föll, och hus efter hus störtade, och Lotta Hedman hade förstått, att nu hade den äntliga befrielsen kommit och att gården aldrig mer skulle visa sig för henne.

UNG - JOEL.

Det vet nog envar hur märkvärdigt det kan vara med tankar. Det är, som om de av en osynlig hand såddes ut över jorden. Och där kan man gå och tycka, att man har funnit något sällsynt och skönt, och är stolt och glad, tills

man märker, att detsamma har vuxit upp samtidigt i hundratal andra hjärnor.

Så var det med kyrkoherde Rhånges tanke om livets helighet. Han var ingalunda den ende, som hade funnit den. — — —

Det var juni månad, den årets tid, då man i Bohuslän eller kanske, rättare sagt, i kusttrakterna och skärgården i Bohuslän väntade främmande.

Stor brådska hade rätt överallt för att bli i ordning för deras mottagande. Man hade målat sina hus och sina båtar, fejat i sina rum, pyntat i sina planteringar, eldat upp sina badhus och rensat sina bassänger, men nu började också järnvägstågen anlända, fullpackade av gäster från landets alla hörn. Nu kom krymplingar och utarbetade, lasstals med barn och lasstals med åldringar, de, som ville ha ro, och de, som ville ha förströelse. Nu var det, som om hela Sverige skulle vara på väg till de kala skären och det vresiga västerhavet.

Men alla de gäster, som man hade berett sig att få mottaga, väntade man öster ifrån, från landsidan. Väster ifrån, från havet, väntades inga främmande. För deras mottagande hade man inte gjort några tillrustningar. Från det hållet hade det inte kommit några förebud eller några beställningar.

Och när det nu i alla fall kom gäster väster ifrån, då kunde inte deras mottagande bli detsamma, som skänktes dem, som kom från land. Genom dem uppstod jämmer och förvirring och dysterhet, men ingen glädje.

När en vecka var gången av juni månad år 1916, måste Sven Elversson för de där gästernas skull göra en resa ner till Applum. Hans bror, Ung-Joel, som de senaste åren hade varit sjöman och gått i fraktfart på Holland, hade kommit hem till Knapefjord, sjuk och besynnerlig efter att ha stött på en del av dem ute på havet, medan de ännu befann sig på resa, och han hade sagt till sin unga hustru, att hon måste laga så, att han fick tala med sin bror.

När Sven Elversson kom till Ung-Joel, fann han honom gående fram och tillbaka i den lilla kammaren innanför

köket, där det unga paret hade ställt in alla sina fina möbler och som ju ännars aldrig begagnades. Han var blek och trött, men inte precis sjuk. Ögonen var rödkantade och såg ut att kunna falla igen av sömnlust, men han gav sig inte ro varken att sitta eller ligga.

— Hur står det till med dig, Ung-Joel? frågade Sven Elversson.

Ung-Joel varken svarade på frågan eller låtsade om på annat sätt, att han hade märkt brodern. Han fortsatte oförtutret sin vandring och slog emellanåt ut i luften med båda armarna.

— Se, det är det värsta med måsarna, sade han.

— Om det bara funnes någon möjlighet att förmå honom att sova, viskade hustrun, men han törs inte lägga sig, han törs inte sluta ögonen. Han bara går och går.

— Se, det är det värsta med måsarna, sade Ung-Joel och slog än en gång ut med armarna.

— Ung-Joel, sade Sven Elversson och försökte tala med honom om något gammalt för att rycka honom bort från det, som nu plågade honom, kommer du ihåg när du och Najad-folket kom ut till Grimön för att tvinga mig att äta orm?

Och verkligen stannade inte Ung-Joel mitt i sin vandring.

— Är du där, Sven? sade han, och tårarna började rinna ur de trötta ögonen. Det var väl, att du kom, så att jag fick be dig om förlåtelse, innan jag blir tokig.

— Inte ska du tala på det sättet, sade Sven Elversson.

Men nu började Ung-Joel berätta, hurusom han en av dagarna efter det stora Nordsjöslaget hade passerat Skagen och att han hade sett de dödas härskaror flyta omkring på havsytan.

De hade inte legat utsträckta i vattnet, utan de hade hållits i upprätt ställning av sina korkvästar. Deras huvuden hade varit upplyfta ovan vattnet, så att man hade kunnat urskilja anletsdrag och uttryck.

Och Ung-Joel berättade, att ångaren hade gått fram i timal genom tusenden och åter tusenden av döda. Hela havet hade varit betäckt av dem.

Han skildrade för brodern många fasans syner, som han

hade sett, men det, som tycktes mest ha gripit honom, var, att alla de döda hade fått sina ögon uthackade av de otaliga skaror av måsar, som kretsade över dem.

— Vet du hur det gick med andre styrman? sade Joel. När han hade stått och sett på eländet en stund, så slöt han sina ögon och sprang över bord och blev borta för oss för alltid. Han visste, att han kunde inte stå ut med livet, sedan han hade sett detta. Och jag önskar, att jag hade gjort som han.

— Nej, tänk inte så, Joel! sade Sven Elversson.

— Jag har fått allt det förskräckliga så fast in i ögonen, sade Joel, att jag ser alltsammans för mig, bara jag för en sekund sluter ögonlocken. Jag törs inte lägga mig, utan jag måste hålla mig uppe natt och dag, för att ögonen inte ska falla igen på mig.

— Du får lov att försöka tänka på annat, sade Sven Elversson, du har ju hustru och barn.

— Jag ska säga dig vad vi gjorde, sade Ung-Joel. Vi tog fram ett par gevär, som fanns ombord, och vi började skjuta på måsarna. På det sättet fick vi någon att utgjuta vår vrede över, och jag tror, att det var det, som räddade oss.

Men annars var det tokigt gjort av oss. För vad hade måsarna för skuld? Och vad betyder det, som göres mot de döda, mot det, som göres mot de levande? Det var detta, som jag ville säga till dig, Sven. När jag tänker på att människor far så fram mot varandra, att tiotusenden av unga karlar ligger utsträckta i havet, då vill jag bara gråta och skämmas.

Och förut, Sven, vet jag, att jag många gånger har förhävt mig över dig och satt mig själv högre än dig. Men nu ber jag dig om förlåtelse för detta. Jag, som tyckte, att du och dina kamrater hade handlat illa mot en död, jag har aldrig gjort något för att hjälpa en levande människa.

— Jo, visst har du det gjort, Joel, sade brodern.

— Nej, sade Joel gråtande och kom med detsamma och lade sig på knä bredvid den stoppade länstolen, prydd med masstals av dukar, där Sven Elversson hade tagit plats. Jag

har aldrig hjälpt någon, inte föräldrarna och inte någon annan. Det är därför det ser så illa ut i världen.

— Ja, men det kan bli bättre, Ung-Joel, sade Sven Elversson och strök brodern milt över håret. Du kan hjälpa till att göra det bättre.

— Nej, nu är alltsammans förstört, sade Ung-Joel. Nu har jag fått den där synen in i ögonen. Nu måste jag bli tokig.

Sven Elversson lade sin hand smekande över hans ögon.

— Försök nu, Joel! sade han. Inte ser du något svårt, när jag håller handen över dina ögon?

— Nej, sade Ung-Joel, det ligger välsignelse över din hand, Sven, för du har hjälpt många människor.

— Slut nu ögonen, Joel! sade Sven Elversson. Och tänk på att hädanefter ska vi hjälpas åt i arbetet!

Ung-Joel slöt ögonen, och nästan i samma ögonblick böjde han ner huvudet mot broderns knä och sov.

Det var för visso en märkvärdig dag, som Sven Elversson upplevde i Knapenfjord. Det måtte ha förefallit honom, som om alla människor hade kommit ungefär på samma tankar som Ung-Joel.

När brodern väl hade blivit bragt i säng och låg och sov sin sunda sömn, gjorde Sven Elversson en tur genom fiskläget. Och när han hade vandrat ett stycke framåt på den sneda och hala stenmarken, mötte han hustrun till Hjelmfelt, som hade varit med bland besättningen på Najaden.

Så snart hon kände igen Sven Elversson, kom hon fram till honom, skakade hand och bad honom gå in till mannen och språka med honom. Strax i världskrigets början hade Hjelmfelt varit med om att bärga en mina, och det hade avlupit så, att han nu hade bara en arm och två halva ben i behåll.

— Och jag har sagt till mig själv, sade hustrun, att om jag någonsin råkade er, så skulle jag be er förlåta vad vi gjorde emot er. Jag har tänkt på dem, som sitter och lagar till sådana här minor. Om en av dem finge höra talas om er, så skulle han nog tycka, att han vore en fin karl, han, jämförd med er.

— Ja, det kan nog hända, sade Sven Elversson.

— Men jag säger nej! utropade Hjelmfelt's hustru med högröstad iver. Tycker han, att det är orätt att handla illa med döda, så får han också tänka på att det är tusen gånger värre att sätta ihop sådana djävulens redskap, som fördärvar de levande och gör en karl oförmögen att röra sig och dömer honom till livslångt elände. Sådant där har aldrig ni gjort. Ni ville bara hjälpa oss, ni.

Sven Elversson följde med henne in till Hjelmfelt, satt en rundlig tid inne hos honom och hörde all hans jämmer. Sedan fortsatte han sin vandring.

Den nästa gamla bekanta, som han råkade, var Julia Lamprecht. Hon också kom fram och började språka.

— Ni erbjöd er en gång att ta mig till hustru, sade hon, och jag svarade er, att jag inte ville gifta mig med en sådan som ni. Det har jag tänkt på många gånger, sedan det blev krig, och nu vill jag, att ni ska veta, att jag har ångrat vad jag sa. För vad angick det mig, vad ni hade gjort mot en, som var död? Men de, som är skuld till att alla stenarbetare i Bohuslän har blivit utan arbete och håller på att svälta ihjäl med hustrur och barn, de syndar mot de levande, och det är värre.

När Sven Elversson gick vidare uppåt gränden, kom en ung man, som han tyckte sig aldrig förr ha sett, fram emot honom.

— Ni känner nog inte igen mig, sade karlen, för jag var knappt vuxen, när ni flyttade från Grimön. Men jag var med om att springa efter er och ropa "människoötare" förr i världen. Och det ville jag be om ursäkt för nu, när jag kom att råka er, för jag har börjat begripa, att det är värre att synda mot levande än mot döda. Jag har tjänstgjort som lots under kriget, och tre gånger har fartyg torpederats under mig, och alla tre gångerna har människoliv gått till spillo. Och jag har tänkt på er och undrat varför vi alla, som var så onda på er, är så tålmodiga nu. Det är, som om det skulle vara rätt nu, att människor far fram som vilddjur mot människor. Men så kan det väl inte vara.

När Sven Elversson hade skilts från lotsen, steg han upp

till en bergkulle bakom fiskläget och blickade länge utåt havet.

— Om det kunde ske genom min olycka, sade han, att människor komme att tänka på att en levande är oantastbar och inte får berövas sitt liv eller sättas ur stånd att bruka det, då hade ändå något gott vuxit opp ur mina plågons bittra sådd.

DRIVGARNSFISKE.

Några dagar senare, när Ung-Joel hade fått sova ut och var nästan återställd, kom Sven Elversson en eftermiddag ner till Knapefjords hamn, och där såg han motorjakten Najaden ligga på sin vanliga plats. Olaus från Färön och Corfitzson och de andra, som han kände från fordom, var ombord och de, likasom hela Knapefjords fiskeflotta, skulle just bege sig på drivgarnsfiske långt ut i Kattegatt. Och det kom en lust över Sven Elversson att följa med dem och tillbringa en natt på havet.

Olaus såg ut, som om han skulle ha haft lust att säga nej, men svarade ja, därför att han inte hade något att skylla på. Och så snart som man hade hunnit skaffa en omgång oljekläder till Sven Elversson, lade man ut och hade bättre väder, än det för det mesta hade varit denna sommar, och kunde hoppas på god fångst. Men Sven Elversson märkte snart, att alla ombord var i misshumör. De talade ovänligt till varandra och till honom. När han frågade dem hur makrillfisket hade utfallit förut på sommaren, svor de och sade, att sämre yrke än att vara fiskare det gavs inte.

De kom ut till fiskplatsen, och de fick den väldiga noten utlagd i havet, utan att ett vänligt ord hade hörts, och på samma sätt blev det sedan under skaffningen i kabyssen. Under natten satt Sven Elversson uppe på däck, och vakterna avlöste varandra, men ingen av dem begagnade sig av tillfället att få en pratstund med honom, utan de gick förbittrade och sura och tysta fram och tillbaka på däck.

Sven Elversson kände sig förstämd och nedtryckt av all denna ovänlighet, men han hoppades, att humöret ombord skulle bättra sig, när morgonen kom och det blev tid att bärga in garnen. Något bättre blev det ju också, när motorn hade kommit i gång och man hade fångat in notens båda ändar och började hala in.

Olaus och Corfitzson stod i vattenporten och halade, de andra skulle ta emot noten och lossa fisken ur maskorna. Och alltsom noten nu kom in, så fylld av grann makrill, att den blänkte som en regnbåge, lyste det upp i ansiktena.

— Ni ska få se, att de inte har haft någe hos oss att göra i natt, sade Corfitzson.

— Vill du bara tiga! röt Olaus och svor åt honom. Ska du påminna dem? De passar nog på ändå. Känn på den här!

Han lyfte noten ett stycke ovan vattnet, och nu såg allihop mittibland den blänkande makrillen något stort och mörkt. Det blev dödstyst ombord, och i nästa sekund följde liket av en människa med garnen upp på däck.

En ung karl, som hade kommit ombord efter Hjelmfelt, försökte lösgöra den döde, men då hördes kort och kallt från skepparen:

— Låt vara! Här kommer en till!

Och strax därpå nytt kommando:

— Låt dem vara! Här kommer fler!

I detsamma lyfte Olaus och Corfitzson ombord en förfärlig massa: två sammanslingrade lik.

Och när notens sista maskor var inbärgade, då låg i skeppsrummet en väldig hög av lik, av bruna garnmaskor och av makrill. Fisken, som ännu inte var död, ryckte och sprattlade, så att den ohyggliga högen såg ut att ha liv.

När liken lyftes ombord, kom Sven Elversson i sådan upprördhet, att han började gråta. Han strök undan tårarna med baksidan av handen, men de kom igen. Han stampade med foten, men de kom igen. Han måste lämna arbetet vid noten och gå och ställa sig längst borta i aktern.

Där stod han, ända tills noten var inhalad och motorn sattes i gång för hemfärden. Den tysta besättningen, alltjämt lika ovillig, lika vresig, lika missbelåten, hade åter börjat

genomgå garnen för att plocka bort fiskar och musslor och lösgöra det främmande.

— Allt, som är i noten, ska över bord! befälde Olaus.

När Sven Elversson hörde befallningen, gick han fram till de andra. Tårarna strömmade, men det brydde han sig inte om. Han ställde sig bredvid besättningen och tog del i det förfärliga arbetet.

Man kom till en av de döda. Sven Elversson lyfte upp honom, medan de andra lösgjorde några garnmaskor, som hade slingrat sig om hans uniformsknappar. Det var en äldre man med sjömansskägg under hakan. Det var någon, som uttalade en förmodan, att han var en engelsman. När han var fri, började Sven Elversson släpa upp honom på däck.

— Allt, som är i noten, ska över bord! sade skepparen och böjde sig fram efter den döde.

Men Sven Elversson höll emot.

— Vill du inte låta den här få vila i vigd jord, Olaus? sade han.

Olaus svarade inte direkt på frågan.

— Det är bäst, att vi får eländet bort från skutan, sade han.

Sven Elversson bet ihop tänderna i kamp med gråten och sade med tämligen fast röst:

— Om du kastar den här i sjön, får du kasta mig med.

Han var själv förvånad över att han talade så, men han kunde inte annorlunda. Han kände, att han skulle stå för sina ord.

Och de andra såg också, att han menade vad han sade och aldrig med livet skulle släppa den döde ifrån sig.

Skepparen svor till och vände sig bort, men han sade inte direkt nej, och då förstod man, att han gav med sig.

Sven Elversson ville lyfta den döde upp ur rummet, men bördan var för tung för honom. Då kom den unga karlen, som var ny på båten, och gav honom en handräckning. De sträckte ut den döde invid relingen.

När nästa lik blev klargjort ur noten, var det inte tal om

TALET OM LIVETS HELIGHET

annat, än att det skulle läggas till det andra. Två karlar bar upp det till Sven Elversson.

— Nu är det en tysk vi kommer med, sade de.

Och till sin stora förvåning märkte Sven Elversson, att männen ombord med ens hade fått ett annat ansiktsuttryck, ett annat humör.

De hade hört upp att svära, de talade stilla och lugnt. De kände inte längre något hat till dessa skaror av döda, som kom och tog ifrån dem deras bärgning.

De var vana att visa de döda aktning och vördnad, det tillfredsställde något inom dem, att dessa drunknade krigare skulle få en ordentlig begravning.

Men också över Sven Elversson sänkte sig en besynnerlig ro. Hans själ kom till en vila, sådan som den inte hade njutit sedan hans olyckas första dag.

Han tyckte, att han hörde röster omkring sig, som tackade honom, därför att han hade hyst barmhärtighet med de kroppar, som en gång hade varit odödliga själars älskade boningar.

— Och nu har du avlyftat den börda, som vilade på dig, sade rösterna. På detta sätt var det, som det skulle ske. Nu är din skuld tagen ifrån dig. När du vågade livet för att rädda en död, då blev allt försonat.

Hans hjärta klappade raskt och lätt, och han tänkte: "Om människor efter detta fördömer mig, betyder det ingenting, för i mitt inre känner jag, att jag har fullgjort och övervunnit."

TALET OM LIVETS HELIGHET.

Sven Elversson, hans mor, Thala, hans bror, Ung-Joel, och dennes hustru stod jämte många andra på den lilla begravningsplatsen utanför Applums kyrka.

Det var den dagen, då de döda krigare, som hade bärgats in till Applum efter det stora Nordsjöslaget, skulle sänkas i jorden. En vid grav var uppkastad för inte mindre än

sjutton kistor. Så stor likfärd hade aldrig förr varit skådad i den socknen, och man torde väl våga säga, att en så stor människomassa, som den, som nu fyllde kyrkogården, inte heller förr hade varit sedd där.

Inte på åtta års tid hade Sven Elversson kommit så nära en kyrka som nu i dag. Det var inte utan, att han hade tvekat att övervara begravningen, men hans mor, som hade rest ner till Applum för att se till Ung-Joel, hade förmått honom att följa med.

— Å, seså! sade hon. Jag vill lika litet som du gå in i Applums kyrka, men i dag är det ju vardag, så att det kan alls inte bli tal om något sådant. Och efter allt, som du har strävat, för att de där stackarna skulle få vila i vigd jord, ska du väl inte överge dem vid sista vägskälet.

Det var verkligen sant, det, som hon sade. Under den sista veckan, alltsedan fisketuren med Najaden, hade Sven Elversson och hans bror Joel farit omkring mellan kobbar och skär i en liten lätt segelbåt och spanat efter ilandflutna drunknade. Några hade också kommit in från andra håll, men de två bröderna hade fört inte mindre än åtta döda fram till Applums stenbrygga.

— Dessutom, sade mor Thala, måtte du väl märka, att folk betraktar dig på helt annat sätt än förr i världen.

Detta var nog det skälet, som tog mest. Kriget, dess vederstygglighet, alla de många olyckor, som drabbade fiskarbefolkningen, hade kommit människorna att se mildare på Sven Elversson och hans förbrytelse. Man lade nu mer än förr märke till hans strävan för att hjälpa och upprätta.

— Det är i alla fall en god människa, sade man. Han försöker hjälpa dem, som har det svårt. Det viktigaste av allt är ändå att ta vård om de levande.

När man nu hörde, att just Sven Elversson ansträngde sig, för att så många som möjligt av de arma sjömännen skulle få vila i vigd jord, tyckte man sig förstå vad som drev honom därtill, men de flesta ansåg nog detta vara en överflödsgärning.

Men så var det visst inte för honom själv. Han gick varje dag till detta arbete med ett slags hänförelse. Han fann

därigenom för varje timme ökad frid, ökad sinnesro. Han kände en lätthet i sinnet, en glädje, som inte tog sig några uttryck, men vars återsken lyste på hans panna.

Inte kärlekslycka, inte den ädlaste handling, intet erkännande ord hade kunnat skänka honom den inre trygghet, som han hade erfarit, alltsedan han på Najaden tog den engelska matrosen i sitt skydd.

Det var inte möjligt för honom att förstå hur detta kom sig, för det hade ju inte varit något stort hjältedåd han hade utövat. Faran, att Olaus kunde kasta honom över bord samtidigt med den döde, hade inte varit stor. Men han kände, att den stora förändringen hade inträffat med honom, att han efter detta vågade känna sig lycklig. Först nu började han tänka på att framtiden skulle bjuda honom dagar och år av sällhet.

Det fanns nu en styrka hos honom, som han inte hade anat. Han behövde nästan aldrig sova. Hans hjärta arbetade så lätt, så obehindrat, att det kändes som en lycka att vara till.

"Ack, förr i världen var jag en bra stor stackare", tänkte han. "Varje andetag var mig en ansträngning. Jag har inte vetat vad det var att leva."

Att människor var vänligare mot honom än förr, ökade naturligtvis på hans lycka, men han trodde på samma gång, att deras hatfullhet inte numera skulle ha kommit honom att känna sig olycklig. Han var frigjord, försonad.

Dagen efter begravningen skulle han resa till Hånger. "Jag kommer hem till Sigrun som en ny människa", tänkte han. Just för hennes skull hade hans frigörelse så stort värde för honom. Vilken fullkomlig lycka var det inte, som väntade dem!

Där han stod på kyrkogården och följde med begravningsakten, tänkte han med stor rörelse på dessa män, som hade gett sina liv för sitt land, men hans glädje lämnade honom inte fördenskull. Han såg, att den förra kyrkoherden i Applum, Edvard Rhånge, också hade infunnit sig till denna de dödas fest. Han erfor ett ögonblicks fruktan och obehag,

men bara ett enda. Hjärtat fortfor att klappa med samma förunderliga lätthet.

"Den där mannen är min vän", tänkte han. "Vem har gett mig en större gåva än han?"

Sedan jordfästningen hade försiggått och den sista psalmversen hade förklingat, steg Rhånge fram till graven för att tala.

När Sven Elversson nu såg honom upphöjd över mängden, kände han för denne man, vars väsende fordom hade verkat frånstötande på honom, en obeskrivlig sympati. Det praktiga huvudet var ju egentligen sig likt, men dragen var tunnare, mer förändligade. "Vilken härlig människa!" tänkte Sven Elversson. "Han bär den försakande kärlekens stämpel i sitt ansikte."

Medan kyrkoherde Rhånge med några inledande ord hälsade sina gamla församlingsbor, var det någon, som ryckte Sven Elversson i rockärmen för att få hälsa.

Han vände sig om och blev varse Lotta Hedman, som stod där blek, med brinnande ögon och håret så uppstudsigt, att det tycktes vilja lyfta hatten av huvudet.

— Nej, jag har inte kommit i sällskap med kyrkoherden, viskade Lotta till svar på hans fråga. Han har redan varit här några dagar. Jag har kommit ensam. Jag har blivit "kallad".

I detsamma sade talaren ett par ord, som drog till sig all Sven Elverssons uppmärksamhet.

— Här, vid randen av denna vida grav, sade han, ville jag tala med er, mina gamla församlingsbor, om dödens helighet och om livets.

Och jag vågar väl då säga, att det inte finns någon här ibland oss, som inte alltsedan sina unga år är genomträngd av dödens helighet. Om någon syndade mot dödens oantastlighet och helighet, skulle han bli plågad av det strängaste straff.

Det fanns en gång här i Applum en man, som hette Sven Elversson. Hans förbrytelse var den, att han hade brutit mot dödens helighet. Och vi tyckte, att vi inte hade en föraktligare varelse ibland oss. Det finns kanske fler än en av

er nu här närvarande, som var med i kyrkan den dagen, då hans förbrytelse blev bekantgjord från predikstolen, och som minns hur han såg ut, när han smög sig bort, förödmjukad och eländig. Fler än en har kanske varit med om att kasta till honom ett glåpord. Han var en man, som nästan inbjöd till sådant. När man såg hur han smålog lika tålmodigt åt vad man än gjorde honom och märkte hur han gick ur vägen och gjorde sig liten, tyckte man just, att det var en plikt att lite grand öka på hans förnedring.

På det där sättet fick vi honom också att flytta bort ifrån Applum. Och jag får väl tro, att det inte har varit stor saknad efter honom. För se, till allt annat fanns det något inställsamt hos karlen. När det var något svårt, som måste göras och som vi andra drog oss för, då var det han, som höll sig framme. Han ville locka oss att ge honom heder och anseende tillbaka. Men för oss var det omöjligt. Vi tyckte, att han var under Guds dom.

Och så, som om han skulle vara under Guds dom, har nu den mannen vandrat sitt liv fram. Alltid lika ödmjuk och alltid rädd att gå någon i vägen. Och han har hållit sig till sådana, som inte har varit så nogräknade som vi, till landsvägsfolket, som drar land och rike omkring, och till barn, som inte har förstånd på vad som är orätt och rätt. Och vi tyckte inte, att det där var så särdeles märkvärdigt, för någon skulle han väl ha att umgås med. Och när vi hörde talas om att det ena efter det andra av gatans barn hade kommit i goda hem genom hans hjälp eller att landsvägens luffare hade börjat arbeta, så tänkte vi inte heller så mycket på det, för vi visste, att den där karlen hade sin särskilda mening med allt sådant. Han höll alltid på med detsamma, att återvinna heder och anseende. Det var ständigt nya försök, och jag tror nästan, att han tröttade oss.

För vad kunde vi göra för honom? Han hade inte brutit mot någon av oss. Han hade inte syndat så, att han kunde försona sitt brott med straff. Han hade brutit mot det, som var en helig sed, och vi hade inte förmåga att förlåta honom. Vi hade till och med trott oss märka, att Gud dömde honom, såsom vi gjorde.

Och medan han strävade med att hjälpa människor fram i livet, så tänker jag mig, att Döden stod bakom hans stol och hångrinade åt honom, för han visste, att han hade honom i sin makt. Han var Dödens fånge och kunde inte undslippa. Vem fanns det, som kunde ha makt att befria honom?

Sven Elversson märkte, att mor Thala stod och grät. Han genomlevde själv under Rhånges ord alla sina försök att återvinna heder och anseende, men han grät inte. Han stod med klara ögon och frimodig hållning och såg in i talarens ansikte.

— Men nu, i dessa yttersta tider, sade kyrkoherden, har det timat, att Döden har fått än större makt än någonsin förut. Han härskar över oss och förtrycker oss. Han bärgar in sina skördar före tiden. Han tar våld och grymhet i sin tjänst. Han släpper lös brottet och oseden. Det finns inte den ogärning, som han inte låter ske på jorden, och det syns inte något slut på hans herravälde.

Och nu, när vi lider under Dödens hårda tyranni, nu börjar vi fråga oss: finns det verkligen inte på jorden något, som är mäktigt nog att ta opp kampen med Döden?

Och på jorden, det vet vi, finns det endast en enda, som vill stå Döden emot och som är hans ständiga och trogna fiende, och dess namn är Livet.

Och mittunder detta krig, medan det sker sådant, som att tiotusental av människor vråkes i havet, såsom om det ingenting vore, och andra tiotusental föres bort i fångenskap, såsom vore det bara något att yvas över, och andra tiotusental slaktas framför kanonmynningar, såsom vore det en lovvärd handling, och andra tiotusental drives bort från sina hem, såsom vore det bara sed och bruk, under detta tror jag dock, att det hos oss växer opp en större kärlek för livet, än vi förut har kunnat hysa.

Ty livet, det har ju varit den tarvliga tjänarinnan, som har gjort alla till lags och som ingenting har begärt för egen räkning. Livet, det har varit vardagskosten, som man knappast tänkte på att man förtärde. Livet är ingenting högtidligt, som målas av på tavlor och går och spökar i skym-

ningen. Livet har inte en gång en egen gestalt, varpå man kan känna igen det.

Nu tänker ni för er själva, att jag talar i fåvitsko, sade talaren och vände blickarna ner mot sina åhörare, därför att livet är ju ändå det, som vi alla älskar högst av allt. Men, vänner, det är inte nog med kärlek. Livet, vill jag säga, är såsom det illa uppfostrade barnet. Det kan vara uppfostrat mer med kärlek än med förstånd, och det blir till en plåga och en skam, och man vet till sist inte hur man ska uthärda att äga det.

Eller ock, vänner, är livet som en ung hustru, som du för in i ditt hus och skänker all din kärlek, men detta är dock inte nog för henne. Du måste också omge henne med helighet och frid och ge henne sin rätt och visa henne godhet, annars kommer den unga hustrun att övergiva dig och lämna dig åt ensamhet och förtvivlan, därför att de vägar, på vilka du ledde henne, inte var de rätta.

Men, avbröt sig talaren, om detta skulle jag kunna tala med er, till dess dagen blir natt och natten blir dag igen, utan att komma till ett slut, och jag får inte fördenskull glömma det, som jag har fått i uppdrag att i dag kungöra för er.

Nu ska jag utgå därifrån, att under dessa år har livet börjat bli heligt och dyrbart, såsom det aldrig förr har varit. Och för varje eländets dag, som går, tilltar dess helighet.

Och fördenskull börjar vi också att med större kärlek vända oss mot dem, som är livets sanna tjänare, som vill bevara det högt och gott och ge sitt beskydd åt de levande.

När jag nu här i Applum har hört många människor säga, att de ångrar det förakt, som de var med om att pålägga Sven Elversson, då tror jag, att det beror därpå, att de har börjat förstå livets höghet och helighet. De förstår, att det är ett gott verk att rädda gatans barn och landsvägens luffare. De förstår, att livet är större än döden.

Och nu, du livets trogna tjänare, Sven Elversson, kan jag säga dig, att vi, dina forna församlingsbor, vi ser inte mer

skamfläcken, som var fäst vid dig. Vi ångrar, att vi någon sin såg den. Vi ångrar det lidande, som vi har vållat dig.

Kyrkoherden slog ut med handen och vände sig mot den stora skaran av åhörare.

— Är det inte sant, att jag talar i hela denna församlings namn? sade han.

Det var ingen, som motsade honom. Många hade tårar i ögonen.

Sven Elversson stod lugn med samma inre glädje brinnande i sinnet som förut. "Det är gott, att detta kommer", sade han för sig själv. "Men det var dock inte det viktigaste. Det förnämsta var, att jag blev befriad från skuld i min själ, i mitt hjärta."

— Jag är glad, att jag har kunnat säga detta å era vägnar, fortsatte kyrkoherden. Jag är glad, att ni har frikänt Sven Elversson i era hjärtan, innan han har blivit på annat sätt frikänd.

Och nu började kyrkoherden berätta, att man hos flera av de ilanddrivna matroserna hade funnit plånböcker med ännu läsbara brev och anteckningar. Dessa hade man naturligtvis tillvaratagit för att såvitt möjligt överlämna dem till de dödas anhöriga. Men hos en engelsman, den förste döde, som hade bärgats på motorjakten Najaden, hade man träffat på ett brev, som bara var några få rader långt, utan adress och oavslutat, men som dock hade förefallit så märkligt, att man hade kallat ner honom, kyrkoherden, från Algeröd, för att han skulle säga sin mening om detsamma. Detta brev ville han nu läsa upp för sina åhörare i svensk översättning.

Det lydde sålunda:

"Det sägs, att vi i morgon ska få ett slag. Och jag ber dig, kära Mary, att du går till Springfields på Handley Park och säger dem ett ord om deras fosterson. För han var inte med om det onda, som vi andra begick. Han låg i feber. Vi trodde, att han redan var död, och ingen tänkte på honom. När han sedan levde upp igen, så inbillade vi honom, att han hade varit med, för att han inte skulle vittna emot oss. Detta skriver jag för att få fred, när jag nu — —"

— När vi nu vet, sade kyrkoherden mycket allvarligt och

stilla, att Springfield är namnet på Sven Elverssons fosterföräldrar samt att han själv aldrig har haft något klart minne av det, som skedde, utan bara litat på de andras ord, så måste man säga, att han genom detta budskap från en död har fått sin oskuld bevisad.

Talarens röst skälvde till ett ögonblick, men återtog snart sin fulla styrka. Han vände sig nu rätt emot Sven Elversson.

— Vi har inte velat låta dig veta detta, Sven Elversson, förrän vid detta tillfälle, då det samtidigt kunde bekantgöras för allt folket. Men nu står jag här, din gamla kyrkoherde, som en gång lade på dig förakt och bann och äcklets plåga, och förkunnar din oskuld utanför samma kyrkas port, därur mina ord en gång fördrev dig. Och ingenting räknar jag som en större Guds nåd, än att det är jag, som får säga dessa ord till dig. Du är nu upprättad och kan bära ditt huvud högt, och den vanheder, varunder du så länge har lidit, ska inte mer låda vid ditt namn.

Det gick böljande rörelser genom mängden. Man frågade varandra om innebörden av det, som man hört. Man råkade i gråt av glädje över att mannens oskuld hade kommit i dagen efter så många lidandets år.

— Du ska inte mer behöva sticka dig undan och göra dig liten, sade kyrkoherden. Du ska inte behöva ta emot onda ord med ett tåligt småleende. Du ska inte behöva tro, att du väcker avsmak även hos dem, som älskar dig mest. Du ska vara hälsad som en av de bästa ibland oss, och de, som tillhör dig, ska vara på samma sätt hälsade.

”Han tänker på Sigrun”, sade Sven Elversson för sig själv. ”Han tänker på hennes glädje. Det är också rätt. Detta ska göra henne mycket lycklig.”

När talaren hade uttalat de sista orden, vände han sig från den sida, där Sven Elversson stod, och tilltalade mängden på andra, motsatta hållet.

— Allt, vad den mannen har lidit, har varit oförskyllt lidande, sade han.

Vid dessa ord började Sven Elverssons hjärta påskynda sina slag. De blev alltmer häftiga och våldsamma. ”Mitt stackars hjärta tål bättre vid sorg än vid glädje”, tänkte han.

— Men då så är, sade kyrkoherden, så vet jag, att ni alla i detta ögonblick frågar er: "Varför har Gud handlat så hårt med honom, och varför har han så misslett oss?" Och på samma sätt har jag frågat mig själv. Och jag tror, att jag har fått svar.

Om mannen själv vill jag blott säga, att jag vet, att Gud just genom hans olycka har gett honom sådan lycka, att han inte nu skulle ha velat vara den förutan.

Vid dessa ord tänkte Sven Elversson åter på Sigrun och på all lycka, som väntade honom. Han kände, att hjärtat gjorde ett högt språng i bröstet av glädje, men i detsamma gick det också på något sätt sönder. Han kunde inte mer hålla sig upprätt, utan sjönk på knä.

— Och för vår del vill jag tro, att Sven Elversson har blivit oss given till ett tecken. Ty Gud talar inte i dessa tider till oss genom ord, utan genom människors handlingar, och ur varje människas liv har vi att läsa ut en Guds tanke.

Talaren drog ett djupt andetag och blickade ut över folkmassan. Han såg, att alla ängsligt väntade att av honom få höra ord av upplysning och frälsning ur den stora nöd, som tyngde dem.

— När jag tänker på att denna man har kommit till oss nu i denna tid, så menar jag, att Gud genom honom vill visa oss hur vi ska komma ut ur det elände, som tynger oss, om inte genast, så dock under en tidrymd, som människotanke förmår ompänna.

Sven Elversson sjönk med detsamma ner på gräsmattan. Han hade inte uppgett en klagan eller ett rop. Hans mor, som stod bredvid honom, trodde, att han hade satt sig ner för att undgå de många stirrande blickarna. Han kunde ju också ha skäl att vilja vila efter en sådan sinnesrörelse.

— Ty det är mig sagt om den mannen, sade kyrkoherden, att han hade gjort sig ett redskap och ett vapen av det, som mest hade plågat honom. Han hade ofta märkt, när han försökte att föra någon bort från hans onda vägar, att goda ord föga hjälpte och inte heller ädelt föredöme och inte heller lust efter bifall och inte heller utsikten att få leva ett aktat och ordnat liv. Utan det, som först måste till, det var

att ingjuta en sådan fasa och avsmak för lasten och förfallet, att avskyn trängde in i kropp och sinne och blev omöjlig att uthärda.

Och nu, när jag har sagt detta, så bjuder jag er alla, som har samlats kring denna sjömansgrav, att ni i tankarna följer mig ut på havet, ett stycke utanför de yttersta skären, dock inte så särdeles långt, för de, som jag vill att ni ska fara till mötes, är nu helt nära oss.

Jag själv begav mig i går dit ut för att se dem, dessa, som har gjort färden från Horns rev ända opp till vår kust, dessa, som hålles oppe av sina korkvästar och inte kan sjunka, dessa tusental, som är vräkt i havet såsom avfall, som man vill göra sig av med.

Jag ber er, att ni alla, i tanken åtminstone, följer mig dit ut och försöker att se synen. Ni ska se de svarta ögonhålorna, som gapar i de gråbleka ansiktena. Ni ska se de nerfallna käkarna, ni ska se händer, som på något besynnerligt sätt hålles upplyfta och viftar och vinkar i takt med vågsvallet, ni ska se dem, som flyter omkring, liggande med uppsvälld buk, ni ska se dem, som ligger med fötterna opp och rullar runt ibland och sticker opp huvudet, såsom vore de konstberidare, som slår volter. Ni ska se dem, som har kommit i vattnet sönderskjutna och styckade.

Ni ska se huvuden, som vändes åt höger och åt vänster och tycks ha något att säga er. Ni ska se de skrikande, rovgiriga fågelskarorna och fiskarna, som gör höga glädjesprång i vattnet. Ni ska se allt detta och fästa synen i era ögon så fast, att den aldrig må försvinna.

Men nu säger ni till mig: "Varför önskar du, att vi ska se detta?"

Vi är stilla och rättskaffens folk, som för ett fredligt liv, och vi har ingen skuld i att detta krig har uppkommit, och vi förmår inte hindra det, som sker mellan de stridande."

Men jag säger er, att dessa fasans budbärare, dem bör ni se och aldrig glömma. Det har väl inte varit utan mening, som de har drivits ända fram till vår kust. Alla de sorgens och medlidandets tankar, som synen kan väcka hos er, dem

ska ni inte skjuta ifrån er och inte heller kroppens avsmak och äckel inför förgängelsen.

Och i varje del av er kropp ska den sätta sig fast och hos er föda en motvilja för kriget, som inte kan låta sig övervinnas.

Ty betänken nu, att vi alla, även om vi inte har skuld eller del i detta krig, så har vi dock varje dag läst om det i våra tidningar. Vi har kanske varit intresserade av att så stora händelser timade i vår tid. Vi har stått häpna och kanske beundrande inför bragderna. Vi har haft våra tycken och sympatier på endera sidan, och det har glatt oss, när den sidan har haft framgång.

Men nu har dessa döda kommit till oss, för att vi ska se hur vämjeligt kriget är.

Och några av er har haft vinst på kriget, och några av er har trott, att stora och lyckliga förändringar ska inträda genom detsamma, och några tror, att folken blir stärkta och upplyftade genom krig. Och ingen av er kan hålla era egna eller era barns tankar borta från kriget.

Men nu har dessa döda kommit för att visa oss, vad vi förut inte så hade kunnat känna innerst i vår varelse, att kriget är avskyvärt och vämjeligt.

Detta, som flyter omkring i vårt hav, det är ju ingen spöksyn eller någon ihopdiktad saga, utan det är verklighet och sanning. Och det kan komma tillbaka om någon tid och åter bli verklighet och sanning.

Och därför ska ni åtminstone i tankarna följa mig dit ut till Kattegatt och lära att känna fasans folk och laga, att synen blir så fast insatt i era ögon, att ni aldrig kan glömma den.

Och ni ska sprida kunskapen därom till andra, så att de aldrig kan övervinna kroppens fasa, när de hör ordet krig, ni ska tala därom, så att ordet krig inte mer kan höras, utan bli ett ord, så vederstyggligt i människors öron, att man inte kan nämna det.

Och det finns andra, som kanske har sett än värre ting än dessa, och de ska också tala och skriva om kriget, så

att det ska uppstå en kroppens spökrädsla och rysning omkring det, som aldrig kan övervinnas.

För vad vet vi?

Om några år så kan minnet av detta krigets sorg och skövling och smärta vara glömda, och när nya människor kommer, så kan de åter med kampglada sinnen gå ut till strid. Men på oss kommer det nu an att få vämjelsen för kriget inmängd i människosinnet och fastsatt där, så att intet tal om ära och bragd kan mera tränga bort den.

Ty sköna ord har talats emot kriget, och härliga fördömen har givits av fredens män, och de klokaste uträkningar har bevisat dess dårskap, men kriget är lika levande.

Dock av själva dess fasa och dess förskräckelse ska vi göra oss en rustning och ett vapen och ett motgift, och vi ska lämna dessa i arv till våra efterkommande, och detta ska besegra mänsklighetens största fiende.

Och nu till sist ville jag väl säga er några ord om Livets helighet i de tider, då kriget ska vara borta från jorden, fortsatte talaren.

Men han fick inte tala vidare. Det var någon, som ryckte honom i ärmen.

— Sven Elversson är sjuk. Han håller på att dö. Det var för mycken lycka.

Kyrkoherden steg ner från sin plats och banade sig väg fram till Sven Elversson. Han låg utsträckt på marken med huvudet i sin mors knä, men han var inte död, endast mycket sjuk. Bröstat skälvde under hjärtats våldsamma slag.

När den sjuke såg kyrkoherden närma sig, hälsade han honom med ett obeskrivligt leende, fullt av kärlek, fritt från fruktan, såsom han skulle ha hälsat sin allra käraste. Han försökte sträcka ut handen emot honom, och han sade något, som var antingen ett tack eller ett förlåt.

Kyrkoherden knäböjde bredvid honom, gripen också han av den största ömhet och ängslig för att han skulle förlora en sådan vän, som Sven Elversson nu hade blivit honom.

— Sven Elversson, broder, sade han, lev! Du måste leva för hennes skull.

Man bar in den dödssjuka i prästgården. En närvarande

läkare skyndade till. Han undersökte Sven Elversson och förklarade, att han möjligen kunde få leva någon tid ännu, en dag, en vecka, 'ett år, det var det högsta.

Under tiden stod mängden runtom graven och väntade. Man kände, att Rhånge hade velat ytterligare förklara sin mening och att han nu hade velat säga något, som skulle ha låtit dem skiljas åt med känslor av ljus och frid. De tyckte sig inte kunna avvara avslutningen.

Man sände in frågande bud till prästgården och fick det besked, att kyrkoherden måste stanna hos Sven Elversson. Han satt och höll sin arm omkring honom, och detta var det enda, som gav den sjuke kraft att leva och hindrade livsgnistan från att utslockna.

FEMTE BUDET.

Under det att folket väntade på fortsättningen av talet, hördes en röst, inte från graven, utan från utkanten av folkmassan. Det var en kvinnostämman, som ljud tynn och skrikig, men som i alla fall var förunderligt hörbar och tydlig.

Man närmade sig den talande och såg då en ung kvinna, som låg på knä, med armarna uppsträckta, huvudet tillbaka-böjt och ögonen slutna. Hon tycktes inte veta till sig själv, utan talade i hänryckning.

— Jag ser de döda, sade hon. Jag ser dem, som vi nyss har jordat. Jag ser dem vandra mot dödens land och in i detsamma. Och nu, då de har gått ett stycke, ser jag dem komma fram till en byggnad, som är såsom ett skolhus, och där begär de att få komma in.

”Vi är själar, som har genomgått jorderikets skola”, säger de till dörrvaktaren, ”och vi är komna hit för att visa vad vi har inhämtat för kunskaper.”

Jag ser dörrvaktaren skaka på huvudet. Han säger till dem, att de har för hastigt ändat sin skolgång. Men han öppnar ändå porten för dem och låter dem slippa in.

Och jag ser dem inträda i en stor sal. Jag ser deras ängslan. De är rädda och bävande såsom alla, som ska tas i förhör.

Då träder en man till deras möte. Han är klädd i sida kläder, och håret ligger i jämna lockar kring hans huvud.

"I själar, som haven genomgått jorderikets skola", säger mannen till dem, "kunnen I läsa upp för mig mina tio bud, sådana som de i dessa dagar lyda på jorden?"

Jag ser, att de dödas själar gläds, när de märker, att ingen svårare fråga göres dem. De svarar alla på en gång:

"Du skall icke dyrka avgudar!

Du skall icke missbruka din Guds namn!

Du skall helga vilodagen!

Du skall hedra fader och moder!"

Jag hör dem säga detta, men motvilligt, med stor svårighet. Och de förundrar sig i sitt sinne över att det är dem så svårt att få fram orden. De vet inte varför de talar så stapplande och så svagt.

"Detta haven I sålunda lärt, om än med misstag och fel", säger läraren. "Låt mig nu höra fortsättningen!"

Och då börjar de dödas själar att framsäga tydligt och utan någon svårighet:

"Du skall dräpa!

Du skall bedriva otukt!

Du skall stjäla!

Du skall bära falskt vittnesbörd!

Du skall hava lust till din nästas hus!

Du skall fördärva din nästas egendom, hans hustru, hans tjänare, hans boskap och allt hans gods!"

Och när allt detta är framsagt, så ser jag, att de döda är glada, att de så väl har bestått provet.

Men läraren frågar dem:

"Vem är det, som har befallt er att så förvränga min lag, som jag har satt som ett värn omkring människolivet för att skydda dess helighet?"

Och de svarar honom:

"Vi är krigare. Vi är Dödens undersåtar och tjänare."

Då tillropar dem läraren:

"Vaknen upp, I döda, och sen vilka I ären och vem som är er herre!"

Och jag ser dem vakna upp ur jorderikets förvillelser liksom ur en lång dröm. Och de ser med förfäran, att de är odödliga själar, som hör himmelen till, och de begynner sörja över det, som de har bedrivit på jorden, och ängslas för det straff, som skall dem tillmätas.

Men då tilltalar dem läraren.

"Jag är den, som är Herre över Döden och över Livet.

Och jag har sänt Döden till jorden som en Livets tjänare.

Jag låter de utslitna bladen falla till marken, för att nya och friska skola nästa år uppstå.

Jag låter stjärnorna i världsrymden förbrinna och slockna, på det att nya skola uppkomma i de förkolnades rum.

Jag låter den utlevade människans kropp bäddas i graven, för att på jorden må kunna framkomma ny blomstring och nytt liv.

Men eftersom Döden har gjort sig till en herre i stället för en tjänare, vill jag förfölja honom.

Ty jag älskar icke, att säden skördas före mognaden, ej heller, att ungfågeln fälles av jägaren, innan den har fått bygga sitt rede och skaffa sig avkomma.

Och jag vill sätta en gräns och en skillnad mellan den tid, som nu är, och den, som skall komma, om få år vill jag sätta den. Och denna tiden skall bliva kallad den mörka.

Men I, själar, vänden åter till jorden, och lären människorna att hålla mitt femte bud, som är budet om kärleken till nästan och nyckeln till alla de övriga!

Sägen dem, att mitt tusenårsrike hänger i öster som en morgonrodnad! Men hur kan det uppstå på himmelen och upplysa världen, så länge som I tillåten Döden att taga i sin tjänst det stora vilddjuret?

Ty det stora vilddjuret är kriget." — — —

Lotta Hedman vaknade upp. Hon såg omkring sig en tät ring av lyssnande människor. Flera ansikten lyste av ljus rörelse.

AVSLUTNING

— Var har jag varit? frågade hon. Vad har jag sagt?
Har Gud äntligen talat genom min mun?

Tårar av lycka och tacksamhet störtade ur hennes ögon.

AVSLUTNING.

När ett år ungefär var förgånget, kom en dag en sorgklädd kvinna åkande fram till prästgården i Algeröd.

Hennes ankomst väckte just ingen förvåning, ty fastän det aldrig hade blivit känt bland den stora allmänheten, att hon ännu levde, hade hon dock blivit sedd och igenkänd av en och annan, som hade besökt Hånger, och ryktet hade sakta spritt sig.

Hon hade inte heller någonsin blivit skild från sin man genom något rättsligt förfarande. Sven Elverssons sjukdom hade krävt, att han skulle få leva i stillhet, utan något upp-
rörande, och häri hade de alla fogat sig.

När hon nu hade kommit, gick hon helt stilla upp på ett av vindsrummen och gjorde sig hemmastadd där.

Hon trängde inte ut den gamla matmodern, men hon var nu sådan, att ingen kunde motstå henne, och med kärlekens makt började hon regera över henne och över tjänarna och gav hemmet åter dess trevnad och fred.

Hennes man lät henne gå och komma, som hon behagade, och leva sitt eget liv, såsom han levde sitt.

Men när åter några månader hade gått, kom hon en dag in i hans rum och hade ett brev i sin hand.

Och i rummet såg hon överallt bilder av sig själv, och allt, som hon hade broderat och sytt under sitt äktenskap, fanns samlat där.

Hennes böcker stod i bokhyllan, och hennes bönbok låg på bordet bredvid sängen. Det var, som skulle hon ha kommit in i het kärleksluft.

— Du vet kanske inte, att Sven Elversson efterlämnade en rätt stor förmögenhet, sade Sigrun till mannen. När hans fosterfar i England fick underrättelse om hans oskuld, höll

han sitt löfte och gjorde honom till sin arvinge. Han dog i början av året, och nu har arvet utfallit. Det går alltsammans till Sven Elverssons gamla föräldrar.

— Den mannen gick bort från mycken lycka, sade kyrkoherden.

— Nu skriver de till mig, Joel och Thala, för att fråga om inte du och jag vill ta emot Hångers gård som en gåva från dem. Det vore deras mening, att vi där skulle återuppta Sven Elverssons kärleksverksamhet. Medel skulle ställas till vårt förfogande . . .

Hon såg, att mannens ansikte mörknade.

— Det bleve ett mycket större verksamhetsfält för dig, tillade hon.

Han steg upp och gick ett varv över golvet.

— Om du vill flytta till Hånger, sade han, så ska jag inte sätta mig däremot.

Hon svarade raskt:

— Nej, jag vill inte mera lämna ditt hus.

— Men, sade han, du förstår nog, Sigrun, vad jag menar. Jag är lycklig över att se dig inom mina väggar, men det är inte tillräckligt för mig.

— Du är min första kärlek, Edvard, sade hon hastigt.

Hon avbröt sig, tog hans hand och ledde honom fram till ett fönster.

— Se dit ut på gräsplanen! sade hon. Det finns ett hörn där, som var beväxt med styvmorsblommor, när vi först flyttade hit. De var väl hemmastadda där och kom varje år opp av sig själva. En gång lät jag anlägga en rabatt där och planterade andra blommor, och de växte och frodades, även de. Men nu är rabatten med de främmande blommorna borta, och se, styvmorsblommorna börjar åter växa opp ur jorden på sin gamla plats!

INNEHÅLL.

KÖRKARLEN.

BANNLYST.

I.

Grimön	3
I kyrkan	14
Son och föräldrar	19
Motorjakten Najaden	30
Skolhuset	34
Kullarna	38
Havet	44
Segelturen	51
Sämre än den sämste	66

II.

Lotta Hedman	85
Den sköna musiken	90
Läskamraten	95
Hånger	109
Mötet	115
Prästgården	118
Förberedelser	126
Flykten	134
Den långa dagen	146
Morgonen	159

III.

I sorg	166
Brev från Hånger	170

INNEHÅLL

Hångerjättarna	174
Grindstolpen	181
Ung-Joel	196
Drivgarnsfiske	202
Talet om livets helighet	205
Femte budet	218
Avslutning	221

SKRIFTER AV SELMA LAGERLÖF

Vår största författarinnas verk böra vara tillgängliga i varje svenskt hem. De äro en skatt som gör hemmet rikare. De finnas att få i vackra band till ett pris som göra dem överkomliga för de allra flesta. Nedanstående "SKRIFTER AV SELMA LAGERLÖF" omfatta det väsentliga av hennes skönlitterära författarskap, samlat i 12 volymer:

Gösta Berlings saga.

Osynliga länkar.

Antikrists mirakler.

Drottningar i Kungahälla. — Herr Arnes penningar. En herrgårdssägen. — Legender.

Jerusalem I.

Jerusalem II.

Kristuslegender. — Kejsarn av Portugallien.

Körkarlen. — Bannlyst.

En saga om en saga. — Liljecronas hem.

Troll och människor.

Löwensköldska ringen. — Charlotte Löwensköld.

Anna Svärd.

Pris per volym häftad 3: 90

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

